ÖNSÖZ

'İnsan etkinlikleri açısından yeryüzünün incelenmesi' olarak tarif ettiğimiz coğrafya her zaman özele karşı genel bir bilim olmuş ve olmaya devam etmektedir. (Efe, 1997:137)

Ülke olarak beşeri, ekonomik ve sosyal alanda gelişmişlik seviyesini yakalamamız, tüm coğrafi özelliklerimizi iyi tespit ve tahlil etmekle başlayacaktır. (Ünlü ve diğ., 2002:183)

Gelişmiş ülkelerde coğrafya fiziki ve beşeri ortamı aralarındaki etkileşimlerle birlikte, insan yararına inceleyen ve bu yolla insanın doğadan en üst düzeyde istifade etmesini sağlayan bir bilim dalı olarak algılanmaktadır.

Coğrafyacı ise çevreyi tümüyle bir organizma gibi ele aldığından, hem ekonomik hizmetler için en iyi lokasyonların belirlenmesi hem de toplumsal iyileştirici öneriler geliştirmesi ile planlamada önemli görev üstlenmektedir. Coğrafyanın amacı, değişik coğrafi görünümlerin analizi, yeryüzünün tanınması ve dolayısıyla daha iyi yararlanmalara katkıda bulunmaktır. (Güngördü, 2002: 5-6)

Coğrafi şartlar ile insan ve insan faaliyetleri arasında sıkı bir ilişki vardır. Dünyanın her yerinde farklı coğrafi şartlar hakimdir. Bu farklılık bölgeler arasında, bölgeleri oluşturan yörelerde ve hatta yöreler içerisinde mikro alanlarda belirgin şekilde görülür.

İnsanların yerleşmelerinin ve sosyal faaliyetlerinin şekillenmesi önemli ölçüde iklim, toprak ve bitki örtüsü gibi doğal şartlara bağlıdır. Bu nedenle herhangi bir ülkenin sosyo-ekonomik ve kültürel yapısını doğal şartlar önemli ölçüde etkilemektedir. Eğitim ve öğretim faaliyetleri her zaman için bir devletin en önemli politikaları arasında yer almıştır. Çünkü sosyo-kültürtel açıdan kalkınabilmenin yolu eğitim-öğretim faaliyetlerinden geçmektedir. Bir devlet tarzını başka bir muhitin şarlarına aynen tatbik etmenin ve aynı neticeleri almanın mümkün olmayacağı gibi ülke içinde de bölgesel şartlara dikkat edilmeden yapılacak çalışmalardan olumlu sonuçlar almak mümkün değildir. (Göney, 1993:6)

İnsanın yaşadığı çevrenin tabii ve beşeri çevre şartları düşünülmeden yapılan yatırımların tarih boyunca sürekli maddi ve manevi kayıplara sebebiyet verdiği aşikardır. Gerek sosyo-ekonomik alanda gerekse eğitim-öğretim faaliyetleri alanında yapılacak olan yatırımlar planlanırken coğrafi şartların direkt ve dolaylı etkileri mutlak suretle göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu çalışmamda bana destek olan, çalışmam sırasında görüş, yardım ve yönlendirmelerini, maddi ve manevi desteğini esirgemeyen tez danışmanım Dr. Mehmet ÜNLÜ'ye teşekkür ederim. Coğrafya alanında yetişmemi sağlayan değerli hocalarım Prof. Dr. Ramazan ÖZEY'e, Prof. Dr. Nuriye GARİPAĞAOĞLU'na, Yrd.Doç. Dr. Süheyla ÜÇIŞIK'a şükranlarımı sunarım.

Araştırma sahasındaki alan çalışmalarım sırasında yardımlarını esirgemeyen, başta Tarsus ve Çamlıyayla Kaymakamlıkları, İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri, Tarım İlçe Müdürlükleri, Tarsus Ticaret ve Sanayi Odası, Tarsus DSİ ve DMİ Müdürlükleri olmak üzere adlarını burada sayamadığım kamu kurum ve kuruluşlarının değerli yönetici ve çalışanlarına, anket çalışmalarım sırasında yardımlarını esirgemeyen tüm okul idareci, öğretmen ve öğrencilerine teşekkürü borç bilirim.Ayrıca çalışmamın her aşamasında bana destek olan eşime teşekkür ederim.

Vahide DÖŞLÜ BOZDAĞ

ÖZET

Bu araştırma, Tarsus Çayı Havzası'ndaki fiziki, beşeri ve iktisadi yapıyı coğrafi açıdan ortaya koyma ve bu özelliklerin sahadaki eğitim-öğretim faaliyetleri ve planlanması üzerine etkilerini açıklama amacıyla yapılmıştır.

Tarsus Çayı Havzası ülkemizin güneyinde, Akdeniz Bölgesinin Adana bölümü içerisinde yer alır. 2050 km²lik bir alanı kapsayan yörede 2 ilçe merkezi (Tarsus, Çamlıyayla), 6 kasaba (Atalar, Bahşiş, Huzurkent, Yeşiltepe, Gülek, Sebil) ve 86 köy yerleşmesi ile bu daimi yerleşmelere bağlı bir çok mahalle bulunmaktadır.

Araştırma sahasında Akdeniz iklimi özellikleri görülmektedir. Yeryüzü şekillerini havzanın güneyinde mümbit ovalar oluştururken, kuzeyine doğru engebeliliği artmaktadır. Bu durum araştırma sahasını iklim, ulaşım, nüfus, tarım arazilerinin dağılışı gibi bir çok bakımdan etkilerken, havza içerisindeki nüfusun sosyo-ekonomik yapısında da önemli farklılıkların ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Araştırmada öğretmenlerin yaşadıkları coğrafi çevre ile eğitim-öğretim faaliyetleri hakkındaki görüşlerine yer verilmiştir. Öğrencilerin coğrafi kavramlarla ilgili algıları, coğrafya öğretiminden beklentileri, yaşadıkları yöredeki coğrafi olay ve zenginlikleri fark edebilme durumları, elverişsiz hava şartları, yeryüzü şekilleri, velilerinin mesleği, coğrafya derslerinde kullanılan araç-gereçler vb. özelliklerin sahanın coğrafyasından ne yönde etkilendiği üzerinde durulmuştur. Bununla birlikte sahanın coğrafyasının eğitim-öğretim faaliyetlerinden etkilenme durumu ile bunların öğrencilerin kişisel özellikleri (cinsiyet, sınıf seviyesi, okul) arasındaki ilişkisine bakılmıştır.Bu araştırma, Tarsus ve Çamlıyayla ilçelerinde yer alan resmi devlet okullarında okuyan 300 kişilik 9. ve 10. sınıf öğrenci grubuyla sınırlandırılmıştır.

Araştırma sahası, amacına ve konusuna bağlı olarak bölgesel coğrafya metodu ile etüt edilmiştir. Amaca ve konuya uygun olarak nicel araştırma tekniklerinden anket ve mülakat, nitel araştırma tekniklerinden gözlem tekniği kullanılmıştır. Verilerin analizi SPSS paket programıyla yapılmıştır. Frekans ve yüzde hesaplarının dışında, coğrafya düşüncesi ile cinsiyet, sınıf ve okul değişkenleri arasındaki ilişkileri sınamak amacıyla KiKare (x^2) testi yapılmıştır. Sonuçlar tablolar haline getirilerek yorumlanmıştır.

Bulgular sonucunda öğrencilerin coğrafi algı düzeyleri, coğrafyanın eğitim-öğretim faaliyetlerine etkisi tespit edilmiştir. Öğrencilerin anket sorularına verdikleri cevaplarda istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Farklılıkların 10. sınıf öğrencileri ve

Mustafa Kemal Anadolu Lisesi öğrencileri lehine olduğu görülmüştür. Bu farklılık yaşanılan çevrenin özelliklerinden ve bilgi faktöründen kaynaklanmaktadır. Araştırmamızdan elde edilen en önemli sonuç iklim, toprak, yeryüzü şekilleri, tarım, sanayi, ulaşım ve benzeri coğrafi özelliklerin eğitim-öğretim faaliyetlerini etkilediğidir. Eğitim-öğretim faaliyetleri ve coğrafi bilgi ise coğrafi özelliklerin değerlendirilmesinde belirleyici rol oynamaktadır.

ABSTRACT

That research has been made to tell the physical, antropological and economical characteristic in Tarsus Creek Basin according to geographical vision and to explain the effects of these characteristics on education programme and planning.

Tarsus Creek Basin lie on the South of our country in the Adana Area of the Mediterraneon Region. In this neighbourhood which has 2050 km² superficies, there are two distric centrums (Tarsus, Çamlıyayla), six towns (Atalar, Bahşiş, Huzurkent, Yeşiltepe, Gülek, Sebil) and eightysix village locations and a lot of querters connected to these permanent locations.

İn the search area, characteristics of Mediterranean Sea Climate are seen. While relief factors are formed by fertile plans in the south of the Basin, The accident is increased towards the north of the Basin. While this situation is affecting the research area by the respect of climate, transportation, population, sproad of agricaltural territor etc. It causes to differences in socio-economocical activities on population in the Basin.

In the research, teacher's opinions about the environment that they live and the education and teaching activities were explained. Some chracteristics; students perseptions about geographical consepts, their expectations from geography teaching, their realization of geographical situations and wealth in their neighbourhood that they live, inconvenient weather situations, relief factors, jobs of parents, equipments that are used in the geography lessons, etc. were considered how they are effected from the area's geography. However; relations, between the effections situations of area's geography from education-teaching activities and students personel characteristics (sex, level of claas, school) were examined. This research was limited to three hundred students from 9. and 10. class who are are attending to formal state school in Tarsus and Çamlıyayla.

Research area is determined according to the regional geographical method. At the research, observation which is a qualitative research technique, interview and questionnaire which is a quantitative technique are used. Analysis of data is made with SPSS packet program. Aport from frequency and precentages calculations Key square test (x^2) is applied in order to examine the relations between geographical thought and sex, class level and school variables. Results are interpreted as tables.

By the help of the findings, students' geographical perceptions levels and the effects of geography on education-teaching activities were determined. İn the answers that are given to the questionnaire by the students, some meaningful differences on the view of statistics have been found. These differences are in favour of tenth class students and the students of Mustafa Kemal Anatolion High School. This differences is arisen from characteristics of the environment that are lived and factor of knowledge. The most important result in our research is that climate, soil, relief factors, agricalture, transportation, industry and some other geographical characteristics effect the education and teaching activities. Also, education-teaching activities and geographical knowledge play a large part in evoluation of geographical charateristics.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ…….. I
ÖZET……..... III
ABSTRACT…… IV
TABLOLAR LİSTESİ…… XII
ŞEKİLLER LİSTESİ …… XIX
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ ……..... XX

I. BÖLÜM ……..…… 1
1. GİRİŞ……..…… 2
1.1. Problem …… 4
1.2. Amaç …… 8
1.3. Önem …… 8
1.4. Varsayımlar …… 9
1.5. Sınırlılıklar …… 9
1.6. Tanımlar ……... … 10

II. BÖLÜM …… 11
İLGİLİ LİTERATÜR …….. 11
2.1.Coğrafya …… 12
2.2. Coğrafya Öğretiminin Amaçları …… 13
2.3. Coğrafya-İnsan Etkileşimi …… 16
2.4. Coğrafi Bilgiden Faydalanma …… 19
2.5. Planlama …… 21
2.5.1. Coğrafya – Planlama İlişkisi …… 22
2.5.2. Eğitim-Öğretim Faaliyetlerinin Planlanması …… 23

III. BÖLÜM …… 27
3. TARSUS ÇAYI HAVZASI'NIN COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ …… 28
3.1. Tarsus Çayı Havzası'nın Fiziki Coğrafya Özellikleri …… 28
3.1.1 Jeoloji …… 28
3.1.1.1. I. Zaman Paleozoik …… 28
3.1.1.2. II. Zaman Mesozoik …… 29
3.1.1.3. III. Zaman Tersier …… 30

3.1.1.4. Kuaterner 31
3.1.2. Jeomorfolojik Özellikler 32
3.1.2.1. Dağlık Sahalar 32
3.1.2.2. Boğaz ve Vadiler 33
3.1.2.3. Platolar 35
3.1.2.4. Ovalar ve Kıyılar 35
3.1.3. İklim Özellikleri 36
3.1.3.1. İklim Tipi 36
3.1.3.2. Sıcaklık ve Yağış 37
3.1.3.3. Basınç ve Rüzgarlar 38
3.1.3.4. Nemlilik, Sis ve Bulutluluk Şartları 39
3.1.4. Toprak Özellikleri 40
3.1.4.1. Toprak Grupları Ve Özellikleri 40
3.1.4.1.1. Alüvyal Topraklar 40
3.1.4.1.2. Organik Topraklar 40
3.1.4.1.3. Kolüvyal Topraklar 40
3.1.4.1.4. Kırmızı Kahverengi Akdeniz Toprakları 41
3.1.4.1.5. Kırmızı Akdeniz Toprakları (Terra Rosa) 41
3.1.4.1.6. Rendzina Toprakları 41
3.1.5. Bitki Örtüsü 42
3.1.6. Hidrografya 44
3.2. Tarsus Çayı Havzası'nın Beşeri Coğrafya Özellikleri 46
3.2.1. Nüfus 46
3.2.1.1.Nüfus Miktarları ve Artışı 48
3.2.1.2. Havzanın Mevcut Nüfusu 49
3.2.1.3. Nüfusun Cinsiyet ve Yaş Yapısı 50
3.2.1.4. Kır ve Şehir Nüfusu 53
3.2.1.5. Nüfusun Eğitim ve Kültür Durumu 55
3.2.1.6. Ortalama Hane Halkı Büyüklüğü 57
3.2.1.7. Göçler 59
3.2.2. Yerleşme 60
3.2.2.1. Tarihi Gelişim 61
3.2.2.2. Havzada Afet Durumu 64
3.2.2.3. Havzanın Yerleşime Uygunluk Açısından Değerlendirilmesi 65

3.2.2.4. Yerleşme Şekilleri …… 66
3.2.2.4.1. Kır Yerleşmeleri …… 66
3.2.2.4.1.1. Yayla Yerleşmeleri ve Yaylacılık …… 67
3.2.2.4.2. Şehir Yerleşmeleri …… 69
3.3. Tarsus Çayı Havzası'nın İktisadi Coğrafya Özellikleri …… 71
3.3.1. Tarım …… 71
3.3.2. Hayvancılık …… 76
3.3.3. Ormancılık …… 78
3.3.4. Madencilik …… 80
3.3.5. Sanayi …… 80
3.3.5.1. Organize Sanayi Bölgesi …… 83
3.3.6. Enerji …… 86
3.3.7. Ulaşım …… 87
3.3.8. Ticaret …… 89
3.3.8.1. İç Ticaret …… 90
3.3.8.2. Dış Tıcaret …… 90
3.3.8.2.1.İhracat…… 90
3.3.8.2.2.İthalat …… 92
3.3.9. Turizm …… 93
3.3.9.1. Turizm Aktiviteleri …… 93
3.3.9.1.1. Kültür Turizmi …… 93
3.3.9.1.2. Sağlık Turizmi …… 94
3.3.9.1.3. Yayla Turizmi …… 95
3.3.9.1.4. Av Turizmi …… 95
3.3.9.1.5. Dağ Turizmi ve Yamaç Paraşütü …… 95
3.3.9.1.6. Deniz Turizmi …… 96

IV. BÖLÜM …… 97
4. EĞİTİM –ÖĞRETİM …… 98
4.1. Eğitim –Öğretimin Tanımı …… 98
4.2. Cumhuriyet Öncesi Eğitim-Öğretim Faaliyetleri …… 101
4.3. Cumhuriyet Dönemi Eğitim-Öğretim Faaliyetleri …… 105
4.4. Eğitim Öğretim Faaliyetlerinin Günümüzdeki Durumu …… 109
4.4.1. Örgün Eğitim …… 110

4.4.1.1. Okul Öncesi Eğitim …… 110
4.4.1.1.1. Tarsus Şehir Merkezindeki Okul Öncesi Eğitim Kurumları …… 111
4.4.1.1.2. Tarsus'a Bağlı Kasaba ve Köylerdeki Okul Öncesi Eğitim Kurumları …… 114
4.4.1.1.3. Çamlıyayla İlçesindeki Okul Öncesi Eğitim Kurumları …… .. 116
4.4.1.2. İlköğretim …… 117
4.4.1.2.1. Tarsus Şehir Merkezinde Eğitim-Öğretim Faaliyetlerini Sürdüren İlköğretim Kurumları …… 117
4.4.1.2.1.1. Tarsus Şehir Merkezindeki İlköğretim Okullarında Tedrisat Durumu … 119
4.4.1.2.2. Tarsus İlçesine Bağlı Kasaba ve Köylerde Eğitim-Öğretim Faaliyetlerini Sürdüren İlköğretim Kurumları …… 121
4.4.1.2.2.1. Normal Sınıf Sistemi Uygulayan İlköğretim Okulları …… 122
4.4.1.2.2.2. Birleştirilmiş Sınıf Sistemi Uygulayan İlköğretim Okulları …… 123
4.4.1.2.2.3. Taşımalı Eğitim Uygulayan İlköğretim Okulları …… 125
4.4.1.2.3.Çamlıyayla İlçesinde Eğitim Öğretim Faaliyetlerini Sürdüren İlköğretim Kurumları …… … 128
4.4.1.3. Ortaöğretim …… 129
4.4.1.3.1. Tarsus Şehir Merkezinde Eğitim-Öğretim Faaliyetlerini Sürdüren Ortaöğretim Kurumları …… 130
4.4.1.3.2. Tarsus İlçesine Bağlı Kasaba ve Köylerde Eğitim Faaliyetlerini Sürdüren Ortaöğretim Kurumları …… 133
4.4.1.3.3. Çamlıyayla İlçesinde Eğitim-Öğretim Faaliyetlerini Sürdüren Ortaöğretim Kurumları …… 134
4.4.1.4 Yükseköğretim …… 135
4.4.1.4.1. Tarsus Çayı Havzası'nda Eğitim-Öğretim Faaliyetlerini Sürdüren Yükseköğretim Kurumları …… 136
4.4.1.4.1.1. Tarsus Meslek Yüksek Okulu …… 136
4.4.1.4.1.2. Tarsus Teknik Eğitim Fakültesi …… 137
4.4.2.Yaygın Eğitim …… 140
4.4.2.1.Yaygın Eğitim Faaliyetleri …… 140

V. BÖLÜM …… 143
5. COĞRAFİ ŞARTLARIN EĞİTİM-ÖĞRETİM FAALİYETLERİNE ETKİSİ… 144
5.1. Doğal Şartlar Eğitim-Öğretim Faaliyetleri İlişkisi …… 144
5.1.1. Yeryüzü Şekillerinin Eğitim-Öğretim Faaliyetlerine Etkisi …… 144

5.1.2. İklimin Eğitim-Öğretim Faaliyetlerine Etkisi …… 145
5.1.3. Toprak ve Bitki Örtüsü İle Hidrografyanın Eğitim-Öğretim Faaliyetlerine Etkisi 145
5.2. Nüfus ve Yerleşmenin Eğitim-Öğretim Faaliyetleri İle İlişkisi …… .146
5.2.1. Nüfusun Öğretim ve Eğitim Faaliyetlerine Etkisi …… 146
5.2.2. Yerleşmenin Eğitim-Öğretim Faaliyetlerine Etkileri …… 147
5.3. İktisadi Faaliyetlerin Eğitim-Öğretim Faaliyetleri İle İlişkisi …… 147
5.3.1. Tarımsal Faaliyetlerin Eğitim-Öğretim Faaliyetleri ve Planlanması Üzerine Etkileri 147
5.3.2. Hayvancılık Faaliyetlerinin Eğitim ve Öğretime Etkisi …… 148
5.3.3. Sanayinin Eğitim-Öğretim Faaliyetlerine Etkisi …… 149
5.3.4. Hizmet Sektörünün (Ticaret, Ulaşım, Turizm) Eğitim-Öğretim Faaliyetlerine Etkileri …… 149

VI. BÖLÜM …… 150
6. YÖNTEM …… 151
6.1. Araştırmanın Niteliği …… 151
6.2. Araştırmanın Yöntemi …… 151
6.3. Araştırmanın Modeli …… 151
6.4. Evren ve Örneklem …… 152
6.5. Veri Toplama Araçları …… 152
6.6. Verilerin Toplanması …… 152
6.7. Veri Çözümleme Teknikleri …… 153

VII. BÖLÜM …… 154
7. BULGULAR …… …… 155
7.1. Öğretmenlerin Anket Çalışmasına Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular …… 155
7.1.1.Öğretmenlerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular …… 155
7.1.2.Öğretmenlerin Yaşadıkları Coğrafi Çevre ve Eğitim-Öğretim Faaliyetleri Hakkındaki Görüşlerine Dair Bulgular …….. 155
7.2. Öğrencilerin Anket Çalışmasına Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular …… 162
7.2.1 Öğrencilerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular …… 162
7.2.2. Öğrencilerin Yaşadıkları Coğrafi Çevre ve Eğitim-Öğretim Faaliyetleri Hakkındaki Görüşlerine Dair Bulgular …… 163
7.3. Tarsus Çayı Havzası'ndaki Coğrafi Potansiyel ve Eğitim-Öğretim Faaliyetlerinin Öğrencilerin Kişisel Özelliklere Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular …… 172

7.3.1. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular ……. 172
7.3.2. Öğrencilerin Sınıf Değişkenine İlişkin Bulgular …… 181
7.3.3. Öğrencilerin Okul Değişkenine İlişkin Bulgular …… 189

VIII. BÖLÜM …… 201
8. SONUÇ VE ÖNERİLER…… 202
KAYNAKÇA…… 210
EKLER……. 215

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 3.1. Tarsus Çayı Havzası'nda Ortalama Sıcaklık ve Yağış Değerleri (1950-1994)…… 37
Tablo 3.2. Aylara Göre Atmosfer Basıncı ve Buhar Basıncı …….. 38
Tablo 3.3. Araştırma Sahasında Ortalama Rüzgar Hızı ve Hakim Rüzgar Yönü …… 39
Tablo 3.4. Yörede Ortalama Nisbi Nem, Sisli Günler ve Bulutlu Günler …… 39
Tablo 3.5. Çamlıyayla ve Tarsus İlçelerinde Nüfusun Yıllara Göre Dağılımı (1935-2000) 48
Tablo 3.6. Çamlıyayla Ve Tarsus İlçelerindeki Yerleşmelerin 1990-2000 Yıllarındaki Nüfusları …… 49
Tablo 3.7. Çamlıyayla ve Tarsus İlçe Merkezlerinde Nüfusun Yaş ve Cins Bileşimi (2000)……. 50
Tablo 3.8. Çamlıyayla ve Tarsus İlçe Merkezlerinde Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş Gruplarına Göre Cins Durumu (2000) …… 52
Tablo 3.9.Tarsus Çayı Havzası'nda Sayım Yıllarına Göre Kır Ve Şehir Nüfusları (1935-2000)..…… 53
Tablo 3.10. Çamlıyayla ve Tarsus'ta 1990-2000 sayım yıllarında kır ve şehir nüfusu … 55
Tablo 3.11. 6 Yaş ve Üstündeki Nüfusun Eğitim-Öğretim Durumu (1990-2000) …….. 56
Tablo 3.12. Havzadaki İlçe Merkezlerinde Ortalama Hane Halkı Büyüklüğü (2000) … 58
Tablo 3.13. Tarsus ve Çamlıyayla ilçelerinde Arazinin Kullanım Durumu …… 72
Tablo 3.14. Tarım Arazisinin Faydalanma Bakımından Bölünüşü (2004) …….. 73
Tablo 3.15. Tarsus ve Çamlıyayla'da Hayvan Sayıları ve Türleri …… 76
Tablo 3.16. Tarsus Çayı Havzası'nda Orman Varlığı(2004) …… 78
Tablo 3.17. Organize Sanayi Bölgesinde Faaliyette Olan Firmalar(2005) …… 84
Tablo 3.18. Organize Sanayi Bölgesinde İnşaat Halinde Olan Firmalar(2005) ……. 86
Tablo 3.19. Araştırma Sahasındaki Hidroelektrik Santrallerinin Genel Özellikleri …… 87
Tablo 3.20. Tarsus'un Ülkenin Önemli Merkezlerine ve Mersin'in Diğer İlçelerine Olan Karayolu Uzaklıkları …… 88
Tablo 3.21. 2004 Yılında Araştırma Sahasından Yapılan İhracat …… 91
Tablo 3. 22. 2004 Yılında Araştırma Sahasında Yapılan İthalat …….. 92

Tablo 4.1. 1903 Maarif Salnamesine Göre Tarsus'taki Medreseler ve Öğrenci Sayıları 103
Tablo 4.2. 1938 Yılında Tarsus'ta Okul, Öğretmen Ve Öğrenci Durumu …… 105
Tablo 4.3. Tarsus'ta 1939-1950 Yılları Arasında Öğretime Açılan Okullar ……. 107

Tablo 4.4. 1938, 1941, 1965 Yıllarında Tarsus'ta Okul, Öğretmen ve Öğrenci Durumu 108
Tablo 4.5. Çamlıyayla ve Tarsus'ta 1950 Yılından Sonra Öğretime Açılan Okullar … 109
Tablo 4.6. Tarsus'ta 2005-2006 Eğitim Öğretim Yılında Faaliyetlerini Sürdüren Anaokulları …… 112
Tablo 4.7. Tarsus'ta Ortaöğretim ve İlköğretim Okulları Bünyesinde Bulunan Okul Öncesi Öğrenci, Öğretmen Durumu …… 112
Tablo 4.8. Tarsus'a Bağlı Kasaba ve Köylerde İlköğretim Okulları Bünyesindeki Anasınıfı Öğretmen ve Öğrenci Durumu …… 114
Tablo 4.9. Çamlıyayla'da Anasınıfı Öğrenci-Öğretmen Durumu …… 116
Tablo 4.10. Tarsus Şehir Merkezinde Bulunan İlköğretim Okulları (2004-2005) …… 117
Tablo 4.11.Tarsus Şehir Merkezindeki Devlet Okullarında Mevcut Öğretmen ve Sayısı Dağılımı …… 119
Tablo 4.12. Havzanın Tarsus'a Bağlı Kasaba ve Köylerinde Normal Sınıf Sistemi Uygulayan İlköğretim Okulları ve Tedrisat Durumları (2004-2005) …… 122
Tablo 4.13. Havzanın Tarsus'a Bağlı Kasaba ve Köylerinde Birleştirilmiş Sınıf Sistemi Uygulayan İlköğretim Okulları ve Tedrisat Durumları (2004-2005) …… 123
Tablo 4.14. Tarsus'ta Taşımalı Eğitim Yapılan Okullar …… 125
Tablo 4.15. Çamlıyayla İlçesinde Eğitim Öğretim Faaliyetlerini Sürdüren İlköğretim Kurumları …… 128
Tablo 4.16. Tarsus İlçe Merkezinde Eğitim-Öğretim Faaliyetlerini Sürdüren Genel Liseler…… 130
Tablo 4.17. Tarsus İlçe Merkezinde Eğitim-Öğretim Faaliyetlerini Sürdüren Meslek Liseleri ve Çok Programlı Liseler …… 131
Tablo 4.18. Tarsus İlçesine Bağlı Kasaba ve Köylerde Eğitim Faaliyetlerini Sürdüren Ortaöğretim Kurumları …… 134
Tablo 4.19. Çamlıyayla İlçesinde Eğitim-Öğretim Faaliyetlerini Sürdüren Ortaöğretim Kurumları …… 135
Tablo 4.20. 2005-2006 Eğitim-Öğretim Yılı Tarsus Meslek Yüksek Okulu Öğrenci Durumu …… 136
Tablo 4.21. 2005-2006 Eğitim-Öğretim Yılı Tarsus Teknik Eğitim Fakültesi Öğrenci Durumu …… 138
Tablo 4.22. Tarsus Halk Eğitim Merkezi'nde 2004-2005 Eğitim-Öğretim Yılında Açılan Kurslar …… 141
Tablo 7.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerle İlgili Kişisel Bilgilerin Dağılımı …… 155

Tablo 7.2. Öğretmenlerin "Kaç Yıldır Bulunduğunuz İlçede Görev Yapıyorsunuz?" Değişkenine Göre Dağılımı …… 156
Tablo 7.3. Öğretmenlerin "Bulunduğunuz İlçeyi Coğrafi Bakımdan Yeterince Tanıdığınıza İnanıyor musunuz?" Değişkenine Göre Dağılımı …… 156
Tablo 7.4. Öğretmenlerin "Görev Yaptığınız Yörenin Temel Geçim Kaynağı Nedir?" Değişkenine Göre Dağılımı …… 157
Tablo 7.5. Öğretmenlerin "Yörenin Temel Geçim Kaynağı Eğitim-Öğretim Faaliyetlerini Etkiliyor mu?" Değişkenine Göre Dağılımı ……. 157
Tablo 7.6. Öğretmenlerin "Sınıf Mevcutlarınız Ortalama Kaç Kişidir?" Değişkenine Göre Dağılımı …… 157
Tablo 7.7. Öğretmenlerin "Sınıf Mevcutlarınız Eğitim-Öğretim Faaliyetlerini Olumsuz Yönde Etkiliyor Mu?" Değişkenine Göre Dağılımı …… …… 158
Tablo 7.8. Öğretmenlerin "Okulunuzun Mühendislik Bakımından Doğal Afetlere Karşı Dayanıklılığı Araştırıldı mı?" Değişkenine Göre Dağılımı …… 158
Tablo 7.9. Öğretmenlerin "Okulunuzun İç Mimarisi (Sınıf Büyüklüğü Vb.) Eğitim-Öğretim Faaliyetlerine Uygun mu?" Değişkenine Göre Dağılımı …… 159
Tablo 7.10. Öğretmenlerin"Okulunuz İnşa Edilirken Doğal Çevre Şartları Göz Önünde Bulunduruldu mu?" Değişkenine Göre Dağılımı …… 159
Tablo 7.11. Öğretmenlerin"Yörede Doğal Çevre Şartları Eğitim-Öğretimi Olumsuz Yönde Etkiliyor mu?" Değişkenine Göre Dağılımı …… 160
Tablo 7.12. Öğretmenlerin"Altyapı Yetersizliğinden Kaynaklanan Sorunlar Eğitim-Öğretim Faaliyetlerini Olumsuz Yönde Etkiliyor mu?" Değişkenine Göre Dağılımı 160
Tablo 7.13. Öğretmenlerin"Okulunuzda Doğal Afetler Konusunda Yeterli Bilinçlendirme Yapılıyor mu?" Değişkenine Göre Dağılımı …… 161
Tablo 7.14. Araştırmaya Katılan Öğrencilerle İlgili Kişisel Bilgilerin Dağılımı …… 162
Tablo 7.15. Öğrencilerin "Neden Türkiye Coğrafyasını Öğrenmeliyiz?" Değişkenine Göre Dağılımı …… 163
Tablo 7.16. Öğrencilerin "Coğrafya Öğrenimimizin Okul Hayatı Dışında Faydalı Olacağına İnanıyor Musunuz ?" Değişkenine Göre Dağılımı …… 164
Tablo 7.17. Öğrencilerin "Yaşadığınız Yörede Bulunan Coğrafi Zenginlikleri Biliyor musunuz?" Değişkenine Göre Dağılımı …… 164
Tablo 7.18. Öğrencilerin "Elverişsiz Hava Şartları Eğitim Öğretim Faaliyetlerini Olumsuz Yönde Etkiliyor mu? "Değişkenine Göre Dağılımı …… 165

Tablo 7.19. Öğrencilerin "Sınıflarınızda Isınma Problemi Yaşanıyor mu?" Değişkenine Göre Dağılımı …… 165
Tablo 7.20. Öğrencilerin "Yaşadığınız Çevrede Olabileceğini Düşündüğünüz Doğal Afetleri İşaretleyiniz" Değişkenine Göre Dağılımı …… 165
Tablo 7.21. Öğrencilerin "Yaşadığınız Çevredeki Yeryüzü Şekilleri Eğitim-Öğretim Faaliyetlerini Etkiliyor mu?" Değişkenine Göre Dağılımı …… 166
Tablo 7.22. Öğrencilerin "Velinizin Mesleği Nedir?" Değişkenine Göre Dağılımı …… 166
Tablo 7.23. Öğrencilerin "Herhangi Bir İşte Çalışıyor musunuz?" Değişkenine Göre Dağılımı…… 167
Tablo 7.24. Öğrencilerin "Coğrafya Dersinde Aşağıdaki Araç Gereçler Hangi Sıklıkla Kullanılıyor?" Değişkenine Göre Dağılımı …… 167
Tablo 7.25. Öğrencilerin "Coğrafya Derslerinde Gezi–Gözlem Yapılıyor mu?" Değişkenine Göre Dağılımı …… 169
Tablo 7.26. Öğrencilerin "Okulunuzda Sosyal Aktiviteler Ne Sıklıkta Yapılıyor?" Değişkenine Göre Dağılımı …… 169
Tablo 7.27. Öğrencilerin "Branş Öğretmeni Girmeyen Dersiniz Var mı?" Değişkenine Göre Dağılımı …… 170
Tablo 7.28. Öğrencilerin 'Dersinize Branş Öğretmeni Girmeyince Dersi Anlamakta Zorlanıyor musunuz ? Değişkenine Göre Dağılımı …… 171
Tablo 7.29. Öğrencilerin "Üniversiteye Hazırlanmak İçin Nasıl Bir Yol İzliyorsunuz" Değişkenine Göre Dağılımı …… 171
Tablo 7.30. Öğrencilerin "Neden Türkiye Coğrafyasını Öğrenmeliyiz" Sorusuna Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkinine Göre Dağılımı …… 172
Tablo 7.31. Öğrencilerin "Coğrafya Öğrenmesinin Okul Hayatı Dışında Faydalı Olacağına İnanıyor Musunuz?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı …… 173
Tablo 7.32. Öğrencilerin "Yaşadığımız Yörede Bulanan Coğrafi Zenginlikleri Biliyor musunuz ?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı …… 173
Tablo 7.33. Öğrencilerin "Elverişsiz Hava Şartları Eğitim – Öğretim Faaliyetlerini Olumsuz Yönde Etkiliyor mu ?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı ……... 174
Tablo 7.34. Öğrencilerin "Sınıflarınızda Isınma Problemi Yaşanıyor mu?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı …….. 174

Tablo 7.35. Öğrencilerin "Yaşadığımız Çevrede Olabileceğini Düşündüğümüz Doğal Afetleri İşaretleyiniz" Sorusuna Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı …… 175
Tablo 7.36. Öğrencilerin "Yaşadığımız Çevredeki Yeryüzü Şekilleri Eğitim-Öğretim Faaliyetlerini Etkiliyor mu?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı ……...… 175
Tablo 7.37. Öğrencilerin "Velinizin Mesleği Nedir?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı …… 176
Tablo 7.38. Öğrencilerin "Herhangi Bir İşte Çalışıyor musunuz?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı …… 176
Tablo 7.39. Öğrencilerin "Coğrafya Derlerinde Aşağıdaki Araç-Gereçler Hangi Sıklıkta Kullanılıyor?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı …… 177
Tablo 7.40. Öğrencilerin "Coğrafya Derslerinde Gezi-Gözlem Yapılıyor mu?"Sorusuna Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı …… 177
Tablo 7.41. Öğrencilerin "Okulunuzda Sosyal Aktiviteler Ne Kadar Sıklıkta Yapılıyor?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı …… 178
Tablo 7.42. Öğrencilerin "Branş Öğretmeni Girmeyen Dersiniz Var mı?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı …… 178
Tablo 7.43. Öğrencilerin "Derslerinize Branş Öğretmeni Girmeyince Dersi Anlamakta Zorlanıyor musunuz ?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı …… 179
Tablo 7.44. Öğrencilerin "Üniversiteye Hazırlanmak İçin Nasıl Bir Yol İzliyorsunuz?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı …… 179
Tablo 7.45. Öğrencilerin "Neden Türkiye Coğrafyasını Öğrenmeliyiz?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı …… 181
Tablo 7.46. Öğrencilerin "Coğrafya Öğreniminizin Okul Hayatı Dışında Faydalı Olacağına İnanıyor musunuz?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı …… 181
Tablo 7.47. Öğrencilerin "Yaşadığınız Yörede Bulunan Coğrafi Zenginlikleri Biliyor musunuz?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı 182
Tablo 7.48. Öğrencilerin "Elverişsiz Hava Şartları Eğitim-Öğretim Faaliyetlerini Olumsuz yönde etkiliyor mu?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı …… 182

Tablo 7.49. Öğrencilerin "Sınıflarınızda Isınma Problemi Yaşanıyor mu" Sorusuna Verdikleri Cevapların Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı …… 183
Tablo 7.50. Öğrencilerin "Yaşadığınız Çevrede Olabileceğini Düşündüğünüz Doğal Afetleri İşaretleyiniz." Sorusuna Verdikleri Cevapların Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı ..…… 183
Tablo 7.51. Öğrencilerin "Yaşadığınız Çevredeki Yeryüzü Şekilleri Eğitim-Öğretim Faaliyetlerini Etkiliyor mu" Sorusuna Verdikleri Cevapların Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı …… 184
Tablo 7.52. Öğrencilerin "Velinizin Mesleği Nedir?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı …… 184
Tablo 7.53. Öğrencilerin "Herhangi Bir İşte Çalışıyor musunuz?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı …… 185
Tablo 7.54. Öğrencilerin "Coğrafya Derslerinde Aşağıdaki Araç-Gereçler Hangi Sıklıkta Kullanılıyor?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı .....…… 185
Tablo 7.55. Öğrencilerin "Coğrafya Derslerinde Gezi-Gözlem Yapılıyor mu?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı …… 186
Tablo 7.56. Öğrencilerin "Okulunuzda Sosyal Aktiviteler Ne Sıklıkta Yapılıyor?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı …… 186
Tablo 7.57. Öğrencilerin "Branş Öğretmeni Girmeyen Dersiniz Var mı?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı …… 187
Tablo 7.58. Öğrencilerin "Derslerinize Branş Öğretmeni Girmeyince Dersi Anlamakta Zorlanıyor musunuz?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı …… 187
Tablo 7.59. Öğrencilerin "Üniversiteye Hazırlanmak İçin Nasıl Bir Yol İzliyorsunuz?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı …… 188
Tablo 7.60. Öğrencilerin "Neden Türkiye Coğrafyasını Öğrenmeliyiz?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Okul Değişkenine Göre Dağılımı …… 189
Tablo 7.61. Öğrencilerin "Coğrafya Öğreniminizin Okul Hayatı Dışında Faydalı Olacağına İnanıyor musunuz?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Okul Değişkenine Göre Dağılımı …… 190
Tablo 7.62. Öğrencilerin "Yaşadığınız Yörede Bulunan Coğrafi Zenginlikleri Biliyor musunuz?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Okul Değişkenine Göre Dağılımı 190

Tablo 7.63. Öğrencilerin "Elverişsiz Hava Şartları Eğitim-Öğretim Faaliyetlerini Olumsuz Yönde etkiliyor mu?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Okul Değişkenine Göre Dağılımı …… 191
Tablo 7.64. Öğrencilerin "Sınıflarınızda Isınma Problemi Yaşanıyor mu" Sorusuna Verdikleri Cevapların Okul Değişkenine Göre Dağılımı …… 191
Tablo 7.65. Öğrencilerin "Yaşadığınız Çevrede Olabileceğini Düşündüğünüz Doğal Afetleri İşaretleyiniz." Sorusuna Verdikleri Cevapların Okul Değişkenine Göre Dağılımı …… 192
Tablo 7.66. Öğrencilerin "Yaşadığınız Çevredeki Yeryüzü Şekilleri Eğitim-Öğretim Faaliyetlerini Etkiliyor mu" Sorusuna Verdikleri Cevapların Değişkenine Göre Dağılımı …… 193
Tablo 7.67. Öğrencilerin "Velinizin Mesleği Nedir?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Okul Değişkenine Göre Dağılımı …… 194
Tablo 7.68. Öğrencilerin "Herhangi Bir İşte Çalışıyor musunuz?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Okul Değişkenine Göre Dağılımı …… 195
Tablo 7.69. Öğrencilerin "Coğrafya Derslerinde Aşağıdaki Araç-Gereçler Hangi Sıklıkta Kullanılıyor?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Okul Değişkenine Göre Dağılımı …… 196
Tablo 7.70. Öğrencilerin "Coğrafya Derslerinde Gezi-Gözlem Yapılıyor mu?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Okul Değişkenine Göre Dağılımı …… 197
Tablo 7.71. Öğrencilerin "Okulunuzda Sosyal Aktiviteler Ne Sıklıkta Yapılıyor?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Okul Değişkenine Göre Dağılımı …… 197
Tablo 7.72. Öğrencilerin "Branş Öğretmeni Girmeyen Dersiniz Var mı?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Okul Değişkenine Göre Dağılımı …… 198
Tablo 7.73. Öğrencilerin "Derslerinize Branş Öğretmeni Girmeyince Dersi Anlamakta Zorlanıyor musunuz?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Okul Değişkenine Göre Dağılımı …… 199
Tablo 7.74. Öğrencilerin "Üniversiteye Hazırlanmak İçin Nasıl Bir Yol İzliyorsunuz?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Okul Değişkenine Göre Dağılımı …… 199

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Tarsus Çayı Havzası'nın Lokasyon Haritası ……...… 3
Şekil 2. Tarsus Çayı Havzası'nda Yıllık Sıcaklık ve Yağış Değerleri …… 38
Şekil 3. Çamlıyayla ve Tarsus İlçelerinde Nüfusun Yıllara Göre Dağılımı (1935-2000) …… 48
Şekil 4. Tarsus Çayı Havzası'nın Nüfus Piramidi …… 51
Şekil 5. Tarsus Çayı Havzası'nda Sayım Yıllarına Göre Kır Ve Şehir Nüfusları (1935-2000) … 54
Şekil 6. Araştırma Sahasında Arazinin Kullanım Durumu …….. 72
Şekil 7. Yörede Tarım Alanlarının Bölünüşü …… 74
Şekil 8. Tarsus ve Çamlıyayla'da Hayvan Sayıları ve Türleri …… 77
Şekil 9.Tarsus Şehir Merkezindeki Devlet Okullarında Tedrisat Duruma Göre Öğretmen Dağılımı 120
Şekil 10. Tarsus Şehir Merkezindeki Devlet Okullarında Tedrisat Duruma Göre Öğrenci Dağılımı …… 120
Şekil 11. Tarsus Şehir Merkezindeki Devlet Okullarında Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı 121
Şekil 12. Tarsus İlçe Merkezinde Öğrencilerin Meslek Liselerine Dağılımı …… .. 132
Şekil 13. Tarsus Meslek Yüksek Okulunda Öğrencilerin Bölümlere Dağılımı ……... 137
Şekil 14. Tarsus Teknik Eğitim Fakültesi'nde Öğrencilerin Bölümlere Dağılımı …… 139

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Foto 1: Araştırma Sahasındaki Paleozoik Adalarından Eshab-ı Kehf Tepesinin GD-KB İstikametinden Görünümü ……... 29
Foto 2 :Gülek Boğazı …… 34
Foto 3:Topaklı-Meşelik Köyleri Arasında Pırnal Meşesi, Keçiboynuzu ve Zeytin Toplulukları …….. 42
Foto 4: Keşbükü Mevkiinde Tarsus Çayı'nın Oluşturduğu Vadi …… 45
Foto 5: Gözlükule Höyüğü'nden Bir Görünüm ……... 61
Foto 6: GB-KD İstikametinden Çamlıyayla İlçesinin Görünümü …….. 68
Foto 7: Havzanın En Büyük Yerleşmesi Olan Tarsus'un K-G İstikametinden Görünümü 70
Foto 8: Huzurkent Kasabası Mevkiinde Engin Plastik Örtülü Patlıcan Seraları …… 75
Foto 9: Çamlıyayla-Gülek Yolu Üzerinde Karaçam ve Sedir Ağaçlarından Oluşan Ormanlar…… 79
Foto 10: Organize Sanayi Bölgesinin KB-GD Yönünden Görünümü …… 84
Foto 11:Ülkemizin Önemli Tünellerinden Gülek Tüneli …… 88
Foto 12: Cleopatra Kapısı …… 94
Foto 13: Tarsus Amerikan Lisesi …… 104

I. BÖLÜM

1. GİRİŞ

Coğrafya insanın yaşadığı çevrenin doğal özelliklerini, insan-doğal çevre etkileşimini ve bu etkileşimin sonucu insanın ortaya koyduğu beşeri ve ekonomik faaliyetleri kendi prensipleri çerçevesinde inceleyerek sonuçları açıklayan bilim dalıdır.

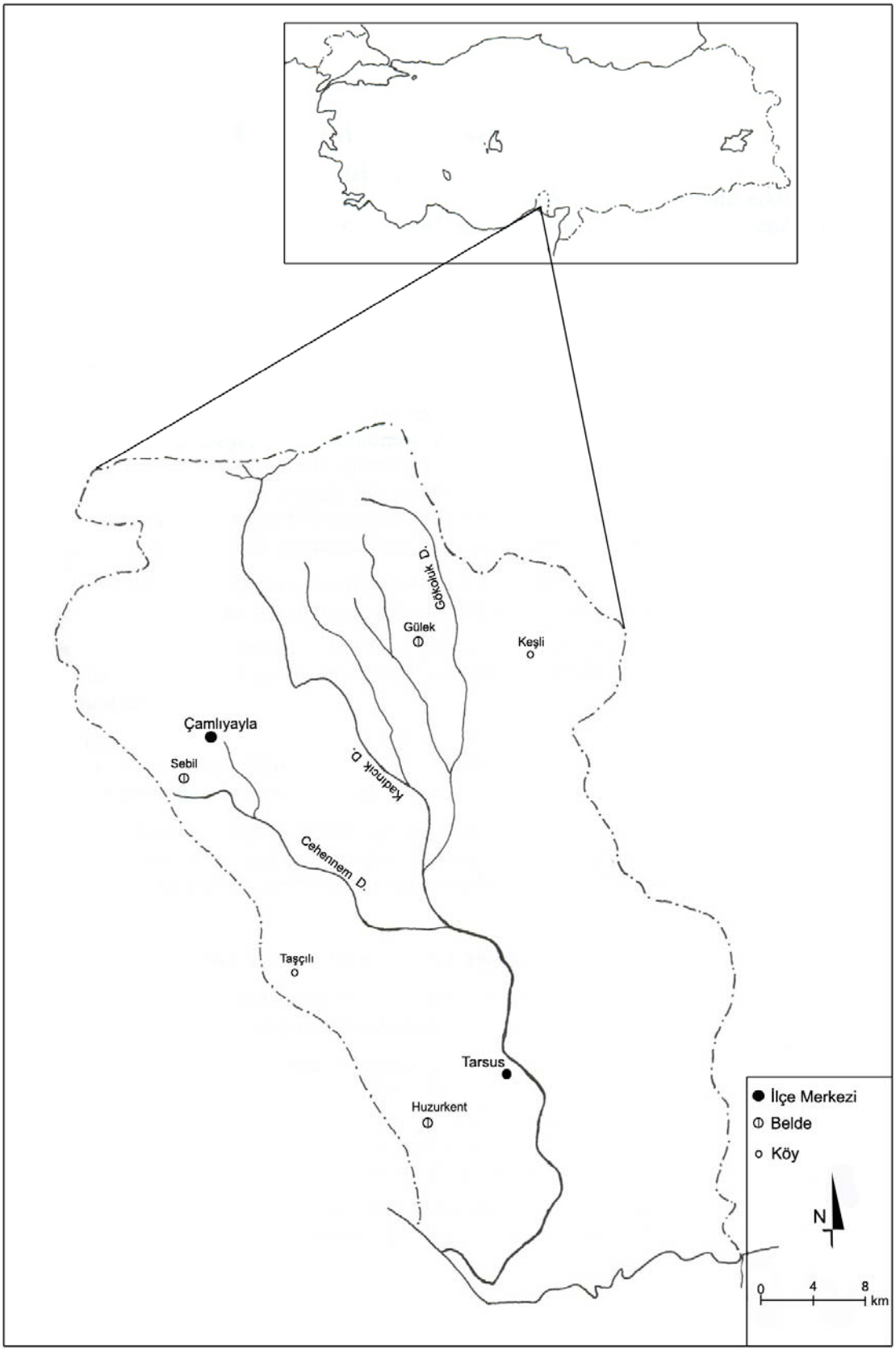
Coğrafya bilimin tüm alanlarda etkin olarak toplum yararına kullanılabilmesi için öncelikle bu bilimin amaçlarının yani bu bilime ait eğitim araştırma ve diğer çalışmalar ile toplumda hangi eksikliklerin giderileceğinin ve hangi ihtiyaçların karşılanacağının iyice tespit edilmesi gerekmektedir. (Ünlü ve diğ., 2002: 180-181)

Bir yerin fiziki ve beşeri potansiyelinden (enerji ve maden kaynakları, bitki örtüsü, insan gücü, ticaret, sanayi vb.) en üst düzeyde istifade edilebilmesi bu özelliklerin doğru olarak, ayrıntısına kadar bilinmesi ile mümkündür. Nitekim coğrafya bilimi, yeri sadece fiziki ve beşeri özellikleri ile değil, bu özelliklerin birbirleri ve özellikle insan ve aktiviteleri üzerindeki etkileri ile ele almakta: sonuçta yaşanılan ortama zarar vermeden ondan en üst düzeyde verim alınması için gerekli bilgiyi ve bakış açısını üretmektedir.(Üçışık ve diğ., 2002:129)

Çalışmamızın konusu olan Tarsus Çayı Havzası ülkemizin güneyinde, Akdeniz Bölgesinin Adana bölümü içerisinde yer alır. Tarsus Çayı ve kollarının su toplama alanına tekabül eden Tarsus Çayı Havzası'nın sınırları kabaca 34º 20′ - 35º 5′ Doğu boylamları ile 36º 46′ - 37º 26′ Kuzey paralelleri arasında yer alır.

Havza toprakları doğu ve güneydoğudan Adana, kuzeydoğudan Adana'nın Karaisalı ve Pozantı ilçeleri, kuzeyden Bolkar Dağları, kuzeybatıdan Konya'nın Ereğli ilçesi, batıdan Mersin ve güneyden Akdeniz sahilleri ile çevrilidir. Bölgenin kuzey sınırını teşkil eden Bolkar Dağları coğrafi özellikler itibariyle adeta iki alemi birbirinden ayırır. Bolkar Dağları'nın güney yamaçları Akdeniz Bölgesinde, kuzey yamaçları İç Anadolu bölgesinde kalmaktadır ve bu itibarla bölgemizin gerçek sınırını teşkil eder.

Belirtilen sınırlar içerisinde saha yaklaşık 2050 km² yüzölçümü ile Türkiye arazilerinin (814578 km²) ‰2.51'ine tekabül etmektedir.

Şekil 1 : Tarsus Çayı Havzasının lokasyon haritası

Şekil 1. ***Tarsus Çayı Havzası'nın Lokasyon Haritası***

Çalışmamızda araştırma sahası Bölgesel Coğrafya Metodu ile etüt edilmeye çalışılmıştır. Sahanın günümüze kadar gerek coğrafi açıdan, gerek eğitim-öğretim faaliyetleri açısından detaylı şekilde incelenmemiş olması bizi böyle bir çalışmaya yönlendirmiştir.

Bu araştırmada Tarsus Çayı Havzası'ndaki coğrafi özellikler ortaya konularak insanın aktivitelerinden biri olan eğitim-öğretim faaliyetlerinin bu özelliklerden ne şekilde etkilendiği üzerinde durulmuştur.

1.1. PROBLEM

Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri yaşadıkları coğrafyayı tanıma ve ondan en üst düzeyde yararlanmaları ile doğru orantılıdır.

Araştırma sahasında gerek fiziki gerekse beşeri ve ekonomik coğrafi potansiyelden, yapılan eğitim-öğretim planlamalarında ve diğer bütün planlamalarda da coğrafi bilgiden yeterince yararlanılmamaktadır. Bu durum coğrafya eğitiminin ülkemizde henüz hedeflenen amaçlara ulaşamadığının bir göstergesidir.

Akyol'a (2000:22) göre, sosyal bilimlerin temellerinden biri olan ve yaşamın ta kendisi olan coğrafya, birçok öğrenci için sıkıcı bir ders iken, bir kısmı için de kolayca yüksek notlar alabilecekleri ve kafa yormadan rahat edebilecekleri bir ders olarak görülmektedir. Çünkü, coğrafyanın amacı ve önemi ülkemizde tam olarak anlaşılamamıştır.

Öğrencilere coğrafya ile insan hayatı arasında doğrudan ve çok sıkı bir ilişki olduğu: Coğrafya bilgisinin insan hayatını kolaylaştıracağı, topluma ve çevreye bakış açısını değiştireceği: coğrafyanın hayatın bir parçası olduğu ve coğrafi bilgilerin zaman ile mekan kısıtlaması olmadan kullanılabileceğinin vurgulanması coğrafya öğretiminin önemini ortaya koyacaktır. (Efe, 1997:141;)

Ülkemizin olduğu gibi yöremizin de gelişmesinde en önemli rol oynayacak hususların başında coğrafya bilimi, dolayısıyla coğrafi bilgiden yararlanmak gelmektedir.

Bilindiği gibi yeryüzünde, insanlar ve aktiviteleri de dahil her şey değişime uğramaktadır. Bilim ve teknolojideki ilerlemeler, insanları gittikçe değişen ve artan ihtiyaçlarına daha pratik çözümler geliştirmektedirler. Unutulmamalıdır ki; toplumun,

coğrafya bilimi, dolayısıyla coğrafi bilgiyi kullanarak gidermek zorunda olduğu ihtiyaçları da gün geçtikçe artmakta ve çeşitlenmektedir. Bu nedenle, ülkenin coğrafya bilimine bakış açısı ve öğretilen konular, her geçen gün değişen ve çeşitlenen toplum ihtiyaçları dikkate alınarak devamlı güncellenmelidir. (Ünlü ve diğ., 2002:181)

Bir yerde yapılacak planlama ister fiziki, ister bölgesel, isterse eğitim-öğretim alanında olsun coğrafyadan soyutlanarak düşünülemez. Yaşamın her alanında olduğu gibi eğitim-öğretim alanında da yapılacak planlamalarda toplumun ihtiyaçları, nüfus artışı, göçler gibi etmenler dikkate alınmadan, sadece eğitim-öğretim alanında değil, her alanda coğrafyacılar görevlendirilmeden yapılacak çalışma ve planlamaların zaman ve emek kaybından öteye gidemeyeceği muhakkaktır.

Coğrafya bilimi insana, yaşadığı çevreyi en ince ayrıntılarına göre tanıması ve ondan en doğru bir şekilde istifade edebilmesi için gerekli kılavuz bilgiyi sunmaktadır. Buradaki doğru bir şekilde istifade edebilmeden kasıt: ileriyi yani kendisinden sonra gelecek nesilleri de düşünerek, yeryüzünün doğal dengesine zarar vermeden ondan istifade edebilmektir. İşte coğrafyanın önemi de buradan gelmektedir. Eğer insanoğlu, ***yeryüzünün kullanım kılavuzu*** olan coğrafi bilgiye önem vermez ve bu bilgilere göre yaşamını düzenlemez ise, bundan hem yeryüzünün doğal çevresi, hem de insanın kendisi zarar görmektedir. (Ünlü ve diğ., 2002:173)

Günümüz batılı ülkelerinde coğrafyayı bu şekilde algılayan ve bu doğrultuda düşünen öğrenciler yetiştirilmektedir.Oysa ülkemizde "Coğrafi anlayışa sadece üniversitelerin coğrafya bölümlerinde okumuş ve okuyacak kişiler sahip olur" algısı yaygındır. Son dönemlerde önemi daha iyi kavranmış olsa da, batılı ülkelerde başta planlama olmak üzere bir çok alanda yararlanılan coğrafya dolayısıyla da coğrafi bilgi ve coğrafyacılar ülkemizde hak ettikleri değeri kazanamamışlardır.

Bir insan hangi işle meşgul olursa olsun yapmış olduğu her işte ve yaşamın her alanında coğrafi bilgiye ve coğrafi anlayış içinde olmaya ihtiyacı vardır.

Doğal bir çevrede yaşayan insanın, bu çevre ile ilgili uğraştığı tüm sorunlarla coğrafya da uğraşmaktadır.

Tarımla uğraşan fakat nasıl daha yüksek verim alabileceğini bilmeyen bir çiftçi ya da hangi toprağın tarım için daha uygun olduğunu bilmeyen bir çiftçi düşünebilir miyiz?

Uygulanacağı çevrenin coğrafi özellikleri dikkate alınmadan hazırlanan bir müfredat programı amacına ulaşabilir mi?

Hepsinden önemlisi, çevrenin güzelliklerinden haberi olmayan bir insanın çevresini tam olarak sevmesinin imkanı var mıdır?

İnsan olarak gözümüzü yeryüzünde açtığımız gibi yine bu mekanda kapatmaktayız ve bu süre zarfında yapmış olduğumuz tüm aktivitelerle beraber bu mekanın özelliklerinden etkilenmekteyiz.

Bu açıdan bakıldığında çok yönlü olan eğitim-öğretim faaliyetlerinin de bulunduğu çevreden soyutlanması düşünülemez. Zira eğitim ve öğretim faaliyetleri mevcut çevre ile doğrudan ilişkilidir ve bulunan çevrede vukuu bulan tabi ve beşeri olaylardan büyük ölçüde etkilenmektedir. Bu amaçla bilinmelidir ki eğitim-öğretim kurumlarının inşa edilmesinde ve eğitim öğretim faaliyetlerinin planlanmasında tabi ve beşeri çevre faktörlerinin göz ardı edilmesi büyük emek ve zaman kaybına sebebiyet vermektedir. Tabi çevre şartları: ulaşım, barınma, bina yapısı (fiziki yapı, sınıfların büyüklüğü, yalıtım sistemi), okutulan derslerin içeriği, eğitim cazip hale gelmesi veya gelmemesi, eğitime olan talep… vb. konularda doğrudan bir etkiye sahiptir. Bununla beraber açılacak olan okul türlerinin belirlenmesinde yine tabi çevre şartlarının (yer altı ve yerüstü zenginlikleri açısından) göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Tarımsal faaliyetlerin yoğun olduğu yerlerde Ziraat Okullarının açılması, su ürünleri açısından uygun olan yerlerde Su Ürünleri Fakültesi açılması, yörede kurulmuş olan sanayi dallarına eleman yetiştirmek için Meslek Liselerinin veya Meslek Yüksek Okullarının açılması gibi. Bahsedilen bu okullar: ortaöğretim ve yüksek öğretim kurumları için düşünülmeli, ilköğretimin ikinci kademesinden itibaren öğrenciler ilgi ve yetenekleri doğrultusunda kendilerine uygu okullara yönlendirilmelidirler. İlk ve ortaöğretim müfredatındaki dersler tespit edilirken tabii çevre şartları ve bu şartların iktisadi faaliyetlere etkisi de göz önünde bulundurulmalıdır. Ancak havzada bu konuya gerekli hassasiyetin gösterilmediğini görüyoruz.

Araştırma sahası bulunduğu konum iklim, ulaşım, toprak vb. özellikleri ile tarihi çağlardan beri önemli olan bir sahadır. Böyle bir sahada gerek alt yapı gerek ise üst yapı planlamalarının coğrafi esaslar çerçevesinde hazırlanması ve uygulanması kuşkusuz en akılcı yoldur. Ancak havzanın tarım, yerleşme, sanayi vb. özelliklerini incelediğimizde maalesef

coğrafyanın ve coğrafya eğitiminin öneminin göz ardı edildiğini ve bunun doğal sonucu olarak bazı problemlerle karşılaşıldığını görmekteyiz.

Şöyle ki:

1. Artan nüfusa ve göçlere bağlı olarak hızla artan konutlarda çarpık bir yerleşme ortaya çıkmıştır.

2. Yöredeki konutlardaki ve okul binalarındaki mimari yapı bölgenin coğrafyası ile özellikle sahanın kuzeyinde uyuşmamaktadır.

3. Birçok bakımdan elverişli olan sahada coğrafi bilgi yetersizliği ekonomik gelir kaynaklarının tam anlamıyla değerlendirilmemesine ve işsizlik oranının Türkiye ortalamasının üstünde bir değer göstermesine neden olmuştur.

4. Sahada sanayinin tesislerinin dağılımı önemli bir coğrafi sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira sanayi tesisleri genelde birinci sınıf tarım arazileri üzerine yapılmıştır.

5. Araştırma bölgesinde okuryazar oranı yüksek olmasına rağmen özellikle Çamlıyayla ve köylerde yeterli öğretmenin bulunmayışı sınıfların kalabalık olmasına neden olmakta ve bu durum eğitimin kalitesini düşürmektedir.

6. Özellikle havzanın kuzeyinde mevcut maddi imkansızlıklar eğitim-öğretim faaliyetlerini olumsuz yönde etkilemektedir.

7. Bölgenin beşeri ve iktisadi yapısına hitap eden eğitim-öğretim kurumlarının eksikliği söz konusudur.

8. Birleştirilmiş sınıf sistemi ve taşımalı eğitim uygulanan okullarda çeşitli sorunlarla karşılaşılmaktadır.

9. Tarım ve hayvancılık faaliyetlerinde iş gücüne duyulan ihtiyaç nedeniyle belli dönemlerde öğrencilerin bu iş kollarına yönlendirilmesi ve buna bağlı olarak devamsızlıklarda artış yaşanmaktadır.

10. Havzanın kuzeyinde kışın soğuklar, güneyinde ise yazın görülen aşırı sıcaklıklar eğitim-öğretim faaliyetlerini olumsuz yönde etkilenmektedir.

Bu şekilde sayabileceğimiz daha bir çok madde bize coğrafyanın özünü ve önemini anlamadan yapılacak çalışma ve planlamaların sorunlara çözüm yerine ileride engellenmesi daha güç sorunlar ortaya çıkaracağını göstermektedir. Nitekim çarpık bir yerleşmeyi düzeltmek yeni yerleşmeler kurmaktan çok daha zordur.

1.2. AMAÇ

Bu çalışma:

1. Yapılacak planlamalarda coğrafyanın önemini açıklama,

2. Tarsus Çayı Havzası'ndaki fiziki, beşeri ve iktisadi yapıyı coğrafi açıdan ortaya koyma,

3. Bu özelliklerin sahadaki eğitim öğretim faaliyetleri ve planlanması üzerine etkilerini açıklama,

4. Eğitim-öğretim faaliyetlerindeki coğrafi bilgi eksikliğinden kaynaklanan sorunların tespiti,

5. Bu sorunların çözümüne yönelik öneriler getirme,

amacını taşımaktadır.

1.3. ÖNEM

Coğrafya; sahası, konuları, ürettiği bilgi ve kullandığı araç gereç ve tekniklerle günümüzde tüm insanların karşılaşılan problemlerin çözümünde başvurdukları en önemli bilim dallarından birisidir. Yeryüzündeki nesne ve olaylar arasındaki karşılıklı ilişkilerin tasviri bilgiden ziyade sayısal metotlarla araştıran ve bilgisayar teknolojisi yardımıyla da analiz eden coğrafya bilimine en fazla gelişmiş ülkeler tarafından değer verilmektedir. Bu değer ölçüsünde de bu ülkeler coğrafya biliminin nimetlerinden bir çok alanda istifade etmektedirler. (Üçışık ve diğ.,2002:131-132)

Coğrafya; üretimimizden tüketimimize, siyasi ilişkilerimizden askeri stratejimize kadar hayatımızın her anını direkt ve dolaylı olarak etkilemektedir.

Bu araştırma Tarsus Çayı Havzasında coğrafi potansiyelin eğitim öğretim faaliyetleri ve planlaması üzerine ne tür etkileri olduğu konusuna yanıt aramaktadır.

Bu çevreden bakıldığında araştırma:

1. Çalışma sahasındaki fiziki beşeri ve ekonomik coğrafya özelliklerinin ortaya konulması

2. Bu özelliklerin eğitim-öğretim faaliyetleri ve planlamasında, hatta coğrafi bilgilere dayanılarak yörede her çeşit planlamanın nasıl olması gerektiği konusunda fikir belirtmesi

3. Bundan sonra yapılacak çalışmalara ışık tutması açısından önemlidir.

Sahada benzer bir çalışmanın daha önce yapılmamış olması kanaatimizce araştırmanın önemini bir kat daha artırmaktadır.

1.4. VARSAYIMLAR

Bu araştırmada:

1. Ölçme araçlarındaki soruları cevaplandıracak öğretmen ve öğrencilerin kişisel görüşlerini gerçeğe uygun olarak yansıttıkları

2. Kullanılan araç teknik ve yöntemlerin araştırmanın kapsamına ve amacına uygun olduğu

3. Veri toplamak maksadıyla kullanılan araçların geçerlilik ve güvenilirlikleri konusunda yapılan çalışmaların sonuçlarının anlamlı olduğu

4. Örneklemin araştırma evrenini temsil ettiği varsayılmaktadır.

1.5. SINIRLILIKLAR

1. Araştırma sahası Tarsus Çayı Havzası ile sınırlıdır.

2. Anket uygulaması Tarsus ve Çamlıyayla ilçelerindeki devlet liselerinin 9. ve 10. sınıflarıyla sınırlıdır.

3. Bu araştırmadaki anket çalışmaları 2005-2006 öğretim yılı ile sınırlandırılmıştır.

4.Anket uygulanacak okullar objektif bir örneklem oluşturulması açısından farklı yerleşmelerdeki, farklı türde okullardan seçilmiştir.

1.6. TANIMLAR

Coğrafya: Yeryüzündeki doğal, beşeri ve ekonomik olayları tanımlayan, bu olayların insan ve çevre ile ilişkisini kuran ve bu olayların dünya üzerindeki dağılışını sebep-sonuç ilişkisi içinde inceleyen bilim dalıdır.

Eğitim: Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir. (Ertürk, 1972:12)

Öğretim:Öğrenmenin gerçekleşmesi ve bireyde istenen davranışların gelişmesi için uygulanan süreçlerin tümü.(Varış,1988:15)

Planlama: Topraktan yerleşmiş olan yerden en iyi şekilde faydalanmak en yüksek verimi elde etmek için yapılan düzenleyişler,çalışmalar (İzbırak,1992:266)

Havza:Bir akarsuyun sularını topladığı saha.

Coğrafi Potansiyel:Coğrafi bir yörenin,bölgenin veya ülkenin kısacası coğrafi bir ünitenin mevcut olduğu halde, henüz yararlanılmayan yer altı ve yerüstü zenginlikleri

Coğrafi Bilgi:Yaşantımızın bütün alanlarında sosyal yaşantımızın belli bir refah seviyesinde devam etmesinden karşılaştığımız problemlerin çözümüne kadar pek çok konuda ihtiyaç duyulan yeryüzündeki fiziki,beşeri ve ekonomik olaylar arasındaki ilişkileri ve bunların insan ile etkileşimlerini konu alan ülke olarak sosyo-ekonomik ve siyasal açıdan kalkınmamızda en önemli bilgi kaynağı

Coğrafi Anlama (Coğrafi Öğrenme) : Coğrafya derslerinde, coğrafya öğretiminde kullanılabilecek araç, gereç ve materyalleri sınıf içerisinde sistematik bir şekilde kullanarak ve gezi-gözlem yaparak ülkemizin kalkınmasında severek sorumluluk alma duygusunu geliştirmek ve coğrafyanın pratikte kendi hayatımızda kullanılmasıyla oluşan anlama yeteneğidir.

II. BÖLÜM

İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. COĞRAFYA

Eski Yunanca'da dünyanın tasviri anlamına gelen coğrafya terimi, terim olarak ilk kullanıldığı 2200 yıldan bu yana tanım, saha, metot ve teknikler, kullanılan araç ve gereçler ve coğrafi düşünceden faydalanma gibi konularda büyük değişime uğramıştır.

Başlangıçta, yeryüzündeki nesne ve olayların tanımlanmasını konu edinen coğrafya günümüzde yeryüzünü ve üzerinde yaşayan tüm canlı cansız nesneleri, aralarındaki ilişkileri, insan merkezli inceleyen ve insanın bulunduğu mekandan en üst düzeyde yararlanmasını sağlayan bir bilim dalı halini almıştır.

Coğrafyanın tanımında ve diğer hususlarda görülen değişimlere neden olan en önemli etkenler, insanın doğadan daha verimli ve doğru bir şekilde istifade etme isteği ve artan nüfus ve teknolojideki gelişmeler ile birlikte, ilk olarak karşılaşılan veya etkileri daha şiddetli olarak hissedilen bir takım çevresel, sosyal ve ekonomik problemlere karşı çözüm yalları bulma düşünceleri olmuştur. Gerçekten de günümüzde, karşı karşıya kaldığımız pek çok probleme, çağdaş coğrafya bilimi ve onun araç metot ve tekniklerinden yararlanarak çözüm yolları aranmaktadır. Çünkü coğrafya, aslında her biri ayrı bir bilim dalının inceleme alanına giren pek çok konuya bütünleyici bir yaklaşımla yaklaşan disiplinler arası bir bilimdir. Bu yaklaşım tarzı neticesiyledir ki; olay ve nesneler arasındaki bağlantılar, etkileşimler ve bunların diğer tüm sistemler üzerindeki etkileri doğru bir şekilde analiz edilebilmekte ve problemlere, gerçek kaynaklarına inilerek, etkili ve doğru çözüm önerileri geliştirilebilmektedir. (Üçışık ve diğ., 2002:118)

Oysa ülkemizde bazı aydınlar arasında bile coğrafya ilmi dağ, ırmak, köy, kent, ülke adı ezberleten bir ilim yani tasvire dayanan ezbere bir ilim şeklinde algılanmaktadır. Söz konu bu eksik algı okul öncesi eğitimden başlamak üzere bu ilmin eğitimini amaç ve hedeflerine uygun olarak vermemizle giderilebilir kanaatindeyiz.

Günümüzün çağdaş coğrafya bilimi yer adları ezberleten ve sadece tasvire dayalı bir bilim dalı olmaktan çok uzaktır. Günümüz gelişmiş ülkelerinde olduğu gibi coğrafya; insanın yaşadığı ortamı tüm yönleri ile tanımasına yardımcı olmaktadır. Bu tanımada yeryüzünü oluşturan tüm sistemlerin, aralarındaki hassas ilişkilerle beraber, tüm bileşenlerine varıncaya kadar bilinmesi ve yeryüzündeki tüm farklı nesne ve olayların mekansal dağılımlarının neden-

sonuçsal ve karşılıklı ilişkileri dikkate alınarak kavranması çok önemlidir. Bu yaklaşım tarzı ile ele alınan coğrafya bilimi sayesinde insanoğlu yaşadığı çevreyi daha iyi algılamakta ve ondan daha doğru ve en üst düzeyde fayda sağlamak suretiyle daha refah bir hayat sürdürebilmektedir. (Ünlü ve diğ., 2002:172)

2.2. COĞRAFYA ÖĞRETİMİNİN AMAÇLARI

Amaç, eğitim alanında bir etkinliğe ve bir eyleme veya bir işe başlarken erişilmek istenen öğretim sürecine bütünlük ve anlam kazandıran sonuç; eğitim görevlilerince saptanan ve düzenlenen programlar sonucu öğrenci davranışlarında gerçekleşmesi istenen değişme (Oğuzkan,1993:5) olarak tanımlanabilir. Bir programın hedefi deyince amaçlarının netleştirilmiş şekilleri anlaşılmalıdır. Programın hedefleri bir nevi yönerge gibidir. Hedefler kesin ve ölçülebilir ifadeler ile belirtilir (Büyükkaragöz-Çivi, 1997:200).

Öğretim, belli bir amaç doğrultusunda bilgi verme işidir. Çağdaş toplumlarda öğretim, öğretim kurumları ve programlarıyla sağlanır.

Öğretim programları ve amaçları, bulunduğu çağın ürünüdür. Çağın özelliklerini yansıtır. Çağdaş toplumlarda, çağın gerektirdiği insan tipinin yetiştirilmesine öğretim kurumları, öğretim programları ve amaçları aracılık etmektedir. (Ünlü ve diğ., 2002:44)

Çağdaş coğrafya düşüncesinde amaç: fiziki ve beşeri olayların sebeplerini araştırmaya yönelen, aynı zamanda ülke değerlerine sahip çıkan yurdumuzun fiziki, beşeri ve ekonomik özellikleriyle yakından ilgilenen, çevreye daha duyarlı öğrenciler yetiştirmektir.

Oysa yukarıda belirtilen hedef tanımını göz önünde bulundurarak ortaöğretim coğrafya programlarını incelediğimizde bu programların amaç, hedef ve davranış gibi ayrıntılardan yoksun olduğunu görürüz .Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen ortaöğretim coğrafya derslerinin genel amaçları (MEB, 1998:146-148) öğrencilere:

Yakın çevrelerinden başlayarak, yurdumuzu ve dünyayı tanıtmak, onlarda vatan, millet ve insanlık sevgisini daha bilinçli, daha köklü kılmak, Türkiye'nin dünya üzerindeki yerini ve önemini belirterek, onlarda ülkemizin kalkınmasında severek sorumluluk alma duygusunu geliştirmek. Çeşitli coğrafi olayların (doğal, beşeri, ekonomik) yeryüzünde dağılışlarını, bunların sebep ve sonuç ilişkilerini ve yeryüzü, canlılar, özellikle insan hayatı

üzerindeki etkilerini inceleterek, olayların farklı dağılışı sonunda yeryüzünde meydana gelmiş olan değişik karakterdeki alanların özelliklerini kavratmak. İnsanların birbirleriyle ve coğrafi çevreleriyle karşılıklı ilişkilerini, insan topluluklarının yaşama yerlerini ve geçinme yollarını inceleterek onların, yurdumuzun ekonomik kalkınmasında faydalı birer eleman olarak yetişmelerini sağlamak. İnsanın yaşama alanı olarak yeryüzünün coğrafi şartlarını, imkân ve kaynaklarını tanıtmak; bu imkân ve kaynakların sınırsız olmadığını, bu sebeple onların israfından kaçınmak gerektiğini kavratmak, tabiatı sevdirmek ve onu koruma alışkanlığını kazandırmak.

Milletlerin refah ve mutluluklarının coğrafi çevreden yararlanma derecesine ne kadar bağlı olduğunu, yurdumuzun henüz işlenmemiş olan doğal kaynaklarının ne kadar geniş çalışma alanı teşkil ettiğini örnekleriyle belirtmek. Bulundukları doğal çevrenin, bölgenin, diğer bölgelerin ve bütünüyle Türkiye'nin ekonomik ve sosyal kalkınmasına yarayan yerüstü ve yeraltı kaynakları ile turistik zenginliklerini tanıtmak. Çeşitli haritaları, resimleri, istatistik, grafik ve diyagramları yorumlamayı, bunlardan yararlanmayı öğretmek ve onlarda plan, kroki ve özellikle Türkiye haritası çizme becerisini geliştirmek. Öğrencilerin milli servet kaynaklarımızı koruma ve değerlendirme gereğine inanmış ve bu yolda alışkanlıklar kazanmış vatandaşlar olarak yetişmelerini sağlamak. Öğrencileri, yurdumuzun ve milletimizin sorunları üzerine eğilen, bunları inceleyip öğrenen ve bu sorunların yurt ve millet yararına çözümlenmesine içtenlikle katılan aydın yurttaşlar olarak yetiştirmek.

Coğrafya, yeryüzü olaylarının her birini ayrı ayrı değil, bu olayların dağılışını, yeryüzü ve birbirleriyle olan ilişkilerini ve çevre şartlarına uyumlarını araştırıp inceler. Bu sebeple, doğrudan doğruya bu olayların her birini inceleyen diğer bilimlerden farklıdır. Örneğin coğrafyada, sürekli değişebilen hava basıncı, rüzgâr, yağmur, şimşek, yıldırım vb. meteorolojik olaylar ile bunların bağlı olduğu kanunlar incelenmez, bunlarla ilgili ölçmeler yapılmaz ve bu ölçmelere dayanılarak hava tahminleriyle uğraşılmaz. Bütün bunlar meteorolojinin amacı ve görevidir. Coğrafya, meteorolojinin eriştiği sonuçlardan yararlanarak iklim tiplerini, iklim tiplerinin yeryüzüne dağılışlarının, iklim şartlarının, yeryüzü şekilleri, akarsuların rejimleri, bitki ve hayvan toplulukları ve nihayet bütün bu tabiat faktörlerinin nüfus dağılışı, yerleşme, konut, yaşayış ve ekonomi üzerindeki etkilerini araştırır. Yine coğrafya, belli iklim ve toprak şartlarına bağlı bulunan doğal bitki ve hayvan topluluklarını ve

insanı, insanların bu bitki topluluklarından hangi amaçlarla nasıl yararlandıklarını ve yararlanabileceklerini, doğal çevrenin değiştirilmesi sonucunda tabiattaki dengenin nasıl bozulacağını ve bütün bunların yaratacağı ekonomik sonuçları araştırır. Buradan hareketle, coğrafyanın okuldaki konusu, insan ile tabiat arasındaki karşılıklı ilişkilere ait bilimsel bilgileri okul programı halinde öğrencilere indirgemektir. (Alım,2003:17)

Programdaki konular üzerinde etraflı ve yeterli çalışmaların yapılabilmesi için yerküre, çeşitli haritalar, atlaslar mümkün olduğu hallerde büyük ölçekli haritalar, ansiklopediler, dergi, grafik, resim, projeksiyon gibi araçlar ile büyük Türk araştırıcılarının biyograflarının okullarda bulundurulmasına çalışılmalıdır. Öğrencilerden, okuyacakları konularla ilgili, çeşitli kaynaklarda bilgiler toplamaları istenerek, onlara derse hazır girme alışkanlığı kazandırılmalıdır. Öğrenciler atlaslarda ve duvar haritalarında bulunabilen yer adları ile değişken olan istatistik bilgileri ezberleme yerine, coğrafya olaylarını açıklamaya ve sonuç çıkarmaya yöneltilmelidir. Gezi ve gözlemlerin coğrafya öğretiminde büyük bir yeri olduğundan, sınıfça geziler düzenlenmeli, öğrenciler inceleme gezilerine ve gözlemlere teşvik edilmeli, bu gezi ve gözlemlerdeki izlenimlere göre hazırlanacak raporlar sınıfta tartışılarak değerlendirilmelidir.(Alım,2003:17-8)

İnsanla doğal çevre arasındaki etkileşimi inceleyen coğrafyanın sosyal bilimler arasında önemli bir yeri vardır.Coğrafya konuları ancak amacına uygun olarak ve uygun materyaller kullanılarak öğrencilere aktarıldığı takdirde coğrafi algı sağlanmış olur. Yurt ve dünya meselelerine, çözümler üretebilmek için belli bir seviyede coğrafya bilgisine sahip olmak gerekmektedir. Edinilen coğrafya bilgisi ile öğrenci, ülkesinin büyüklüğünü, doğal kaynaklarını, ekonomik gücünü, ulaşım durumunu, sanayi alanlarını ve dağılışlarını vb. özelliklerini bilir. Bu da ülke meselelerini daha iyi anlama ve çözümüne katkıda bulunmaya yardım eder. Bu nedenle coğrafya konuları nazari olmaktan çıkarılmalı ve elle tutulur hale getirilmelidir. Bu da coğrafya konularının harita, şekil, resim ve diğer araç-gereç ve materyallerden yararlanarak verilmesiyle mümkün olur (Dengiz, 1965:79). Öğrenci harita, küre, duvar resmi, şema, poster, grafik gibi araçları kendisi kullanarak bir konuyu anlatırsa, öğrenme ve hatırlama % 80 dolayında gerçekleşir. Kısacası öğrenci soyut bir fikri somut olaylarla ne kadar çok anlatmaya çalışırsa, o kadar çok öğrenip hatırlar (Barth-Demirtaş, 1997:6,1)

Eğitimde görsel ve işitsel araçlar, öğrenmenin kalıcı izli olması açısından da oldukça önemlidir. Ted Cobun'a göre, öğrendiklerimizin; % 83'ünü görme, % 11'ini işitme, % 3,5'ini koklama, % 1,5'ini dokunma, % 1'ini tatma duyularımızla edindiğimiz yaşantı yoluyla öğreniriz.(Cobun,1968) Buna göre, öğretmen öğrencinin ne kadar fazla duyu organına hitap ederse öğrenme olayı da o kadar iyi ve kalıcı olmaktadır. ABD Teksas Üniversitesi'nde Philips tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre, zaman faktörü sabit tutulduğunda duyu organlarına göre bilgilerin kalıcılık oranları şu yüzdelerle olmaktadır. İnsanlar: okuduklarının % 10'u, duyduklarının % 20'sini, gördüklerinin % 30'unu hem görüp hem duyduklarının % 50'sini, görüp, işittikleri ve söylediklerinin % 80'ini, görüp, işitip, dokunup söylediklerinin % 90'ını hatırlanmaktadırlar. (Kinder, 1973:39) Özellikle coğrafya dersi konuları gereği görmeye, dokunmaya kısacası yaşayarak öğrenmeye en uygun derslerin başındadır. Dolayısıyla coğrafya konularını muhakkak araç-gereç desteğiyle vermek gerekir.

Eğitimde araç-gereç ve materyal kullanımının çok yararlı olduğu açıktır. Kullanılan araç-gereçler zamandan tasarruf sağladıkları gibi, öğrencileri motive eder ve özellikle soyut konuları daha basit ve anlaşılır hale getirir. Eğitim araç-gereçleri öğrencinin ilgi ve dikkatlerini hedef davranışlara çekerek derse katılımlarını sağlayarak, yaparak ve yaşayarak öğrenmelerine sebep olabilir (Küçükahmet, 1994:95).

Ancak bu şekilde yapılan bir coğrafya öğretimi, ileride hangi iş erbabından olursa olsun geleceğin karar mekanizmaları olan öğrencilere coğrafyanın insan üzerine etkilerini kavrama ve coğrafi bilgiyi kullanma davranışını alışkanlık olarak kazandırabilir. Yapılacak her türlü planlamada coğrafya ancak etkin bir coğrafya öğretimi modelini benimseyip uyguladığımızda ve yukarıda belirtilen programın amaçlarına ulaşıldığı vakit kullanılabilir düşüncesindeyiz.

2.3. COĞRAFYA-İNSAN ETKİLEŞİMİ

Coğrafya şartları ile insan ve insan faaliyetleri arasında doğrudan ve sıkı bir ilişki söz konusudur.

Yeryüzüne baktığımız önemli medeniyet havzaları ile doğal şartlar arasındaki mevcut ilişki dikkati çeker. Örneğin Mezopotamya, Ganj ve İndus Havzaları gibi.

Çevrenin insan üzerine etkilerini Ortaçağın ünlü düşünürlerinden İbn-i Haldun, Mukaddime(İbn-i Haldun, Çeviren Zakir Kadiri Ugan,1997:190) adlı eserinde ayrıntılı olarak ele almıştır. İbn-i Haldun coğrafi koşulların, insanın her türlü faaliyetinin yanı sıra karakter, renk, çehre ve ten üzerinde dahi etkileyici bir özelliğe sahip olduğunu belirtmiştir.

Strabon ise "Geographika" adlı eserinde kıyı ve ılıman iklim bölgelerinde yaşayan toplumların daha uygar ve uysal, dağlık ve yüksek bölgelerde yaşayanların ise uygarlıkta geri ve sert mizaçlı olduklarına değinmiştir.

Aristo "Devlet Teorisi"nde doğal kaynakları kısıtlı bölgelerde yaşayan toplumların daha güç şartlarda devlet kurduklarını ve bu devletlerin egemenliğinin kısa ömürlü olduğunu, tarihin en güçlü imparatorluklarının aynı zamanda da, çağın zengin kaynakları olan bölgelerini elde tutan devletler olduğunu ifade etmiştir. Bunların en tipik örnekleri: Büyük Roma İmparatorluğu, Büyük Britanya ve Osmanlı İmparatorluğu'dur. Moğol İmparatorluğu gibi kısıtlı step bölgelerinde kurulan İmparatorlukların egemenlik devreleri pek uzun sürmemiştir. (Doğanay, 1997:46)

İnsanların yerleşmelerinin, ekonomik ve sosyal faaliyetlerinin şekillenmesi iklim, toprak gibi doğal coğrafya özelliklerine bağlıdır. Herhangi bir ülke, bölge veya yörenin sosyo-ekonomik ve kültürel yapısını incelediğimizde doğal şartlardan etkilendiğini görürüz.

Doğal çevrenin insan faaliyetlerine olan etkilerinden biri meskenler üzerinedir. İnsanların meskenleri teknolojideki ilerleme ve çağdaş inşaat sektörüne rağmen doğal çevre koşullarıyla etkileşim içindedir. Meskenlerin çatı eğimi, duvar kalınlığı, pencere boyutu vb. özelliklerinin planlanmasında yörenin doğal çevre özellikleri dikkate alınmalıdır. Araştırma sahamızda da eğitim ve öğretim faaliyetlerinin planlanmasında, okul binalarının yapımında doğal coğrafya özellilerinin (iklim, zemin özellikleri vb.) dikkate alınması oldukça önemlidir.

Coğrafi koşullar ile insan topluluklarının sosyolojik yapıları arasında doğrudan bir etkileşim vardır.Milletler arasındaki yaşam tarzının farklılığı; tarihi geçmişleri ile yaşadıkları coğrafyanın özelliklerinden kaynaklanmaktadır.Öyle ki gelenek ve görenekler dahi coğrafya tarafından şekillendirilmektedir.

Doğal çevre faktörleri ile insanların beslenme ve giyim-kuşamları, konutların ısıtılması arasında da önemli bir ilişki söz konusudur.

Doğal çevre faktörlerinin ekonomik faaliyetler üzerine etkisi; tarım alanlarının dağılışı yetiştirilen tarım ürünleri, mevcut yer altı kaynakları, doğal kaynakların (yeraltı ve yerüstü zenginlikleri) sanayi kollarının dağılım düzeni üzerine etkisi, dağ, nehir, göl, deniz gibi mevcut doğal güzelliklerin turizme etkisi şeklinde arttırılarak sıralanabilir.

Bunların yanında çevrenin jeolojik ve jeofiziksel özellikleri de insan faaliyetlerini çok belirgin bir şekilde etkilemektedir. (Doğanay, 1997:49) Heyelan, erozyon, deprem, çığ ve seller çevrede kısa süreli yıkıcı değişmelere yol açabilmektedir. Bunlardan özellikle seller araştırma sahasında sık sık vukuu bulan doğal afetlerdendir. Geçmiş de yörede yeni yerleşmelerin kurulmasına neden olan seller (1968 yılında Huzurkent'in kurulması gibi) özellikle tarım alanlarına büyük zarar vermekte ve olduğu dönemde eğitim-öğretim faaliyetlerini önemli ölçüde aksatmaktadır.

Çevrenin insan üzerine etkilerinin yanı sıra şüphesiz insan da çevreyi çok belirgin bir şekilde değiştirmektedir. Geçmişten günümüze bu değişimi incelediğimizde tarımsal üretim, dolayısıyla da yerleşik düzene geçilmesi şeklinde başlayan çevreye müdahale, bundan sonra tarım arazisi elde etmek amacıyla bitki örtüsünün tahrip edilmesi, teknolojinin gelişmesi ile taraçalama vb. yöntemlerle eğimli alanlara da müdahale edilmesi, bataklıkların kurutularak kullanılabilir alan haline dönüştürülmesi vb. şekillerde çevrenin görünümü değiştirilmiştir. Bu değiştirme teknolojinin gelişmesi ile paralel olarak gittikçe daha büyük boyutlara ulaşmaktadır.

İnsan; konut yapıp yerleşmek, tarım arazisi kazanmak, ulaşım sistemleri kurmak sanayi amaçlı yatırımlar için arsa bulmak gibi değişik amaçlarla çevreyi değiştirmeye devam etmektedir. (Doğanay, 1997:79)

Sonuç olarak beşeri faaliyetler büyük ölçüde doğa koşullarına bağlı olmakla birlikte, insan toplumları da kültür seviyeleri ile ölçülü olmak ve doğa şartlarına uygun bulunmak kaydıyla çevreleri üzerinde değiştirici etkiler yapmaktadır. İşte coğrafyanın araştırma ve inceleme konusu yeryüzünde görülen olayların karşılıklı sebep ve sonuç ilişkileridir. Bu bağıntı ve ahenk içinde özellikle zamanımız da en belirgin rol insana düşmektedir.

Coğrafyacı kendi içinde yaşadığı mekanın fiziki ve beşeri ortamın insanıdır ve coğrafi olaylarla insanlar arsındaki dinamizmin, coğrafyanın insan etkinlikleri ve hatta kişilik

özelliklerine dahi etki ettiğinin, insanın da yaşadığı coğrafyaya olumlu ve olumsuz etkide bulunarak coğrafyasını değiştirdiğinin ve bunun ispatının da olduğunun farkındadır.

İnsanı sorunların ağırlık merkezi ve odak noktası yapmadan başka bir ifade ile öne çıkarmadan yapılacak coğrafi ya da ekolojik amaçlı araştırmalar boşa harcanan bir zaman ve çabadan öteye hiçbir anlam ifade etmez. (Doğanay, 1997:80)

Dünya varolduğu müddetçe coğrafya insanı etkilemeye, insanda coğrafyayı değiştirmeye devam edecektir.

2.4. COĞRAFİ BİLGİDEN FAYDALANMA

Geniş algılanış tarzı ile coğrafya, toplumun çeşitli kesimlerinde gerçekten ihtiyaç duyulan coğrafi bilginin doğru olarak tespiti, üretilmesi ve iletilmesinden tutunda bu alanda eğitim görmüş coğrafyacıların, coğrafyacı kimlikleri ile toplumun hemen her alanında istihdam edilebilmelerine kadar uzanan bir yelpazede, ülkelere çok büyük avantajlar sunmaktadır. Ancak Türkiye, modern coğrafya bilimi ve çalışmalarının sunduğu bu avantajlardan, toplumun gerçekten ihtiyaç duyduğu coğrafi bilginin tespiti, üretilmesi ve öğretilmesinde karşılaşılan bir takım problemlerden dolayı yeterince istifade edememektedir. (Ünlü ve diğ., 2002:171)

Yaşantımızın tüm alanlarında, sosyal yaşantımızın belli bir refah seviyesinde devam etmesinden karşılaştığımız problemlerin çözümüne kadar pek çok konuda coğrafi bilgiye ihtiyaç duyulmaktadır. Coğrafi bilgiyi en azından bu şekliyle ele almak ülke olarak sosyo-ekonomik ve siyasal açıdan kalkınmamızda en önemli bilgi kaynağını oluşturan coğrafi bilgiden faydalanmamız için yapılması gereken işlerin ilk ama belki de en önemli adımıdır.(Üçışık ve diğ.,2002:131-132)

Coğrafya, kısaca insanın yaşadığı ortamı tanıması demektir. Coğrafya biliminin araştırdığı ve ürettiği coğrafi bilgiyi "***Yeryüzünün Kullanma Kılavuzu***" şeklinde görebiliriz. Bilindiği gibi yeni alınan bir araba, televizyon veya buzdolabı gibi cihazlardan en üst düzeyde ve sorunsuz olarak istifade edilmesi isteniyorsa, kullanım kılavuzlarının mutlaka okunması ve orada yazılanlara uyulması gerekmektedir. Aksi takdirde, yanlış kullanım sonucunda bozulma ve ömrünün kısa sürmesi şeklinde hem cihaz hem de kullanıcı bundan zarar görmektedir.

Coğrafya da insana yaşadığı çevreyi en ince ayrıntılarına göre tanıması ve ondan en doğru bir şekilde istifade edebilmesi için gerekli kılavuz bilgiyi sunmaktadır. (Ünlü ve diğ., 2002:173).

Coğrafi bilgiye öğretmen, avukat, sosyolog, mühendis, politikacı, tüccar, ekonomist, bankacı, çiftçi, iş adamı ve diğer tüm bilim dalları ile ilgilenenlerin olduğu gibi belli bir iş alanı olmayanların da ihtiyacı vardır.

Nitekim normal bir vatandaşın, en azından kiralık veya satılık olarak tercih edeceği evin, rüzgar ve güneş ışınları açısından konumu, hastane, okul, kültürel eğlence ve alış veriş merkezleri gibi alanlara olan yakınlığı ve deprem, heyelan ve sel gibi doğal afetler açısından durumu gibi özelliklerine dikkat edip, en uygun alanı seçebilmesine yetecek kadar coğrafi bilgiye ihtiyacı vardır.Bundan öte de diğer uzmanlık isteyen, insanların yaşam ve aktivitelerini düzenleyen ve planlayan bir çok kamu ve özel kurum ve meslek dalında da ayrıntılı coğrafi bilgiye ihtiyaç vardır.(Ünlü ve diğ.,2002.s. 173)

Coğrafi bilgi; bölgesel kalkınma, sanayi ve ticaret, siyasi coğrafya, çevre problemleri ve doğal afetler, eğitim-öğretim faaliyetleri vb. açılarından son derece önemlidir. Bu önemin kavratılması içinse tek bir yol vardır, oda etkin bir coğrafya eğitimidir.

Etkin bir coğrafya eğitimi almış olan insanlar depremlerin, volkanların, fırtınaların ve sellerin engellenemeyeceğini, dolayısıyla yapılan tüm aktivitelerde çevredeki olası muhtemel afetlere karşı önlemlerin alınması gerektiğini bilirler. Buna göre evlerini akarsu vadi içlerine, taşkın ovalarına, fay hattı yakınlarındaki ovalık alanlara inşa etmezler ve inşa sırasında da evin proje ve malzeme seçimini de ona göre yaparlar. Bu durum eğitim-öğretim faaliyetlerinde okulların zemini, proje ve malzeme seçimi vb. şeklinde karşımıza çıkar. Bu şekilde coğrafya eğitimi ile afet bilincine sahip olan toplumlarda doğal afetler sonucunda hayatını kaybetmiş insan sayısı çok azdır. Buna karşılık coğrafi bilgiye önem vermeyen ve bunu yaşantısında ve aktivitelerinde kullanmayan toplumlar, günümüzde en basit şekliyle bile sel, fırtına, heyelan, deprem gibi olaylar neticesinde çok büyük can kayıplarına uğramaktadırlar.

Ülkemizin olduğu gibi çalışma sahamızın da gelişmesine etki edecek en önemli hususların başında da coğrafya bilimi dolayısıyla coğrafi bilgiden yararlanmak gelmektedir. Bir yerin; tarım, hayvancılık, sanayi, enerji, ticaret, ormancılık, madenler, turizm kısaca sahip

olduğu tüm yer altı ve yer üstü kaynakları potansiyelinin tespit edilmesi ve bunların kalkınmada kullanılmasında coğrafya bilimi son derece önemlidir. Coğrafya bir ülke, bölge veya yörenin gelişmesinde önemsenmesi gereken, tüm planlama ve kararlarda mutlaka başvurulması gereken bir bilim dalıdır. Bu nedenle coğrafi bilginin öneminin kavranması ve hangi coğrafi bilgilerin yapılan çalışma için önemli olduğunun belirlenmesi gerekmektedir.

Coğrafya biliminden toplumun bütün kademelerinde istifade edebilmek için coğrafya konularında uzmanlık eğitimi almış insanların gerekli yerlerde istihdamını sağlayacak düzenlemelerin de bir an önce yapılması gerekmektedir. Bu nedenle coğrafya öğretmenliği dışında, coğrafyacı mesleğinin bir tanımlamasının yapılması ve bu mesleğin resmi olarak tanınması gerekmektedir. Bu tanımlama çerçevesinde yapılacak düzenlemeler ile coğrafyacılar, ilgili alanlarda istihdam edilecek ve bu sayede coğrafi bilginin karar mekanizmalarına kadar ulaşması sağlanmış olacaktır. (Ünlü ve diğ., 2002:183-184)

2.5. PLANLAMA

Genel anlamda plan; tasarlanan bir iş, bir düşünce veya bir harekette amaçlanan hedefe ulaşmak için izlenecek uygulama aşamalarını gösteren bir tasarımdır. (Doğanay, 1993:187)

Planlama ise tasarlanan düşünülen ve amaçlanan hedeflere varmak için plan yapma eylemidir.Demek ki plan, plan yapma düşüncesinin, daha doğrusu, planlama düşüncesinin ürünüdür.Ancak planlama stratejileri, hedeflenen amaçlara göre değişir. (Doğanay, 1993:188)

Coğrafi anlamda planlama; topraktan, yerleşmiş olan yerden en iyi şekilde faydalanmak en yüksek verimi elde etmek için yapılan düzenleyişler, çalışmalar (İzbırak,1992:266) olarak tanımlanabilir.

Fiziki planlar, eğitim amaçlı planlar, şehir ve bölge planları, ekonomik amaçlı planlar, savunmaya yönelik planlar gibi farklı plan türlerinden söz edilebilir.

2.5.1. COĞRAFYA – PLANLAMA İLİŞKİSİ

Coğrafya, Türkiye'nin topyekün gelişmesinde son derece önemsenmesi gereken ve tüm plan ve kararlarda mutlaka başvurulması gereken bir bilim dalıdır.(Ünlü ve diğ., 2002:180)

Coğrafyanın amacı toplumu dolayısıyla insanı odak noktası yapmak suretiyle , doğal ve beşeri çevre faktörlerini toplumla dolayısıyla insanla ilgi kurarak incelemektedir. Coğrafyanın fiziki ve beşeri ortam ve insan arasındaki ilişkileri incelemesi, çevrenin sorumlu bir yaklaşımla ele alınarak planlanması ve yönetilmesinde de yardımcı olur.

Coğrafi açıdan planlama: çevrenin doğal ve beşeri kaynaklarını en rasyonel bir biçimde insan yararına değerlendirerek, toplumun refah düzeyini yükseltmeyi amaçlar. Planlama, ister fiziki planlama, ister ekonomik planlama, isterse şehir ve bölge planlaması bazında ele alınsın, sonuç olarak çevrenin doğal ve beşeri potansiyeline dayandırılırsa getireceği strateji kararları başarıya ulaşır. Ön görülecek fiziki, sosyal ve iktisadi kararların isabet derecesi, bu konuyla ilgili olarak çevreden (planlama bölgesinden) derlenecek dokümanın doğru ve yeterli oluşuna bağlıdır. (Doğanay,1997:4) Bu doküman sağlama işi ise gerçek anlamda sadece coğrafyacılar tarafından yapılabilir. Çünkü coğrafyacı, çevreyi her yönüyle etüt ederek detaylı bir biçimde tanıyan ve tanıtabilen kişidir.

Coğrafyacı çevreyi tümüyle bir organizma gibi ele aldığından, hem ekonomik hizmetler için en iyi lokasyonların belirlenmesi hem de toplumsal iyileştirici öneriler geliştirmesi ile planlamada önemli görev üstlenmektedir. Coğrafyanın amacı değişik coğrafi görünümlerin analizi, yeryüzünün tanınması ve dolayısıyla daha iyi yararlanmalara katkıda bulunmaktır (Güngördü, 2002; 5-6)

Çalışmamızın araştırma sahası Tarsus Çayı Havzası'dır. Sahada fiziki ve beşeri coğrafya özelliklerinin yerine göre ve gerekli olduğu kadar planlamaya uygulanması gerek tarım, yerleşme, sanayi vb. açısından gerekse eğitim-öğretim faaliyetleri açısından büyük önem taşımaktadır. Coğrafi bilgiden yoksun olarak yapılan bütün planlamaların hüsranla sonuçlanacağını söyleyebiliriz.

Nitekim günümüzde yerleşmelerin büyümesine paralel olarak kurulan yeni yerleşmeler, sanayi tesisleri, ulaşım sistemleri vb. sürekli olarak I. sınıf tarım arazilerini tehdit

etmektedir. Yöremizde en ağır şekliyle hissedilen bu sorun tarımsal üretimin potansiyelinin çok altında gerçekleşmesine neden olmakta, bundan hem yöre hem de ülke ekonomisi zarar görmektedir.

Çalışmamızın daha önceki bölümlerinde değindiğimiz gibi coğrafi bilgi ve coğrafya öğretimine önem verilmez, planlamalar uzun vadeli düşünmeden, coğrafi potansiyel dikkate alınmadan yapılırsa amacına ulaşamaz. Karstik araziye inşa edildiği için suyu yer altına sızan barajlar, birinci sınıf tarım arazileri üzerine inşa edilen fabrikalar, ormanların yok edilmesi, fay hatları üzerine kurulan yerleşmeler, düzenli alt yapı sistemi kurulmadığı için her yağmurda sular altında kalan şehirler… Bütün bunlar ülke insanı olarak coğrafyayı hayatımızda dolayısıyla planlamalarda tatbik etmediğimizi gösteren örneklerden sadece birkaçıdır.

Bu örneklere bakıldığında coğrafya bilimine ülkemizde olduğu gibi çalışma sahasında da gerekli önemin verilmediği, yapılacak planlamalarda coğrafyanın öneminin tam olarak kavranamamış olduğu anlaşılmaktadır. Yapılan hatalar beklentiler karşılanmadığında her ne kadar anlaşılsa da tabir yerinde ise iş işten geçmiş olmakta ve yapılan harcamalar boşa giden milli servetimizden başka bir şey ifade etmemektedir.

Sonuç olarak bir bölgenin potansiyel kaynakları (mevcut olduğu halde, henüz yararlanılmayan kaynaklar) tanınmadan yapılacak planlamalar fayda getiremeyebileceği gibi, fayda yerine zarar da getirebilmektedir.

2.5.2. EĞİTİM-ÖĞRETİM FAALİYETLERİNİN PLANLANMASI

Eğitimde planlama genel anlamda öğretim faaliyetlerinin en rasyonel ve düzenli şekilde nasıl yürütüleceğinin önceden ortaya konmasıdır.(Demirel, 2000:10) Tanımdan da anlaşılacağı üzere bu planlama çok yönlüdür. Çünkü coğrafi bir çevrede kurulan okul: binasından, öğretmen planlarına kadar bulunduğu çevreyi etkilemekte ve çevreden de etkilenmektedir. Bu etkileşim sürecinde planlar ne kadar sağlam esaslara oturtulur ve okulun tabii çevresi ne kadar dikkate alınırsa eğitim-öğretimde amaçlanan hedeflere ulaşılması, o ölçüde kolaylaşacaktır.

Öğrenme-öğretme ilişkileri, öğretim çevresinin işlevidir.(Hiebert and Wearne 1993:393) Ancak unutulmamalıdır ki; öğretim çevresi de coğrafi çevremizin bir parçasıdır.

Eğitim-öğretim faaliyetlerinde planlamayı iki yönlü olarak ele almamız gerekir. Bunlardan ilki okulun bina ve bulunduğu doğal ortam ile ilgili planlama, diğeri ise ders işleme süreci için gerekli olan planlamadır.

Hiç şüphesiz konutlar gibi okul binalarının plan ve projeleri de bulunduğu doğal çevre özellikleri dikkate alınarak hazırlanmalıdır. Üzerinde kurulacağı zeminin özelliklerinden tutun da, iklim, nüfus, yerleşme, ekonomik faaliyetler gibi özellikler okulları bir çok açıdan etkilemektedir.

Fiziksel ortama ilişkin her değişken, eğitime destek veya engel olur.(Becher, 1993:3741) Okulun kurulacağı zemin heyelan, deprem, sel gibi doğal afetler açısından tehlikesiz bir saha olmalıdır. Bununla birlikte, iklim; çatı eğimi, duvar kalınlığı, pencere boyutu, pencerelerde tek cam veya çift cam kullanılması, yalıtım sistemleri, okulun ne ile ısıtılacağı gibi bir çok konuda belirleyici rol oynamaktadır. Çalışma sahasında yaptığımız alan gözlemlerinde bu özelliklere pek de dikkat edilmediği görülmüştür. Mesela pencere boyutları konusunda havzadaki okullarda iklimden ziyade estetik görünüme dikkat edildiği gözlenmiştir.Çatı eğimi, pencerelerde tek cam veya çift cam kullanılması gibi konularda coğrafi özelliklere dikkat edildiği ancak, yalıtım sistemleri, okulun ne ile ısıtılacağı gibi konularda ise coğrafi özelliklerden ziyade okulun maddi imkanlarının belirleyici olduğu görülmüştür.

Nüfus ve yerleşme olarak ele aldığımız beşeri coğrafya özelliklerinin de bina yapısı bakımından önemi büyüktür. Okulun, bulunduğu yerin nüfusuna yeterli olup olmadığı büyük önem arz etmektedir. Okulun planlaması yapılırken bölgesinde bulunan öğrenim çağı çocuklarının ne kadarını daha okullaştıracağını yıllara yayarak göstermeli ve buna göre bina yapısı ayarlanmalıdır. Bu ayarlama yapılırken göç olgusunun da göz önünde bulundurulması oldukça önemlidir. Bunun için yöredeki nüfus artış hızı ile orantılı bir hesap yapılabilir. Öğrenci sayısı çok olan bölgelerde dersliklerinde daha fazla olması gerekmektedir. Öğrenci sayısının artmasıyla okul sayısının da artması, mevcut okulların kapasitesinin arttırılması gerekmektedir.

Nüfus artışı yanında nüfusun dağılışı da oldukça önemlidir. Şehirlerde nüfus fazla olduğu için okullarda genellikle ikili eğitim yapılmakta, bazı köy okulları ise öğrenci olmadığından dolayı kapatılmaktadır.

Okullarımız eğer nüfus özellikleri dikkate almadan yapılandırılırsa, bunu ileride önemli sorunları da beraberinde getireceği düşünülebilir. Zira gerek ülkemizde gerekse araştırma sahasında öğretmen yokluğunu hariç tutsak bile, öğrenci azlığı nedeniyle birleştirilmiş sınıf sistemi veya taşımalı eğitim uygulayan okulların, öğrenci olmadığı için kapanan okulların sayısı hiç de azımsanmayacak değerdedir.

Okullar üzerinde etkili olan coğrafi faktörlerden biride yerleşmedir. Büyük yerleşmelerdeki okullarında bina olarak daha büyük ve genellikle daha fonksiyonel olduğunu söyleyebiliriz. Bununla birlikte okulu yakın çevresinde bulunan spor alanları, fabrikalar, tarihi eserler, müzeler vb. okulun öğrenme yaşantılarının zenginleşmesine katkıda bulunur. Bu açıdan bakıldığında büyük yerleşmelerdeki okullar yine avantajlı durumdadır.

Bir yörede yürütülen ekonomik faaliyetlerde okulları etkilemekte veya onlardan etkilenmektedir. Bir yerde bulunan eğitim-öğretim kurumları yörenin tarım, sanayi, turizm vb. özellikleri dikkate alınarak planlanmalıdır. Tarım oldukça gelişmiş bir yörede, bunu daha bilinçli yapılması için tarımla ilgili lise, Ziraat Yüksek Okulu, Ziraat Fakültesi vb. açılmalıdır. Sanayisi gelişmiş yerlerde, sanayi tesislerine uygun eleman yetiştirecek okullar açılmalıdır.

Ekonomik özelliklerin eğitim-öğretim faaliyetleri planlanırken dikkate alınması gereken bir husus da tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin öğrenci devamsızlıklarına etkileridir. Tarım hayvancılıkta işgücüne duyulan ihtiyaç belli dönemlerde öğrencilerin devamsızlık yapmalarına neden olmakta bu durum eğitim-öğretim faaliyetlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu olumsuzlukları önlemek için eğitim-öğretim yılı takvimi hazırlanırken bu özellikler dikkate alınmalıdır.

Bunlardan başka sınıfların öğrenci sayısı, rüzgara ve güneş ışıklarına karşı yönü, ısısı, gürültü düzeyi gibi bir çok faktör coğrafya ile ilgili olup öğrencileri ve öğrenmeyi etkilemektedir.

Öğretim planları dediğimiz, ders işleme süreci için gerekli olan planlama da oldukça önemlidir. Öğretim planlarını: Yıllık plan, ünite planı, günlük plan ve ders planı olmak üzere

dört bölüme ayırabiliriz. Bu planlardan başka gezi gözlem planı, deney planı vb.'de ders işleme sürecinde gerekli olan planlardır. Bunlardan gezi gözlem planı coğrafya derslerinde, deney planları da Fen Bilgisi derslerinde daha çok kullanılmaktadır.

Bunlardan yıllık plan, günlük plan, ünite planı ve ders planının ayrı ayrı incelemeden genel olarak içeriklerinden bahsedersek: herhangi bir derste okutulacak konuyu, süresini, kazanımlarını, hedef ve davranışlarını, kullanılacak araç ve gereçleri, uygulanacak yöntem ve teknikleri belirten planlardır. Genelden özele doğru giden bu planlarda da coğrafi özellikler şüphesiz dikkate alınmalıdır.

Farklı coğrafi şartlarda yetişen öğrenciler farklı özellikler gösterirler. Çevreyi algılamaları da farklıdır. Bu bakımdan göçler oldukça önemlidir. Özellikle eğitimin geri kaldığı bölgelerden, çok göç alan yerlerde (ki çalışma sahamızda bu terlerden biridir) yapılacak planlamalar öğrenci özellikleri dikkate alınarak hazırlanmalıdır. İşlenecek konular, bir konuya ayrılacak süre, uygulanacak yöntem ve teknikler buna göre seçilmelidir. İşlenen derslerde öğrencilere verilecek örnekler dahi coğrafyadan ayrı düşünülemez. Zira önce yakın çevreden başlayarak örnekler verilmelidir. Mesela Akdeniz ikliminde yaşayan bir öğrenciye makiyi anlattığımızda bunu çok kolay anlayacaktır oysa savan bitki örtüsünü aynı hızda anlamasını bekleyemeyiz.

Yine özellikle gezi-gözlem planlarında da yapılacak çalışmalar yakın çevreden uzak çevreye doğru ele alınmalı, öğrencilerin önce yakın çevre dediğimiz oturduğumuz sokak, okulun bulunduğu mahalle, köy, kasaba, şehir vb. tanıması sağlanmalı, bundan sonra uzak çevreye yönlendirilmelidir.

III. BÖLÜM

3. TARSUS ÇAYI HAVZASI'NIN COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ

Bu bölümde Tarsus Çayı Havzası'nın coğrafi özellikleri; fiziki coğrafya özellikleri, beşeri coğrafya özellikleri ve iktisadi coğrafya özellikleri olmak üzere üç bölümde incelenecektir.

3.1. TARSUS ÇAYI HAVZASI'NIN FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

Bir yerin fiziki coğrafya özellikleri, nüfus ve yerleşme gibi beşeri özellikleri etkilediği gibi iktisadi faaliyetler üzerinde de doğrudan etkiye sahiptir. Bu derece önemli olan fiziki coğrafya özellikleri eğitim- öğretim faaliyetleri ve planlaması açısından da kuşkusuz hassasiyetle üzerinde durulması gereken bir konudur.

3.1.1 JEOLOJİ

Çalışma sahasında tüm jeolojik zamanlara ait araziler bulunur. Havzanın en eski kayaçları yüksek dağlarda mostra vermiştir, sahile doğru indikçe yavaş yavaş yerini genç formasyonlar alır. (Berdan Barajı Kontrol Müh. 1966: II. IV.1)

3.1.1.1. I. Zaman PALEOZOİK

Havzanın kuzey ve kuzeybatı sınırını teşkil eden Bolkar Dağlarının büyük bir bölümünde Permokarbonifer (Üst Paleozoik) döneminde denizel ortamda oluşmuş, sert, çatlaklı ve mavimsi kireç taşları hakimdir. (Atalay ve Morton, 1997:198)

Havzada Paleozoik arazisine Gülek Boğazının 45 km. kuzeyinden başlayıp güneybatıya doğru uzanan bir şeritte de rastlanır. Bu kısımda paleozoik sırf fena kokulu, rekristalize kalkerlerden ibarettir. (Ternek.,1953:23) Paleozoik arazisi kendisini diskordans olarak örten Oligosen arazisi içinde yarımadalar halinde uzanırlar.

Bundan başka Tarsus'un 10 km. kuzeybatısında Eshabı-ı Kehf tepesinden başlayıp takriben N 45 E istikamete doğru ikinci bir Paleozoik adaya rastlanır. (Ternek,1953:23) Bu paleozoik arazi devamlı olmayıp adacıklar halindedir. Bunlardan Eshab-ı Kehf tepesinin

yapısını teşkil eden yarı kristalize siyah kirli beyaz renkli kalkerlerin permokarbonifer yaşında olması kuvvetle muhtemeldir. (Onur,1966:159)

Foto 1: Araştırma Sahasındaki Paleozoik Adalarından Eshab-ı Kehf Tepesinin GD-KB İstikametinden Görünümü

Miosende bir transgresyona maruz kalan sahada Eshab-ı Kehf ve bunun güneybatıda bir devamı gibi olan bazı yüksek sırtlar, bu denizin ortasında birer ada teşkil etmişlerdir. (Onur,1966:159) Bunlar: Aşağı Kösebalcı Paleozoik adası, Sakız çukuru Köyü Paleozoik adası, Körlü'nün Kuzeyindeki Paleozoik ada, Kelkadirtepe yakınındaki Paleozoik ada ve Kaderli Köyü Paleozoik adasıdır.

3.1.1.2. II. Zaman MESOZOİK

Havzanın en batı kısmının güneyinde Aslanköy civarında başlayan batıdan havza sınırlarına girip Gülek Boğazına uzanan ince bir şeritte çoğunlukla sert kristal kalkerden oluşan Jura-Kretase kalkerleri yaygındır. (Gökmen ve diğ., 1993)

Ternek'e (1953:25) göre ise araştırma sahasında II. Zamana ait sadece kretase araziler mevcuttur. Gülek Boğazının güneyinde, Kadıncık Irmağı üzerinde Kretase kalkerleri bulunmaktadır. Bunlar genel olarak beyaz, gri veya pembe renkli, sert çok ince dokulu, bazen rekristalize kesif kalkerlerdir.

Tabakaları çatlaklı, kırıklı ve faylı olan bu bölgede özellikle Gülek Boğazı civarında kırık ve faylar önemlidir.

Bunlardan başka paleozoik konusunda bahsi geçen Kaderli köyü doğusundaki Paleozoik adanın üzerinde de oldukça ince tabakalı Kretase kalkerleri mevcuttur.

Bölgede kretase arazisi akarsuların vadileri içinde güneye doğru uzanmış kollar halinde tersiyer arazisi altından meydana çıkar. Bölgenin diğer yerlerinde ise kretase mostraları daha ziyade fayların yardımıyla meydana çıkmıştır. (Ternek,1953:27)

3.1.1.3. III. Zaman TERSİER

Sahanın kuzeyinde küçük bir sahada Tersiere ait Paleosen arazisi mevcuttur. Gülek Boğazı güneyindeki küçük vadilerde görülen Paleosen mostraları Kretase kalkerleri üzerine bir iki metrelik bir kaide konglomerasıyla diskordans bir vaziyette oturur.Çamlıyayla - Tarsus yolu üzerinde bulunan Sarıkavak köyü civarında çok fosilli, grimsi renkli marnlar ve marnlı kalkerlerden oluşmuş bir Eosen sahası vardır. (Ternek,1953:28)

Havzanın kuzey ve kuzeydoğusunda Çamlıyayla ve Gülek yöreleri Oligosen killeri, mornları ve konglomeraları ile kaplıdır.

Sahanın kuzeyinde Miosen birimleri Mosozoik'e ait temel kayaçlar (kalkerler) üzerine diskordant olarak gelmiş ve alt birimlere ayrılmıştır. Bu birimlerden taban konglomerasının kalınlığı 3000 m.'dir. Kil, marn, kumtaşı, linyit seviyesi ise konglomeralar üzerine uyumlu olarak gelmiştir. Bu birimde kil, marn, kumtaşı seviyelerinin içerisinde kalınlığı yer yer 100 m'ye ulaşan ancak devamlılığı olmayan kömür damarları bulunur. Birimin yaşı muhtemelen alt orta Miosen'dir. Sahadaki bir diğer birim üst konglomera seviyesidir. Çok kötü boylanmalı, çapraz katmanlı olan bu birim tepeleri oluşturmaktadır.Yaşı muhtemelen üst Miosen'dir. Bu birimler genel olarak NE-WS doğrultuludurlar.Bu birimlerin üzerine uyumsuz olarak gelen birimler ise yatay ve yataya yakın konumdadır. Sahada yer alan faylar NE-SW yönlüdür. En büyük fay kuzeyde yer almaktadır ve temel kalkerler ile Miosen birimleri arasındaki dokanağı oluşturur. Bu kesimlerde faylanmalara bağlı olarak doğrultu ve eğimlerde meydana gelen değişmeler ufak çaplı kıvrımlanmalar oluştururlar.(Gökmen ve diğ., 1993:113)

Yörenin güneyinde Tarsus sahasında ise Kara, R.,(1995) Miosene ait 3 jeolojik birimden sözetmiştir. Bu birimlere bazı adlar ve nitelemeler verilmiştir. Bunlar: Kuzgun, Sucular, Handere formasyonlarıdır. Bu formasyonlar kil taşı, silt taşı, kum taşı ardalanması ile başlar. Kuzgundan Suculara geçiş tabanda birkaç metre derinlikte tüfit birimi ile başlar. .(Tarsus Belediyesi Nazım İmar Planlama Dairesi Raporu, 1995) Tüfit, Takbaş köyü güneyinde Çamlıyayla yolu üzerinde mostra vermiştir. Suculardan Handere'ye geçişte ise kalkerler yerini konglomeraya bırakır. Bu birimde Bolatlı köyü yakınlarında görülmektedir. Bu jeolojik formasyonlar Tarsus sahasının büyük bir kısmını kaplamaktadır.

Yörede Pliosen arazisine havzanın en doğusuna tekabül eden Karayayla-Çamtepe hattının güneyinde rastlanır. Bu sahada konglomeralar üzerine sırasıyla anhidritler, greler, yeşil killer, gevşek, pek iyi çimentolanmamış çakıl tabakaları, marnlar ve greler gelir. (Ternek, 1953:42)

3.1.1.4. KUATERNER

Tarsus Çayı Havzası'nda dördüncü zamana ait kaliş, bazı taraça teşekkülleri ve alüvyonlar vardır.

Sahanın güneyinde büyük bir alan kaplayan kaliş, Miosen yaşlı birimlerin üzerine diskordant olarak gelmektedir. Daha çok yüksek kesimlerde mostra verir. Kalişler arazide kremsi, beyazımsı renkte olup, kireç taşı özelliği göstermektedir.(Tarsus Belediyesi Nazım İmar Planlama Dairesi Raporu, 1995)

Çalışma sahasında Çamalan'ın doğusunda ve batısında, Tarsus Çayı'nın mecrası boyunca çok dar bir şerit halinde, devamlı olmayarak uzanan ve taraça teşkil eden 3-8 m. kalınlıkta sonradan çimentolanmış, kuaterner konglomeraları vardır. (Ternek, 1953:42) Tarsus Çayı ve kolları boyunca bu sonradan çimentolaşmış çakıllar muhtelif taraçalar şeklinde bugünde sahada gözlenmektedir.

Sahanın güneyinde geniş bir alan alüvyonlarla kaplıdır. Kuaterner'e atfedilen alüvyonlar flüvyal kökenli klastik unsurlardan ibarettir. Bunlar çeşitli litolojik birimlere ait köşeli blok ve çakıllar ile kil, kum, silt boyutundaki unsurların birbiri üzerine yığılmasıyla oluşmuşlardır. (Selçuk Biricik ve Kurt ,1998-1999:110)Tarsus Çayı Havzası'nın eski mecrası

ve bugünküne göre farklı akış güzergahları izlendiğinde çakıllı, kumlu ve siltli malzemenin oldukça kalın olduğu anlaşılmaktadır.

Yöredeki alüvyonların tahmini kalınlığı ortalama olarak 50-125 m'dir.(Ternek, 1953:42)Sahada alüvyonların çok killi olduğu yerlerde su birikintileri ve bataklıklar oluşmuştur.

3.1.2. JEOMORFOLOJİK ÖZELLİKLER

Yörede Üst Miosen ve Pliosendeki umumi epirojenik hareketlerle olan yükselmeler Kuaternerde de devam etmiştir.(Ternek,1953:47) Epirojenik stildeki bu genç tektonik hareketlerin etkisiyle şimdiki ovalık sahaların bulunduğu yerler çökerek sübsidans havza karakterini kazanmıştır. Çökmenin etkisi hala günümüzde de sürmektedir. (Selçuk Biricik ve Kurt.,1998-1999:108) Zira milattan beri Tarsus Çayı mansabı Tarsus'tan bugünkü yerine kadar ilerlemiştir. Tarsus Çayı'nda bir iki taraça seviyesi görülmüştür. (Ternek,1953:47) Buna karşılık sahanın kuzeyindeki Bolkar Dağları yükselmiştir. Hiç kuşkusuz bu durum sahanın jeomorfolojik görümünü etkilemiştir.

Tarsus Çayı Havzası sınırları içinde yeryüzü şekilleri dağlık ve ovalık olmak üzere farklı özellikler gösterir. Havzanın güney kısımlarını mümbit ovalar, kuzeyini de Orta Torosların Bolkar Dağları oluşturur. Bolkar dağlarının güney eteklerinden kaynağını alan Tarsus Çayı ve kollarının oluşturduğu vadiler, dağların yüksekliği azaldıkça ortaya çıkan platolar havzanın diğer önemli yeryüzü şekilleridir.

3.1.2.1. DAĞLIK SAHALAR

Sahanın kuzeyinde ve kuzeybatısında kuzeydoğu-güneybatı istikametinde Orta Torosların Bolkar Dağları uzanmaktadır.Sahanın en batısında Yıldız Tepesi (3134m.) yer alır. Yıldız Tepesinden (3134m.) kuzeydoğuya doğru Karayelekdağı Tepesi (3059m.), Kerreçikdağı Tepesi ve nihayetinde Medetsiz Tepesi (3524m.) havzanın güneybatı-kuzeydoğu yönünde sınırı oluşturan başlıca yükseltilerdir.

3524 m. yüksekliğindeki Medetsiz Tepesi Ulukışla ilçesinin 20 km kadar güneydoğusundadır, gri renkli ve metamorfik karbonat katmanlarından oluşmuştur. Tarsus Çayı'nın bazı kollarının kaynağını aldığı Medetsiz Tepesi'nin batı ve kuzey yamaçları dik ve kayalıktır.(Türkünal, 1990:23)

Batıdaki Yıldız Tepesi'nden (3134 m.)güneydoğuya doğru ise Rahat Dağı (2445 m.) ve Tepetaş Tepesi kuzeybatı-güneydoğu yönündeki sınırı belirler.

Esasen sahadaki önemli yükseltilerde Yıldız Tepesi (3134 m.), Medetsiz Tepesi (3524 m.) ve Tepetaş Tepesi üçgeninde yer almaktadır. Bu yükseltilerden bazıları şunlardır: Şahinlik Tepesi (1964 m.), Depel Tepesi (2153 m.), Yedigöz Tepesi (2220 m.), Deve Tepesi (2336 m.), Tozlu Tepesi (1774 m.), Saçmagediği Tepesi (1827 m.), Yavşan Tepesi (2449 m.), Güreş Tepesi, Şahinkaya Tepesi, Yellibelen Tepesi (1329 m.), Kümbet Tepesi (2418 m.)

Sahanın doğusundaki tepelerin yükselti değerleri ise daha düşüktür. Medetsiz Tepesi'nden (3524 m.) güneydoğuya doğru uzanan Tekkeyaylası Tepesi, Çevrik Tepesi, Biber Tepesi bunların başlıcalarıdır.

3.1.2.2. BOĞAZ VE VADİLER

Bolkar Dağları doğu-batı doğrultusunda uzanıp, İç Anadolu ile Güney Anadolu'yu birbirinden ayıran sistemli sıralar oluşturduğundan güç geçit verir. Havza topraklarının İç Anadolu ile olan bağlantısını ülkemizin önemli geçitlerinden olan Gülek Boğazı sağlar.

Foto 2 :Gülek Boğazı

Gülek Boğazı, Bolkar Dağları üzerinde ve 1050 m. yüksekliktedir. Oluşumu III. zamanın ikinci yarısına rastlayan boğaz, kıvrılmalar sırasında çevresindeki dağlara göre daha az yükselerek oluşmuş bir vadide yer alır. (Nazım İmar Planlama Dairesi Raporu, 1995)

Havzadaki Tarsus Çayı Vadisi ise Bolkar dağlarının güneydoğu yamaçlarından başlar, çok dar ve diktir. Dağların yüksek eteklerinden başlayan Kadıncık ve Cehennem Dereleri vadileri Karadirlik'in kuzeyinde birleşinceye dek genellikle dar boğazlar şeklindedir.

Bunlardan Bolkarların güney yamacındaki Cehennem Deresi Vadisinin alt tabanı denizden 700 m yükseklikte yaklaşık 20 km uzunluğunda, 7 km genişliğinde kapalı bir vadidir. Girişi Çamlıyayla'ya bağlı Sebil Kasabası yakınındadır. Doruklarla çevrili vadinin hemen girişinde, doğuda Saçmagediği (1827m), batıda Yellibelen (1329m) Tepeleri bulunur. Karayelek Dağı (3059m) doğal bir sur gibi vadinin kuzeybatısını kapatırken huni gibi yükselen Depel Tepesi (2153m) ise vadiyi ikiye ayırır. Depel Tepesinin altında doğudan ve batıdan gelen dereler toplanıp Cehennem Deresi adını alır, dar ve derin boğazlardan geçip Kadıncık Deresi ile birleşir. Vadi büyük bir kırılmanın ve aşınmanın sonucudur.(Atlas Dergisi, 1994: sayı 11:54)

İki derenin birleşmesinden sonra doğudan güneye bir yay çizen Tarsus Çayı vadisi kıyı kuşağına ininceye dek fazla genişlemez. Tarsus Çayı vadisinin dar ve derin olmasının iki

nedeni vardır. Birincisi vadinin 3000 m yükseklikten deniz düzeyine hızla alçalmasıdır. İkincisi ise ana yapı kalkerli olduğundan suya direnci az olan kalkerli oluşumların kolayca aşınmasıdır. Vadiler güneyden kuzeye doğru sokulduğundan Akdeniz İklim özellikleri iç kesimlere girebilmektedir. Böylece bu vadi olukları iç ve yüksek kesimlerde yerleşim ve tarımsal etkinlik merkezi olarak ortaya çıkmaktadır. Kıyıya yakın kesimlerde ise vadi tabanı birden genişler, Seyhan ırmağının vadi tabanı ile birleşir.

3.1.2.3. PLATOLAR

III. zaman kıvrımları ile yükselip daha sonra tektonik ve volkanik hareketlerle yeni şekillenmeler kazanan yörenin kuzey alanları şiddetli aşınmalar sonucu vadilerle parçalanmış, geniş platolar ortaya çıkmıştır.(Tarsus Belediyesi Nazım İmar Planlama Dairesi Raporu, 1995)

Havzada platolar üzerinde tarım ve hayvancılık faaliyetleri yapılır, yerleşme bakımından ise plato sahaları üzerinde havzanın en önemli yayla yerleşmeleri bulunur ki bunların en büyüğü Çamlıyayla yani Namrun yaylasıdır. Tem Otoyolu yörede platolar arasından geçmektedir.

3.1.2.4. OVALAR VE KIYILAR

Havzada kıyıya yakın kesimlerdeki geniş düzlükler üzerinde Tarsus ve Berdan ovaları yer alır. Bu ovalar Türkiye'nin en geniş delta ovası olan Çukurova'nın bir parçası durumundadır ve güneyden Akdeniz ile sınırlanırlar.

Tarsus Irmağı'nın batısında Torosların eteklerine kadar olan (400 km²) sahaya Berdan Ovası, Tarsus Irmağı ile Seyhan Nehri arasında kalan (850 km²) sahaya Tarsus Ovası denilmektedir. (Selçuk Biricik ve Kurt, 1998-1999:101)

Tarsus Ovası kıyıdan kumul setleri ve lagün gölleri ile ayrılmış durumdadır. Denizden yüksekliği ortalama 50m olan Tarsus Ovasının eğimi %5'in altındadır. Ovanın en büyük sorunu yüksek taban suyu ve tuzluluktur. Ova aynı zamanda havzanın en az yağış alan kesimidir. (Tarsus Belediyesi Nazım İmar Planlama Dairesi Raporu, 1995) Bu durum

tarımsal etkinlikleri önemli ölçüde sınırlamaktadır. Ancak son yıllarda sulama sisteminin gelişmiş olması bu olumsuzlukları önemli ölçüde ortadan kaldırmıştır. Alüvyal topraklarla kaplı olan Tarsus Ovasında Akdeniz iklimine uygun tüm ürünler yetiştirilmekte, ikinci ürün yaygınlaşmaktadır.

Türkiye'nin en geniş tarım alanı olan Çukurova'nın Batı ucunu oluşturan Berdan Ovası ise denizden 50m kadar yükseklikte ve %5 eğimlidir. (Tarsus Belediyesi Nazım İmar Planlama Dairesi Raporu, 1995)

Araştırma sahasında denize yaklaşıldıkça taban suyu yükselmekte ve tuzluluk artmaktadır. Berdan Ovası ile deniz arası Kozanlıya kadar kumullarla kaplıdır. Kıyıda 20km uzunluğunda bir plaj bulunmaktadır.

3.1.3. İKLİM ÖZELLİKLERİ

İklimin insan toplulukları üzerindeki etkisi çok önemlidir. Bir yerin iklimi o yörenin nüfus, yerleşme, tarım, sanayi, ticaret gibi beşeri ve ekonomik özelliklerini etkilediği gibi, aşırı sıcak veya aşırı soğuk hava şartları da insan fizyolojisini olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu durum doğal olarak iklim ve eğitim-öğretim faaliyetleri ilişkisini ayrı bir konu olarak ele almamızı gerektirir.

Tarsus Çayı Havzası'nın klimatolojik hususiyetleri uzun süreli (1950-1994) rasat verilerine sahip olduğumuz Tarsus Meteoroloji İstasyonu'nun meteorolojik kayıtlarından faydalanılarak ortaya konulmaya çalışılacaktır.

3.1.3.1. İKLİM TİPİ

Akdeniz bölgesinin Adana Bölümü'nde yer alan havzada Akdeniz iklimi görülmektedir. Kıyı kesimde yazların kurak ve sıcak, kışların ılık ve yağışlı geçtiği asıl Akdeniz İklimi görülür. İç kısımlara doğru ilerledikçe yükseltinin artmasına bağlı olarak iklim özelliklerinde farklılaşmalar başlar.

Havzanın kuzeyine tekabül eden bu alanlarda kışlar yağışlı geçer ancak buralarda yağmur ile birlikte kar yağışları da önemlidir. Yaz aylarında ise kıyı kesimine nazaran yağışta

bir artış ve yüksekliğin etkisiyle kıyının bunaltıcı yaz sıcaklıklarında bir hafifleme söz konusudur.Havzanın kuzeyinde hüküm süren bu iklime İzbırak'ın (1996:327) dediği gibi "Akdeniz yakını dağ iklimi" demek daha yerinde olur.

3.1.3.2. SICAKLIK VE YAĞIŞ

Akdeniz İklimi'nin hüküm sürdüğü araştırma sahamızda 1950-1994 yılları sıcaklık ve yağış verileri ele alındığında ortalama sıcaklığın 17.9°C, yıllık ortalama toplam yağış miktarının 609,5 mm olduğu görülmektedir.

Tablo 3.1. ***Tarsus Çayı Havzası'nda Ortalama Sıcaklık ve Yağış Değerleri (1950-1994)***

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Ort
°C	8,7	9,6	12,6	16,7	20,6	24,3	26,6	26,5	24,0	19,9	14,6	10,2	17,9
mm	118,1	81,6	62,3	40,2	31,1	13,4	4,2	2	9,1	36,1	75	136,4	609,5

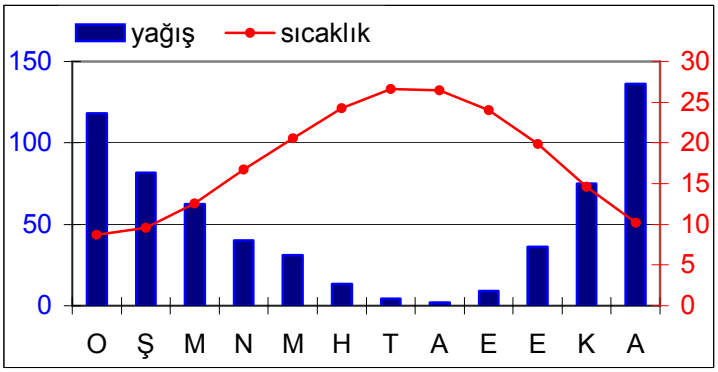
Kaynak:DMİ

Yörede en yüksek sıcaklık Temmuz ayında (26,6°C) görülürken, en düşük sıcaklığa Ocak ayında (8,7°C) rastlanmaktadır.

Sıcaklıklar, Ocak ayında en düşük değerdedir. Bu aydan itibaren sürekli artış göstererek Temmuz ayında en yüksek değerine ulaşır. Temmuz ayından itibaren sıcaklıklarda görülen düşüş Ocak ayına kadar devam etmekte ve yine en düşük değere ulaşmaktadır.

Havzada iki ayın sıcaklık ortalaması 10°C'nin altındadır. Beş ayın sıcaklık ortalaması 10-20°C arasında, beş ayın sıcaklık ortalaması ise 20°C'nin üzerindedir. Yıllık amplitud 17.9°C'dir. Mutlak ekstremler bakımından sahada görülen en düşük sıcaklık değeri -9,6°C (05.03.1953) dir. En yüksek sıcaklık değerine ise 26.07.1962 yılında rastlanmış olup sıcaklık değeri 43°C'dir.

Sıcaklık konusunda üzerinde durmamız gereken bir konuda araştırma sahamızdaki donlu gün sayısıdır. 44 yıllık verilere göre havzada yılda 11.3 gün don olayı yaşanmaktadır. Don olayı kıyı kesimindeki tarım faaliyetleri için büyük önem arz etmektedir.

Şekil 2. Tarsus Çayı Havzası'nda Yıllık Sıcaklık ve Yağış Değerleri

Yukarıdaki grafikten de anlaşılacağı gibi havzada yağışın aylara ve mevsimlere dağılışı düzensizdir. Yıllık yağış değerinin 609,5 mm olduğu çalışma sahasında en az yağış 2 mm ile Ağustos ayında, en fazla yağış ise 136,4 mm ile Aralık ayında düşmektedir.

Çalışma sahamızda kar yağışlı gün sayısı kıyı kesiminde 0'dır. Kuzeye gidildikçe kar yağışının görüldüğü ve karın bir süre yerde kaldığı bilinmektedir. Ancak bu konuda elimizde sağlam sayısal değerler mevcut değildir.

3.1.3.3. BASINÇ VE RÜZGARLAR

Bölgenin ortalama atmosfer basıncı 1011,9 mb, ortalama buhar basıncı ise 16,7 mb'dir. Bu değerleri aylara göre incelemek konu hakkında rasyonel sonuçlara ulaşmamızı sağlayacaktır.

Tablo 3.2. ***Aylara Göre Atmosfer Basıncı ve Buhar Basıncı***

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Ort
Atmosfer Basıncı	1015,9	1015	1013,2	1012	1010,9	1008,2	1004,2	1005,4	1009,6	1014,0	1016,2	1017,1	1011,9
Buhar Basıncı	8,9	9,4	10,7	14,2	18,4	23,4	27,6	27,6	21,9	16,1	12,6	9,8	16

Kaynak:D.M.İ.

Araştırma sahasında yaz aylarında atmosfer basıncı azalır, kışın ise ortalamanın üstünde değer kaydedilir. Yaz aylarında havanın ısınarak yükselmesi, kışın ise ısınıp yükselemeyen havanın yoğunlaşması bu durumun nedenidir. Sahada en yüksek atmosfer basıncı değerine aralık ayında (1017,1) en düşük değere ise Temmuz ayında (1004,2) rastlanmıştır.

Bununla birlikte buhar basıncının en yüksek olduğu aylar yaz aylarıdır. Bu durum sıcaklığın buharlaşmaya etkisi ile açıklanabilir. Kış ayları ise sıcaklığın en düşük olduğu aylar

olması sebebiyle buhar basıncının da en düşük olduğu aylardır. Havadaki su buharının az olması yoğunlaşmayı da azaltarak buhar basıncının düşük olmasına neden olmuştur. Ara mevsimlerden sonbaharda hava basıncı ilkbahara göre daha fazladır. Bu durum sahada yaz aylarında görülen sıcaklık şartlarının sonbahara da sarktığını gösterir.

Tablo 3.3. ***Araştırma Sahasında Ortalama Rüzgar Hızı ve Hakim Rüzgar Yönü***

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Ort
Ortalama Hız (m/sec)	1.6	1.8	1.8	2.1	2.2	2.2	2.1	1.9	1.7	1.4	1.2	1.6	1.8
Hakim Yön	NE	NE	NE	SW	SW	SW	SW	SW	SW	SW	NE	NE	SW

Kaynak:D.M.İ.

Araştırma sahasında yıl içinde esen rüzgarların büyük kısmı SW yönünde esmektedir. Bu yönden sonra sahada II. Derece hakim rüzgar yönü NE'dir. Bölgede II. Derece hakim rüzgar yönünün ortaya çıkması rüzgarlara yön veren basınç merkezlerinin yıl içinde hep aynı kalmayıp yer değiştirdiğini gösterir. Sahada ortalama rüzgar hızı 2.2 m/sec değeri ile Mayıs ve Haziran aylarında en düşük değere ulaşırken, 1.2 m/sec değeri ile Kasım ayında en düşük değerdedir. Ortalama rüzgar hızı 1.8 m/sec'dir.

3.1.3.4. NEMLİLİK, SİS VE BULUTLULUK ŞARTLARI

Çalışma sahasında nemlilik, sis ve bulutluluk şartları bir çok yönden yöreyi etkilemektedir. Bunların başında nemin ziraat hayatı üzerindeki etkisi gelir.

Tablo 3.4. ***Yörede Ortalama Nisbi Nem, Sisli Günler ve Bulutlu Günler***

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Ort
Nisbi Nem	69.1	70,6	71.3	70.7	70.5	70.5	74.3	75.1	68.4	63.7	64.2	71.1	70
Sisli Günler	-	-	0.2	0.1	0.1	-	-	-	-	0.1	-	-	0.5
Bulutlu Günler	4.7	4.9	4.1	3.8	2.7	2.0	1.6	1.1	1.3	2.0	3.0	4.4	3

Kaynak: DMİ

Ortalama nisbi nem oranı % 70 olan yörede % 75.1 ile Ağustos ayı en fazla % 63.7 ile Ekim ayı en az nemli aylardır. Araştırma sahasında Eylül-Kasım ayları arasındaki devrede ve Ocak ayında nisbi nem yıllık ortalamanın altında bir seyir takip eder. Temmuz ve Ağustos aylarında ise nisbi nemin yüksek olması özellikle Tarsus ve çevresinde sonbaharda sıcak ve boğucu bir havanın hüküm sürmesine yol açar.

3.1.4. TOPRAK ÖZELLİKLERİ

Toprakta ayrışma, yıkanma, yer değiştirme, kimyasal dönüştürme gibi işlemlere yön veren ve sonuçta oluşan toprağın karakterini belirleyen etkenlerden iklim, bitki örtüsü, engebelilik, anakaya gibi faktörler havzanın güney ve kuzey kesimleri arasında farklılık arzetmektedir. Yağış değerlerinde görülen farklılık yanında havzanın kuzeyinde sıcaklık her zaman güneyinden daima daha düşük değer gösterir. Bitki örtüsü, iklim ve yükseltiye bağlı olarak kuzeyde orman, çayır ve çalı, kıyıda ise ağırlıklı olarak kültür bitkilerinden oluşmaktadır. Ana kaya genç alüvyonlar olabileceği gibi yumuşak ve sert kalkerlerde olabilir. Bu özelliklerin etkileriyle havzada farklı toprak tipleri ortaya çıkmıştır. Burada belirtilmesi gereken bir hususta havza toprakların eğimi ve yükseltisi fazla olan olanlar ve sulamanın yapılamadığı tuzlu alanlar dışında tarıma elverişli olduğudur.

3.1.4.1. TOPRAK GRUPLARI VE ÖZELLİKLERİ

3.1.4.1.1. Alüvyal Topraklar: Havzada kıyı şeridi ve akarsu vadi boyları alüvyal topraklarla kaplıdır. Çalışma sahamızın yüksek kesimlerimde kalkerlerin yaygın olması nedeniyle kıyı kuşağında ve akarsu vadi boylarında bulunan bütün topraklar kireçlidir.

Denize yakın yerlerdeki alüvyal drenaj yetersiz veya bozuktur. Bozuk drenaja bağlı olarak tuzluluk sorunu ortaya çıkmaktadır. Alüvyal toprakların yaygın olduğu yerlerde eğim % 5 arasında değişir.(Tarsus Belediyesi Nazım İmar Planlama Dairesi Raporu, 1995) Yazlar sıcak, kurak ve uzun sürelidir. Kültür bitkilerinin yetişmesi ve yüksek ürün vermesi ancak sulama ile olanaklıdır. Havzadaki alüvyal topraklarda kültür bitkilerinden pamuk, tahıl, sebze ve meyve yetiştirilir.

3.1.4.1.2. Organik Topraklar: Bitkisel artıkların karışımı ile oluşan organik topraklar havzanın güneyinde Karabucak mevkiinde bulunur. Bu kesimde okaliptus ormanı yetiştirilmiştir.

3.1.4.1.3. Kolüvyal Topraklar: Havzadaki dağlık ve tepelik alanlardaki eteklerle dar vadi tabanlarında küçük akıntılarla sürüklenmiş birikintiler kolüvyal toprakları oluşturmuştur. (T.C. İçel Valiği Çevre İl Müd., 1998:17) Bu topraklar taşlığın sorun olmadığı yerlerde tarıma açılmıştır. Özellikle Toroslar'ın engebeleri arasına sıkışmış yerleşme birimlerinin çevresinde,

kolüvyal topraklar çok değerlidir. Buralarda topraklar sekilenerek meyve, sebze ve tahıl tarımı yapılır.

3.1.4.1.4. Kırmızı Kahverengi Akdeniz Toprakları: Çalışma sahamızın kıyıya yakın az eğimli sekilerinde, kalkerler üzerinde kırmızı kahverengi Akdeniz toprakları oluşmuştur.Kıyıya yakın Kırmızı Kahverengi Akdeniz Toprakları az eğimli sekiler üzerinde bulunur. Kıyıdan uzaklaştıkça eğim artar, aşınım şiddetlenir. Taşlılık ve kayaların yüzeye çıkışı bu tür toprakların başlıca sorunudur. Kırmızı kahverengi Akdeniz topraklarının doğal bitki örtüsünü otlar, makiler ve çeşitli orman örtüleri oluşturur. Tarsus kuzeyindeki şeritte yaygındır. Bu topraklarla örtülü alanlarda sebzecilik ve turunçgil tarımı yapılmaktadır. (T.C. İçel Valiği Çevre İl Müd., 1998:19)

3.1.4.1.5. Kırmızı Akdeniz Toprakları (Terra Rosa): Akdeniz ikliminin hüküm sürdüğü araştırma sahasında oldukça yaygın olan bu topraklar iyi oksitlenmeden dolayı demirseskioksit bakımından zengin oldukları için kırmızı renktedir. (Atalay İ.,1994:363) Her türlü ana materyal üzerinde gelişen bu topraklar yörede kalkerler ile karstik çukurların dahilinde yer almaktadır. Buralarda taşlılık ve yüzeye kaya çıkışı yaygındır. Eğimli karstik sahalarda aşınımın şiddetli olduğu kesimlerde toprak tabakası yalnızca kaya çatlaklarında ve çukurlarda bulunur. Sahada bu toprakların yayılım alanında drenaj koşulları iyi olmakla birlikte, eğim yüksektir.

Kırmızı Akdeniz topraklarının doğal bitki örtüsü Akdeniz iklimine özgü makiler ve kızılçamdır. Kıyı şeridinde ve yükseklerdeki düz alanda bu topraklar üzerinde kuru tarım, sebzecilik ve meyvecilik yapılır. Bu topraklar özellikle sebzeciliğe çok elverişlidir. (Yurt Ansiklopedisi, İçel Maddesi, 1980)

3.1.4.1.6. Rendzina Toprakları: Rendzinalar yumuşak yahut parçalı kireçtaşı üzerinde hafif kireç yıkanımı ve organik madde birikimi ile oluşmuş topraklardır. (T.C. İçel Valiği Çevre İl Müd., 1998:19) Tarsus kuzey şeridindeki rendzinalar sekiler halindeki traverten alanı üzerinde oluşmuştur. Bu toprakların doğal bitki örtüsünü seyrek ve kısa çalılarla, kurakçıl otlardan kekik ve gevenler oluşturur.

3.1.5. BİTKİ ÖRTÜSÜ

Çalışma sahasında mevcut bitki örtüsünün şekillenmesinde iklim, yükselti, jeomorfolojik ve topoğrafik faktörler etkili olmuştur.

Akdeniz ikliminin görüldüğü Tarsus Çayı Havzası'nda dağların güneye bakan yamaçlarında 1000-1200 m. ve iç kısımlara kadar sokulan olukların 1000 m'ye kadar olan sahalarında kızılçam ormanları, kızılçam ormanlarının çalı katında Akdeniz İklimi'nin karakteristik bitki örtüsü olan makiler yer alır.

Makiler havzada tüm kıyı kuşağına yayılmıştır. Kıyı kuşağı bölgede yaz sıcaklığının ve kuraklığının en fazla etkilediği alanlardır. Burada bulunan bitkiler çok belirgin bir kurakçıllık hali gösterirler.

Kıyı bölgesinin tipik topluluğu olan makinin özelliği sert kalın ve parlak yapraklarını kışın dökmeyen çalı görünüşlü bitkiler topluluğu olmasıdır.(Günal,1999) Havzada en çok rastlanan maki türleri; keçiboynuzu, pırnal meşesi, tesbih, sakız, delice, sandal, mersin, zakkum, defne ve mazı meşesidir.

Foto 3:Topaklı-Meşelik Köyleri Arasında Pırnal Meşesi, Keçiboynuzu ve Zeytin Toplulukları

Makiler deniz seviyesinden başlayarak 500-600 m ye kadar çıkarlar. Tarsus çayı ve kollarının açtığı vadiler boyunca daha yükseklerde de görülürler. Çalışma sahasının kıyı kesiminde tarla açmak maksadı ile büyük oranda tahrip edilmiş olan makiye Tarsus'un dağlık alanlarında daha çok rastlanır. Çamlıyayla civarında ise maki türleri yükselti nedeniyle oldukça azdır.

Araştırma sahasında makiler arasında fıstıkçamı ve selvilere de rastlanır. Daha sıcak iklimlere özgü kaktüs ve hurma kıyı boyunca yer yer görülür. Dere içlerinde çınar, kızılcık, kızılağaç, karaçalı bulunur.(Akgündüz ve diğ., 1993:535)

Tarsus'un kuzeyinde kısa boylu çalılardan oluşan garig vejetasyonu orman tahribatının yoğun olduğu, kurak, toprak bakımından fakir, taşlı alanlarında görülür. Denize bakan yamaçlarda 500-600 m'ye kadar çıkar. Sahadaki belli başlı garig türleri: Abdestbozan, çeşitli funda türleri, sütleğen türleridir.

Çalışma sahasında ormanların en yaygın elemanı kızılçam'dır. 500-600 metreden başlayan kızılçam ormanları özellikle eğimin az olduğu alanlarda tahrip edilmişlerdir. 1500 metreden yükseğe çıkıldıkça ladin, dişbudak, karaçam, Toros köknarı, ardıç ve Toros sediri ağaçlarının oluşturduğu ormanlara rastlanır.(Demirtaş, 1983:197)

Toroslar'ın Akdeniz'e bakan kesimlerinde 1000-2000 m arasında, iç kısımlarda karasallığın etkisinden dolayı 1000 m'den başlayıp 2000-2200 m'ye yükselen ve genellikle iğne yapraklılardan oluşan karaçam, sedir, göknar, saf ve karışık ormanlar yaygındır. 1500 m'ye kadar çıkan meşe ormanları da Akdeniz alt kuşağı ile Akdeniz dağ kuşağı arasında yer alır. (Atalay ve Morton, 1997:227)

Torosların Akdeniz'e bakan kesimlerinde 2000, iç kısımlarda ise 2200 m'den sonra subalpin çayırlar kuşağı yer alır. (Atalay ve Morton, 1997:232) Bu kuşak aşırı otlatılma sonucu doğal özelliğini kaybetmiştir. Bu seviyelerde dikenli ve acı ot türleri yaygın hale gelmiştir.

Sahanın kuzeyindeki orman örtüsünün tahrip edildiği dağlık kuşağın iç kısımlarında ise antropojen bozkırlar (antropojen step vejetasyonu) görülür. Bu vejetasyonun en yaygın türleri ise; geven, sütleğen, kekik ve çoban yastığıdır.

Kozpınar mevkiinde koruma altına alınan ve 11 m çevresi bulunan 1100 yaşlarındaki Anıt Ardıç (Ana Ardıç) ile Cocakdere'deki 670 yaşlarında olan Koçsedir (kocakatran) sahadaki ormanlar içinde yer alan anıtsal ağaçlardır.(T.C. Kültür Bakanlığı,1998)

Bunlardan başka Karabucak mevkiindeki okaliptus ormanları doğal bitki örtüsünden olmamakla birlikte havzanın bitki örtüsüne bir farklılık katmıştır. Tarsus Çayı'nın yatağının değiştirilmesi sonucu çayın önceden döküldüğü göl bataklığa dönüşmüştür. Bu bataklığı kurutmak amacıyla 1936'da İspanya'dan getirilen okaliptüs fideleri, 1936yılında dikilmeye başlanmış ve bataklık kurutulmuştur.(Akgündüz ve diğ., 1993:535-536) Yılda ortalama 50 ton suyu topraktan çekip havaya veren bu ağaçlar sahanın önemli orman alanlarından birini oluşturur.

3.1.6. HİDROGRAFYA

Bir bölgenin sahip olduğu hidrografik özellikler o yörenin yeryüzü şekilleri, toprak, bitki örtüsü gibi fiziki özelliklerine etki ettiği gibi nüfus, yerleşme, tarım gibi beşeri ve ekonomik özelliklerini de etkiler. Yeryüzü şekillerinde vadilerin, platoların ortaya çıkmasına neden olur. Taşıdığı alüvyonları kıyıda veya elverişli yerlerde biriktirerek verimli tarım alanlarının doğmasına yol açtığı gibi oluşturduğu sulama imkanları da tarımın gelişmesinin başlıca sebebidir. Böyle yerlerin nüfus ve yerleşme bakımından önemi ise bilinmektedir.

Tarsus Çayı ve kolları bütün bu etmenler bakımından havzayı çok olumlu etkilemiştir.Tarsus Çayı Havzası sularını Akdeniz'e gönderir.

Tarsus Çayı'nın uzunluğu 142 km'dir. (İzbırak,1996:178) Tarsus Çayı, Bizans İmparatoru Justinion'den önceki dönemde şehrin içinden akar ve çay küçük köprülerle geçilirdi. Çay, Gözlükule'yi dolaşarak Aynaz Gölü'ne dökülürdü. Gölün güney kısmı denize açıldığından gelen gemiler gölden Tarsus Çayı'na ve Tarsus'a ulaşırdı. Justinion zamanında çay taşarak can ve mal kaybına yol açtığı için çayın yatağı değiştirilerek şehrin dışından akması sağlanmıştır. (Aktan, 1980:192)

Bugün şehrin doğusundan akan çay, kaynağını Bolkar Dağları'ndan alır. Yukarı kesimlerinde dağların dalgalı arazisinde akan Tarsus Çayı, aşağılara indikçe dar ve derin vadiler içine sokulur, ovaya kadar böyle sürer. (İzbırak, 1996:178)

Tarsus Çayı'nın başlıca kolları Kadıncık Deresi ve Cehennem Deresidir.

Kadıncık Deresi, Torosların yüksek kesimlerinden doğar. Kaynak alanı kış aylarında sürekli kar altında bulunur. Bu kar örtüsü yaz aylarına kadar erimez. Kış ayları boyunca dereyi besleyemeyen kar suları, yazın eridiğinde ise kalkerli yapı nedeniyle yeraltına sızar. (T.C. Kültür Bakanlığı 1998:7) Bahsedilen bu nedenlerden dolayı yukarı kesimlerinde suyu az olan Kadıncık Deresi, daha aşağılarda gür kaynaklarla beslenir. Bu kesimlerde vadisi birdenbire derinleşen dere derin boğazlar kesiminde yine yüksek dağlardan inen İnköy Deresi'ni ve Gülek Boğazı'ndan inen Deliçay'ı alarak büyür. (İzbırak, 1998:179)

Kadıncık Deresi üzerinde dar ve derin vadisi, dik eğimi ve bol kaynağı olması dolayısıyla Kadıncık I ve Kadıncık II hidroelektrik santralleri kurulmuştur.

Tarsus Çayı'nın diğer önemli kolu olan Cehennem Deresi, Kadıncık Dersinin batısındadır. Derenin başlangıç yeri Bolkar Dağları'nın güney yamaçlarıdır.

Cehennem Deresi, alt tabanı denizden 700 m. yükseklikte, yaklaşık 20 km uzunluğunda, yedi kilometre genişliğinde kapalı bir vadidir. (Atlas Dergisi, 1994, sayı:11, s:54) Dere yukarı kesiminde bazı derelerle ve gür kaynaklarla beslenir. Çoburevlek Deresi, Cocak Deresi, Pamuklu Deresi, Keşbükü başlıca kollarıdır. Cehennem Deresi ve Kadıncık Deresi Muhat (Çevreli) Köyü yakınında birleşerek Tarsus Çayı'nı meydana getirir. (Demirtaş, 1983:196)

Foto 4: Keşbükü Mevkiinde Tarsus Çayı'nın Oluşturduğu Vadi

Tarsus'un kuzeyinden ovaya kadar dar vadilerden ve boğazlardan geçen çayın ovaya gelince yatağı genişler. Seyhan Nehri ağzının yakınında Kulak Köy civarında ovadaki sulama nedeniyle suyu iyice azalmış vaziyette denize dökülür.

Yerüstü yağış alanı 2050 km² olan Tarsus Çayı güçlü bir akarsudur. Kışın yağışlarla, yazın kar sularıyla beslenen Tarsus Çayı düzenli bir akarsudur. Yağmur suları, kar suları ve aynı zamanda karstik kaynaklarla beslenme Tarsus Çayı'nı karma rejimli bir akarsu olduğunu gösterir. Yatağı çok dik olduğundan sağanaklar ve ani kar erimeleri yörede sellere neden olur.

3.2. TARSUS ÇAYI HAVZASI'NIN BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

Bir bölgenin nüfus, yerleşme gibi beşeri coğrafya özellikleri o bölgenin iklim, jeoloji, jeomorfoloji vb. fiziki coğrafya özelliklerinden büyük ölçüde etkilendiği gibi tarım, sanayi gibi iktisadi coğrafya özelliklerini ise doğrudan etkilemektedir.

Doğanay'a (1994:3-4) göre beşeri coğrafya, yeryüzünün insan tarafından değiştirilmiş ve değiştirilmekte olan görünümünü analiz etmektedir.

Bu ifadeden yola çıktığımızda çalışma sahasında gerek nüfus gerekse yerleşme uygun iklim,sanayi vb. nedenlerle bir çok yöreden daha hızlı bir değişim ve gelişim içindedir.Bu değişim ve gelişimden en çok etkilenen ise kuşkusuz eğitim-öğretim kurumlarıdır.Bu nedenle beşeri coğrafya özelliklerinin eğitim- öğretim faaliyetleri açısından ayrı bir önemi vardır.

3.2.1. NÜFUS

İnsan topluluklarının doğal çevre ile ilişkileri dahilinde incelenmesi olarak tanımlanan Beşeri Coğrafya çalışmalarının konularından olan nüfus büyük önem taşımaktadır.

Eğitim kurumlarını en çok etkileyen demografik özellik nüfus artış hızıdır. Nüfus artış hızının yüksek olduğu toplumlarda, artışla orantılı olarak okul sayısının da artması gerekir.Aksi takdirde okullara düşen öğrenci sayısı giderek artacaktır.(Fidan ve Erden,1993:97) Eğitim kurumlarını etkileyen diğer bir demografik özellik nüfusun dağılımındaki dengesizliktir.Bununla ilgili olarak şehirlerdeki okullarda sınıflar kalabalıkken ve genelde ikili eğitim verilirken , köy okullarının bazıları yeterli sayıda öğrenci olmadığı için kapatılmaktadır.

Araştırma sahamız Türkiye'nin sık nüfuslu bir bölgesinde bulunmaktadır ve yoğun nüfusa sahiptir. Tarsus ve Çamlıyayla ilçelerinde 1935 yılında km² ye 29 kişi düşerken, 1970 yılında 60 kişi, 1980 yılında 81 kişi düşmektedir. Havzada nüfus yoğunluğu 1990 yılında km² ye 135.8, 2000 yılında ise 157.2 dir. 2000 yılında Türkiye'de nüfus yoğunluğunun 88 kişi (DİE, 2000 : 27) olduğunu düşünürsek havzadaki nüfus yoğunluğu Türkiye ortalamasının oldukça üstündedir.

3.2.1.1.NÜFUS MİKTARLARI VE ARTIŞI

Nüfus artışını sağlayan temel faktör kuşkusuz doğal gelişme hareketi olmakla birlikte nüfus sayımlarındaki değerler savaş, salgın hastalıklar göç vb. olaylarla sürekli değişmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kurulması ile birlikte ilk nüfus sayımı 1927 yılında yapılmış ve 8 yıl aradan sonra 1935 yılından itibaren 5'er yıllık dönemler halinde yapılmaya başlamıştır.Bu uygulama 1990 nüfus sayımına kadar devam etmiş ve bir sonraki sayım 1997 yılında yapılmıştır.3 yıl sonra 2000 yılında son nüfus sayımı yapılmıştır.

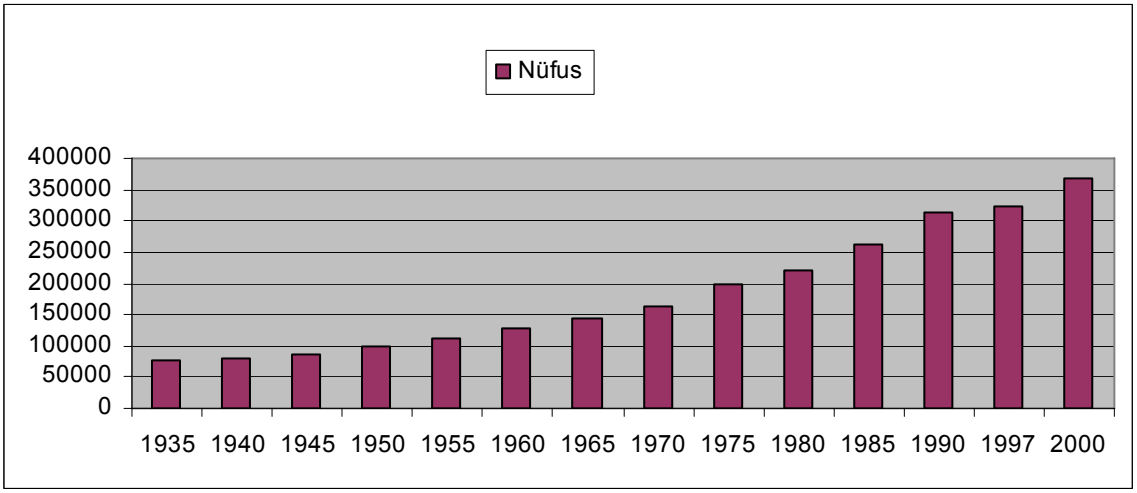
Bölgede nüfus sayımları ile ilgili sağlıklı ve detaylı ilk bilgilere 1935 yılından itibaren rastlanılmaktadır.

Tablo 3.5. ***Çamlıyayla ve Tarsus İlçelerinde Nüfusun Yıllara Göre Dağılımı (1935-2000)***

Yıllar	1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980
Nüfus	77824	80132	86195	99206	111117	129305	143419	162220	198894	219673

Yıllar	1985	1990	1997	2000
Nüfus	263573	312235	323909	367169

Kaynak D.İ.E.

Şekil 3. Çamlıyayla ve Tarsus İlçelerinde Nüfusun Yıllara Göre Dağılımı (1935-2000)

1935 yılında 77824 olan Çamlıyayla ve Tarsus ilçelerinin nüfusu 2000 yılında 367 169'a yükselmiştir. Geçen 65 yıllık süre içerisinde yörenin nüfusunda % 471.8 oranında bir artış gerçekleşmiştir.

Bölgedeki nüfus artışı 1970-1975 devresinde yıllık % 4,52 artış hızıyla en yüksek değere ulaşmıştır. Bu durum yörede gelişen sulamalı tarım faaliyetleri ve sanayinin dışardan göçlere neden olarak bölgedeki nüfusun artması ile açıklanabilir. 1990-1997 devresinde yıllık artışın en düşük değere (% 0,5) düşmesi ise doğum oranlarının azalması ve dışardan yapılan göçlerin eski önemini kaybetmesi ile ilgilidir.

3.2.1.2. HAVZANIN MEVCUT NÜFUSU

Tablo 3.6. ***Çamlıyayla ve Tarsus ilçelerindeki yerleşmelerin 1990-2000 yıllarındaki nüfusları***

ÇAMLIYAYLA								
Yer Adı	**1990**	**2000**	**Yer Adı**	**1990**	**2000**	**Yer Adı**	**1990**	**2000**
Merkez	8826	8806	Fakılar	747	1047	Korucak	401	352
Bağçatağı	150	135	Giden	99	101	Sarıkavak	1401	1157
Belçınar	691	626	Karalın	427	510	Sarıkoyak	365	309
Darıpınarı	713	781	Kisecik	254	246	Sebil (B)	5366	4894
						Toplam	19440	18964

TARSUS								
Yer Adı	**1990**	**2000**	**Yer Adı**	**1990**	**2000**	**Yer Adı**	**1990**	**2000**
Merkez	187508	216382	Çayboyu	609	691	Kurbanlı	215	179
Akarsu	279	440	Dadalı	284	306	Mantaş	362	309
Akçakocalı	105	88	Dedeler	542	822	Meşelik	615	512
Akgedik	588	358	Eskişehir	163	151	Nacarlı	1021	994
Aliağa	784	962	Gürlü	96	38	Özbek	1005	1064
Ailefendioğlu	1150	1020	Halitağa	305	269	Pirömerli	370	415
Atalar (B)	2025	3454	Hasanağa	212	128	Sağlıklı	1245	1657
Bağlarbaşı	1144	1189	Huzurkent (B)	17410	24656	Sayköy	470	456
Bahşiş (B)	2787	5770	İbrişim	572	584	Sucular	803	262
Belen	793	851	İncirlikuyu	475	434	Takbaş	-	723
Beylice	1003	1054	Kaklıktaşı	373	358	Taşkuyu	401	416
Bolatlı	829	1227	Kaleburcu	799	885	Tepeköy	275	216
Boztepe	209	327	Karadiken	701	675	Topaklı	443	451
Böğrüeğri	358	544	Karadirlik	654	794	Ulaş	1833	1429
Büyükkösebalcı	359	285	Karayayla	332	259	Yalamık	297	397
Cinköy	815	813	Kayadibi	436	399	Yeniçay	187	176
Çakırlı	861	872	Kösebalcı	360	339	Yeşiltepe (B)	2569	2447
Çamtepe	189	307	Köselerli	372	254	Yunusoğlu	671	553
Çavdarlı	419	423	Kulak	766	680	**Toplam**	240448	281747

GÜLEK BUCAĞI								
Yer Adı	**1990**	**2000**	**Yer Adı**	**1990**	**2000**	**Yer Adı**	**1990**	**2000**
Çamalan (BM)	356	766	Gömmece	176	198	Kurtçukuru	171	134
Alibeyli	383	369	Gülek (B)	5791	9831	Olukkoyağı	804	731
Ardıçlı	641	525	Hacıhamzalı	1899	1530	Sandal	492	314
Boğazpınarı	350	356	İnköy	396	577	Sıraköy	338	408
Çavuşlu	506	495	Kaburgediği	343	440	Yanıkkışla	796	567
Çevreli	363	262	Kadelli	765	598	Yazlık	66	60
Çiftlikköy	270	285	Karakütük	478	426	Yeniköy	175	172
Çukurbağ	716	466	Kırıt	324	276	**Toplam**	18431	21494
Damlama	717	530	Kızılçukur	476	612	**HAVZA TOPLAMI**	278319	322205
Göcük	393	353	Koçmarlı	246	213			

Kaynak:D.İ.E.

3.2.1.3. NÜFUSUN CİNSİYET VE YAŞ YAPISI

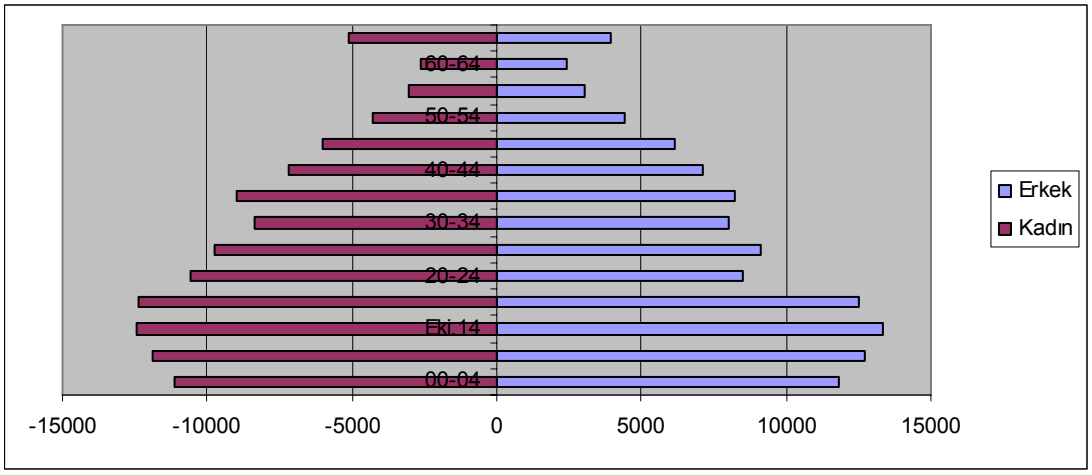
Toplam nüfus içerisindeki kadın ve erkek sayısı ile bunların yaş dilimlerine göre dağılışı, demografik yapının en önemli değişken özelliğini oluşturmaktadır. Nüfusun yaş gruplarının cinsiyete göre dağılımı da bu bakımdan büyük öneme haizdir. Genel ve yerel kalkınma planlarının reel olarak belirlenmesi ve rantabl bir şekilde uygulanabilmesi, nüfusun yaş gruplarına göre dağılışının ortaya konulması ile yakından ilgilidir. Özellikle eğitim-öğretim planlamalarında bu demografik değişkenin tahlili büyük önem taşımaktadır.

Tablo 3.7. ***Çamlıyayla ve Tarsus İlçe Merkezlerinde Nüfusun Yaş ve Cins Bileşimi (2000)***

Yaş Grubu	Erkek	%	Kadın	%	Toplam	%
00-04	11817	5.2	11108	4,9	22925	10,1
05-09	12731	5,7	11865	5,3	24596	11
10-14	13355	5,9	12473	5,5	25828	11,4
15-19	12524	5,6	12376	5,5	24900	11,1
20-24	8489	3,8	10593	4,7	19082	8,5
25-29	9133	4	9759	4,3	18892	8,3
30-34	8012	3,6	8391	3,7	16403	7,3
35-39	8220	3,7	8955	4	17175	7,7
40-44	7103	3,1	7192	3,2	14295	6,3
45-49	6175	2,7	6022	2,7	12197	5,4
50-54	4419	2	4261	1,9	8680	3,9
55-59	3045	1,4	3041	1,4	6086	2,8
60-64	2389	1,1	2654	1,2	5043	2,3
65+	3934	1,7	5107	2,2	9041	3,9
Bilinmeyen	27	0	18	0	45	0
TOPLAM	111373	49,5	113815	50,5	225188	100

Kaynak:D.İ.E.

Tabloyu incelediğimizde Tarsus ve Çamlıyayla merkezlerindeki nüfusun % 33,5'inin 05-19 yaş grubu içine girdiğini görmekteyiz.Okul öncesi eğitim yaşından ortaöğretim mezuniyet yaşına kadar olan bu nüfus yörede azımsanmayacak sayıdadır.Bu durum eğitim-öğretim faaliyetlerinin planlanmasında göz önünde bulundurulması gereken önemli bir özelliktir.Zira bir sahada verimli bir eğitim-öğretim öncelikle öğrenci miktarına cevap verebilecek sayıda eğitim-öğretim kurumunun bulunması ile ilgilidir.Bu kurumların niteliği de kuşkusuz büyük önem taşımaktadır ki bütün bunlar coğrafyanın ''yaşadığı çevreyi tanıma'' ilkesinin önemini ortaya koymaktadır.

Şekil 4. Tarsus Çayı Havzası'nın Nüfus Piramidi

Nüfusun dar aralıklı gruplandırılması yanında 0-14, 15-64 ve 65+ şeklinde geniş aralıklı olarak gruplandırılması, özellikle aktif ve bağımlı nüfusun belirlenebilmesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Bu gruplandırmada 15-64 yaş dilimleri arası yetişkin nüfus, aktif veya çalışabilir, 0-14 yaş dilimleri arsındaki çocuk nüfus ile 65 yaşın üzerindeki yaşlı nüfus ise bağımlı nüfus olarak kabul edilmektedir.(Doğanay,1994:158) Özellikle "çalışabilir" yada "faal nüfus" olarak adlandırılan 15-65 yaş arasındaki nüfus miktarları iş gücü kapasitesi, gıda ve çeşitli hizmetlere olan ihtiyaç, aile tipleri, doğum ve ölüm oranları ve göçler bakımından önemlidir.

Tablo 3.8. *Çamlıyayla ve Tarsus İlçe Merkezlerinde Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş Gruplarına Göre Cins Durumu (2000)*						
Yaş Grupları	Erkek	%	Kadın	%	Toplam	%
0-14	37903	16.8	35446	15.8	73349	32.6
15-64	69509	30.9	73244	32.5	142753	63.4
65+	3934	1.7	5107	2.3	9041	4.0
Toplam	111346	49.5	113797	50.5	225143	100

Kaynak:D.İ.E.

Nüfusun geniş aralıklı yaş gruplandırmasına göre araştırma sahası nüfusunun %32.6'sı 0-14 yaş dilimindeki çocuk nüfustan oluşmaktadır. Bu oranın Türkiye ortalaması için % 29.8 (DİE, 2000) olduğu göz önüne alınırsa araştırma sahamızdaki çocuk nüfusun ülke ortalamasının üstünde olduğu görülecektir.

Nüfusun %63.4'ünü 15-64 yaş dilimleri arasındaki çalışabilir ya da faal nüfus oluşturur. Bu oran Türkiye geneli için % 64.5(DİE, 2000) dir. Bu bize havzada iş gücünün Türkiye ortalamasının üzerinde olduğunu gösterir.65 yaş üzerindeki nüfusun % 4'lük değere sahip olması ise havzada yaş ortalamasının düşük olduğunun işaretidir. Bu oran Türkiye ortalaması için % 5.7 (DİE, 2000) dir.

Toplumdaki üretim faaliyetine iştirak etmediği varsayılan 0-14 yaş grubu ile 65 ve daha yukarı yaşlardaki nüfusun toplamına, faal nüfus olarak kabul edilen 15-64 yaş grubundaki nüfusun üretimine ortak olduğu için ''bağımlı nüfus'' adı verilir. (Tandoğan,1998:119)

Havzada 2000 yılı verilerine göre bağımlılık oranı 577'dir. Bunun manası şudur; havzada 15-64 yaş grubundaki her 1000 kişi, çocuk ve yaşlı nüfus toplamı olarak 577 kişiye bakmak zorundadır.

Bir ülkede bağımlılık oranının yüksek olması, kalkınmanın gerçekleşmesine olumsuz yönde etki eder.Öncelikle milli gelirin kullanımında büyük bir tüketici grup olarak yüksek orandaki bağımlı nüfus, tüketim masraflarını genişletmekte ve neticede yatırım imkanlarının daralmasına sebep olmaktadır. İkinci olarak çocuk nüfusun artması, okul ve öğretmen ihtiyacını karşılamak gibi eğitim alanında daha büyük ölçüde yatırımların yapılmasını zorunlu kılar.(Tandoğan,1998:120)

3.2.1.4. KIR VE ŞEHİR NÜFUSU

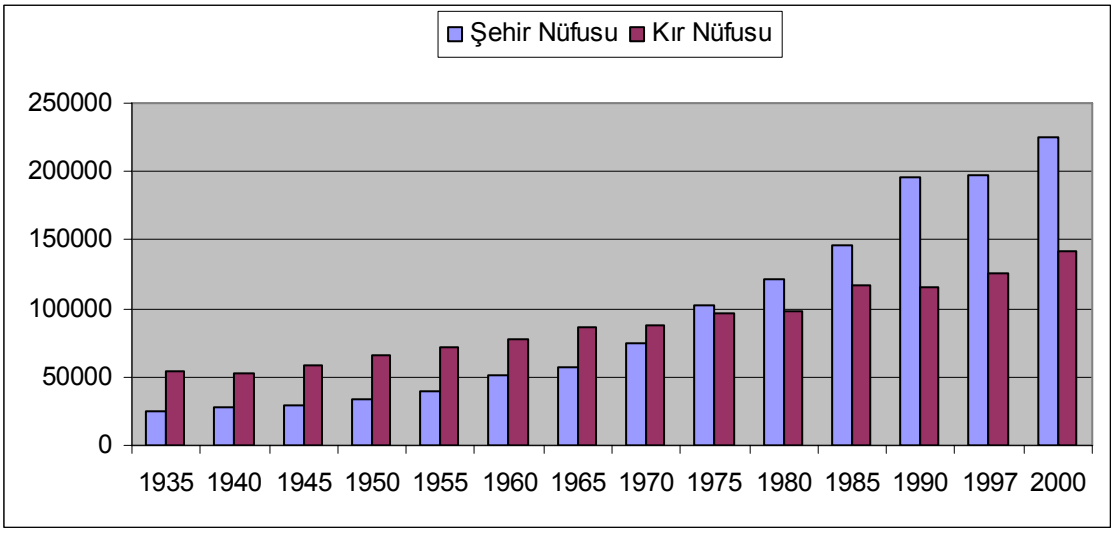
Havza halkı önceleri ekonomi büyük oranda tarıma dayandığı için yıllarca daha çok kırsal yerleşme düzeni içerisinde yaşamlarını sürdürmüştür. Bu yıllarda havzada şehir nüfusunun kır nüfusuna oranı oldukça geridir.

Tablo 3.9. ***Tarsus Çayı Havzası'nda Sayım Yıllarına Göre Kır Ve Şehir Nüfusları (1935-2000).***

Sayım Yılları	Toplam Nüfus	Şehir Nüfusu	Kır Nüfusu	Şehir %	Kır %
1935	77824	24382	53442	31,3	68,7
1940	80132	27643	52489	34,5	65,5
1945	86915	28829	58086	33,2	66,8
1950	99206	33704	65502	34	66
1955	111117	39182	71935	35,2	64,8
1960	129305	51184	78121	39,6	60,4
1965	143419	57737	85682	40,3	59,7
1970	162220	74510	87710	46	54
1975	198894	102186	96708	51,4	48,6
1980	219673	121074	98599	55,1	44,9
1985	263573	146502	117071	55,6	44,4
1990	312235	196334	115901	62,9	37,1
1997	323909	197472	126437	61	39
2000	367169	225188	141981	61.3	38.7

Kaynak : D.İ.E

Havzada 1935 yılından 1975 yılına kadar kırsal nüfus şehir nüfusuna oranla hep yüksek kalmıştır. Ancak 1975 yılından itibaren durum tersine dönmüş ve şehir nüfusunun payı kırsal nüfusa oranla sürekli artmıştır. Bu dönemde kırsal nüfusun payında ise bir gerileme söz konusudur. Ancak şurası hemen belirtilmelidir ki kırsal nüfus bütün sayım devrelerinde artmıştır fakat bu artış 1975'ten sonra şehir nüfusundaki artış kadar önemli olmadığı için şehir nüfusu 1975 yılında %51,4 gibi bir rakamla kırsal nüfusu geride bırakmış ve bundan sonra havzada şehir nüfusu kırsal nüfusa oranla hep daha yüksek olmuştur. Ancak az öncede belirttiğimiz gibi kırsal nüfusta da her geçen gün bir artış söz konusudur ve kırsal nüfusun başlıca geçim kaynağı olan tarımsal faaliyetler ülke ekonomisine önemli katkılarda bulunmaktadır.

Şekil 5. Tarsus Çayı Havzası'nda Sayım Yıllarına Göre Kır Ve Şehir Nüfusları (1935-2000)

Havzada 1965 yılına kadar kır nüfusunun oranı %60'ın üzerinde seyretmiş, 1965'te bu oran %59,7'ye 1970'te ise %54'e düşmüştür. 1975 yılından itibaren ise durum şehir nüfusunun lehine değişmiş, bu tarihte %48,6 olan kırsal nüfusun oranı 2000 yılında %38.7'ye kadar düşmüştür.

Bu durumun en önemli nedeni önceleri ekonomisi daha çok tarım ve hayvancılığa dayanan havzada 1950'lerin ikinci yarısında başlayan büyük kamu sanayi yatırımları, 1960 sonlarından başlayarak da özel sanayi yatırımlarının toplanmaya başlanmasıdır. Sanayileşme özellikle Tarsus ilçe merkezi ve çevresinde gelişmiştir, bu durum 1970'lerden itibaren havzanın dışarıdan göç almasını sağlamış ve sanayinin gelişmesi nüfusun şehirlerde süratle artmasına neden olmuştur. Havza dışından olan bu göçler kadar havzadaki köylerden ilçe merkezlerine olan göçlerde şehir nüfusunun artmasında etkili olmuştur.

Ancak şunu hemen belirtmeliyiz ki Çamlıyayla ilçesinde şehir nüfusu kırsal nüfusa oranla hâlâ daha azdır. Çamlıyayla 1990 yılına kadar Tarsus'a bağlı iken 1990 yılında ilçe olmuştur. Bu nedenle Çamlıyayla ile ilgili detaylı bilgilere ancak 1990 ve sonrasındaki sayımlarda rastlanılmaktadır. Bu bilgilerde bize Çamlıyayla'da kırsal nüfusun şehir nüfusundan daha fazla olduğunu gösterir.

Tablo 3.10. ***Çamlıyayla ve Tarsus'ta 1990-2000 sayım yıllarında kır ve şehir nüfusu.***						
	Sayım Yılları	Toplam N.	Şehir N.	Kır N.	Şehir %	Kır %
Çamlıyayla	1990	21602	8826	12277	40,9	59,1
	2000	18964	8806	10158	46.4	53.6
Tarsus	1990	290633	187508	103125	64,5	35,5
	2000	348205	216382	131823	62.1	37.9
Toplam	1990	312235	196334	115901	62,9	37,1
	2000	367169	225188	141981	61.3	38.7

Kaynak : D.İ.E

Çamlıyayla'da 1990 ve 2000 yıllarında kırsal nüfus şehir nüfusundan daha fazladır. Tarsus'ta ise şehir nüfusu daha fazladır. Bu durum Tarsus'ta sanayinin Çamlıyayla'ya göre daha fazla geliştiğini, Çamlıyayla'da ise tarım ve hayvancılığın hâlâ en önemli ekonomik faaliyet olduğunu gösterir. Ayrıca Çamlıyayla'dan Tarsus'a göçlerin olduğu muhakkaktır. Çünkü 2000 yılı nüfusu 1990 yılına göre havza geneline zıt bir durum göstererek azalmıştır.

Ancak nüfusu kışın 8806 olan (2000 sayımı) Çamlıyayla ilçe merkezinde yazın nüfus sayfiye amacıyla insanların buraya akın etmesine bağlı olarak 50000'i geçmektedir. Fakat bu insanlar sayım günlerinde kışın oturdukları yerlerde sayıldıkları için genel nüfus sayımlarına bu durum yansımaz.

Şehirde imkanların daha iyi ve sosyal hayatın daha aktif olması, okul, hastane gibi hizmetlere daha kolay ulaşılması havza genelindeki nüfusu özellikle Tarsus ilçe merkezine çekmiştir

Gerek Çamlıyayla gerek Tarsus ilçelerinin bağlı bulunduğu İçel ili genelinde ise 2000 yılında şehir nüfusu %60,5'lik bir oranla %39,5oranındaki (DİE, İçel, 2000:26) kırsal nüfustan daha fazladır.

3.2.1.5. NÜFUSUN EĞİTİM VE KÜLTÜR DURUMU

Toplumun eğitim düzeyi, nüfusun kalitesini belirleyen en önemli göstergedir. Nüfusun eğitim düzeyinin tespit edilmesinde eğitim-öğretim faaliyetlerinin geçmişten günümüze kadar geçirmiş olduğu safhaların bilinmesi önem taşımaktadır. Böylece nüfusun kültürel durumu hakkında gerçekçi yorumlar yapmak mümkün olacaktır. Bu konu eğitim bölümünde ayrıntılarıyla ele alınacak, eğitimin tarihi ile ilgili detaylı bilgi verilecektir.

Nüfusun eğitim seviyesi Çamlıyayla ve Tarsus ilçe merkezlerindeki 6 yaş ve yukarısındaki nüfusun eğitim-öğretim durumu incelenerek tespit edilmeye çalışılacaktır.

Tablo 3.11. ***6 Yaş ve Üstündeki Nüfusun Eğitim-Öğretim Durumu (1990-2000)***

	1990						2000					
	Erkek	%	Kadın	%	Top.	%	Erkek	%	Kadın	%	Top.	%
Okuma yazma bilmeyen	8873	10,5	20640	24,2	29513	17,4	6307	6,5	19108	19	25415	12,9
Okuma yazma bilen	75297	89,5	64621	75,8	139918	82,6	90754	93,5	81167	81	171921	87,1
Toplam	84170	100	85261	100	169431	100	97061	100	100275	100	197336	100
Bir okul bitirmeyen							24044	6,5	23066	28,4	47110	27,4
İlkokul mezunu	39577	52,6	34842	54	74419	53,2	35143	38,7	35233	43,4	70376	0,9
İlköğretim mezunu							3273	3,6	2731	3,4	6004	3,5
Ortaokul mezunu	8224	10,9	6404	9,9	14628	10,5	7370	8,1	425	5,5	11795	6,9
Ortaokul dengi meslek okul mez.							349	0,4	168	0,2	517	0,3
Lise mezunu	9953	13,2	8537	13,2	18490	13,2	11985	13,3	10102	12,4	2088	12,8
Lise dengi meslek okul mez							3302	3,6	2086	2,6	5388	3,2
Yükseköğretim mezunu	3333	4,4	1675	2,6	5008	3,6	5287	5,8	3356	4,1	8643	5
Toplam							**90754**	**100**	**81167**	**100**	**171921**	**100**

Kaynak: D. İ. E. 1990 ve 2000 Genel Nüfus Sayımı

Çamlıyayla ve Tarsus ilçe merkezlerinde 6 yaş ve üstündeki nüfusun 1990 yılında erkeklerin %89.5, kadınların %75.8'i okuma- yazma bilmektedir, okuma yazma bilmeyenlerin oranı % 17,4'tür.

2000 yılında erkeklerin%93.5'i, kadınların ise %81'i okuma-yazma bilmektedir.Aynı sayım sonuçlarına göre ülkemizde bu oran erkeklerde %93.9, kadınlarda %80.6'dır.(DİE, Türkiye, 2000:33) Okuma-yazma bilmeyenlerin oranı ise % 12,9'dur.Ülkemizde ise bu değer %17.25'tir.(DİE, Türkiye, 2000:33)

Çalışma sahasındaki bu değerler nüfusun eğitim düzeyinin yıllara göre yükseldiğini ve eğitime verilen önemi göstermektedir. Zira 10 yıl içinde okur-yazar oranının % 4,5 artması azımsanacak bir oran değildir. Ancak burada dikkati çeken bir özellik kadın ve erkek oranları arasındaki farktır. Bu fark ise son zamanlara kadar kız çocuklarının eğitimine pek fazla önem verilmemesinin, belli bir yaşın üzerindeki nüfusun okuma-yazma bilmiyor olmasının ve yörede Doğu ve Güneydoğu Anadolu illerinden göç eden ve okuma yazma bilmeyen nüfusun (özellikle kadın nüfus) bu oranı düşürmesinin bir sonucudur.

Kadının düşük eğitim seviyesine sahip olmasının önemli sorunları beraberinde getirdiği muhakkaktır. Araştırmalar, kızların erkeklere göre daha az öğrenim görmesinin

sonuçlarının yaklaşık 20 yıl sonra çok ağır bir biçimde hissedildiğini göstermektedir.(Özden, 1998:11) Zira kızların çoğu anne olmakta ve çocuklarının gelişimini babalardan çok daha fazla etkilemektedir.

Sahada okur-yazar oranı hızla yükselmekle birlikte okur yazarların eğitim düzeyleri incelendiğinde en önemli orana ilkokul mezunlarının sahip olduğu görülür. (1990'da %53,2 2000'de % 40,9) İlkokul mezunlarını bir öğretim kurumunda mezun olmayan yani okulsuz okuyup yazanlar takip eder. Bu oran 1990 yılında % 19,5 iken 2000 yılında % 27,4'e yükselmiştir. Kanaatimizce bu değer yaygın eğitim faaliyetlerinin bir sonucudur

Okuma yazma bilenler içindeki en düşük oran ise yükseköğretim mezunlarına aittir. Araştırma sonuçları eğitim düzeyi yüksek olan ülkelerin ekonomik ve sosyal göstergelerinin de yüksek olduğunu belirtmektedir.(Kaya,1989:29) Toplumlar, eğitim düzeyinin artmasıyla, verimlilik arasında bağ kurmakta, bireyin yaşadığı topluma, aldığı eğitim ölçüsünde katkıda bulunduğuna inanmaktadır. Eğitim etkinliklerinin nitelik düzeyinin ise bireyin yaşadığı toplumun ekonomik, sosyal, politik ve kültürel gelişimin niteliği üzerine etki ettiği kabul edilmektedir.(Ereş, 2005:1) Bu gerçeklerden yola çıkarak bölgede eğitim-öğretim seviyesinin istenen düzeyde olmadığını söyleyebiliriz.

Eğitimin sosyal faydaları üzerine yapılan, 22 OECD ülkesi ve Asya, Afrika, Latin Amerika olmak üzere 78 ülkeyi kapsayan bir araştırma sonucunda, eğitimin sosyal faydaları: gelirlerdeki artış, halk sağlığı, düşük doğurganlık oranı, demokratikleşme, yoksulluğun ve eşitsizliğin azalması, çevre bilincinin artması ve suç oranındaki düşme olarak belirlenmiştir.(Türkmen,2002:4) Buradan da anlaşılacağı üzere eğitim seviyesinin yükselmesi toplumu her konuda refaha eriştirecek bir yoldur. Bu nedenle en kısa sürede gerek ülke ve gerek bölge bazında halkın bilinçlendirilmesine yönelik çalışmalar başlatılmalı. Haydi Kızlar Okula vb. kampanyalar artırılarak devam etmeli ve ülke olarak eğitim seviyemiz kaliteli bir şekilde yükseltilmelidir.

3.2.1.6. ORTALAMA HANE HALKI BÜYÜKLÜĞÜ

Bir bölgede hane halkı büyüklüğü geleneklere,eğitim durumuna ve yürütülen ekonomik faaliyetlere göre değişiklik gösterebilir.

Tablo 3.12. ***Havzadaki İlçe Merkezlerinde Ortalama Hane Halkı Büyüklüğü (2000)***			
Yerleşim Yeri	Toplam Yerleşik Nüfus	Toplam Hanehalkı Sayısı	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü
Çamlıyayla	8557	1948	4.39
Tarsus	220030	48339	4.55
Toplam	228587	50287	4.54

Kaynak: D.İ.E.

2000 yılı nüfus verilerine göre çalışma sahamızdaki ilçe merkezlerinde 50287 hane ve 228587 nüfus bulunmaktadır. Bu değerlere göre havzadaki ilçe merkezlerinde ortalama aile büyüklüğü 4.54 kişidir. Aynı sayım sonuçlarına göre ortalama hane halkı büyüklüğü Türkiye genelinde 4.5 (DİE, Türkiye, 2000:27) dir. Yörede bu oran Türkiye ortalamasına oldukça yakın bir değer göstermektedir.

Çalışma sahasında özellikle yerli ailelerde ataerkil ve kalabalık aile yapısının giderek azalsa da hala devam etmesi, ayrıca özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu illerinden göç ederek buraya yerleşmiş bulunan ailelerin genellikle kalabalık aile özelliği taşıyor olması yöredeki hane halkı büyüklüğünü etkilemektedir. Bu ailelerin özellikle Tarsus'a yerleşmiş olmaları Tarsus ilçe merkezindeki ortalama hane halkı büyüklüğünün (4.55) Çamlıyayla ilçe merkezine (4.39) oranla daha yüksek değer göstermesine neden olmuştur.

Yörede hane halkı büyüklüğü Türkiye ortalamasına yakın bir değer göstermektedir. Köylerde aile büyüklüğü, birleşik aile yapısı, geleneksel tarımda fazla işgücüne ihtiyaç duyulması, nispeten küçük yaşta evlenilmesi gibi geleneksel ve ekonomik nedenlerle ilçe merkezlerindeki aile büyüklüğüne oranla daha fazladır. Şehirlerde ise aile ve nüfus planlaması çalışmalarının etkisi ve ekonomik nedenlerle, eğitim ve kültür seviyesinin artışına bağlı olarak çocuk sayısında bir azalma görülmektedir ve çekirdek aile tipi daha yaygındır.

Bu durumda özellikle köylerde geçimini tarımla sağlayan aileler de her yeni bir nüfus bir iş gücü olarak değerlendirilmekte ve çocuklar daha okulla tanışmadan tarlada çalışmaya başlamaktadır. Böyle bir ailede öğrenci okula gitse bile okuldan arta kalan zamanını yine çalışarak geçirmektedir. Özellikle kalabalık ailelerde her öğrenci ayrı bir külfet, bir masraf olarak görülmekte ve aileler çoğunlukla çocuğunu zorunlu eğitimden sonra okula göndermemektedir. Eğitimin taşımalı olarak yapıldığı ve liselere de uzak olan köylerde bu durum aileleri daha da zor durumda bırakmaktadır.

3.2.1.7. GÖÇLER

Nüfus artış hızı üzerindeki etkisi yanında demografik yapıyı değişime uğratması nedeniyle göçler önemli bir sosyal süreci oluşturur.Nitekim demografik yapı eğitim-öğretim faaliyetleri ve planlanması konusunda üzerinde durulması gereken en önemli etkenlerden biridir.Göçlerin nüfus hareketinin meydana geldiği bölgelerin sosyo-ekonomik yapılarını etkilemesi bakımından da önemi büyüktür.

Çalışma sahamızda göç olayları ile ilgili düzenli veriler yoktur. Bu nedenle göç miktarları kesin olarak ortaya konamamaktadır. Ancak yerleşmelerin nüfus artış oranlarının incelenmesi havzanın yoğun bir göçe sahne olduğunu göstermektedir.

Çalışma sahamızın uygun iklim özellikleri, tarım alanlarının genişliği özellikle 1960'lardan sonra hızlanan sanayi faaliyetleri, 1970 sonrasında gelişen karayolu taşımacılığı ve ticaret sayesinde Tarsus ilçesi önem kazanmaktadır. Bahsedilen bu nedenler yöredeki göç olgusunu hızlandırmıştır.

Çalışma sahamız tarım, sanayi vb. faaliyetlerin ihtiyaç duyduğu işgücü sayesinde dışarıdan göç almaktadır. Havzaya göç veren iller arasında Adana,Hatay, Niğde ve Konya gibi çevre illerle, Adıyaman, Şanlıurfa, Kahramanmaraş, Malatya, Sivas, Diyarbakır gibi İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu illeri yer almaktadır.(Tarsus Belediyesi Nazım İmar Planlama Dairesi Raporu, 1995)

Sahanın ekonomik yapısı gereği göç edenler 1965 yılına kadar daha çok kırsal kesime yönelmiş, 1970 sonrasında ise asıl göç çeken olay sanayinin gösterdiği gelişme olmuştur.

Günümüzde ise özellikle Tarsus kendi kırsal kesiminden olduğu gibi Çamlıyayla ve köylerinden de göç almaktadır. Zira Tarsus'ta 1990 yılında 187508 olan şehir nüfusu 2000 yılında 216382'ye yükselmiştir. Çamlıyayla'da ise 8826 olan nüfus 2000 yılında 8806'ya düşmüştür. Her iki ilçenin köylerindeki nüfus değerlerini incelersek bu durum daha belirgin bir hal almaktadır.Çamlıyayla ve köylerinden Tarsus'a yapılan göçlerin en önemli nedeni Çamlıyayla'nın coğrafi konum olarak Tarsus gibi elverişli bir yerde bulunmaması, ekonomik faaliyetlerde çeşitliliğin olmaması, altyapı yetersizliği, sosyal ve kültürel faaliyetlerin az olması ve ilçede yeterli eğitim kurumlarının (özellikle ortaöğretim) bulunmaması gelmektedir.

Gerek havza içerisinden gerekse havza dışından göçlere katılan nüfus yerleştikleri

yerlerde genel olarak hemşerilerinin bulundukları semtleri tercih etmektedir.Bu yerleşmelere Tarsus'ta Cetvel, Mithat Paşa Mahalleleri, Huzurkent'te ise Elli iki Evler ve Adnan Menderes Mahalleleri örnek gösterilebilir.

Tarsus ve Çamlıyayla Nüfus Dairelerinden alınan bilgilere göre son 10 yılda 7000'den fazla insan bu nüfus müdürlüklerine kaydını aldırmıştır.

Araştırma sahamızda gerçekleşen yurtiçi göç hareketlerinin diğer bir türünü mevsimlik göçler oluşturmaktadır.Tarım faaliyetlerinde çalışmak amacıyla özellikle Şanlıurfa ve Diyarbakır'dan yapılan mevsimlik işçi göçleri önemlidir.Aralık ayından itibaren seralarda çalışmak için gelen tarım işçileri Temmuz-Ağustos aylarında tarla işleri azalınca memleketlerine dönmektedirler.

Sahada her yıl ritmik olarak gerçekleştirilmekte olan diğer bir göç şeklide yaylacılıktır.Havzada hayvancılıkla uğraşan Yörük ailelerin yaptığı yaylacılık faaliyetleri dışında (bu ailelerin sayıları iyice azalmıştır) sayfiye amacıyla yapılan yaylacılık faaliyetleri de vardır.Hayvancılık faaliyetlerinin yapıldığı yaylalara Yazı Gölü Yaylası ve Katırçayırı Yaylası örnek gösterilebilir.Sayfiye amaçlı yaylalar ise Çamlıyayla, Sebil,Tarsus'un Meşelik,Damlama, Boztepe, Gülek gibi yaylalarıdır.

3.2.2. YERLEŞME

İnsanların kendi oluşturdukları kültür çevrelerinde yaşamaları, her çeşit yerleşmenin esasını teşkil etmiştir. En geniş anlamıyla yerleşme (iskan) insanların oturduğu ve faydalandığı bölgedir. En dar anlamı ile de yerleşme kelimesinden içinde oturulan yerler (ev, kulübe, çadır vs.) anlaşılır. (İzbırak, 1996:519)

Tarsus Çayı Havzası'nda 2 ilçe merkezi (Tarsus, Çamlıyayla), 6 kasaba (Atalar, Bahşiş, Huzurkent, Yeşiltepe, Gülek, Sebil) ve 86 köy yerleşmesi ile bu daimi yerleşmelere bağlı bir çok mahalle bulunmaktadır. Araştırma sahasının Tarsus Çayı ve kollarını açtığı vadilerde parçalanmış olması, kuzey kesimlerinin dağlık, güneyinin ovalık olması yerleşmelerin bölge içerisindeki dağılışını etkileyen önemli unsurlar olmuştur. Bölgedeki yerleşmelerin kuruluş yeri olarak öncelikle verimli tarım arazilerinin bulunduğu konumlar ile ulaşım, sanayi, ticaret gibi ekonomik faktörler bakımından uygun yerlerin tercih edildiği

görülür. Dolayısıyla havzanın güneyinde daha yoğun yerleşme söz konusudur. Kuzeye gidildikçe yükseltinin de artmasına bağlı olarak vadi tabanları, vadi yamaçları ile vadiler arasındaki sırtlar ve plato sahalarında bulunan az eğimli sahalar yerleşmelerin kuruluş yerini belirtmiştir. Bu kesimlerde havzanın güneyine nazaran daha seyrek yerleşilmiştir.

Havzada bulunan ilçe merkezlerinden Tarsus, tarihi çok eskilere dayanan önemli bir şehrimizdir. Çamlıyayla ise daha önce Namrun adı altında Tarsus ilçesine bağlı belde iken 09. 05. 1990 gün ve 3644 sayılı kanunla Tarsus ilçesinden ayrılarak ilçe olmuştur.(T.C. Kültür Bakanlığı, Çamlıyayla 1998:1)

3.2.2.1. TARİHİ GELİŞİM

Anadolu'nun en eski yerleşim alanlarından biri olan Tarsus, yazılı tarih dönemleri ardından kurulan bir çok krallıkların, Antikçağlarda da Kilikya'nın başkenti olmuştur; Tarihi, kültürel ve ekonomik yönleriyle Ön Asya ve Anadolu'nun en önemli kentlerinden biridir. Gözlükule Höyüğü'nde yapılan kazılar, bu yörede ilk yerleşmenin Yeni Taş Çağı dönemiyle başladığı ve Orta Tunç Çağı'na değin kesintisiz sürdüğünü ortaya koymuştur. (T.C.'nin 75. Yılında İçel, 1998:142-144)

Foto 5: Gözlükule Höyüğü'nden Bir Görünüm

Tarsus'taki bu kazılarda Kizvatna Krallığı'nın Tarsus civarında yaşadığı anlaşılmaktadır. M.Ö. 14. yy'da Hitit İmparatorluğu'na katılan Kizvatna Krallığı, bundan sonraki mevcudiyetini Hitit İmparatorluğu içinde M.Ö. 1200 yılına kadar sürdürmüştür. Tarsus M.Ö. 1500 yıllarında Hitit Federasyonuna katılmıştır. (Ener, 1993:41-49)

Hititler'in yıkılmasında sonra Kilikya bölgesi Kue Krallığı hakimiyetine girmiştir. Daha sonra Kue bir Asur eyaleti haline sokulmuştur. II. Sargon (M.Ö. 8. asır) devrinde ise Kue doğrudan doğruya Asurlar tarafında idare edilmiş, hatta bu tarihlerde Asur Krallarının Tarsus'ta heykelleri dikilmiştir. (Akgündüz ve diğ., 1993:20)

Bir süre Asur egemenliğinde kalan yöre, daha sonra Persler'in M.Ö. 33'te ise Büyük İskender'in Yönetimine geçmiştir. (T.C.'nin 75. Yılında İçel, 1998:142) Büyük İskender'in ölümü üzerine (M.Ö. 933) ülkesi paylaşılmış İskender'in seraskeri olan Selefkos'a kalan Tarsus'ta Selefkiler devri başlamıştır. Daha sonra Mısır Hükümdarı Batlamyus burayı zaptetmiş ve bir vali atamıştır. Dünya tarihi bakımından önemli dönem olan ve doğu ile batının kaynaşacağı 'Helenistik Çağ' böylece başlamıştır. (Akgündüz ve diğ., 1993 :24)

Selefkiler döneminde Akdeniz kıyılarında ticaret bakımında Kilikya göze çarpmaktadır. Tarsus İskenderiye'den sonra en önemli ilim ve ticaret merkezi haline gelmiştir. (Yurt Ansiklopedisi, İçel Mad.)

M.Ö. 66'da Kilikya bir Roma vilayeti olunca, Tarsus'ta buranın merkezi durumuna getirilmiştir. Kent önceleri Tarsos adıyla anılmış, sonradan bu ad Latince'de Tarsus olmuş ve zamanımıza kadar gelmiştir. (T.C.'nin 75. Yılında İçel, 1998:144)

Tarsus Roma İmparatorluğu'nun egemenliği altında iken yaklaşık üçyüz yıl kadar el değiştirmediği için bu mesut devre içinde fevkalade bir inkişaf ve terakkiye mahzar olmuştur. (Akgündüz ve diğ., 1993:26)

Roma I. İmparatoru Augustus zamanında yaşamış olan Strabon, (1125) bir çok filozof, dil bilgini ve şairlerin Tasus'ta yaşadığını , onların kültür hayatına olan etkilerini, her konuda büyük bir gelişme içindeki Tarsus'un bir bilim ve üniversite kenti olduğunu, halkın felsefeye ve diğer bilim dallarına büyük ilgi gösterdiğini ve bunları öğrenmeye istekli olduklarını, Tarsus'un bu konuda İskenderiye ve Atina'yı geçtiğini yazmaktadır.

Tarsus'ta Antonius döneminde antik bilim adamlarının yazdıkları büyük kitaplar toplanarak, 200 000 ciltlik, dünyada eşi bulunmayan bir kütüphane oluşturulmuştur. (T.C.'nin 75. Yılında İçel, 1998:145)

M.S. 476'da Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılmasıyla Kilikya ve Tarsus, Doğu Roma'nın sınırları içinde kalmıştır. Daha sonraki yıllarda Tarsus, iç çekişmeler ve mezhep kavgaları yüzünden örf-adet ve gelenekleri bozulmaya ve şehir gerilemeye başlamıştır. (Kurtuluş Savaşı Tarihinde İçel, (Komisyon, İstanbul) 1971 s:39)

637'de Arapların üstünlüğünü kabul eden Tarsus, daha sonra Bizanslar ve Araplar arasında sürekli el değiştirmiştir. (T.C.'nin 75. Yılında İçel, 1998:144) 965'de Bizanslılar'ın (T.C.'nin 75. Yılında İçel, 1998:144), 1082'de Anadolu Selçuklular'ın, I. Haçlı Seferleri sırasında 1097'de Haçlılar'ın (Akgündüz ve diğ, 1993:52) eline geçen Tarsus, Yavuz Sultan Selim'in Mısır seferi ardından 1517'de Osmanlı egemenliğine girmiş, önce Kıbrıs Eyaletine, daha sonra da Adana Eyaleti'ne bağlı bir sancak merkezi olmuştur. (T.C.'nin 75. Yılında İçel, 1998:146)

1671 yılında Tarsus'a gelen Evliya Çelebi, Tarsus'un etrafının hendeklerle çevrili olduğunu, üstü toprak damlı evlerle dolu üç mahallesi bulunduğunu, kalenin üç kapısı (batıda iskele, doğuda Adana, kuzeyde bağ kapıları) olduğunu yazmıştır. Tarsus'ta ayrıca 6 medrese, 7 sıbyan mektebi, 2 hamam, 2 han ve 317 dükkan olduğunu, sokakların kumlu yollar olduğundan asla çamur tutmayacağı için kaldırımsız olduğunu belirtmiştir.(Evliya Çelebi, 1935,cilt 9)

Osmanlı İmparatorluğu'nun güçlü koruması altında 1832 yılına kadar herhangi bir işgale uğramayan Tarsus, bu yılda Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa'nın, Çukurova'yı işgal etmesi ile 8 yıl kadar Mısır egemenliğinde kalmıştır. Bu dönemde Tarsus ovası yeni baştan planlı bir tarımsal üretime açılmıştır. Mısır'dan getirilen uzun lifli pamuk burada daha geniş alanlarda üretilmeye başlanmıştır. Bataklıklar kurutulmuş, yeni su kanalları açılmış, Mısır'dan daha deneyimli tarım işçileri getirtilerek verimli ürün elde edilmiştir. 1839'da Kütahya anlaşması ile Osmanlılara iade edilen Tarsus 19. yüzyılın ortalarından itibaren dünya ticaret sistemine Mersin Limanı Yolu ile bağlantı kurmuş, kent bu dönemde kültür, ticaret ve özellikle tarım ve tarıma dayalı ekonomide, büyük gelişmeler elde etmiştir. İlçede büyük bir grup oluşturan Gayrimüslimlere ait çok sayıda kilise inşa edilmiş, halen

önemli bir eğitim kurumu olan Tarsus Amerikan Lisesi, Amerikalılar tarafından kurulmuştur. (T.C.'nin 75. Yılında İçel, 1998:146-147) Tarsus'ta halen ayakta duran tarihi mahallelerde gördüğümüz iki üç katlı tarihi konutlar, bu dönem zenginliğini yansıtan sivil mimarlık örnekleridir.

Tarsus, 1877'de Adana Vilayetine bağlı bir sancak olmuştur. (T.C.'nin 75. Yılında İçel, 1998:147)

Şemseddin Sami Tarsus'a ilişkin şunları yazmaktadır "Adana Vilayetine bağlı Mersin livasının bir kazasıdır. Kentin 31 camisi, 19 medresesi, 2 tekkesi, çeşitli dinsel topluluklara bağlı 5 kilisesi, 1 bedesten, 10 han, 2 hamam, 24 okulu, 7 değirmeni ve 6 pamuk fabrikası vardır. Tarsus, Namrun ve Gülek nahiyeleriyle 180 köyden oluşur. Tüm nüfusu 41606'dır. Kentteki 4000-5000 rum ve Ermeni dışında tüm nüfus İslam'dır."(Şemseddin Sami, 1308)

3000 yıl süreyle kesintisiz devam eden önemli konumuyla yüksek uygarlık düzeyine çıkan Tarsus, 19. yüzyıl sonlarında yapılan ihmaller sonucunda denizle bağlantısı kesilmiş, deltadaki Aynaz Gölü bataklığa dönüşmüştür. Bu, kentin gelişmesini etkileyen başlıca olumsuz faktörlerden biridir. (T.C.'nin 75. Yılında İçel, 1998:147)

I. Dünya Savaşının ardından 19 Aralık 1918'de Fransızlar Tarsus'u işgal etmişlerdir, (Akgündüz ve diğ.,1993:519) Kurtuluş Savaşı'nın ardından 20 Ekim 1921'de imzalanan Ankara anlaşması ile işgal sona ermiştir.(Demirtaş,1983:215)

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu ile birlikte bataklıklar kurutulmuş, Berdan Çayı üzerinde baraj inşa edilmiş, her türlü tarımsal üretime elverişli çalışmalar yapılmış, karayolu ve demiryolu ağlarının üzerinde olmasıyla yeniden hızlı bir gelişme içine girmiştir.(T.C.'nin 75. Yılında İçel, 1998:147)

3.2.2.2. HAVZADA AFET DURUMU

Tarsus Çayı Havzası, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Deprem Araştırma Enstitüsünce düzenlenen deprem bölgeleri haritasında, tehlikesiz bölgeler olarak belirlenen 4. ve 3. deprem kuşağında bulunmaktadır.

Etüd alanı son 50 yıl içerisinde çok önemli herhangi bir afete maruz kalmamıştır. Ancak 27 Haziran 1998'de Adana Ceyhan yöresinde saat 16.55'de 6,3 magnitüdünde vukua gelen deprem havzada hissedilmiş, binalarda ufak hasarlara sebep olurken herhangi bir can kaybına yol açmamıştır.(Selçuk Biricik ve Kurt , 1998: 95)

Havzada 1968 yılı sonunda Tarsus ve çevresinde geniş hasar yapan sel baskını olmuştur. 1969 yılında Kemal Paşa ve Fevzi Çakmak mahallelerinde, Berdan'ın doğusunda kalan bölgelere afet evleri yapılmış ve sele maruz kalan köyler boşaltılarak halk buralara yerleştirilmiştir. Bu doğal afet sonucunda Ağzıdeli, Baharlı, Çatalca, Çayboyu, Çöplü, Akarsu, Yaramış, Kefeli köyleri şehre iskan edilmiştir.(Tarsus Belediyesi Nazım İmar Planlama Dairesi Raporu, 1995) Ayrıca Köselerli, Bahşiş ve Kulak köylerinde selden zarar gören aileler için Kızılay tarafından kurulan çadırlar ve yapılan prefabrik evler bu alanda 1968 yılında Huzurkent adıyla bir yerleşim biriminin doğmasına neden olmuştur.

İnceleme alanında heyelan tehlikesi olan alanlar ve su baskınına maruz kalacak yerler yerleşime kapatılmıştır.

3.2.2.3. HAVZANIN YERLEŞİME UYGUNLUK AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Havzada bölge itibariyle ovalık kesimler genelde %0-10 arası eğimli alanlarla kaplıdır. Ovalık alandan uzaklaştıkça eğimli alanlar ve dağlık alanlar başlar. Havzanın güneyinde Tarsus Meskun dokusu düz ve düze yakın eğimli alanlardan oluşur. Meskun dokunun kuzey ve kuzeybatı kesimlerine doğru %2-5 arsı yine hafif eğimli alanlar vardır.(Tarsus Belediyesi Nazım İmar Planlama Dairesi Raporu, 1995)Havzada Kuzeybatı yönüne ilerledikçe eğimde yükselmektedir. Otoyolun geçtiği kesimlerde %5-15 arası eğimli alanlar vardır. Havzada kuzey kesimlerdeki yükseltisi nedeniyle yerleşime uygun olmayan alanlar dışında topoğrafik açıdan planlamayı olumsuz yönde etkileyecek herhangi bir alan yoktur.

İnceleme alnında yüzeylenen jeolojik birimler ise yapı bakımından yerleşim açısından uygundur. Bütün birimler üzerinde de zaten mevcutta yerleşim bulunmaktadır. Bunlar genellikle çok katlı binalardır, yerleşime kapalı yerler yeşil alan olarak bırakılabilir. Dere yataklarının kenarı ve engebenin fazla olduğu kısımlar ise ağaçlandırılacak alanlar olarak düzenlenebilir.

Düz arazide bulunan alüvyonlarda derin temel kazılarında su sorunu ile karşılaşılabilir. Bu nedenle temel kazısı yapılmadan önce yeraltı sularının araştırılmasının yapılması gerekir.

3.2.2.4. YERLEŞME ŞEKİLLERİ

Tarsus Çayı Havzası'ndaki yerleşme düzeni, Torosların oluşturduğu sınırlamalar ve olanaklar, ekonomik yapının gösterdiği değişmelerin etkisiyle şekillenmiştir.

Yerleşmeler kır ve şehir yerleşmeleri olmak üzere iki ana gruba ayrılmaktadır. Çalışmamızda bu ayrım idari bölünüş yapısı dikkate alınarak yapılmıştır. İlçe merkezleri şehir, kasaba ve köyler ise kır yerleşmeleri olarak tanımlanmıştır.

Araştırma sahamızda gerek nüfus gerekse fonksiyonları bakımından şehir sayılabilecek tek yerleşme Tarsus'tur. Çamlıyayla ise ilçe merkezi olması nedeniyle çeşitli kurumların toplandığı bir merkezin bulunduğu, çevre kırsal yerleşmelerden şehirsel yaşantı ve fizyonomi bakımından büyük ölçüde ayrıldığı için şehirsel özelliklerin ağır bastığı bir yerleşmedir.

Huzurkent, Atalar, Bahşiş, Yeşiltepe, Gülek ve Sebil havzadaki kasabalardır. Bunlardan Huzurkent, nüfusu, ekonomik faaliyetlerdeki çeşitliliği, şehirsel fonksiyonları nedeniyle şehirsel özelliklerin ağır bastığı bir kasaba yerleşmesidir. Atalar, Bahşiş, Yeşiltepe, Gülek ve Sebil ise tamamen tarımsal nüfusun ağırlıklı olması ve şehirsel fonksiyonlarının bulunmaması sebebiyle şehirden çok köye dönük yerleşmelerdir.

3.2.2.4.1. KIR YERLEŞMELERİ

Tarsus Çayı Havzası'nda tek ev ve eklentisinden toplu köylere kadar çok çeşitli kır yerleşme şekillerine rastlanmaktadır.Üzerinde bulundukları doğal çevre ile organik bir bağlantı kuran bu yerleşmeler de kendi aralarında devamlı ve geçici olmak üzere iki gruba ayrılabilir.

Devamlı kır yerleşmelerinden olan köyler, üzerinde yer aldıkları arazi ve yakın çevresi ile bir bütünlük oluşturmaktadır. Çoğunlukla çeşme ve kuyuların, cami, okul ve bazen

dükkanların etrafında toplanmış yerleşme çekirdeklerinin oluşturduğu köyler, ortak düşünce ve sorunlara sahip organik bir birliktir.(Göney, 1976 :118)

Havzadaki tarım ve hayvancılık faaliyetleri geçici kır yerleşmelerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Havzanın kuzeyinde hayvancılıkla geçinen ailelerin yazları çıktıkları yaylalarda geçici yerleşmeler mevcuttur. Ovalık köylerde ise özellikle seracılık faaliyetlerinin iklim koşulları ile yakından ilgili olması, hava verme, sulama gibi sürekli bakım istemesi tarlaların başına evler yapılmasına neden olmuştur. Bu evler zirai faaliyetler sona erdiğinde terk edilen geçici yerleşmelerdir. Bu yerleşmeler aynı zamanda dağınık yerleşmelerde örnek gösterilebilir.

Havzadaki büyük kırsal yerleşmelerin önemli bir bölümü, eğimi %5 dolayında olan ovalık alanlarda kurulmuştur. Çünkü ovalardaki alüvyal topraklar her türlü tarıma elverişlidir. Ayrıca kıyıya ve ova kenarındaki eşik alanlara yakın kesimlerde elverişli alt iklim bölgeleri bulunduğundan buralardaki köyler gelişip büyüyebilmektedir. Havzada kırsal yerleşmelerin en yoğun olduğu yer Berdan Ovası'dır. Kırsal yerleşmelerde başlıca geçim kaynağı ise ziraat ve hayvancılıktır.

3.2.2.4.1.1. Yayla Yerleşmeleri ve Yaylacılık

Fiziki coğrafya terimi olarak yayla; akarsularla derin bir şekilde yarılmış, parçalanmış fakat üzerinde düzlüklerin belirgin olarak bulunduğu yeryüzü şeklidir.(İzbırak, 1993:339) Beşeri coğrafya açısından yayla yaz mevsiminde hayvanların otlatıldığı, köyün dışında olmakla birlikte ekonomik bakımdan köye bağlı ve onu destekleyen, bazen yıllık dinlenme amacıyla kullanılan, mevsimlik konutlarında yer aldığı dağların yüksek kesimlerindeki düzlükleri ifade etmektedir.(Doğanay, 1994:265-266)

Yaylacılık ise yaz mevsiminde ve en sıcak aylarda insanların ve hayvanların yaylaya gitmeleri, orada ekonomik faaliyetlerde bulunmalarıdır.

Tarsus Çayı Havzasında yükseltisi 1000 m'nin üzerinde olan alanlar ova halkının yazın dinlenme yeri ve "sayfiye" göçerlerin de "yaylak" olarak kullandığı yayla yerleşmelerinin bulunduğu alanlardır. Bunların başında havzadaki iki ilçe merkezinden biri olan Çamlıyayla gelir.

Foto 6: GB-KD İstikametinden Çamlıyayla İlçesinin Görünümü

Çamlıyayla Torosların üzerinde olup, denizden yüksekliği 1100 m'dir. .(T.C. Kültür Bakanlığı, Çamlıyayla 1998:1)Yazların serin geçmesi ve temiz havası kıyı halkının rekreasyon amaçlı yaylacılık faaliyetlerinde Çamlıyayla'ya yönelmelerine neden olmuştur.

Çamlıyayla Tarsus'a 63 km, Mersin'e 87 km ve Adana'ya 110 km'dir.(Tarsus Belediyesi Nazım İmar Planlama Dairesi Raporu, 1995) Yazın taşıdığı uygun iklim koşulları nedeniyle bu üç merkezden de rekreasyon amacıyla Çamlıyayla'ya binlerce insan gitmektedir. Böylece 2000 nüfus sayımı sonuçlarına göre nüfusu 8806 olan ilçenin yazın 50000 nüfusa ulaştığı, bağlı kasaba ve köyleriyle 100000'i aştığı tahmin edilmektedir.Çamlıyayla'nın daha ziyade villa tipinde ve bahçeli olan evlerinin büyük bir kısmı kışın boşalmakta ve yayla yazın kavuştuğu kalabalık gürültülü ortamı kaybedip kışın tabir yerindeyse kabuğuna çekilmektedir.

Yine Gülek boğazı çevresindeki Gülek, Çamalan ve Damlama, Tarsus'un kuzeyinde Ulaş, Meşelik, Olukkayağı, Boztepe gibi hem rekreasyon amaçlı hem de ekonomik amaçlı yaylacılık faaliyet bölgeleri de vardır.

Havzada başka bir yaylacılık faaliyet şekli göçebe Yörüklerin yaylacılık faaliyetleridir.

Bu faaliyet yılın mart ayı sonunda kışlaklardan önce yatay bir hareketle Toros dağları eteklerine yönelir. Bir süre sonra yani nisan ayı sonlarında, giderek dikey bir hareket kazanan göçler sonunda, Toros Dağları yaylacılık bölgelerine ulaşılır. Bu göçler sonunda zaman

zaman yer değiştirilerek sürdürülen ekonomik faaliyetler, eylül ayı sonunda bitirilir ve ovalara inilir. (Göney, 1976:135-136) Bu faaliyetler havzada eski önemini yitirmiş olmakla birlikte varlığını sınırlı ölçüde korumaktadır. Hayvancılık faaliyetleriyle ilgili yörüklerin gittiği ve yaygın meskenleri kara çadır olan bu tip yaylalara Çamlıyayla'ya bağlı ve sadece yazın kalınan Katırçayırı ve Yazıgölü yaylaları örnek gösterilebilir.

Sonuç olarak Tarsus Çayı Havzasında yayla yerleşmeleri ve yaylacılık faaliyetlerinin ortaya çıkmasında uygun iklim koşulları, temiz havası olan yaylalarda dinlenmek, şehrin gürültü ve stresinden uzaklaşma isteği, bazı yaylaların özellikle kırsal yerleşmelere ek bir geçim kaynağı olması ve göçebe hayvancılıkla uğraşanların faaliyetleri etkili olmuştur.

3.2.2.4.2. ŞEHİR YERLEŞMELERİ

Havzadaki iki şehir yerleşmesinden biri olan Çamlıyayla'dan yayla yerleşmeleri ve yaylacılık bölümünde bahsetmiştik.

Havzanın diğer şehir yerleşmesi olan Tarsus, sahip olduğu fiziki, beşeri ve ekonomik özellikleri dolayısıyla havzanın en önemli yerleşmesi olmakla kalmayıp ülkemizin de önemli şehirleri arasındadır.

Tarsus adını verdiği çayın (Tarsus Çayı) doğusunda, Çukurova'nın batı kesimini oluşturan Berdan ovası üzerinde yer almaktadır.

Şehrin ilk çekirdeğini oluşturan Gözlükule höyüğünde yapılan kazılar kentte ilk yerleşmenin Neolitikte başladığını ortaya koymuştur. Bugün ayakta olan bazı eski yapılardan (Donuktaş, Kleopatra Kapısı, Altındangeçme gibi) eski yerleşme merkezlerinin bugünkü kent merkezleri ile aynı yerde olduğu anlaşılmaktadır. Yeni bina yapmak için açılan temellerde o devirden kalma, kolon, başlık vb. izlere rastlanılması bunu kanıtlamaktadır. (Tarsus Belediyesi Nazım İmar Planlama Dairesi Raporu, 1995)

Elverişli şartlar sebebiyle zamanla artan nüfus şehrin alanının genişlemesine neden olmuştur. Tarsus bugün E-24 karayolu boyunca gidildiğinde Mersin ve Adana ile birleşmiş durumdadır. Şehrin kuzeye doğru olan gelişmesi ise özellikle son yıllarda toplu konut alanları ile hızla genişlemektedir. Tarsus bu gelişmesini sahip olduğu elverişli iklim şartları, 1. sınıf tarım toprakları, gelişmiş sanayisi, ticareti ve sahip olduğu önemli ulaşım ağına borçludur.

Foto 7: Havzanın En Büyük Yerleşmesi Olan Tarsus'un K-G İstikametinden Görünümü

Kentin yerleşmesini incelediğimizde deniz boyunca uzanan E-24 karayolu ile Ankara'dan Torosları geçerek gelen E-5 karayolunun kesiştiği yerde, denizden yüksekliği 15-50 m. arasında değişen %0-5 arasında eğimli arazi üzerinde konumlandığı görülür. (Tarsus Belediyesi Nazım İmar Planlama Dairesi Raporu, 1995)

Geçmişi Neolitik Çağa kadar dayanan Tarsus eski eserleri ile birlikte tarihsel bir özelliğe de sahiptir. Müslümanlık ve Hristiyanlık için kutsal sayılan eserlerin ve yerlerin bulunduğu şehirde tarihi ve kültürel öneme sahip bir çok sanat yapısı vardır.

Tarsus yerleşme sıklığının çok yüksek olduğu bir ilçedir. Şehrin gelişmesinde demiryolu ve E-5 karayolu boyunca batıya doğru oluşan büyüme sanayi sektörüne dayanmaktadır. 1970'lerde sanayideki gelişme E-5 karayolunun çevresinde kentle bağlantısı zayıf olan alanlarda büyümeye başlamıştır. Bugün için şehirde konut gelişmesinin ana yönü ise toplu konut alanlarının bulunduğu kuzeye doğrudur.

3.3. TARSUS ÇAYI HAVZASI'NIN İKTİSADİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

İktisadi hayat ,coğrafyanın önemli bir parçasıdır.İktisadi coğrafya, insanın geçimini sağlama faaliyetlerini ve bu faaliyetlerin yer yer gösterdiği benzerlik ve ayrılıkları nedenleriyle birlikte açıklayan bir bilimdir.(Tümertekin,1994:42)Bir yerdeki iktisadi faaliyetler şüphesiz o yörenin fiziki ve beşeri yapısı ile sıkı bir iletişim içerisinde gerçekleşir.Bununla birlikte yerleşme,nüfus, dolayısıyla eğitim-öğretim faaliyetleri gibi beşeri özellikler üzerinde de son derece önemli etkileri vardır.

Tarsus Çayı Havzası'ndaki iktisadi faaliyetler tarım, sanayi ve ticarete dayanmaktadır.Havzada tarım özellikle kırsal alanlarda nüfusun önemli bölümünün temel ekonomik faaliyet alanı olmasının yanı sıra, diğer ekonomik faaliyetlerin şekillenmesinde de doğrudan ve dolaylı olarak büyük rol oynar.Çalışma sahamızda mevcut sanayi kuruluşları tarımsal hammaddeye dayalı olarak kurulmuşlardır.Tarımın ve sanayinin gelişmiş olması ticaretinde gelişmesine sebep olmuştur.

Sahada uğraşılan ekonomik faaliyet türlerinin kuşkusuz eğitim-öğretim faaliyetleri ve planlanması üzerine önemli etkileri vardır. Bu etkileri ortaya koymadan önce havzanın iktisadi özelliklerini coğrafi açıdan ortaya koymak varılacak sonuçlar ve sunulacak öneriler açısından oldukça önemlidir.

3.3.1. TARIM

Tıpkı eğitim gibi tarım da insanlığın doğuşundan bu yana vardır. Tarihi devirlerden beri uygun iklim ,toprak vb. özellikleri ile tarımda önemli bir merkez olan saha bu özelliğini günümüzde de sürdürmektedir.

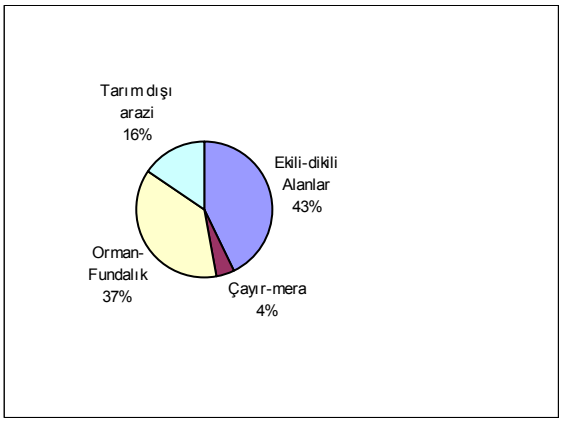
Günümüzde Tarsus ve Berdan Ovaları başta olmak üzere havzanın tamamında tarım ürünleri yetiştirilmektedir.Ancak yetiştirilen tarım ürünleri yeryüzü şekilleri, hava şartları, toprak özellikleri vb. durumlara bağlı olarak havzanın farklı yerlerinde değişiklik arz etmektedir.Yüzey şekillerinin oldukça sade ve eğimin az olduğu güney kesimlerinde (özellikle demiryolunun güneyinde kalan yerlerde) çeşitli sebze ve meyveler yetiştirilir.Bununla birlikte narenciye ve ekonomik değeri daha fazla ve sıcaklık konusunda hassas olan sera bitkileri burada yaygındır.

Havzanın kuzeyine doğru gidildikçe yetiştirilen tarım ürünlerindeki farklılık hemen göze çarpar.Tarsus'un hemen kuzeyindeki az eğimli alanlarda bağcılık oldukça önemli iken sebze çeşidinde ve ekim alanlarında bir azalma söz konusudur.Daha da kuzeye ilerledikçe soğuğa dayanıklı sebze ve meyveler önem kazanır.

Tablo 3.13. ***Tarsus ve Çamlıyayla ilçelerinde Arazinin Kullanım Durumu***

Yararlanma Şekli	Kapladığı Alan	Oran %
Ekili-dikili Alanlar	109292	42,7
Çayır-mera	11302	4,4
Orman-Fundalık	95930	37,4
Tarım dışı arazi	39776	15,5
TOPLAM	256300	100

Kaynak:Çamlıyayla ve Tarsus Tarım İlçe Müd

Şekil 6. Araştırma Sahasında Arazinin Kullanım Durumu

Sahada genel arazi varlığı içerisinde en yüksek pay ekili-dikili alanlara (%42,7) aittir. İlçeler bazında ele aldığımızda bu değerin Tarsus'ta %55 olduğunu görürüz. Tarsus'tan kuzeye gidildikçe engebeliliğin artması iklim, yükselti gibi etmenlerle birlikte tarım alanlarının giderek daralmasına neden olmuştur.

Ekili-dikili alanları orman ve fundalıklar izler.Sahada %37,4'lük paya sahip olan orman ve fundalıklar Tarsus'ta arazinin %31'ini teşkil etmektedir.

Sahada çayır ve meralar %4,4 oranındadır. %15,5 oranındaki tarım dışı araziler ise su yüzeyleri, yerleşme yerleri, drenajın mümkün olmadığı ve yetersiz kaldığı yerler ile herhangi bir yararlanma söz konusu olmayan taşlık ve kayalık alanlardan oluşur.

Tarsus ve Çamlıyayla ilçelerindeki arazinin kullanım şeklini kısaca inceledikten sonra asıl konumuz olan tarım arazilerinin bölünüşünü ele alacak olursak karşımıza şöyle bir tablo çıkar.

Genel arazi varlığının %42,7'sini kaplayan ekili-dikili alanların kullanışı incelendiğinde bu arazilerin büyük kısmında tarla bitkilerinin yetiştirildiği görülür.Nitekim

2004 yılında tarla bitkilerinin oranı %73,8 iken bağ ve bahçe arazileri %13,2 kadar paya sahiptir.Sahada nadasa bırakılan alanlar ise %3 oranındadır ve bu alanlar kuru tarım arazileridir.

Tablo 3.14. ***Tarım Arazisinin Faydalanma Bakımından Bölünüşü (2004)***

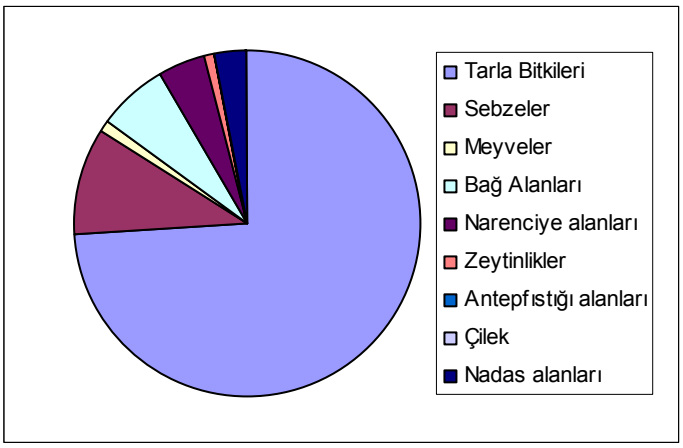
Yararlanma Şekli	Ekiliş(hektar)	Oran %
Tarla Bitkileri	80733	73,8
Sebzeler	10887	10
Meyveler	1295	1,2
Bağ Alanları	7301	6,7
Narenciye alanları	4960	4,5
Zeytinlikler	850	0,8
Antepfıstığı alanları	5	0
Çilek	15	0
Nadas alanları	3246	3
TOPLAM	109292	100

Kaynak:Çamlıyayla ve Tarsus Tarım İlçe Müd.

Sahada tarım arazileri içinde en geniş alana sahip olan tarla bitkileri; tahıllar,baklagiller,sanayi bitkileri ve yem bitkilerinden oluşmaktadır. Çalışma sahamızda tarla bitkileri arasında en geniş yeri tahıllar teşkil eder.Ova kesiminde çeşitli sebzelerle dönüşümlü biçimde ekilen tahıllar yüksek kesimlerde tek ürün olarak ekilmektedir.Tahıllar arasında en geniş ekim alanı buğdaya aittir, onu mısır ,arpa, çavdar ve darı izlemektedir.

Tarla bitkilerinin %5,2'sini sanayi bitkileri oluşturur.1950'lerde ülke genelinde olduğu gibi yörede de sulamanın ,gübrelemenin ,ilaç ve makine kullanımının yaygınlaşmaya başlaması havzanın özellikle ova kesiminde yoğun tarıma geçiş ortamını hazırlamış ve sanayi bitkilerinin önemini arttırmıştır.Havzada en fazla üretilen sanayi bitkisi pamuktur.Sulu ziraat şartlarında Coker, sulanan sahalar dışında Del Tapihe türleri ekilir.(İçel İlinde Topraktan Faydalanma,1976:12-13) Pamuğu ,soya,yerfıstığı, ve susam izler.

Tarla bitkileri içinde yer alan baklagillerden havzada nohut,yeşil mercimek ve fasulye yetiştirilmektedir.

Çalışma sahamızda özellikle Tarsus ve Berdan Ovalarında uygun Akdeniz iklimi koşulları nedeniyle her türlü sebze yetiştirilebilmektedir. Yaz aylarının oldukça kurak geçmesine rağmen sulama imkanı nedeniyle sebzecilik oldukça ilerlemiştir.

Şekil 7. Yörede Tarım Alanlarının Bölünüşü

Bunda sanayi bitkilerinde olduğu gibi sebzecilik, meyvecilik, bağcılık ve sera bitkilerinde de pazarlama olanaklarının artması, entansif tarım uygulaması ve verimi arttırması önemli etken olmuştur.

Yörede marul, pırasa, domates, salatalık, patlıcan, fasulye, kabak, bezelye, biber, bamya, ıspanak başta olmak üzere her çeşit sebze yetiştirilmektedir.

Sahada meyvecilik de oldukça gelişmiştir. Tarsus ve çevresindeki alanlarda turunçgiller,üzüm,çilek,yenidünya,Trabzon hurması vb .meyveler yetiştirilir.Elma,ayva,erik, şeftali, incir ,ceviz,dut,nar gibi meyveler de daha ziyade Tarsus'un kuzeyindeki yaylalarda ve Çamlıyayla'da yetiştirilmektedir.

Havzadaki bağcılık faaliyetleri, iklim koşullarının sağladığı olanaklar sebebiyle gittikçe gelişmiş ve bugün ihracata yönelik sofralık üzüm üretimi oldukça önem kazanmıştır. Çalışma sahasında yetiştirilen meyvelerden dikim alanı en geniş olan meyve, üzümdür. Yörede yetiştirilen Tarsus Beyazı, Cardinal, Yalova İncisi, Muskot, Uslu, Elverense Çekirdekli, Perlette ve Engin çekirdeksiz çekirdeksiz üzüm türlerini oluşturmaktadır. Ülkemiz sofralık üzüm üretiminde dünyada ikinci sıradadır. Bu yöreye has olan Tarsus Beyazı, dünyanın en kaliteli sofralık üzümüdür. (Tarsus Kaymakamlığı,1999,Tarsus'ta Bağcılık s.1) Bölge erkencilikte de önemli avantajlara sahiptir. Yörenin bu avantajlarının bölge ve ülke ekonomisine katkı için, mutlaka değerlendirilmesi ve üreticinin bu konuda etkin bir biçimde desteklenmesi gerekmektedir.

Havzada kıyı şeridi ve ovalık alanlarda turunçgillerin her çeşidi yetiştirilmektedir. Turunçgiller sahada meyvecilik faaliyetlerinde bağ alanlarından sonra en geniş dikim alanına

sahiptir. Turunçgiller içinde de en geniş dikim alanı portakala aittir.Bunu limon, mandalina ve altıntop(greyfurt) izler.Havzanın kuzeyine doğru sıcaklık değerlerinin düşmesi turunçgillerin ziraatine olanak vermez.

Zeytincilik araştırma sahasında geleneksel bir tarım kolu olmasına ve iklim koşullarının uygunluğuna karşın turfanda sebzecilik, turunçgil üretimi, bağcılık vs. ile rekabet etmek zorundadır. Yörede zeytinlikler Tarsus'un kuzeyinden itibaren görülür.Yüksek kesimlerde ise sıcaklık koşulları nedeniyle ortadan kalkar. Yörede en çok üretilen zeytin cinsi "Sarı Ulak" tır. Bunu Gemlik, Topakulak ve Ayvalık türleri izler. (Tarsus İlçe Tarım Müdürlüğü Verileri)

Havza tarımında üzerinde durulması gereken en önemli hususlardan biri de bölgedeki seracılık faaliyetleridir.Çalışma sahamızda kışların ılık geçmesi,tarım arazilerinin uygunluğu ve sera ürünlerinin diğer ürünlere göre daha fazla gelir getirmesi havzada seracılığı teşvik etmiştir. Halitağa, Çataltepe, Köselerli, Kulak, Bahşiş, Aliağa, Yeşilkuyu, Hasanağa gibi havzanın güneyindeki alanlar seracılığın yaygın olarak yapıldığı yerlerdir.Seralarda patlıcan başta olmak üzere karpuz,kabak,sivribiber,dolmalık biber,salatalık,domates,fasulye ve semizotu yetiştirilmektedir.Havzanın kuzeyinde Çamlıyayla ve köylerinde ise muz seracılığı gelişme halindedir.

Foto 8: Huzurkent Kasabası Mevkiinde Engin Plastik Örtülü Patlıcan Seraları

Yetiştirilen bu ürünler gerek ülke içinde gerekse yurt dışına pazarlanmakta ve ekonomiye önemli katkılar sağlamaktadır.

3.3.2. HAYVANCILIK

Tarımın önemli bir kolu olan hayvancılık ,Tarsus Çayı Havzasında yaygın olan iktisadi faaliyetlerdendir.Doğal çevre şartları hayvancılıkta oldukça önemlidir. Çalışma sahasında hayvancılık faaliyetleri ,havzanın her tarafında yapılmakla birlikte daha çok kuzey kesimlerde yaygındır.Bunun en önemli nedeni ,havzanın güneyinde ziraat sahalarının Tarsus ve Berdan Ovalarına bağlı olarak geniş alan kaplaması ,kuzeye gidildikçe yüksekliğin ve engebeliliğin artması sebebiyle ziraat sahalarının daralması,ayrıca kuzeyde yağış miktarındaki artışların ve arazi yapısının etkisiyle çayır ve mera alanlarının genişlemesidir.Yine havzanın güneyinde ,Tarsus ve çevresinde gelişmiş olan sanayi ve ticaretin Tarsus'un kuzeyinde önemini kaybetmesi ekonomik faaliyetler bakımından buralardaki halkı ,ziraatla birlikte hayvancılığa itmiştir.

Ülkemizde olduğu gibi araştırma sahasında da entansif tarım uygulaması tarım ürünlerindeki üretimi arttırmıştır.Buna bağlı olarak havzanın güneyinde yeni tarım arazileri açmak amacıyla önceden bataklık olan sahalar (Aynaz Bataklığı)drene edilmiş,çayır ve mera olarak değerlendirilen alanlar sürülerek tarla arazisi haline dönüştürülmüştür.Bu durum hayvancılığı olumsuz etkilemiştir.

Bugün havzada 11302 ha. alan kaplayan çayır ve meraların sadece 500ha (%4,4)Tarsus'tadır.

Tablo 3.15. ***Tarsus ve Çamlıyayla'da Hayvan Sayıları ve Türleri***

Hayvan Cinsi	Hayvan Sayısı	Oran%
Sığır	27185	13,6
Koyun	81355	41
Kıl keçisi	86722	43,6
At	926	0,5
Eşek	2105	1,1
Katır	342	0,2
TOPLAM	198635	100

Kaynak: Çamlıyayla ve Tarsus Tarım İlçe Müd

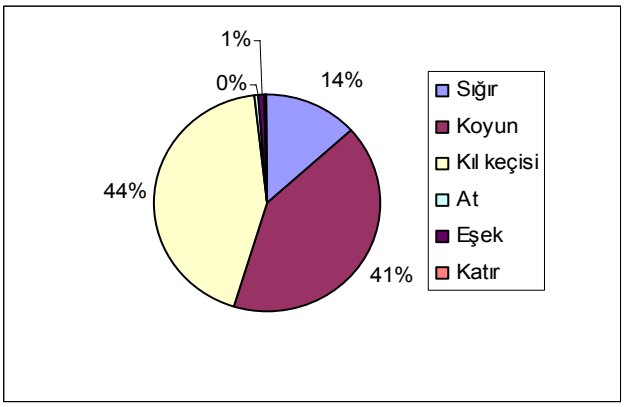
Hayvancılık faaliyetleri havzanın ovalık kesimlerinde ahır hayvancılığı şeklinde yapılır.Tarsus'un kuzeyindeki köylerde, Çamlıyayla ve köylerinde ise ahır hayvancılığı yanında mera hayvancılığı da önemlidir.Çalışma sahasında toplam hayvan varlığının %13,6 'sı büyükbaş hayvandır.

Hayvanların %84,6'sını oluşturan küçükbaş hayvanların %41'i koyun,

%43,6'sı kıl keçisidir.Yük hayvanları dediğimiz at,eşek ve katırın toplam hayvan sayısına oranı ise %1.8'dir.

Havzada Tarsus çevresindeki yerleşmelerde büyükbaş hayvan besiciliği daha önemlidir ve ahırlarda yapılır.Çamlıyayla ve köylerinde ise yazın otlatma kışın yem verilerek büyükbaş hayvan beslenir.Araştırma sahasında beslenen büyükbaş hayvanlar safkan

(Holstein Fresian), yerli(Güney And. kırmızısı) ve kültür melezi ırklarıdır.1962 yılında başlatılan suni tohumlama yoluyla havzadaki yerli ırkların en aza indirilmesi planlanmaktadır.(Tarsus İlçe Tarım Müd.verileri) Çayır ve mera sahalarının artış gösterdiği havzanın yüksek kesimlerinde küçük baş hayvan sayısı daha fazladır. Arazinin engebeli olduğu kesimlerde daha çok keçi beslenirken, eğim değerlerinin daha düşük olduğu yerlerde koyun beslenir.Sahanın özellikle kıl keçisi sayısı Orman Bakanlığının yeni fidanlıklar oluşturması ile azalmaktadır.

Havzanın geçit bölgelerinden başlayarak dağlık kesimlerde genellikle göçerlerce sürüler halinde kıl keçisi yetiştiriciliği yapılmaktadır. Koyun yetiştiriciliği de yörükler tarafından kışın ovalara yazın yaylalara göç edilerek yapılır.

Şekil 8. Tarsus ve Çamlıyayla'da Hayvan Sayıları ve Türleri

Yörede hayvancılıkla uğraşan başlıca göçer Yörük aşiretleri Bahşiş, Özel, Köselerli aşiretleridir.Bundan başka yaz aylarında Konya–Ereğli Yörüklerinin bir kısmı da Çamlıyayla'nın kuzeyindeki alanlara göç etmektedir.(Tarsus ve Çamlıyayla İlçe Tarım Müd. Verileri) Sahada çayır ve mera alanlarının azalmasına bağlı olarak hayvan sayısı da azalmakta,büyükbaş hayvan besiciliği ise giderek daha modern tesislerde yapılmaktadır.

Havzada kümes hayvancılığı da oldukça gelişmiş durumdadır.Kümes hayvanlarından ekonomik değeri en fazla olanı tavuktur. Çamlıyayla'da 90 aile ticari amaçlı kümes hayvancılığı yapmaktadır.(Çamlıyayla İlçe Tarım Müd. Verileri) Tarsus'ta ise bu sayı çok

daha fazladır. Tarsus'un kuzeyindeki köyler bu bakımdan oldukça önemlidir.Tarsus ve çevresinde bulunan Köy-Tür,Garip tavukçuluk,Mizan,Öz mizan,Tavsa gibi büyük kuruluşlar aracılığı ile bu sektör gelişimini sürdürmektedir.

Hayvancılık başlığı altında havzada değinmemiz gereken bir konu da arıcılıktır.Çalışma sahamızda arıcılığın geliştirilmesi için 1970 yılında Tarsus'ta bal kooperatifi kurulmuş ve bu kooperatifin çalışmaları sonucunda üretilen bal değerlendirilerek bölge dışına satışı sağlanmıştır.(Tarsus İlçe Tarım Müd. Verileri)Yörede Tarsus'ta 81, Çamlıyayla'da 9 olmak üzere 90 köyde ve Çamlıyayla merkezde arıcılık yapılmaktadır.Ayrıca okaliptüs balı elde etmek amacıyla havza dışından göçebe arıcılık yaparak özellikle kışın ve ilkbaharda Karabucak'a gelen arıcılar vardır.

3.3.3. ORMANCILIK

Tarsus ve Çamlıyayla'da arazinin %37,4 'ü ormanlık ve fundalık alanlardan oluşmaktadır.Sahanın ovalık kesiminde Huzurkent Halk Plajı gerisindeki kızılçam ormanı ve Karabucak mevkiindeki okaliptüs ormanı dışında saha tarım,yerleşme ,vs. hizmet etmektedir.Tarsus'un kuzeyinde ve Çamlıyayla çevresinde ise yükseltinin artması ve eğim sebebiyle fazla tahrip edilmemiş alanlardan dolayı ormanlar havzanın güneyine nazaran daha geniş alan kaplar. Çamlıyayla, Sebil, Gülek, Cehennem Dere ve Kadıncık Deresinin geçtiği alanlar ormanların en yoğun olduğu alanlardır.Havzada eğim değerlerinin tarım yapmaya elverişli olduğu yerlerde tarla açmak amacıyla ormanlar yangın,kesme gibi çeşitli şekillerde tahrip edilmişlerdir.

Tablo 3.16. ***Tarsus Çayı Havzası'nda Orman Varlığı(2004)***

Orman Türü	**Çamlıyayla**	**Tarsus**	**Saha Geneli**
Normal Koru	9271,5	2683	11958,5
Bozuk Koru	7437	320,5	7757,5
Normal Baltalık	-	-	-
Bozuk Baltalık	2096,5	13751,5	15848

Kaynak:Çamlıyayla ve Tarsus Orman İşletme Şeflikleri

Çalışma sahamızda gerek Çamlıyayla gerekse Tarsus'ta normal baltalık orman yoktur. Çamlıyayla'da ormanların yarıya yakını normal koru iken, Tarsus'ta bozuk baltalık çoğunluktadır.

Havzanın orman varlığı içinde ana ağaç türleri ortalama 1500m'ye kadar olan yerlerde kızılçam ve meşe türleri, bu seviyeden yüksek kesimlerde ise Toros sediri, Toros göknarı, ladin, karaçam, dişbudak ve ardıç türlerinden oluşmaktadır.(Çamlıyayla Orman İşletme Şefliği verileri) Ayrıca Karabucak mevkiindeki okaliptüs ormanları da önemlidir.

Bölgede Tarsus, Çamlıyayla ve bunlara bağlı olan Cocak Dere Orman İşletme Şeflikleri faaliyetlerini yürütmektedir.

Foto 9: Çamlıyayla-Gülek Yolu Üzerinde Karaçam ve Sedir Ağaçlarından Oluşan Ormanlar

Dünyada ve Türkiye'de olduğu gibi çalışma sahasında da artan nüfus, gelişen teknoloji, afetler (doğal veya insanların neden olduğu) orman varlığının azalmasına neden olmaktadır.

Eğitim ile çevre bilinci arasındaki en önemli göstergelerden birisi, orman alanlarının azalmasıyla ilgilidir. (Türkmen,2002:40) Orman kaybının %90'dan fazlasına muhtelif şekillerde insanlar sebep olmaktadır. Bunların başlıcaları ise ormanlarda çıkan yangınlar, tarla açmalar, kaçak kesimler, usulsüz otlatmalardır. Bununla birlikte, ormanlık bölgelerin dikkatsizlik sonucu korunamadığı da diğer bir gerçektir. Tüm bu olumsuzlukların en aza indirilmesinde eğitime oldukça önemli bir pay düşmektedir.

Çevre bilincinin yerleşmesi için çevre eğitiminin düzenli, tutarlı ve sürekli bir şekilde uygulanması gerekmektedir. (Nalçacı,1998:14)

3.3.4. MADENCİLİK

Tarsus Çayı Havzası yer altı kaynakları bakımından zengin değildir. Sahada varlığı bilinen madenlerden demir Tarsus'un Tepeköy ve Dedeler köylerinde bulunmaktadır.

Sarıkavak mevkiinde tenör ve kalitesi (Alp 3000 Kcal/Kg olan ve 4458486 ton (gör.) kömür rezervi vardır.(T.C.İçel Valiliği,1998, Çevre İl Müd. İçel İli Çevre Durum Raporu, s:15) Çamlıyayla'da bakır madeninin varlığı bilinse de rezervi hakkında sağlam bir bilgi mevcut değildir. Havzada bulunan madenlerden biri de kuvars kumu yani kuvarsittir. Tarsus 'un Sağlıklı köyünden çıkarılan kuvarsit sahadaki cam fabrikalarının temel hammaddelerindendir.

Bunlardan başka havzanın kuzeyinde Çamlıyayla ve Sebil arasında bulunan linyit önemlidir.Sahada 1955 yılından bu yana 44 adet sondaj yapılmıştır.Burada kömürün görünür rezervi 4458473 ton'dur.(Gökmen V., ve diğerleri,1993) Özel sektöre ait bu ocakta kapalı işletme yöntemiyle zaman zaman üretim yapılmaktadır.

Havzada bulunan madenlerin ekonomik bakımdan yöreye pek katkıları yoktur.

3.3.5. SANAYİ

İşlenmemiş(ham) veya yarı işlenmiş maddelerin fabrikalarda veya yapım evlerinde (imalathanelerde) işlenmiş ve kullanılır duruma getirilmesi işleri sanayi adı altında toplanır.(İzbırak,1996:798)

Çalışma sahasında tarımsal faaliyetlerin kendine yeten bir üretim politikası yerine üretimin fazlasını satan bir yol izlemesi sonucunda tarım-ticaret sektörü birlikte gelişmeye başlamıştır.Tarım ve ticarete bağlı sermaye birikimi uzun vadede sanayi sektörünün gelişmesinde etkili olmuş ve bu sektörler birbirleri ile dayanışma içinde büyümüşlerdir.

Yörede 19.yy. ortalarında pamuk üretiminin yaygınlaşması pazar imkanlarını geliştirmiş ve tarımsal üretimde hızlı bir gelişme gerçekleşmiş , bu durum sanayiyi de etkilemiştir.

Tarsus, Türkiye'nin ilk sanayileşmeye başlayan yerlerinden biridir.Burada 1863 yılında bir çırçır fabrikası açılmıştır.Çırçır fabrikasından iplik fabrikasına geçiş ise 1887

yılında ‘‘Mavromati ve Şurekası İplik Fabrikası’’nın Tarsus’ta açılması ile olmuştur.Bu fabrika Türkiye’nin ilk iplik fabrikasıdır.(Ticaret ve Sanayi Odası Rehberi,1999)

Sanayi bölgede Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren gelişmesini sürdürmüştür.19.yy. sonlarından beri Tarsus’ta var olan sanayi (iplik ve dokuma fabrikaları ile çırçır ve prese atölyeleri)1950’lerde sahayı Anadolu’ya bağlayan modern ve genişletilmiş yolların açılması ile öncelikle iç pazara yönelik olarak önemli gelişmeler göstermiştir.

1970’lerde imalat sanayinde ortaya çıkan çeşitlenmeye ve diğer sanayi kollarında büyük tesisler kurulmasına karşın dokuma ve giyim sanayi eski yerini korumuştur.

Bununla birlikte Tarsus ve çevresinde tarıma dayalı sermaye birikimi, Adana Havaalanı, Mersin Limanı ve serbest bölgeye yakınlığı,uygun ulaşım imkanları ,elverişli iklim koşulları,ucuz iş gücü ,köklü bir yerleşim merkezi olması, GAP bölgesine yakınlığı, bölgenin yatırım için çok elverişli koşullara sahip olduğunu göstermektedir. Bu konu ise coğrafya biliminin konusuna girmektedir.

Bilindiği gibi bir sanayi kuruluşu için hammadde, ulaşım, işgücü, enerji ve pazar gibi önemli bir takım unsurlar vardır. Bunlar sanayi kuruluşunun verimli ve devamlı çalışabilmesi için dikkat edilmesi gereken unsurlardır. Bu maddelere dikkat edildiğinde, istisnasız hepsinin coğrafya ile yakından ilişkili olduğu görülecektir. (Ünlü ve diğ., 2002:175)

Yörede tarım ürünlerini değerlendiren sanayi kuruluşlarından başka, yurt ekonomisini etkileyecek kadar ilerlemiş ,tarım aletleri ,makine yedek parçaları ,takım tezgahları yapan fabrikalar,tuğla ve seramik fabrikaları vardır.

Bölgede dokuma ve giyim sanayindeki başlıca işletmeler şunlardır: Çukurova Sanayi İşletmeleri,T.A.Ş(en büyüğü),Berdan Tekstil San.ve Tic.A.Ş,Akay Dokuma Sanayi, YİDAŞ,İbrahim Kozanoğlu ve Ortakları Koll. Şti. ,Emel Pamuk ve Tic. Ltd.Şti. , Aksantaş Tekstil,Koniteks A.Ş gibi. Bunlardan Çukurova Sanayi İşletmeleri T.A.Ş geçmişi 1880’e kadar uzanan Türkiye’nin en eski ve en büyük tekstil komplekslerinden biridir.Türk sanayinde örnek bir kuruluş olan fabrika 1932’de büyük bir modernazisyona gidilerek ,ilk modern fabrika hüviyetini kazanmıştır.

Yörede kimya sanayi 1962 yılında ATAŞ ‘ın (Mersin’de)açılmasıyla gelişmeye başlamıştır.Bu dalda önemli fabrikalar 1957’de tekstil boyaları üretmek amacıyla açılan Mensucat Boyaları Sanayi T.A.Ş’dır.

Taşa-toprağa dayalı sanayi açısından araştırma sahası ayrı bir öneme sahiptir.Ülkemizin ilk beyaz çimento fabrikası 1957’de üretime geçen Tarsus Beyaz Çimanto fabrikasıdır.Trakya Cam Sanayi,İzocam,Adana Çimento,Cam İş, Madencilik,Uğur Beton bu bölümde sayılabilecek başlıca sanayi kuruluşlarıdır.

Metal eşya-makine imalat sanayinde 1968 yılında John Dere lisansı ile tarım araç ve gereçleri üretmek amacıyla kurulan Çukurova Makine İmalat ve Ticaret A.Ş. (Çumitaş) bölge ekonomisine olduğu gibi ülke ekonomisine de önemli katkılar sağlamaktadır.Bundan başka Or Filtre San. Ve Tic.A.Ş ,Koluman Motorlu Araçlar San.A.Ş(havza sınırları dışında)K-T Klima San.Ltd.Şti. yörede bulunan önemli sanayi tesisleridir.

Gıda sanayine gelince :yörede oldukça gelişmiş ve modern teknoloji kullanan bu sanayi dalında en büyük kuruluş 1967 yılında yemeklik yağ üretmek amacıyla kurulan Karamehmetler Yağ Sanayi ve TicaretA.ş’dir. Bu fabrikada pamuk,ayçiçeği,mısırözü,soya ve zeytinyağı üretilmekte olup üretimin bir kısmı iç piyasada tüketilmekte ayrıca Almanya,Hollanda,İngiltere,Avusturya ve Rusya gibi ülkelere ihracat yapılmaktadır.Sahada önemli diğer fabrikalar Çukobirlik Nebati yağ ve Sabun Fabrikası,H.Barutcu Sabun ve Yağ fabrikası,Hıdıroğlu Un fabrikası,TKV Yem ve Tavukçuluk İşletmeleri vb.’dir.

Orman ürünleri ve mobilya sanayindeki işyerleri daha çok üretilen turunçgillerin ambalajlanmasında kullanılan sandıkları yapan küçük atölyeler şeklinde iken günümüze gelene dek bu sanayi dalı önemli gelişmeler göstermiştir.Emrah Ltd.Şti., Samedoğlu Kerestecilik ,A.Yılmaz Köskeroğlu Mobilya bu sektördeki önemli kuruluşlardır.

Bölgede tarımın Tarsus’taki kadar gelişmiş, olmaması,ulaşımın elverişsizliği vb.gibi etmenler sebebiyle Çamlıyayla’da sanayi gelişmemiştir.

Tarsus’ta bugünde üretilen tarım ürünlerinin işlenmesine,değerlendirilmesine ya da tarım araç-gereç ve makinelerinin üretimine yönelik sanayi gelişimini sürdürmekte olup ayrıca paketleme tesisleri, meyve suyu ve yağ fabrikaları ile modern imalathanelerin sayısı da artmaktadır.

Yörede sanayi konusunda üzerinde durulması gereken en önemli noktalardan biri sahadaki sanayi kuruluşlarının birçoğunun I. sınıf tarım arazileri üzerinde kurulmuş olması ve bu durumun yörenin ekolojik ve sosyal dengesini bozmasıdır. Burada da coğrafyanın önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Coğrafya bilimi sadece sanayi için uygun yer seçiminde değil bir bölgenin çeşitli sanayi dalları açısından taşıdığı potansiyelin tespitinde de önemlidir.

3.3.5.1. ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ

Ülke olarak yanlış arazi kullanım örneklerine bağlı olarak ortaya çıkan çeşitli çevre problemleri ve doğal afetler sonucunda meydana gelen maddi ve manevi kayıplar karşısında, etkin coğrafya eğitimine, dolayısıyla coğrafya bilimine ihtiyaç duymaktayız. (Ünlü ve diğ., 2002:180)

Bölgede kurulmuş ve kurulmakta olan sanayi tesislerinin verimli kültür arazilerine yönelik tahribatına son vermek, çevresel ortama uymak ve organize sanayide yapılaşmayı sağlamak gereksiniminden yola çıkarak (Ticaret ve Sanayi Odası Rehberi,1999)1976 yılında Bakanlar Kurulu tarafından kurulmasına karar verilen Mersin-Tarsus Organize Sanayi Bölgesinin Tarsus'a 12 km, Mersin'e 24 km uzaklıkta, alanı 380 hektar olan yerinin seçimi 1992 yılında yapılabilmiştir. (Organize Sanayi Bölgesi Faaliyet Raporu, 2005)

Organize Sanayi Bölgesi Tarsus-Huzurkent kasabasının kuzeyinde Nacarlı-Evci köyleri arasında 6. sınıf tarım arazileri üzerine kurulmuştur. Bölgenin Mersin Limanı ve Serbest Bölgeye yakınlığı, demiryoluna ve Mersin-Tarsus otoyoluna yakın olması kuruluş yeri için önemli avantajlardır.

Foto 10: Organize Sanayi Bölgesinin KB-GD Yönünden Görünümü

Devlet yolları üzerinde verimli tarım arazilerine irili ufaklı sayısız sanayi tesisleri kurulmuştur. Bir çoğu mücavir olan içerisinde bulunan bu fabrikalara yerel yönetimlerin izin vermesi veya göz yumması sonucu ekolojik ve sosyal denge bozulmuştur. Devlet bu dengeyi düzeltebilmek amacıyla Organize Sanayi Bölgesi yapımını desteklemektedir. (Tarsus Belediyesi Nazım İmar Planlama Dairesi Raporu, 1995)

Yörede Organize Sanayi Bölgesi yörenin tarımsal geleceğini belirleyen ve garantileyen bir yatırım olmasının yanı sıra, bölge kalkınmasında bir sanayileşme modelidir.

Tablo 3.17. Organize Sanayi Bölgesinde Faaliyette Olan Firmalar(2005)

Firma Adı	**Ürünler**	**İhracat Yapılan Ülkeler**	**Sektör**
Ak Metal San. Tic. Ltd. Şti.	Külçe Kurşun		İmalat
Alıcı İnşaat Malzemeleri San. ve Tic. Ltd. Şti.	Boru, profil ve hadde ürünleri	KKTC	Üretim
Başkent Makine San. Tic. ve Tah. Ltd. Şti.	İnşaat Malzemeleri		İmalat
Berdan Makine Civata Somun San. Ltd. Şti.	Cıvata, somun, pul, sap sac kasa, bağlantı elemanları	Almanya	İmalat
Çelkonsan Sanayi Ticaret A.Ş.	Çelik imalatı, makine yedek parça	Almanya, Suriye, Romanya, Sudan	Metal
Elginay Otomotiv San. ve Tic. Ltd. Şti.	Otomotiv yan sanayi		Üretim
Ersoylar Metal San. ve Tic. Ltd. Şti.	Hasır çelik, etriye çiroz, transmisyon	KKTC	İmalat
G.Ç.S. Metal Çatı İzolasyon Tah. Tic. Ltd. Şti.	Poliüretan çatı kaplama ürünleri	İsrail, Azerbaycan, Irak	Çatı Kaplama ve İzolasyon
Gestaş A.Ş.	Güneş enerji sistemleri		İmalat
Güneş Mühendislik San. Ltd. Şti.	Çelik kapı, güneş enerjisi, PVC spray		İmalat
Kaya Müh. İnş. Mad. Elekt. Oto. San. Tic. Ltd. Şti.	Makine imalatı		İmalat
Kızıltanlar İnş. Mak. Pompa	Yataym mili, kademeli santrifüj, kuyu		İmalat

İml.San.Tic.Ltd. Şti.	pompaları		
Mersan Kasa San. Ltd. Şti.	CTP imalatı, frigorifik kasa, sac kasa	KKTC, Ukrayna Rom. Azerbaycan	Otomotiv imalatı
Özbal ÇelikBoruSanLtd Şti.	Spiral kaynaklı çelik boru	Belçika, Irak	imalatı
Özen-İş Makine Torna San ve Tic. Ltd. Şti.	Makine yedek parça ve cam kalıpları		Metal makine üretim sanayi
Sistem Kalıp Mak. Kimya Silah San. ve Tic. Ltd. Şti.	Kuru sıkı tabanca		Üretim
SönmezlerSıhhiTesTahSan	Güneş enerji sistemleri		İmalat
Aşut Fiberglas San. ve Tic. Ltd. Şti.	Borulama, depo, baca, ızgara aparatları	Almanya, Belçika, İtalya	İmalat
RMA Yatırım Mak. San. Tic. Ltd. Şti.	Su ve asit depoları, tekstil boya arabaları, sak depoları	Irak, KKTC	İmalat
Serdar Amb. Nak. San. Tic. Ltd. Şti.	100gr.-19lt'ye kadar teneke kovalar		İmalat
Aklale Filtreli Sigara Tüpü	Filtreli Sigara Tüpü		Üretim
European Tobacco	Sigara	Irak, Nijerya, Nijer	Tütüncülük
Mey San. ve Tic. Ltd. Şti.	Etil Alkol		İmalat
Anadolu Konf.San.Ltd Şti.	Pantolon, etek	İngiltere, Norveç	İmalat
Çınar TeksTurz.San.Tic.AŞ	Pantolon, etek, Mont, şort,	İngiltere	İmalat
DNA Teks.San.Tic.Ltd. Şti.	Gömlek, T-shirt	İngiltere	İmalat
Ece Teks.San.Tic.AŞ	Hidrofil, disk pamuk	İngiltere, Almanya vs	Üretim
Rota Teks. San. Ltd. Şti	Mont, etek, pantolon, etek	İngiltere	İmalat
Uğur Teks. San.Tic.Ltd. Şti	Mont, etek, pantolon, etek	İngiltere	Üretim
Camiş Madencilik A.Ş.	Cam hammaddeleri		Cam Sanayi
Dekoratif Cam San. Tic. Ltd. Şti	Çeşitli renk ve desenlerde düz cam	Slovakya, Rusya, Fin, Ukrayna, Macaristan	Düz Cam
Hicri Ercili ve Ortakları	Sülfürik asit		Üretim
Kimya Endüstri Mer.Ltd.Şti	İnşaat ürünleri	Irak, Rusya, KKTC	Kimya
Cam Elyaf San.Tic.Ltd.Şti	Cam elyaftan sineklik		Üretim
Monokim San.Tic.Ltd.Şti	Solüsyon, inceltici, tiner		Üretim
Oxyvit Kim.San.Tic.Ltd.Şti	Vitamin K3 ve türevleri	Global ihracat	İmalat
Perlit Maden İnş.Ltd.Şti	Perlit	Mısır, Lübnan, KKTC	Üretim
Salt Cam San.Tic.Ltd.Şti	Düz cam temperleme	Almanya	Üretim
Trakya Cam San A.Ş.	Renkli ve renksiz düz cam	Global ihracat	Cam üretimi
Medikar Tıbbi Endüstri	Gaz ekipmanları	İng. İrlanda ortadoğu	Tıbbi Cihaz
MissamSoğ.San.Tic.Ltd.Şti.	Mutfak soğutma cihazları		Mak. Üretim
Isın Mob. San.Tic.Ltd.Şti.	Laminant kapak, taç, banko		Mobilya
OlçumOrm.Ürn.İnş.San.Tic	Sunta, kontraplak, duralit		Orm. Ürün.
Teknik Masura Amb. San.	Kağıt, konik masura	Suriye, Türki Cum.	İmalat
Yaren Orm. Ürün. San. Tic.	Ahşap Palet, Amb. Sandığı		Orm. Ürün.
AtılganGıdaSan.Tic.Ltd.Şti.	Tahin, helva, reçel		Üretim
Atka Baharat Gıda San.Tic.	Kimyon, Baharat, Bakliyat	Hollanda, Almanya	Gıda
Canyağ San. Ltd. Şti.	Ham, nötr pamuk yağı		Yağ üretimi
Gardaşlar Gıda San.Tic.Ltd	Mercimek, nohut, fasulye		Üretim
Görallar Şek. Kuruyemiş	Cezerye, lokum, helva		İmalat
İlkbahar Gıda Sanayi	Tahin, helva, lokum, reçel		Üretim
Mizan Tavukçuluk Et San.	Tavuk yemi, entegre et		Üretim
Orgün Ltd. Şti.	Keçi boynuzu	İspanya	Üretim
Or-San Yemekçilik San.Tic	Yemek üretimi		Üretim
Alorsa İnş.San.Tic.Ltd.Şti.	Dış cephe kaplama		İnşaat
Darıcıoğlu İnş. Müh. Tic.	Çelik kons. imalatı		İmalat
Demircioğlu İnş. Tah. Nak.	İnşaat işleri		İnşaat
Merna İnş.Müh.San.Tic.	İnşaat işleri		İnşaat
Oyak Beton San.Tic.AŞ	GRO,C14,C16,C20,C50		Hazır beton
Uğur Orm. Demir Ürn.San.	Prefabrik elemanlar		İnşaat
Ulutan İnş.Mal. San.Tic.AŞ	Çelik kapı, mutfak dol. iml		
Uyarlar İnş. Teks. San. Tic.	Kumlama, Boyalama		İnşaat

Kaynak: Organize Sanayi Bölgesi Faaliyet Raporu, 2005

Trakya Cam, Oxyvit Kimya gibi büyük sanayi kuruluşlarının yanında küçük ve orta ölçekli sanayi kuruluşlarının da yer aldığı Organize Sanayi Bölgesi yörenin iç ve dış ticaretini canlandırması, güçlendirmesi ve ekonomiye yön vermesi açısından oldukça önemlidir.

Bölgede 63 sanayi kuruluşu üretim yaparken, 31 sanayi kuruluşu henüz (Şubat 2005) inşaat halindedir. (Organize Sanayi Bölgesi Faaliyet Raporu, 2005) Üretimde olan firmalarda demir-çelik sanayi, gıda sanayi ve dokuma ve giyim sanayi ağırlıktadır.

Tablo 3.18. ***Organize Sanayi Bölgesinde İnşaat Halinde Olan Firmalar(2005)***		
1- Ahmet Andıç	2- Beyoğlu Gıda	3- P.M.S. Medikal
4- Menta Tarım	5- İsmail Boztaş	6- Par İnşaat
7- Alfa Mobilya	8- Kartal Kauçuk	9- Römas İş makineları
10- Azmi altuntaş	11- Mahmut Kaplan	12- Toros Mobilya
13- Erentur A.Ş.	14- Mehmet Bozkaya	15- Tüzün Mobilya
16- Gülşen İnşaat	17- Musa Altuntaş	18- U.T.Ş. Petrol
19- H.G.M. Plastik	20- Muştu Otomotiv	21- Ufuk Tekstil
22- Halil Can	23- Nil-Can	24- Camkıranlar
25- MM Plastik	26- Onalsan	27- Has Mak
28- Sema Soğuk Hava	29- Özçelik Makine	30- Üstün İş
31- Şeref Tan		

Kaynak: Organize Sanayi Bölgesi Faaliyet Raporu, 2005

3.3.6. ENERJİ

Araştırma sahası elektrik enerjisi bakımından Türkiye çapında öneme sahiptir. Türkiye'de elektrik enerjisi ilk kez Osmanlılar döneminde 15 Eylül 1902'de Tarsus ilçesinden elde edilmiştir.(Akgündüz ve diğ.,1993,s.544)

Böylece ülkenin ilk hidroelektrik santrali Tarsus'a yaklaşık 2 km uzaklıkta Bendbaşı yöresinde kurulmuştur. Su burada ikiye ayrılıp bir kolu 1968'de selde yıkılan Avanye bendine giderken, öteki de Tarsus Çayı'nın doğal yatağını oluşturuyordu. Buradaki elektrik santrali 1905-1906 yıllarında işletmeye açılmıştır. (Tarsus Belediyesi Nazım İmar Planlama Dairesi Raporu 1995) Daha sonra bu santrale ilaveler yapılmış ve bu ışıklandırma Türkiye tarihinde bir dönüm noktası olmuştur. (Dinçel, 1973:17)

Önceleri sadece sokaklar aydınlatılırken daha sonra birkaç evde elektrikten yararlanılmıştır. Ancak 1. Dünya Savaşı sırasında santral hasar görmüş ve şehir elektriksiz kalmıştır. Savaş sonrasında santral onarılarak ilçe yeniden elektriğine kavuşmuş ve 2. Dünya Savaşı sırasında da buhar ünitesi kurulmuştur.

Havzada elektrik enerjisi bugün Kadıncık-1 ve Kadıncık-2 hidroelektrik santrallerinden sağlanmaktadır. Bunlar Çukurova Elektrik A.Ş.'ye bağlıdır.(Türkiye Cumhuriyeti'nin 75. Yılında İçel, 1998:271) Elektriği olmayan köy yoktur.

Tablo 3.19. ***Araştırma Sahasındaki Hidroelektrik Santrallerinin Genel Özellikleri***						
Adı	Açılış Tarihi	Yeri	Güç(MW)	Yıllık Üretim (KWH)	1990 Üretimi (KWH)	İnşa eden Kuruluş
Kadıncık I.	Temmuz 1971	Tarsus	70.000	315944000	24291000	Çukurova Elektrik A.Ş.
Kadıncık II.	Şubat 1974	Tarsus	56.000	307000000	194717000	Çukurova Elektrik A.Ş.

Kaynak : D.S.İ

3.3.7. ULAŞIM

Tarsus Çayı Havzası'nda karayolu, demiryolu, deniz yolu ve hava yolu ulaşım olanaklarının tümünden yararlanılmaktadır. Karayolu ve demiryolu havza ile Türkiye'nin diğer kesimleri arasında doğrudan bağlantı sağlamaktadır. Çalışma sahamızda deniz yolu ile direk bağlantı kuracak bir liman bulunmamaktadır. Ancak ticaretin gelişmiş olması özellikle ithalat ve ihracatta Mersin Limanı'nın sahaya hizmet etmesine neden olmaktadır. Havayolu ulaşımı bakımından ise Adana'daki hava alanı yakınlığı ve bağlantının iyi kurulmuş olması nedeniyle geniş ölçüde çalışma sahamıza da hizmet vermektedir.

Tarsus Çayı Havzası'ndaki ulaşım sistemini doğal ve beşeri coğrafya özellikleri belirlemiştir. Havza içerisindeki ulaşım ağı yeryüzü şekillerinin daha sade özellikler gösterdiği ve tarım, sanayi, ticaret gibi ekonomik faaliyetlerin daha yoğun olduğu Tarsus ve çevresinde önem kazanmıştır.

Sahanın ülkemizin öteki merkezleri ile bağlantısının rahatça kurulması 1956'da Konya ve Güneydoğu Anadolu illeri ile Ortadoğu ülkelerine bağlanan Osmaniye, Gaziantep yollarının asfaltlanması standart genişlikte yol haline getirilmesi ile sağlanmıştır. 1970'lerin başında Tarsus-Pozantı devlet yolunun otoyol olarak yapımı tamamlanmıştır.(Tarsus Belediyesi Nazım İmar Planlama Dairesi Raporu, 1995) Tarsus, batıda Mersin-Silifke, doğuda Adana-Gaziantep, kuzeyde ise Pozantı-Ankara bağlantısını kurmaktadır. Pozantı-Tarsus-Adana karayolu (E-5 karayolu) Ankara-İstanbul karayolunda sonra ülkemizin en kalabalık yolu olmasının yanı sıra Avrupa ve Batı Anadolu ile Ortadoğu ülkeleri ve Güneydoğu Anadolu arasındaki en önemli karayolu bağlantısıdır. Bu yol ülkemizin stratejik öneme sahip geçitlerinden biri olan Gülek Tüneli ile Torosları geçmektedir.

Foto 11:Ülkemizin Önemli Tünellerinden Gülek Tüneli

Çamlıyayla ulaşım bakımından Tarsus kadar gelişmemiştir. Tarsus'un 60 km. kuzeyinde bulunan Çamlıyayla kuzeyden Bolkar Dağları'nın 3000 metreyi aşan, geçit vermeyen yükseltileri ile çevrilidir.

Tablo 3.20. ***Tarsus'un Ülkenin Önemli Merkezlerine Ve Mersin'in Diğer İlçelerine Olan Karayolu Uzaklıkları***

İl Merkezleri	Uzaklık (km.)	Mersin İlçe Merk.	Uzaklık (km.)
Ankara	444	Merkez ilçe	27
Adana	42	Anamur	249
İstanbul	902	Aydıncık	200
İzmir	859	Bozyazı	236
Gaziantep	252	Erdemli	63
Erzurum	945	Gülnar	161
Samsun	719	Mut	189
Diyarbakır	578	Silifke	111
Antalya	513	Çamlıyayla	63

Kaynak: Tarsus Belediyesi Nazım İmar Planlama Dairesi Raporu, 1995

Giderek gelişen sanayi yatırımlarının yoğunlaşması Tarsus-Adana yolunun dört şeride çıkartılmasına neden olmuştur.(İçel Valiliği,1998:269) Bu durum Çamlıyayla'yı ulaşım

bakımından Tarsus'a bağlı olmak durumunda bırakmıştır. Zira Çamlıyayla'dan ülkemizin herhangi bir yerine gidebilmek için önce Tarsus'a gitmek gerekmektedir.

Demiryolu ulaşımına gelince: Tarsus-Mersin-Yenice demiryolu hattı ile ülke demiryolu ağına bağlanır. Bu hat 19. yy'ın sonlarında bölgenin özellikle pamuk üretimi ile dünya pazarlarına açıldığı dönemlerde Mersin Limanı ile bağlantı kurmak amacı ile yapılmıştır. Yörede demiryolu daha ziyade yük taşımacılığında kullanılır.

Sahada denizyolu ulaşımında ve taşımacılığında 27 km. batıdaki Mersin Limanı'ndan yararlanılır. Ülkemizin önemli dış ticaret limanlarından biri olan Mersin Limanı'nda çalışma sahamızın iç ve dış ticaretinin bir bölümü yapılmaktadır. Demiryolu 'nun kuzeye uzanan hattı gülek boğazını aşarak İç Anadolu'ya geçmekte, burada yer alan Sivas, Kayseri ve Niğde'yi içine alan geniş bir sahayı limana bağlamaktadır. (Balcı Akova,1996:226)

Hava ulaşımında da 42 km. doğudaki Adana ilinden yararlanılır. Adana hava alanı bölgesel bir hava alanıdır ve çalışma sahamıza da hizmet vermektedir. Ayrıca sahamızda Tarsus/Yenice-Baharlı Köyü civarında bir hava alanı yapılması için çalışmalar sürdürülmektedir. (Tarsus Belediyesi Nazım İmar Planlama Dairesi Raporu, 1995)

3.3.8. TİCARET

Araştırma bölgesinde ticaret oldukça önemli olup özellikle Tarsus'ta gelişmiştir. Çukurova'nın tarımsal zenginliklerinin deniz aşırı ülkelere ulaştırılması için bir liman yapılması tartışılırken Adana-Mersin demiryolunun yapımıyla tartışmalar noktalanmıştır. 19. yy'ın sonunda karayollarının da yapımı ile ticaret için uygun şartlar doğmuş ve bölgede çeşitli ticaret ve taşımacılık şirketleri kurulmuştur. 1879'da Tarsus Ticaret ve Sanayi Odası'nın kurulması ile de ülkemizde bir ilk gerçekleşmiştir.(Tarsus Ticaret ve Sanayi Odası Rehberi, 1999) 1964 yılında Mersin Limanı yapılınca(Türkiye Cumhuriyeti'nin 75. Yılında İçel, 1998:269) dış ticarette bir canlanma olmuş, Mersin Limanı ihracat ve ithalatı sağlayarak yörede hammadde vs. teminini kolaylaştırmış ve sanayideki gelişmeyi de teşvik etmiştir.

Bölgede bugünde ticaret oldukça gelişmiş durumdadır. Bu gelişmede her şeyden önce zengin tarım potansiyelinin bölge ihtiyacının çok üzerinde olması, sanayinin gelişmiş olması ve ticaret sağlayacak kapasitede üretimin gerçekleşmesi, ulaşım bakımından çok elverişli bir

konumda bulunması (karayolu - demiryolu) ile Mersin Limanı, havaalanı ve serbest bölgeye yakın olması etkili olmuştur.

3.3.8.1. İÇ TİCARET

Araştırma Bölgesinde gerçekleştirilen iç ticaret tarıma ve sanayiye dayanmaktadır. Turunçgiller, pamuk, buğday, sera sebzeleri, bağ ve kışlık sebze ve meyvelerin yaygın olarak ekildiği yörede bu ürünler Tarsus toptancı halinde daha çok Türkiye'nin değişik bölgelerinden gelen tüccarlara satılır. Bunların başında İstanbul, Şanlıurfa, Diyarbakır, Van gibi tarımsal üretimde kendine yetemeyen şehirlerimiz gelir. Çamlıyayla'da toptancı hali mevcut değilken Tarsus toptancı hali yaz-kış faal olan önemli toptancı hallerinden biridir.

Bölgede mevcut sanayi kuruluşlarından elde edilen, tekstil ürünleri, nebati ve sıvı yağlar, piliç eti, çimento ve cam gibi sanayi ürünleri de yurdumuzun çeşitli bölgelerine gönderilmektedir.

Tarsus Ticaret Borsası'ndaki işlem ağırlığını pamuk, hububat, nebati yağ, yaz meyveleri, orman ürünleri taşımaktadır. (Tarsus Ticaret ve Sanayi Odası Rehberi, 1999)

3.3.8.2. DIŞ TICARET

3.3.8.2.1. İHRACAT

Araştırma bölgesinden 2004 yılında dünyanın çeşitli bölgelerinde bulunan 40'tan fazla ülkeye 180377442 ABD Doları tutarında ihracat gerçekleştirilmiştir.(Tarsus Ticaret ve Sanayi Odası Verileri) Bölgedeki ihraç ürünleri arasında tekstil ürünleri, yaş sebze ve meyve, cam, yemeklik yağ, kuruyemiş, çeşitli kimyasal maddeler, makine yedek parçaları, araç filtreleri,orman ürünleri gibi çok çeşitli ürünler mevcuttur.

Bölgedeki bazı ihracatçı firmaların, ihracatlarını Mersin ve diğer illerdeki ihracatçı firmaların aracılığıyla yapmaları bölgenin ihracat rakamlarının daha da artmasını engellemektedir. Buna rağmen son yıllarda 200.000.000 dolara yaklaşan ihracat rakamları gerek yöre gerekse ülke ekonomisi açısından oldukça önemlidir.

Bölgede ihracatın gerçekleştiği başlıca ülkeler bazı AB ülkeleri, ABD, Rusya, KKTC ile BDT, Orta Doğu, Uzak Doğu ve Kuzey Afrika ülkeleri ve serbest bölgedir.

Tablo 3.21. ***2004 Yılında Araştırma Sahasından Yapılan İhracat***

İHRACATÇI FİRMA	İHRAÇ MAL TUTARI($)	İHRAÇ MALLARI CİNSİ	İHRACAT YAPILAN ÜLKELER
Berdan Tekstil A.Ş.	58.283.463	Kumaş	İspanya, İtalya, Hollanda, Fransa, İsveç, İngiltere, Almanya, Avustralya, Kanada, ABD. Danimarka, Hindistan, Tayland, Belçika, Estonya, Hong Kong, Finlandiya, Portekiz, İrlanda, Bahreyn, Güney Kore, Çin,İrlanda,Tayland, Portekiz, Çekoslavakya, İsrail, Endenozya, Bulgaristan, Japonya, Mısır, Letonya, Avustralya, Litvanya, SriLanka, Rusya, Fasa, Malta, Norveç, Serbest Bölge.
Trakya Cam San. A.Ş. Mersin-Tarsus Fabrikası.	38.620.944	Düz Cam	CebeliTarık, ABD, Kanada, Almanya, Arnavutluk, Bulgaristan, İngiltere, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İspanya, İsveç, İtalya, Malta, Romanya, Ukrayna, Yunanistan, Cezayir, Fas, Mısır, Tunus, İran, İsrail, Lübnan, Suriye, Ürdün, Gürcüstan, KKTC
Uğur Tekstil Ltd. Şti.	17,000,000	Hazır Giyim	Fransa, İngiltere
İzocam A.Ş.	16.416,000	Cam Yünü	Mısır, srail, İran, Suriye, Ürdün, Lübnan, Irak, Yunanistan, Bulgaristan, Romanya, Makedonya, Rusya, Türkmenistan, Kazakistan, Ukrayna, Gürcüstan, Kırgızistan, Tacikistan, Tataristan, Ermenistan, Özbekistan, Azerbeycan, SriLanka, Malezya, Sudan, FilDişi, Kamerun, Gana, Gine, Etopya, Libya, Fas, Pakistan, Afganistan, Kıbrıs, İzlanda, Malta, Almanya,ABD, Kanada, SerbestBölge
Kniteks A.Ş.	14,041,267	Hazır Giyim	Hollanda, Almanya, Danimarka ,İsveç, Bulgaristan, Gürcüstan, İsrail, Belçika
Çınar Tekstil A.Ş.	13,194,432	HazırGiyim, Elektronik Eşya, Kırtasiyeve Konfeksiyon Malzemesi	İngiltere, Fransa ve Serbest Bölge
Seçil Kauçuk Ltd. Şti.	7,369,137	Kauçuk Fitil	Rusya, Ukrayna, Yunanistan, Polonya, ÇekCumhuriyeti, BeyazRusya, Kazakistan
SCT Filtre San. Ltd, Şti.	5,556,687	Yağ, Yakıt ve Hava Filtresi	Almanya, ABD, B.Rusya, Bulgaristan, İsrail, Kazakistan, Kırgızistan, Kore, Romanya, Rusya, Ukrayna, Ürdün, Arnavutluk, Macaristan, Yunanistan, KKTC
Çukurova Makine İMA. A.Ş.	1,936,714	Beko Loader, Forklift	Afganistan, Irak, Kazakistan, KKTC, Kuveyt, Nahcivan, Romanya, Sudan
Avşarlar Kuruyemiş Ltd. Şti.	1,912,957	Kuruyemiş, Cezerye, Lokum	Avusturya, Fransa, KKTC, Hollanda, Almanya, İsviçre, İngiltere
Ova-Sca Packaging A.Ş.	1,714,960	Oluklu Mukavva	İsrail, KKTC, Mersin Serbest Bölge
Samedoğlu Orman Ürün. A.Ş.	1,378,875	Suntalam, Kağıt ve Paket	KKTC, İran, Irak, Suriye, Cezayir, Lübnan, Serbest Bölge, Avusturya
Temeller Gıda Ltd. Şti.	908,515	Buğday Unu	Endonezya, Irak, Kıbrıs
Meysan Mensucat Ltd.Şti.	513,979	Tekstil Kimyasal Yardımcı Maddesi	Mersin Serbest Bölgesi
Aşut Fiberglas Ltd. Şti.	364,170	Çeşitli Boru ve Hortumlar	Almanya
Medikal Tıbbi ve Endüstriyal Gaz Ekip. İma. Taah. A.Ş.	290,000	Tıbbi Gaz Sistamleri	İngiltere, İrlanda, S.Arabistan, Ürdün, Kuveyt, Tayvan
Ak Yavuz Un Gıda Ltd. Şti.	273,934	Buğday Unu	Irak
Teknik Masura A.Ş.	253,709	Kağıt Masura	Suriya, Türkmenistan, Serbest Bölge
Rma Yatırım Ltd. Şti.	187.464	PlastikNarenciye Kasası, Polietilen Depo ve silo	KKTC.
Berdan Makine Ltd. Şti.	73,487	Cıvata, Somun ve Saplama	Almanya
Yuvam Toprak A.Ş.	51,256	İnşaat Tuğlası	Kıbrıs
Koray Tarakçıoğlu	23,807	Tekstil Ürünü	Almanya, Kazakistan, Romanya, KKTC:
Akanyıldız Ambalaj San Ltd. Şti.	11,685	Eldiven Kutusu	Serbest Bölge
TOPLAM	**180,377,442**		

Kaynak:Tarsus Ticaret ve Sanayi Odası

3.3.8.2.2. İTHALAT

Araştırma bölgesinde 2004 yılında yapılan ithalat 55.753.473 ABD Doları tutarında gerçekleşmiştir. Firmaların yurt dışından getirdikleri makineler ve onların yedek parçaları yöre ithalatını oluşturan en önemli ürünlerdir. Bunun dışında çeşitli kimyevi maddeler, buğday, filtre kağıdı, pres yastığı, kağıt, karton,kauçuk,elyaf gibi maddelerin ithalatı da yapılmaktadır. Araştırma bölgesine yapılan ithalat AB ülkelerinden, ABD, Kore, Japonya, Endonezya, Hindistan, İsrail, Meksika gibi ülkelerden ve serbest bölgeden yapılmaktadır.

Tablo 3. 22. 2004 Yılında Araştırma Sahasında Yapılan İthalat

İTHALATÇI FİRMA	İTHAL MAL TUTARI ($)	İTHAL MALLARI CİNSİ	İTHALAT YAPILAN ÜLKELER
Berdan Tekstil San.ve Tic. A.Ş.	10,576,986	Hammadde, Makine, Yedek Parça, Boya, Kimyevi Madde	Almanya, Belçika, Bulgaristan, Çin, S.Bölge, Endonezya, Filipinler, Fransa, Hindistan, Hollanda, İngiltere, İspanya, İsveç, İsviçre, İtalya, Kanada, Kore, Litvanya, Pakistan
Trakya Cam San. A.Ş. Mersin-Tarsus Fabrikası	9,427,707	İşletme malzemesi, Yatırım Teçhizatı	Almanya, Belçika, ABD, Finlandiya, Fransa, İngiltere, Lüksemburg, Norveç
Seçil Plastik Kauçuk Ltd. Şti.	7,744,220	Kauçuk, Kimyasal Maddeler	Hollanda, Almanya, Hindistan, Malezya, Mısır, ABD, İsrail, İtalya, Polonya
Koniteks Konfeksiyon A.Ş.	6,887,019	Kumaş, Etiket, Düğme Kimyasal Giyim	Almanya, İtalya, S.Bölge, Fransa, Belçika, İsveç, İsrail, İngiltere, Hong-Kong
Çumitaş A.Ş.	4,936,482	Motor ve Pompa Aksesuarları	AB ülkeleri
İzocam Tic. Ve San. A.Ş.	4,224,086	Alimünyum Folya, Cam Kumaşı, PVC, İğne, Camtülü, Mak. Yed. Parçaları	Almanya, ABD, Avusturya, Finlandiya, Fransa, İngiltere, İsveç, İtalya, Taiwan
Ova-Sca Packaging A.Ş.	3,708,213	Kağıt ve Yedek Parça	Kanada, İsveç, Finlandiya, İtalya, Rusya, Portekiz, Fransa
Samedoğlu Orman Ürün. Değerlendirme A.Ş.	3,704,650	Kağıt, Ufc, Tutkal, Plate, Folyo, Pres Yastığı, Tablet Bandı, İzolas.	Suriye, Almanya, Avusturya, İngiltere, İran, Kore, İsviçre
Teknik Masura Amb. San. A.Ş.	1,325,308	Gri Karton	Almanya, İtalya
SCT Filtre San. ve Tic. Ltd. Şti.	1,066,286	Filtre Kağıdı, Tutkal, Sensör, Bıçak	Almanya, İtalya, Çin, Kore, Rusya
Meysan Mensucat A.Ş.	513,979	Tekstil Boya ve Tekstil Kimyasal Yardımcı Maddeleri	Mersin Serbest Bölgesi
Uğur Teks. San. ve Tic. Ltd. Şti.	500,000	Hammadde	Serbest Bölge
Üç Yıldızlar Un ve Yem San. ve Tic. Ltd. Şti.	372,268	Ekmeklik Buğday, Mısır, Çavdar, İnülün Şurubu	Romanya, Macaristan, Almanya, Romanya, Belçika, İtalya, ABD
Temeller Gıda Ltd. Şti.	210,000	Ekmeklik Buğday	Brezilya
Avşarlar Kuruyemiş Ltd. Şti. Tarsus Şubesi	172,661	Kabak Çekirdeği ve Ceviz İçi	Mersin Serbest Bölgesi
Aşut Fiberglas Ltd. Şti.	163,107	Epoksi Reçine. Dokunmuş Tekstil Elyaf ve Dokunmuş Fitil Elyaf	Almanya, Hollanda, Fransa
Seçer Tarım Gıda Teks. Ltd. Şti.	152,501	Tahıl Depolama Tesisi	ABD
Saray Kağıtçılık Ltd. Şti	50,000	Kraft Kağıdı, Fatakopi Kağıdı	Rusya, Portekiz
Medikar Tıbbi ve Endüstriyel Gaz Ekipmanları İmalat A.Ş.	18,000	Vakum Pompası, Bakır Fittings, Elektrik Motoru	İngiltere ve Almanya
TOPLAM	**55.753.473**		

Kaynak : Tarsus Ticaret ve Sanayi Odası.

Ülkemiz dış ticaret rakamları sürekli açıklar verirken bölgenin dış ticaret rakamları fazla vermektedir. Bu fazlalıklar bölgenin ülke milli gelirine direkt bir katkısıdır. 2004 yılı dış ticaret fazlası 124623969 (180377442-55753473) ABD Dolarıdır.

3.3.9. TURİZM

Araştırma bölgesi doğal ve beşeri turistik değerler bakımından oldukça zengin bir potansiyele sahip olmasına karşılık, turizm faaliyetleri henüz istenilen derecede gelişmemiştir. Binlerce yıldan bu yana verimli topraklarıyla yaşanılan, insanları besleyen yöre birçok uygarlığın kurulduğu önemli bir yerleşim bölgesidir. Tarih boyunca Mısır ve Roma İmparatorluğunca güzel iklimi dolayısıyla sayfiye yeri olarak kullanılan Çamlıyayla bu tarihten gelen önemli özelliğini günümüzde değerlendirmede geç kalmıştır.

Tarsus'ta Hıristiyanlığın önemli bir Hac yeri olan St. Paulus'un doğduğu ev ve Eshab-ı Kehf mağarası gibi Hıristiyanlar ve Müslümanlar için çok sayıda dinsel amaçlı ziyaret yerleri bulunmaktadır. Yine yöre beşiklik ettiği birçok uygarlığın kültür izlerini taşıyan eserlere sahiptir.

Ancak bölgedeki turizm potansiyelinin konaklama, ulaşım, alt yapı ve tanıtım gibi tamamlayıcı hizmetlerle desteklenmesi gerekmektedir. Bu faaliyetlerdeki eksiklik yöre turizminin istenilen düzeye erişmesini engelleyen en önemli faktörlerdir.

Bölgede turistlerin konaklaması amacına yönelik en önemli oteller Tarsus'ta Mersin Oteli, Çamlıyayla'da ise Turistik Dağ Oteli'dir. Bu oteller yaz-kış günün 24 saatinde hizmet vermektedirler.

3.3.9.1. TURİZM AKTİVİTELERİ

3.3.9.1.1. Kültür Turizmi

Araştırma bölgesi Gözlükule Höyüğü,Tarsus Evleri, Donuktaş, Kleopatra Kapısı, Tarsus Kitabesi Antik Cadde, Tarsus Kalesi, Namrun Kalesi gibi çok sayıda antik yapı ve yerleşime sahiptir.

Foto 12: Cleopatra Kapısı

Yöre geçmiş dönemlere ait yaşam biçimi ve el sanatları yönüyle de yaygın ve zengin yerel kültüre sahiptir. Özellikle Çamlıyayla ve Sebil'de yapılan iğne oyaları yörenin olduğu gibi Mersin'inde en özgün etnografik eserleridir.Tarsus Müzesi'nde yöresel kültürlere ait eserler sergilenmektedir.

3.3.9.1.2. Sağlık Turizmi

Sağlık turizmi açısından bölgede Tarsus'un Akçakoca ve Keşbükü içmeleri önemlidir. Tarsus-Akçakoca içmesinde Tarsus'un 10 km kuzeyinden çıkan suyun sıcaklığı 16 C olup acı ve iyotludur. Su, mide ve bağırsak hastalıklarına iyi gelmektedir.(T. C.'nin 75. Yılında İçel, 1998:279)

Tarsus-Keşbükü içmesi ise Ulaş Köyü Keşbükü mevkiinde ve Tarsus'a 20 km uzaklıktadır. Çam oramanı içinde kaynayan suyun sıcaklığı 16 C olup, acı ve iyotludur. Bu suda mide ve bağırsak hastalıklarına iyi gelmektedir.(T. C.'nin 75. Yılında İçel, 1998:279)

3.3.9.1.3. Yayla Turizmi

Bölgede Çamlıyayla (Namrun) ve Çamlıyayla'ya bağlı Sebil; Tarsus'ta Gülek, Damlama, Meşelik, Boztepe gibi yaylalar yazın yöre nüfusunun önemli bölümünün konakladığı yerlerdir. Yazın nüfusları artan bu yaylalardan özellikle Çamlıyayla'nın nüfusu kışın 8000 civarında iken yazın 100000'i aşmaktadır. Çamlıyayla yeşil ortamı, serin havası ve çok sayıda doğal güzellikleri ile bu özelliğini kazanmıştır. Yaylalarda ikinci konut yapımı hız kazanmıştır.

3.3.9.1.4. Av Turizmi

Çamlıyayla / Cocak - Cehennem Deresi, Dağ Keçisi Koruma alanı olarak av turizmine hizmet vermektedir. Çamlıyayla / Cehennem Dere - Cocak Dere av koruma sahası paralı olarak av turizmine açık olup; 1)Her zaman vurulabilen hayvanlar;yaban domuzu, kurt, çakal.2)Belirli zamanlarda avlanabilen hayvanlar;keklik, tavşan, bıldırcın(1 Kasım-28 Aralık);ördek, kaz, çulluktur.(1 Kasım-28 Şubat) (T. C.'nin 75. Yılında İçel, 1998:281)

3.3.9.1.5. Dağ Turizmi Ve Yamaç Paraşütü

Yörede kış turizmi ve kış sporlarına uygun yer olarak Bolkar Dağı belirlenmiştir. Bolkar Dağının yamaçları kayak yapmaya uygun olduğu gibi, yüksek zirvelerine tırmanışlar için kulvarları bulunmaktadır. Çamlıyayla kayak turizmi açısından elverişli yapısı ile turizm alanında hizmet verebilir.

Havzada 2000 m'den sonra ormanların bittiği yerlerde görülmeye değer irili ufaklı 10 krater gölden özellikle Çini Göl kenarında dağcılar için kamp yapmaya uygun alanlar bulunmaktadır. Çamlıyayla ilçesi ile Toros dağları arasında yer alan 10 km uzaklıkta Masat, 20 km uzaklıkta Çatak, 30 km uzaklıkta Saydiya ve Saybaşı mevkileri Aralık- Haziran ayları arasında karlı olup, buralarda kayak yapılabilir. (T. C.'nin 75. Yılında İçel, 1998:240)

THK, yamaç paraşütü ve yelken kanat eğitimi yaptığı yörede usta atlayıcılar için Emirler Köyü'nde 2675 m. Yükseklikteki Gelincik Tepesi, acemiler için ise Tarsus'ta

şelalenin kuzeyindeki Karatepe ve Çanaktepe elverişlidir. (Türkiye Cumhuriyeti'nin 75. Yılında İçel, 1998:281)

3.3.9.1.6. Deniz Turizmi

Havzanın güneyinde 20 km uzunluğunda ince kumlu bir plaj (Huzurkent Halk Plajı) bulunmaktadır. Bugün için çoğunlukla çevre köylere hizmet veren bu plaj gerekli alt yapı yatırımlarının yapılması halinde deniz turizmine bir canlılık getirecek ve havza dışından turist çekecektir.

IV. BÖLÜM

4. EĞİTİM –ÖĞRETİM

4.1. EĞİTİM –ÖĞRETİMİN TANIMI

Bu bölümde eğitim ve öğretimin tanımları yapılacak daha sonra birbirleri ile olan ilişkileri üzerinde durulacaktır.

İnsanın varolduğu günden gelecek yaşamına kadar, kısaca insan var oldukça eğitim vardır. Bu nedenle eğitimi zaman ve mekan açısından sınırlamak mümkün değildir. İnsan, yaşamı süresince çok yönlü bir faaliyet olan eğitimle iç içedir.

İnsanın eğitimden geçmeden, toplumda uygarca ve gönenç içinde yaşamını sürdürmesi olanaksızdır.(Başaran, 1996:11)

Hayatımızda bu denli önemi olan eğitimle ilgili eğitim bilimciler farklı tanımlar yapmaktadırlar. Eğitim:

- Geniş anlamda, bireylerin toplumun standartlarını, inançlarını ve yaşama yollarını kazanmasında etkili olan tüm sosyal süreçlerdir. (Smith, Stanley, Shores, 1957)

- Kişinin yaşadığı toplum içinde değeri olan, yetenek, tutum ve diğer davranış biçimlerini geliştirdiği süreçlerin tümüdür. (Good, 1959)

- Seçilmiş ve kontrollü bir çevrenin (özellikle okulun) etkisi altında sosyal yeterlik ve optimum bireysel gelişmeyi sağlayan sosyal bir süreçtir. (Good, 1959)

- Eğitim, önceden saptanmış esaslara göre insanların davranışlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkiler dizgesidir. (Oğuzkan, 1974)

- Eğitim, insanın kendisi yada başkaları üzerinde bilinçli olarak istenen davranış değişikliklerini yapmak üzere etkide bulunması sürecidir. (Öncül, 2000, s:391)

- Eğitim, bireyin yaşadığı toplumda yeteneğini, tutumlarını ve olumlu değerdeki diğer davranış biçimlerini geliştirdiği süreçler bütünüdür. (Tezcan, 1992:142) Bu süreç, bireyin okul dışında ve içinde yaşam boyu edindiği öğrenmelerin bütününü kapsamaktadır. (Varış, 1988:19)

Bu tanımlamalara göre eğitim genel anlamda bireyde davranış değiştirme sürecidir. Başka bir deyişle, eğitim sürecinden geçen kişinin davranışlarında bir değişme olması

beklenmektedir. Varış (1981) eğitim yoluyla kişinin amaçları, bilgileri, davranışları, tavırları ve ahlak ölçülerinin değiştiğini ifade etmektedir. Eğitim sürecine giren kişilerde değişmenin istenilen yönde olması beklenir. (Demirel, 2000:5) Bu anlamda Ertürk eğitimi, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci (Ertürk, 1972:12) olarak ifade eder.

Eğitim, bireylere çevrelerinde olan değişmelere uyum sağlayabilmeleri için yeni davranışlar kazandırmakla yükümlüdür. Eğitim sisteminin bu yükümlülüğünü yerine getirebilmesi, hızla değişen bilgi ve teknolojiye ayak uyduracak bir niteliğe erişmesiyle mümkündür. İnsanı, hem çevredeki değişmelere uyum sağlayacak hem de değişme yaratacak yeterliliğe ulaştırmak eğitimin görevi olunca, eğitim sisteminin sürekli bir değişme ve yenileşme içinde olması gerekmektedir. (Ereş, 2005, s.11)

Bu açıklamalara dayanarak diyebiliriz ki; artık eğitimin klasik tanımı üzerinde de bazı değişiklikler yapmanın zamanı gelmiştir.Eğitimin yeni tanımı şu şekilde olabilir:

Eğitim, değişen durumların gerektirdiği bilgi ve becerileri kişisel çaba ile öğrenebilme ve bunları yaşamın özel durumlarına uygulayabilme sanatının kazanılmasıdır.(Titiz, 2000)

Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere yeni eğitim anlayışımız öğretmekten ziyade öğrenmek isteyene yardım edilmesini öngörmektedir.

Eğitimin amaçlarının gerçekleşmesinde öğretim-öğretme süreçlerinin etkinliği ise büyük ölçüde öğretmene ve onun öğretme ortamında gerçekleştirdiklerine bağlıdır. (Açıkgöz 2000) Eğitimin amaçları öğrenme yoluyla gerçekleştirilir. Öğrenmenin içeriğini amaçlar belirler. İçerik kültürden kültüre değişebilir. Fakat öğrenme olayı evrenseldir. (Fidan ve Erden, 1993:20)

İnsanı sosyal bir varlık yapan, onu diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerden biri öğrenme yeteneğine sahip olmasıdır. Doğduğu zaman bilinçli davranış göstermeyen insan, zamanla yaşaması için gerekli olan tüm davranışları çevrenin etkisi ile ve doğuştan sahip olduğu özellikler yardımıyla öğrenir.Bir çok eğitimci öğrenmenin bireyin çevresiyle olan etkileşimi sonucu oluştuğu ve bireyin davranışlarında değişiklik meydana getirdiği görüşünde hem fikirdir.

Öğretme ise öğrenmeyi sağlama etkinliğidir. Bilinçli ve amaçlıdır. Öğretme okulda öğretmenler, ailede anne-baba, akran gruplarında arkadaş, kitle iletişim araçları vb. tarafından gerçekleştirilmektedir.

Öğretme faaliyetlerinin önceden belirlenmiş amaçlar doğrultusunda bireyde istendik davranışların kazandırılması maksadıyla düzenlendiği yerler genellikle örgün ve yaygın eğitim kurumlarıdır. Öğretim, bu davranış değişikliğinin okulda planlı ve programlı bir şekilde yapılması sürecidir.(Demirel,2000:8) Varış'a göre öğretim, öğrenmenin gerçekleşmesi ve bireyde istendik davranışların gelişmesi için uygulanan süreçlerin tamamıdır. Oğuzkan ise öğretimi: "öğrenmeyi kolaylaştıracak etkinlikleri programlama gerekli araç ve gereçleri hazırlamaktır (Oğuzkan,1976) şeklinde tanımlamıştır.

Öğretimde, öğretmen gibi öğrencide etkindir. Öğretim, öğretmen ve öğrenci arasındaki sürekli etkileşim ve alış-verişle olmaktadır. Yeni eğitim anlayışımıza göre bu etkileşim öğretmenin yol gösterip, gerekli yerlerde uyarılar yaptığı, öğrencilerin ise aktif bir katılımcı olarak yer aldığı bir süreçtir.

Öğrenme-öğretme-öğretim kavramları arasındaki ilişkileri belirttikten sonra eğitim-öğretim kavramları arasındaki ilişkilere değinecek olursak; eğitim ve öğretim kavramları çoğu kez aynı anlamda kullanılmaktadır. Her ikisinde de bireyde davranış değişikliği meydana getirme söz konusudur. Bu davranış değişikliği eğitimde her yerde, ancak öğretimde daha çok okulda gerçekleştirilmektedir. Eğitim süreci süreklidir yani hayat boyu devam eder ve çok boyutludur. Zaman ve yer açısında sınırsızdır. Eğitimde her türlü tecrübe ve yaşantı ürünü önemlidir. Öğretim ise motivasyonludur, plan ve program desteklidir. Eğitim yaşamın en geniş halkasını oluştururken öğretim bu halkanın içinde yer alır ve belli bir plan dahilinde gerçekleştirilir.

Eğitim bir süreç olduğuna göre bu sürecin devamı için öğretim ve öğrenme olaylarının gerçekleşmesi gerekmektedir. Özetle eğitim-öğretim ve öğrenme birbirleriyle iç içe girmiş ilişki kavramlardır.

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, eğitim sözcüğünün farklı tanımlarının ortak yanı eğitimin davranış oluşturma, davranış değiştirme amaçlı etkinlikler bütünü olmasıdır. Öğretim ve öğrenme ise davranışın sağlanması amacıyla yapılan ön

çabalardır. İnsanların öğrenim düzeylerinin göstergesi diplomaları, eğitim düzeylerininki ise davranışlarıdır.Yemeklerden önce elleri yıkamak, terli iken soğuk su içmemek, ulaşım akımını aksatmamak için yeşil ışıkta karşıya geçmek gerektiğini bilen fakat yeri geldiğinde bu davranışları uygulamayan insan, öğrenmiş lakin eğitilmemiştir.

Eğitim, bireyin sosyal, bedensel ve zihinsel gelişimine yardımcı olarak onların doğal ve toplumsal çevrelerinden en iyi biçimde yararlanmalarını sağlamaktadır.Bu amaçla eğitim-öğretim kurumu olan okuldaki faaliyetler bireyin ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde düzenlenir.

Toplumumuzun bilgiyi edinmiş ama kullanamayan değil, nasıl öğreneceğini bilen, gerçek bilgiye ulaşabilen, bildiği gibi davranan, düşünerek yeni bilgiler üretebilen ve sorun çözen insanlara gereksinimi vardır.

Bu nedenle öğretmenler, bilgi taşıyıcı ve aktarıcı değil, bilgi kaynaklarına giden yolları gösterici, kolaylaştırıcı birer eğitim lideri olmalıdır.Okullarımızın bir örnek ve sınırlanmış yapıları buna uygun olarak değiştirilmeli, yalnızca yaptığını doğru yapan değil, doğru olanı yapan insanlar yetiştirilmelidir.(Schlechty, 1991:41,42)

4.2. CUMHURİYET ÖNCESİ EĞİTİM-ÖĞRETİM FAALİYETLERİ

Araştırma sahasında eğitim-öğretim faaliyetlerinin geçmişten günümüze gelişimini incelediğimizde yörenin çok eski çağlardan beri oldukça önemli bir eğitim ve kültür merkezi olduğu dikkat çekmektedir.

Neolitik(Yenitaş) çağda Anadolu'nun birkaç yerleşim yerinden biri olan Yumuktepe ve Gözlükule'de yaşayanlar uygarlığın ilk örneklerini vermişlerdir. Çeşitli kavimlerin yolu üzerinde yer alan bölgede savaş, savunma, ticaret, yerleşim, ulaşım gibi olgular yanında düşünce ve sanat ortamı da oluşmuştur.Hitit, Luvi, Fenike, Pers ve Selevkoslar dönemlerinde Tarsos(Tarsus) çağının kültür kurumları ve özellikleriyle önemli kentlerden biridir. Helenistik çağda mimarlık ve diğer sanat kollarındaki gelişme, sosyal yaşam ve fikir yaşamı bakımından Tarsus'u çok yüksek bir düzeye ulaştırmıştır.(İçel İli Eğitim Tarihi, s:13) Strabon'a göre Tarsus halkı, İskenderiyeli ve Atinalılardan farklı olarak yalnız felsefe ile değil bütün öğrenim

dallarıyla ilgilenmişlerdir. Tarsus'ta bir üniversite kurulmuştur. Kent, öncelikle Stao felsefe okulunun merkezidir. Strabon, Tarsus'ta gençlerin eğitildiği bir Gimnazyum'dan da söz eder.

M.Ö. 4. ve 5. yüz yılarda, Roma imparatorluğunun son zamanlarında ve Doğu Roma imparatorluğu döneminde bölge önemini korumuştur. 787-788'de Tarsus Abbasilerin eline geçmiştir. Abbasi halifesi Harun Reşit Tarsus'u ele geçirdikten sonra ilk camii burada yaptırmış, ve İslamiyet'in eğitim ve kültür üzerindeki ilk etkileri görülmeye başlanmıştır. (İçel İli Eğitim Tarihi:14) Zira o dönemde cami başlıca eğitim ve öğretim yeridir.

Anadolu'nun Türkleşmesi sırasında havza toprakları Anadolu Selçukluların egemenliğine girmiştir. Bu dönemde bugünkü anlamda "Üniversite" niteliği taşıyan medreseler kurulmuştur. Medreseler, teşkilat ve idari bakımdan daha sonra kurulan Osmanlı medreselerine örnek olmuştur. Selçuklu medreselerinde Kur'an, fıkıh, tefsir, hadis, edebiyat, astronomi, tıp,matematik, hukuk gibi dersler okutulmuştur.

Tarihi devirler içinde Emeviler, Abbasiler, Bizans imparatorluğu, Selçuklular ile 13. yy. dan sonra Memlüklerin ve beylikler döneminde Ramazanoğulları ile Dulkadiroğulları beylikleri yönetimine geçen havza toprakları, 1516'da Yavuz Sultan Selim tarafından Osmanlı hakimiyetine alınmıştır. Eğitim ve öğretime verilen önem bu dönemde daha da artmış, medreselerle beraber düzenli eğitim öğretim kurumları açılmıştır. Kültürel yönden bu devletlerin izlerini taşıyan bölgede çok sayıda eğitim müessesesi bulunduğunu tarihi kaynaklardan öğrenmekteyiz. Ş. Sami, "Kamus-ı Alem" adlı eserinde Tarsus da 19 medrese, 2 tekke, çeşitli cemaatlere mahsus 5 küllüye olduğunu belirtmiştir. (Ş. Sami, Kamus-ı Alem Tarsus Maddesi, İstanbul 1308)

Osmanlı devletinin özelikle Fatih Sultan Mehmet devrinde önem kazanan medreselerinden bir Osmanlı sancağı olan Tarsus'ta nasibini almıştır. Cumhuriyetten önce eğitimin yapıldığı medreselerde din ilimlerinin yanı sıra fen ilimleri de verilmiştir. Bu dönemde Tarsus da kurulan Mehmet Tarsusi Efendi Medresesi çok ünlüdür.Tarihi kayıtlardan medresenin 1550'li yıllarda faaliyette olduğu anlaşılmaktadır. (Akgündüz ve diğ., 1993:495) Buradan önemli ilim ve devlet adamları yetişmiştir. Bu medresen başka o dönemde Debbağhane (Çakmakiye) Medresesi ve Mahmut Beğ Bin Turgut Medresesi de önemlidir.

Tablo 4.1. 1903 Maarif Salnamesine Göre Tarsus'taki Medreseler ve Öğrenci Sayıları			
Medrese Adı	**Öğrenci Sayısı**	**Medrese Adı**	**Öğrenci Sayısı**
Kubat Efendi Medresesi	23	Şeyh Ömer Bey Medresesi	49
Mehmet Efendi Medresesi	29	Cami-i Cedid Medresesi	27
Niyazi Efendi Medresesi	80	Küçük Minare Medresesi	43
Kurai Efendi Medresesi	31	Külek (Gülek) Medresesi	12
Süleyman Efendi Medresesi	31	Kargılı Medresesi	30
Koyuncu Efendi Medresesi	29	Ulaş Medresesi	91
Hazırlı Efendi Medresesi	23	Namrun Medresesi	11
Rüstem Bey Medresesi	39	Boztepe Medresesi	10
Kara Müftü Bey Medresesi	36	**TOPLAM**	**594**

Tarsus'ta 1900'lü yılların başlarında tablodan da anlaşılacağı gibi 17 medrese ve bu medreselerde ders gören 594 öğrenci bulunmaktadır.Bu durum kuşkusuz Tarsus'un yerleşmesinin çok eskilere dayanması, uygun iklim, ulaşım, toprak gibi hususiyetleri taşıması ile ilgilidir.

Osmanlılar da eğitim "terbiye" anlamında kullanılmıştır. Bu eğitim anlayışına dayalı olarak 4-6 yaş grubundaki kız ve erkek çocukların birlikte okudukları "Sıbyan Mektepleri" açılmıştır. Sıbyan Mektepleri 1862 de yerini ilkokul düzeyinde eğitim veren İptidayi Mekteplerine bırakmıştır. Bu mekteplerden Eski Saray Mektebi, Menbai İrfan Mektebi, Menbai Füyuz Mektebi, Musalla Mektebi, Erkek Numune Mektebi, Kız Numune Mektebi şehir merkezindeki mekteplerdir. (Akgündüz ve diğ., 1993:547)

Bunlardan başka Tarsus'un Kargılı, Ali Fakıh, Firengülüs, Yenice, Ulaş, Manas, Kamber Höyüğü, Karadiken, Sarı İbrahimli, Benzin Çukuru gibi yerleşmelerinde de mektepler bulunmaktadır.(İçel Yıllığı, 1962)

1877 Adana Vilayet Salnamesi'ne göre Tarsus'ta Müslümanların 36 medrese, 1 rüştiye, 5 ilkokul, 51 sıbyan mektebi: Müslüman olmayanlarında 10 ilkokulu, 1 Protestan okulu bulunduğunu yazmaktadır.

Vital Cuinet ise Tarsus'un eğitim durumu hakkında şu bilgileri vermektedir:"1890 da Tarsus da Rum Ortodokslar'ın 2'si erkek, 1'i de kız öğrenciler için 3 okulu bulunmaktadır. Aynı dönemde, Ermeniler'in Tarsus'ta 2 okulu, Katolik ve Protestanlar'ın 1'er okulu vardı. Tarsus'taki Müslüman okulu sayısı 24 dür."

Bu okullardan başka Tarsus'ta 1800'lü yılların sonundan bu yana eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdüren ve döneminde lise dengi eğitim veren tek kurum olma özelliğine sahip önemli bir okul daha vardı. Bu okul Aziz Pavlov Enstitüsü olarak da adlandırılan Tarsus Amerikan Kolejidir. "Kolej 22 Kasım 1888'de 3 öğretmen ve 17 öğrenci ile öğretime açılmıştır." 1897'de okulun öğrenim süresi 10 yıl olarak belirlenmiş ve bundan sonra doktor, öğretmen gibi bir çok alanda bir çok mezun vermiştir. 1928 yılında okulun ilk bölümü kapatılarak ortaokul ve lise dengi eğitim-öğretim faaliyetlerine devam edilmiştir. 1997 yılında ilk kısım Özel Tarsus SEV İlköğretim Okulu olarak yeniden açılmıştır.Havzanın en eski okullarında biri de Misak-ı Milli İlköğretim Okulu adıyla eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdüren, 1873 yılında "Rüştiye" adıyla açılan ve daha sonra "Erkek Numune Mektebi" adını alan okuldur.(İçel İli Eğitim Tarihi:19)

Foto 13: Tarsus Amerikan Lisesi

4.3. CUMHURİYET DÖNEMİ EĞİTİM-ÖĞRETİM FAALİYETLERİ

1.Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı yıllarındaki çalkantılar nedeniyle bütün Anadolu'da olduğu gibi havzadaki eğitim-öğretim faaliyetlerinin de kesintiye uğradığı muhakkaktır. Cumhuriyetin ilanından sonra her alanda başlatılan yeniden kalkınma hamlesi eğitim alanında da etkisini kısa sürede göstermiştir. Bunların başında 1 Kasım 1928 tarihinde Latin Alfabesinin kabulü gelmektedir. Latin alfabesinin kabulünden sonra yurdun her tarafında millet mektepleri açılmış ve okuma-yazma seferberliği başlatılmıştır. Aynı dönemde ülkede modern eğitime geçilmesi amacıyla önce büyük yerleşmelerden başlamak üzere ilkokullar açılmaya başlanmıştır. Bu durum çalışma sahamızda da etkisini göstermiştir.Başlangıçta hızlı olmayan okul sayısındaki çoğalma nüfus artışı ve gerek ülkede gerekse Tarsus'ta ekonominin giderek düzelmesine bağlı olarak hız kazanmıştır. Bu durum eğitim-öğretim alanında önemli ilerlemelerin kaydedilmesini sağlamıştır.

İlköğretimin amacı öğrenciye okuma-yazma öğretmek, vatandaşlık bilinci, yurt ve millet sevgisi aşılamak, çeşitli el becerileri kazandırmak, ve öğrenciyi bir sonraki öğrenim kurumuna hazırlamaktır.

Bu amaçlar çerçevesinde havzada ilkokul olarak eğitim-öğretime başlayan ilk okul Mektebi İktida Umumi adı ile 1910'da açılmıştır. Bu okul Cumhuriyet yıllarında Türkocağı Mektebi adı ile öğretimini sürdürmüştür. 1967 yılında şimdiki binasına taşınan okul, 1993 yılında Kerim Çeliktaş ilkokulu ile birleştirilmiş ve Kerim Çeliktaş Türkocağı İlköğretim okulu adını almıştır.(İçel İli Eğitim Tarihi:23)) Tarsus'un en eski ilkokulu olma özelliğine sahip olan okul eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir.

1938 yılına gelindiğinde Tarsus'taki ilkokul sayısı 37'ye yükselmiştir

Tablo 4.2. ***1938 Yılında Tarsus'ta Okul, Öğretmen Ve Öğrenci Durumu***

Okul Adı	**Öğretmen Sayısı**		**Öğrenci Sayısı**		**Toplam**	
Tarsus- Merkez	**Kadın**	**Erkek**	**Kız**	**Erkek**	**Öğretmen**	**Öğrenci**
Duatepe ilkokulu	3	6	160	350	9	510
Dumlupınar ilkokulu	3	2	227	313	5	540
Misak-ı Milli "	4	1	126	149	5	275
Sakarya "	2	3	117	191	5	308
Türkocağı "	3	5	153	252	8	405
TOPLAM	15	17	783	1255	32	2038

Tarsus-Köyler						
Alifakı İlkokulu	-	1	2	35	1	37
Alibeyli “	-	1	12	78	1	90
Bağlarbaşı “	-	2	19	132	2	151
Ballıca “	-	1	17	23	1	40
Benzinçukuru “	-	2	29	149	2	178
Çamalan “	-	1	19	27	1	46
Çukurbağ “	-	1	20	25	1	45
Çapar “	-	1	12	32	1	44
Darıpınarı “	-	1	15	31	1	46
Fenk “	-	1	13	27	1	40
Firengülis “	-	1	14	38	1	52
Göçük “	-	1	18	44	1	62
Hacıhamzalı “	-	1	14	51	1	65
Kalburgediği”	-	1	23	20	1	43
Karadiken “	-	1	8	24	1	32
Kargılı “	-	2	16	89	2	105
Kefeli “	-	1	18	36	1	54
Kösebalcı “	-	1	16	34	1	50
Manaz “	-	2	27	116	2	143
Mahat “	-	1	8	30	1	38
Namrun “	-	1	24	43	1	67
Nernek “	-	1	12	38	1	50
Sağlıklı “	-	1	13	99	1	112
Sarıibrahimli “	1	2	37	87	2	124
Sarıkavak “	-	1	12	36	1	48
Sebil “	-	1	8	54	1	62
Şamlar “	-	1	22	26	1	48
Ulaş “	-	1	11	45	1	56
Yenikışla “	-	1	21	42	1	63
Yenice “	-	3	13	203	3	216
TOPLAM	1	37	493	1714	38	2207

Kaynak : İçel İli Eğitim Tarihi

Cumhuriyetin ilanından sonra başlatılan eğitim hamlesi tablodan da anlaşılacağı üzere Tarsus’ta hızlı gelişme göstermiştir. Cumhuriyetin on beşinci yılında merkezdeki ilkokullarda 1 öğretmene 58 öğrenci düşmektedir. O günün şartlarında bu tablo yörede öğretim-eğitime verilen değeri bir kez daha ortaya koymaktadır.

Aynı dönemde çalışma sahamızda öğretim faaliyetini sürdüren tek ortaöğretim kurumu Tarsus Ortaokulu’dur. 1924-1925 öğretim-eğitim yılına gelinceye kadar hiç kız öğrenci kaydolmamıştır. Bu durum kuşkusuz modern eğitime geçilen o yıllarda özellikle kız çocuklarının ilkokuldan sonra da okula devam etmesini halkın kısa sürede

benimseyemeyişinden kaynaklanmıştır. Ancak 1936 yılına gelindiğinde Tarsus Ortaokulundaki toplam 238 öğrenciden 31'inin kız öğrenci olması önemli bir gelişmedir.

1940'lı yıllarda (1941-1942 eğitim-öğretim yılında) Tarsus merkezindeki ilkokul sayısının 7'ye çıktığı görülmektedir. Bu okullarda 15'i kadın , 22'si erkek olmak üzere toplam 37 öğretmen görev yapmaktadır. Bu okullardaki 3031 öğrencinin 1205,i kız, 1286'sı erkektir. Köylerdeki 34 okulda ise 3"ü kadın, 35'i erkek 38 öğretmen görev yapmaktadır. Köy okullarının 682'si kız, 2820'si erkek olmak üzere 3502 öğrencisi mevcuttur. .(İçel İli Eğitim Tarihi:33)

1940'lı yılların değerlendirmesini yapınca Tarsus merkezde 1 öğretmene 82 öğrenci düştüğünü görmekteyiz, köylerde ise bu oran 1 öğretmene 92 öğrencidir. Kanaatimizce bu dönemdeki en dikkat çeken nokta kız öğrenci sayısında görülen artıştır. Ayrıca 1938 yılı ile kıyaslarsak öğretmen sayısındaki artışın öğrenci sayısındaki artışa oranla daha yavaş olduğunu görmekteyiz.

Bu dönemde kız öğrenci sayısındaki artış daha hızlı olsa da erkek öğrenci sayısında da artma söz konusudur. Bu durum aynı zamanda nüfus artışının doğal bir sonucudur. Artan nüfusun ihtiyacına cevap verebilmek amacıyla havzada yeni okullar açılmaya devam etmiştir.

Tablo 4.3. ***Tarsus'ta 1939-1950 Yılları Arasında Öğretime Açılan Okullar***

Yeri	**Okulun Adı**	**Açılış Tarihi**
Çamlıyayla	Darıpınarı	1946
Tarsus	İstiklal	1940
"	Sadık Eliyeşil	1939
"	Kalburcu	1948
"	Köselerli	1949
"	Nacarlı	1945
"	Tekeliören	1948
"	Topaklı	1943
"	Yanıkkışla	1947
"	Yenice Avadan	1946

Kaynak: İçel İli Eğitim Tarihi

1941-1942 Öğretim-eğitim yılında çalışma sahamızda ortaöğretimin genel durumuna baktığımızda alanında tek eğitim kurumu yine Tarsus Ortaokulu'dur. 22 öğretmenin görev yaptığı okulda 125'i kız, 503'ü erkek olmak üzere 628 öğrenci öğretimini sürdürmektedir.

1965-1966 öğretim-eğitim yılına gelindiğinde Tarsus'taki ilkokul sayısının 141'e çıktığı görülmektedir. 463 öğretmenin görev yaptığı bu okullardaki öğrenci sayısı 21920'dir. Okulsuz köy sayısı 28'dir.

Tablo 4.4. ***1938, 1941, 1965 Yıllarında Tarsus'ta Okul, Öğretmen ve Öğrenci Durumu***			
	1938	**1941**	**1965**
Okul Sayısı	35	41	141
Öğretmen Sayısı	70	75	463
Öğrenci Sayısı	4245	6533	21920

Kaynak: İçel İli Eğitim Tarihi

Tabloyu incelediğimizde 1941 yılından 1965 yılına kadar geçen dönemde okul, öğretmen ve öğrenci sayısında hızlı bir artış olduğu görülmektedir. Çalışma sahamızda özellikle 1950'li yıllarda tarımda görülen gelişme her alanda kendini hissettirmiş ve havzaya dışarından göçlerin başlamasına neden olmuştur.Artan nüfusun ihtiyacına cevap verebilmek için bu dönemden sonra okul ve öğretmen sayısında da artış kaydedilmiştir. Bu noktadan hareketle aynı dönem için öğretmen başına düşen öğrenci sayısına baktığımızda 1941 yılında 1 öğretmene 87 öğrenci düşerken 1965 yılında bu oranın 1 öğretmene 47 öğrenci olduğunu görmekteyiz. Bu durum bize eğitim-öğretim faaliyetlerinin yörede giderek daha düzenli ve verimli hale geldiği göstermektedir.

Bu gelişme kuskusuz sadece ilköğretim alanında görülmemiştir. Aynı dönemde ortaöğretimin genel durumunu incelediğimizde de okul sayısındaki artış dikkat çekmektedir. Zira o döneme kadar sahada tek ortaöğretim kurumu Tarsus ortaokulu, 1953'de lise haline getirilmiştir. Bu dönemde Tarsus Lisesi'nin 567'si kız, 1475'i erkek toplam 2042 öğrencisi ve 46 öğretmeni vardır.

1962 yılında çalışma sahamızda Cengiz Topel Ortaokulu adıyla yeni bir okul açılmıştır. Okul aynı isimle 1969 yılında lise olmuştur.

1966 yılında Barbaros Hayrettin Ortaokulu öğrenime başlamıştır.Yenice Ortaokulu'da 1954-1955öğretim yılında açılmış, sadece Yenice Kasabasına değil o dönemde çevresindeki 20-25 köyün öğrencisine eğitim hizmeti vermiştir.(Yenice havza sınırlarımız dışındadır.) Bu dönemde açılın bir başka okulda Tarsus Kasım Ekenler Ortaokulu'dur.

1950-1965 döneminde öğretime açılan Tarsus Kız Enstitüsü, Tarsus Erkek Sanat Enstitüsü ve ilk, orta, lise bölümleri bulunan Özel Tarsus Koleji döneminin önemli okullarıdır.

Tarsus Çayı Havzası'da 1950'yılından sonra açılan okul sayısı bu kadarla sınırlı değildir. Eğitim-öğretimin günümüzdeki durumunu ele almadan önce 1950' den sonra çalışma sahamızda açılan okulları bir tablo üzerinde görmek kanaatimizce daha yerinde olacaktır.

Tablo 4.5. ***Çamlıyayla ve Tarsus'ta 1950 Yılından Sonra Öğretime Açılan Okullar***

Bulunduğu Yer	Okul Adı	Açılış Yılı	Bulunduğu Yer	Okul Adı	Açılış Yılı
Çamlıyayla	Belçınar	1963	Tarsus	Çayboyu	1959
Çamlıyayla	Fakılar	1965	Tarsus	Dorak	1961
Çamlıyayla	Koruçak	1967	Tarsus	Gülek	1970
Çamlıyayla	Körmenlik	1979	Tarsus	Halitağa	1967
Çamlıyayla	Sarıkaya	1968	Tarsus	Hzk. Atatürk	1969
Çamlıyayla	Şehit Üstğ. İ.Akın	1967	Tarsus	İbrişim	1959
Tarsus	Ahmet Yesevi	1953	Tarsus	İncirlikuyu	1961
Tarsus	Atatürk	1954	Tarsus	İnköyü	1965
Tarsus	Beydeğirmeni	1970	Tarsus	Kadelli	1954
Tarsus	Cumhuriyet	1953	Tarsus	Keklik Taşı	1951
Tarsus	Çağlayan	1972	Tarsus	Karaçerçili	1964
Tarsus	Fevzi Çakmak	1967	Tarsus	Kargılı	1952
Tarsus	Kasım Ekenler	1972	Tarsus	Kayadibi	1958
Tarsus	Kazım Taşkın	1966	Tarsus	Kelahmet	1958
Tarsus	K.Çeliktaş-Türkocağı	1954	Tarsus	Kozoluk	1965
Tarsus	Şehit İshak	1964	Tarsus	Küçükkösebalcı	1965
Tarsus	Turgut İçgören	1970	Tarsus	Kulak	1964
Tarsus	27 Aralık	1968	Tarsus	Kuşcular	1965
Tarsus	Akgedik	1970	Tarsus	Mahmutağa	1964
Tarsus	Aliağa	1954	Tarsus	Meşelik	1963
Tarsus	Alibeyli	1965	Tarsus	Olukkoyağı	1950
Tarsus	Ali Efendioğlu	1953	Tarsus	Özlüce	1950
Tarsus	Ardıçlı	1953	Tarsus	Pirömerli	1963
Tarsus	Bahşiş	1964	Tarsus	Reşadiye	1952
Tarsus	Boğazpınarı	1952	Tarsus	Sarıveli	1960
Tarsus	Bozatlı	1957	Tarsus	Sarköy	1956
Tarsus	Büyük Kösebalcı	1965	Tarsus	Takbaş	1968
Tarsus	Çakırlı	1954	Tarsus	Tepetaşpınar	1966
Tarsus	Çavdarlı	1964	Tarsus	Yeşilkuyu	1961

Kaynak: İçel İli Eğitim Tarihi

4.4. EĞİTİM ÖĞRETİM FAALİYETLERİNİN GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU

Türk Eğitim Sisteminde eğitim, örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere iki şekilde sürdürülmektedir. Örgün ve yaygın eğitimin amaçları ve insan profili 1973 yılında 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda belirlenmiştir. Türk Eğitim Sisteminin genel amaçları değerlendirildiğinde; bireylerin özgür düşünceleri, milli kültürü benimsemiş, meslek sahibi ve iyi bir yurttaş olmaları hedeflenmektedir.

Milli Eğitim Temel Kanununda belirlenen genel amaçlara ulaşabilmek için eğitim sisteminde bugüne kadar çeşitli uygulamalar denenmiştir. Bu uygulamalar: program değişikliği, ders sayısını arttırma veya azaltma, okul türlerinin çeşitlendirilmesi ve öğrenim süresinin değiştirilmesi olarak özetlenebilir. (İlköğretimin 8 yıla çıkartılması ve liselerin 4 yıla çıkarılması gibi)Oysa ‘’Ülkelerin kalkınmışlık düzeyi ile eğitim sistemleri arasında sıkı bir ilişki vardır.Eğitim sistemleri, düzenli ve kararlı olan ülkelerin, hızla kalkındığını görmekteyiz.Bunun aksine, eğitim sistemlerini bir türlü rayına oturtamayan, yaz boz tahtası gibi sık sık değiştiren ülkelerin ise, kalkınma sürecinde adeta sürünmekte olduğunu söylemek mümkün.’’ (Özey, 1996:150)

Eğitimin niceliksel gelişimini sağlamak için ise okul ve öğretmen sayısının arttırılması, çeşitli projelerle özellikle ilköğretime kız öğrencilerin devamının sağlanması vb. amaçlanmıştır. (Ereş, 2005)

4.4.1. ÖRGÜN EĞİTİM

Örgün eğitim, belli bir yaş grubundaki bireylere, Milli Eğitimin amaçlarına göre hazırlanmış eğitim programlarıyla okul çatısı altında düzenli olarak yapılan eğitimdir. (Fidan ve Erden,1993:13) Örgün eğitim sistemi okul öncesi öğretim, ilköğretim, ortaöğretim, ve yükseköğretimi kapsar. Örgün eğitim sisteminde genel, mesleki ve teknik eğitim programları uygulanır.

4.4.1.1. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM

Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim; 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunun 19. maddesinde ‘’mecburi ilköğretim çağına gelmemiş çocukların eğitimini kapsar’’ şeklinde ifade edilir. Okul öncesi eğitimi 0-72 ay grubundaki çocukların gelişim düzeylerine uygun, zengin uyarıcı çevre imkanları sağlayan, onların bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden gelişimlerini destekleyen, kendilerini toplumun kültür değerleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren ve ilköğretime hazırlayan, temel eğitim bütünlüğü içerisinde yer alan bir eğitim sürecidir. (Ünlü,2001:89-90)

Hayatın ilk yıllarında öğrenilen şeylerin, kazanılan davranışların kalıcı etkileri nedeniyle okul öncesi eğitim programları ve öğretmenleri çok önemlidir. İlk öğrenilen şeylerin doğru ve iyi şeyler olması hem çocuk hem de toplum için büyük değer taşır. (Ünlü, 2001: 89)

Ülkemizde okul öncesi eğitim veren kurumlar bağlı oldukları bakanlığa ve hizmet verdikleri yaş grubuna göre anaokulu, anasınıfı, çocuk yuvası, kreş olmak üzere değişik adlar almaktadır. Bu kurumlardan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olan anaokulları 4-6 yaş, anasınıfları 5-6 yaş grubundaki çocuklara hizmet vermektedir. (Oğuzkan ve Oral, 1983: 3)

Okul öncesi eğitim dönemini kapsayan 0-6 yaş çocukların bedensel, zihinsel ve sosyal gelişmelerinin en hızlı olduğu bir dönemdir. Bu nedenle bu dönemde çocuğa uygun ortamı hazırlamak ve rehberlik etmek oldukça önemlidir. Bu ortam ve rehberlik ise daha çok okul öncesi eğitim kurumlarında sağlanabilmektir.

Bloom'un yaptığı araştırmalara göre 17 yaşına kadar olan zihinsel gelişmenin %50'si 4 yaşına, %30'u 4 yaşından 8 yaşına, %20'si 8 yaşından 17 yaşına kadar oluşturmaktadır. Ayrıca çocukların 18 yaşına kadar gösterdikleri okul başarısının %33'ü 0-6 yaş arasındaki başarı ile açıklanabilmektedir. (Bloom, 1964: 72)

Bu ve benzeri bir çok araştırma okul öncesi eğitimin önemini ortaya koymaktadır. Oysa okul öncesi eğitim, Türk Milli Eğitim Sisteminin en az gelişmiş olan eğitim devresidir.

Son yıllarda ülkemizde olduğu gibi çalışma sahasında da okul öncesi eğitimin önemi daha iyi anlaşılmıştır. Önceleri sadece ilköğretim okulları yada kız meslek liseleri bünyesindeki anasınıflarında okul öncesi eğitim verilmekte iken giderek sahada açılan anaokullarının sayısı artmaktadır.

4.4.1.1.1. TARSUS ŞEHİR MERKEZİNDEKİ OKULÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARI

Herhangi bir diğer kuruma bağlı olmadan okul öncesi eğitim-öğretim faaliyetlerinin yürütüldüğü Tarsus'taki 3 anaokulunda 323 öğrenci eğitim-öğretimini sürdürmekte, 23 öğretmen görev yapmaktadır. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 14'tür.

Tablo 4.6. ***Tarsus'ta 2005-2006 Eğitim Öğretim Yılında Faaliyetlerini Sürdüren Anaokulları***					
Sıra No	**Okul Türü**	**Öğrenci Sayısı**	**Öğretmen Sayısı**	**Usta Öğrtc. Sayısı**	**ÖBDÖS**
1	Zübeyde Hanım Anaokulu	168	8	-	21
2	75. Yıl Anaokulu	120	7	-	17.1
3	Mersin-Tarsus Anaokulu	35	8	-	4.4
TOPLAM		**323**	**23**	**-**	**14**

Kaynak: Tarsus İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Öğretmen dağılımı orantılı olan okullarda öğrenci dağılımındaki dengesizlik dikkat çekmektedir. Zira Zübeyde Hanım Anaokulu'nda öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 21 iken, Mersin-Tarsus Anaokulu'nda bu değer 4.4'tür. Bu durum şüphesiz okulların mevkileri ile yakından ilgilidir. Daha merkezi yerlerde olan ve nüfusça yoğun bir bölgede bulunan okulların her zaman için öğrenci sayısının daha fazla olacağı muhakkaktır.

Tarsus gibi nüfusu 216382 bir şehirde anaokullarındaki öğrenci sayısı bizde yörede okul öncesi eğitimin öneminin kavranamadığı izlenimini uyandırsa da, Kız Meslek Lisesi ve ilköğretim okulları bünyesindeki anasınıfı öğrenci sayılarını incelediğimizde bu rakamın hiç de azımsanacak bir değerde olmadığını görürüz.

Tablo 4.7. Tarsus'ta Ortaöğretim ve İlköğretim Okulları Bünyesinde Bulunan Okul Öncesi Öğrenci, Öğretmen Durumu					
Sıra No	**Okul Türü**	**Öğrenci Sayısı**	**Öğretmen Sayısı**	**Usta Öğrtc. Sayısı**	**ÖBDÖS**
1	Kız Meslek Lisesi	50	1	1	25
	Lise Toplam	**50**	**1**	**1**	**25**
1	Ahmet Zeki Şanlı İÖO	13	-	1	13
2	Kurtuluş İÖO	40	-	1	40
3	Yunus Emre İÖO	12	1	-	12
4	Turgut İçgören İÖO	48	1	-	48
5	Hasan Karamehmet İÖO	27	1	-	27
6	Kasım Ekenler İÖO	48	1	-	48
7	Kerim Çeliktaş Türkocağı İÖO	26	1	-	26
8	İstiklal İÖO	18	1	-	18
9	Lütfiye Benli İÖO	15	1	-	15
10	Ayşe Mirici İÖO	25	1	-	25
11	Beydeğirmeni İÖO	26	1	-	26
12	Çukurova Sanayi İÖO	50	-	1	50
13	Cumhuriyet İÖO	20	1	-	20
14	Fatih Sultan Mehmet İÖO	34	-	1	34

15	Dumlupınar Hürriyet İÖO	40	1	-	40
16	Fahrettin Paşa İÖO	29	1	-	29
17	Kerime Özkul İÖO	20	1	-	20
18	Musa Bengi İÖO	57	1	-	57
19	Kazım Taşkın İÖO	34	1	-	34
20	100. Yıl İÖO	22	-	1	22
21	27 Aralık İÖO	17	1	-	17
22	Şehitishak İÖO	117	1	-	117
23	Sakarya İÖO	20	1	-	20
24	Saime Özçürümez İÖO	12	-	1	12
25	Sadık Eliyeşil İÖO	40	1	-	40
26	Namık Kemal İÖO	42	1	-	42
27	Fevzi Çakmak İÖO	13	1	-	13
28	Emine Boro İÖO	37	1	-	37
29	75. Yıl Kocatepe İÖO	22	-	1	22
30	Pakize Bayraktar İÖO	20	1	-	20
31	Hasan Ali Yücel İÖO	100	-	1	100
32	M. Akif Ersoy İÖO	31	1	-	31
33	Mehmet Ramiz Asutay İÖO	18	-	-	0
34	M. İstemihan T. Pansiyonlu İÖO	58	1	-	58
Devlet İ.Ö.O. Toplam		**1148**	**25**	**8**	**34.8**
1	Özel Bahar İÖO	39	1	-	39
2	Özel Toros İÖO	15	1	-	15
3	Özel Sev İÖO	4	1	-	4
Özel İ.Ö.O. Toplam		**58**	**3**	**-**	**19.3**
GENEL TOPLAM		**1256**	**29**	**9**	**33.1**

Kaynak:Tarsus İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Tarsus şehir merkezindeki Kız Meslek Lisesi, 34 ilköğretim okulu ve 3 adet özel ilköğretim okulu bünyesindeki anasınıfı öğrenci sayısı 1256'dır. 38 öğretmen ve usta öğreticinin görev yaptığı anasınıflarında öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 33.1'dir. Kız Meslek Lisesi hariç tutulursa sadece 1 öğretmen yada usta öğreticinin görev yaptığı anasınıflarında öğrenci dağılımı ve dolayısı ile öğretmen başına düşen öğrenci sayısında büyük farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Özel Sev İlköğretim Okulu'nda öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 4 iken, bu değer Yunus Emre İlköğretim Okulu anasınıfında ve Saime Özçürümez İlköğretim Okulu anasınıfında12, Ayşe Mirici İlköğretim Okulu anasınıfında25, Kasım Ekenler İlköğretim Okulu anasınıfında 48, Musa Bengi İlköğretim Okulu anasınıfında

57, Hasan Ali Yücel İlköğretim Okulu anasınıfında100, Şehit İshak İlköğretim Okulu anasınıfında ise 117'dir.

Bir insanın bedensel, zihinsel ve sosyal gelişiminin en hızlı olduğu, öğrenci ile birebir ilgi ve iletişimi en gerekli olduğu okul öncesi eğitim döneminde yukarıda verdiğimiz rakamlar gerçekten çok düşündürücüdür.

Okulöncesi eğitimin önemi her ne kadar anlaşılmış ve her geçen gün daha da anlaşılmakta ise de herhangi bir kurum bünyesinden ziyade anaokulları açmak, öğretmen öğrenci dağılımını 4-6 yaş grubundaki çocuklara verimli olabilecek şekilde ayarlamak gibi rasyonel ve kökten çözümler üretilmedikçe okulöncesi eğitim programlarının amaçlarına tam anlamıyla ulaşmaları beklenemez.

4.4.1.1.2. TARSUS'A BAĞLI KASABA VE KÖYLERDEKİ OKULÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARI

Tarsus'a bağlı kasaba ve köylerde anaokulu bulunmamaktadır. Buralarda okul öncesi eğitim ilköğretim okulları bünyesindeki anasınıflarında verilmektedir.

Tablo 4.8. ***Tarsus'a Bağlı Kasaba ve Köylerde İlköğretim Okulları Bünyesindeki Anasınıfı Öğretmen ve Öğrenci Durumu***

Sıra No	Okul Türü	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Usta Öğrtc. Sayısı	ÖBDÖS
Normal Sınıf Sist. Uyg. İ.Ö.O.					
1	Abdullah Dirlik İÖO	23	-	1	23
2	Ali Efendioğlu İÖO	13	-	1	13
3	Atalar İÖO	15	1	-	15
4	Bahşiş İÖO	24	-	1	24
5	Belen İÖO	11	-	1	11
6	Beylice İÖO	16	-	1	16
7	Cinköy İÖO	16	-	1	16
8	Çakırlı İÖO	11	-	1	11
9	Çamalan İÖO	15	-	1	15
10	Çayboyu İÖO	18	-	1	18
11	Dedeler İÖO	13	-	1	13
12	Gülek Atatürk İÖO	16	-	1	16
13	Hacıhamzalı İÖO	18	-	1	18
14	Huzurkent Atatürk İÖO	29	-	1	29
15	Hzk. Kazım Karabekir İÖO	17	-	1	17

16	Huzurkent Latife Hanım İÖO	17	-	1	17
17	Hzk.Y. Muhittin Aybaş İÖO	18	-	1	18
18	Olukkoyağı Ömer Cırık İÖO	16	-	1	16
19	Karadiken İÖO	12	-	1	12
20	Kulak İÖO	16	-	1	16
21	Mehmet Sarı İÖO	12	-	1	12
22	Nacarlı İÖO	12	-	1	12
23	Pirömerli İÖO	17	-	1	17
24	Sağlıklı İÖO	26	-	1	26
25	Ulaş İÖO	20	-	1	20
26	Yeşiltepe İÖO	15	-	1	15
Toplam		**436**	**1**	**25**	**16,8**
Birleştirilmiş Sınıf Sist. Uyg. İ.Ö.O					
1	Yeşilkuyu İÖO	20	-	1	20
2	Kaleburcu İÖO	13	-	1	13
3	Bağlarbaşı İÖO	12	-	1	12
Toplam		**45**	**-**	**3**	**15**
GENEL TOPLAM		**481**	**1**	**28**	**16,6**

Kaynak: Tarsus İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Çalışma sahasında anasınıfı bulunan ilköğretim okullarının 26 tanesinde normal sınıf sistemi uygulanırken, 3 okulda birleştirilmiş sınıf sistemi uygulanmaktadır.

Kasaba ve köy okullarındaki anasınıfı öğrenci sayısını incelediğimizde şehir merkezindeki gibi büyük tezatlarla karşılaşmayız. Burada anasınıfı öğrenci sayısı en fazla olan okul 29 öğrenci ile Huzurkent Atatürk İlköğretim Okuludur. Öğrenci sayısı en az olan okullar ise 11'er öğrenci ile Belen ve Çakırlı İlköğretim Okullarıdır. Her okulda 1 öğretmen yada usta öğreticinin görev yaptığı okullarda öğretmen başına düşen öğrenci sayısı da (16.8) şehir merkezinde okullara (33.1) göre nisbeten orantılıdır.

Burada değinmemiz gereken en önemli husus, Tarsus'a bağlı kasaba ve köylerdeki okul öncesi öğretmen azlığıdır. Zira kasaba ve köylerdeki 29 anasınıfında sadece 1 tanesinde öğretmen mevcut iken, diğer 28 okulda usta öğreticiler görev yapmaktadır.

Çalışmamızın daha önceki bölümlerinde de belirtildiği gibi okul öncesi eğitim çocuğun gelişim açısından eğitim basamaklarının en önemlisidir. Bu derece önemli bir

görevin alanında üniversite bitirmeyen kişilerce yürütülmesi eğitim-öğretimin kalitesi ve verimliliği açısından olumsuzdur.

4.4.1.1.3. ÇAMLIYAYLA İLÇESİNDEKİ OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARI

Havzadaki iki şehir merkezinden biri olan Çamlıyayla ilçe merkezinde ve Çamlıyayla'ya bağlı kasaba ve köylerde anaokulu bulunmamaktadır. Gerek merkezde gerekse merkeze bağlı kasaba ve köylerde okulöncesi eğitim, ilköğretim okulları bünyesinde bulunan anasınıflarında verilmektedir.

Tablo 4.9. ***Çamlıyayla'da Anasınıfı Öğrenci-Öğretmen Durumu***

Sıra No	Okul Adı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Usta Öğrtc. Sayısı	ÖBDÖS
1	Atatürk İ.Ö.O. Anasınıfı	21	1	-	21
2	Sebil İ.Ö.O. Anasınıfı	17	1	-	17
3	Sarıkavak İ.Ö.O. Anasınıfı	17	-	1	17
4	Darıpınarı İ.Ö.O. Anasınıfı	15	-	1	15
5	Fakılar İ.Ö.O. Anasınıfı	12	-	1	12
6	Belçınar İ.Ö.O. Anasınıfı	16	-	1	16
Toplam		**98**	**2**	**4**	**16.3**

Kaynak:Çamlıyayla İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

İlçedeki 6 anasınıfında toplam 98 öğrenci bulunmakta ve 2'si öğretmen 4'ü usta öğretici olmak üzere 6 kişi görev yapmaktadır. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ise 16.3'tür.

Çamlıyayla Merkez Atatürk İlköğretim Okulu anasınıfında 21 öğrenci eğitim-öğretim görmekte 1 öğretmen görev yapmaktadır. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 21'dir. Kasaba ve köylerdeki öğrenci sayısı daha azdır.

Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı bakımından uygun olan anasınıflarında üzerinde durulması gereken bir husus, Çamlıyayla Merkez ve Sebil kasabasında okulöncesi eğitiminin anasınıfı öğretmenleri tarafından verilirken, diğer 4 okulda öğretmen bulunmaması ve usta öğreticilerin görev yapmasıdır. Bu durumun sakıncalarına çalışmamızın daha önceki bölümlerinde değinilmiştir.

4.4.1.2. İLKÖĞRETİM

İlköğretim 6-14 yaş grubundaki öğrencilere temel becerileri kazandıran, ilgi ve yeteneklerini geliştirerek onları hayata ve sonraki eğitim kurumlarına hazırlayan eğitim devresidir.

1998-1999 eğitim-öğretim yılı ile birlikte kademeli olarak uygulanmaya başlanan sekiz yıllık eğitim programı çerçevesinde ilkokul ve ortaokul düzeyinde derslerin bütünlüğü amaçlanmıştır. (Ünlü,2001:31)

İlköğretim kurumları resmi ve özel ilköğretim okulları, yatılı ilköğretim bölge okulları ve pansiyonlu ilköğretim bölge okullarından oluşur.

4.4.1.2.1. TARSUS ŞEHİR MERKEZİNDE EĞİTİM-ÖĞRETİM FAALİYETLERİNİ SÜRDÜREN İLKÖĞRETİM KURUMLARI

Tarsus şehir merkezinde eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdüren 44 ilköğretim okulu bulunmaktadır. Bu okullardan 3 tanesi Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı özel okul statüsünde iken, diğer 41 okul devlet okuludur. Bu okullarda 2004-2005 eğitim öğretim yılı itibariyle 1251 öğretmen görev yapmakta ve 40320 öğrenci okumaktadır. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı özel okullarda 9,5 iken, devlet okullarında 33,9'dir.

Tablo 4.10. Tarsus Şehir Merkezinde Bulunan İlköğretim Okulları (2004-2005)

Sıra No	Okul Adı	Derslik sayısı	Öğretmen sayısı	Öğrenci sayısı	ÖBDÖS	Öğretim durumu
1	Ahmet Yesevi İ.Ö.O.	16	16	551	34,4	Normal
2	Ahmet Zeki Şanlı İ.Ö.O.	20	20	477	23,9	Normal
3	Ali Mistilli İ.Ö.O.	11	21	846	40,3	İkili
4	Atatürk İ.Ö.O.	27	33	1131	34,3	Normal
5	Ayşe Mirici İ.Ö.O.	28	30	987	32,9	Normal
6	Barbaros İ.Ö.O.	10	20	574	28,7	İkili
7	Beydeğirmeni İ.Ö.O.	21	26	968	37,2	Normal
8	Cumhuriyet İ.Ö.O.	8	17	612	36	İkili
9	Çağlayan İ.Ö.O.	7	15	726	48,4	İkili
10	Çukurova Sanayi İ.Ö.O.	20	46	1789	38,9	İkili
11	Dr. İ. Kolukırıkoğlu İ.Ö.O.	9	18	698	38,8	İkili
12	DumlupınarHürriyet İ.Ö.O.	22	25	571	22,8	Normal
13	Emine Boro İ.Ö.O.	18	32	1459	45,6	İkili
14	Fahrettin Paşa İ.Ö.O.	26	54	1852	34,3	İkili
15	FatihSulatanMehmetİ.Ö.O.	28	52	2038	39,2	İkili
16	Fevzi Çakmak İ.Ö.O.	28	49	1680	34,3	İkili
17	Hasan Ali Yücel İ.Ö.O.	16	39	894	22,9	İkili

18	Hasan Karamehmet İ.Ö.O.	35	19	1008	53	Normal
19	HayrunnisaKöylügil İ.Ö.O.	20	24	771	32,1	Normal
20	İbrahim Kozacıoğlu İ.Ö.O.	12	30	780	26	İkili
21	İstiklal İ.Ö.O.	27	43	1410	32,8	İkili
22	Kasım Ekenler İ.Ö.O.	28	52	1522	29,3	İkili
23	Kazım Taşkın	33	31	1099	35,5	Normal
24	KerimÇeliktaşTürkocağıİÖO	12	24	626	26,1	Normal
25	Kerime Özkul İ.Ö.O.	10	20	743	37,2	İkili
26	Kurtuluş İ.Ö.O.	13	27	818	30,3	İkili
27	Lütfiye Benli İ.Ö.O.	16	29	1188	41	İkili
28	Mehmet Akif Ersoy İ.Ö.O.	33	33	918	27,8	Normal
29	Musa Bengi İ.Ö.O.	9	20	647	32,4	İkili
30	Namık Kemal İ.Ö.O.	10	26	775	29,8	İkili
31	Pakize Bayraktar İ.Ö.O.	17	18	570	31,7	Normal
32	Sadık Eliyeşil İ.Ö.O.	22	42	1408	33,5	İkili
33	Saime Özçürümez İ.Ö.O.	15	7	189	27	Normal
34	Sakarya İ.Ö.O.	7	7	129	18,4	Normal
35	Şehit İshak İ.Ö.O.	24	39	1591	40,8	İkili
36	Turgut İçgören İ.Ö.O.		30	1473	49,1	İkili
37	75. Yıl Kocatepe İ.Ö.O.	32	28	718	25,6	Normal
38	27 Aralık İ.Ö.O.	9	12	188	15,7	Normal
39	Yunus Emre İ.Ö.O.	35	31	809	26,1	Normal
40	100. Yıl İ.Ö.O.	17	32	1406	43,9	İkili
41	Pnsynl.M.İstemihanTalayİÖO	32	28	866	30,9	Normal
	TOPLAM	**783**	**1165**	**39505**	**33,9**	
	Özel İ.Ö.O.					
42	Özel Tarsus SEV İ.Ö.O.	17	40	309	7,7	Normal
43	Özel Tarsus Bahar İ.Ö.O.	20	31	373	12	Normal
44	Özel Tarsus Toros İ.Ö.O.	22	15	133	8,9	Normal
	TOPLAM	59	86	815	9,5	
	GENEL TOPLAM	**842**	**1251**	**40320**	**32,2**	

Kaynak: Tarsus İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Eğitim-öğretim faaliyetlerinin verimliliği öğrenci sayıları ile yakından ilgilidir. Normal bir sınıf büyüklüğünün 16-25 arasında olması gerektiğini (Başar,1999:30) düşünürsek Tarsus şehir merkezindeki ilköğretim okullarında öğretmen sayısının öğrenci sayısına orantılı olmadığı dikkat çekmektedir. Aynı zaman da öğretmen dağılımının dengesiz yapıldığı göze çarpmaktadır. Zira şehir merkezinde faaliyet gösteren Hasan Karamehmet İlköğretim Okulu'nda 1008 öğrencinin bulunmasına rağmen 19 öğretmen görev yapmakta ve öğretmen başına 53 öğrenci düşmektedir. Yine şehir merkezinde bulunan ve aynı zamanda Tarsus'un en eski ilkokulu olma özelliğine sahip olan Kerim Çeliktaş Türkocağı İköğretim Okulu'nda 626 öğrenci bulunmakta ve 24 öğretmen görev yapmaktadır. Bu okulda öğretmen başına 26.1 öğrenci düşmektedir. 27 Aralık İlköğretim Okulunda öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 15,7 , Fatih Sultan Mehmet İlköğretim Okulunda ise bu değer 39,2'dir. Bu rakamlar Tarsus

şehir merkezindeki ilköğretim okullarında öğretmen dağılımındaki dengesizliği açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Özel okullarda ise öğretmen sayısı ile ilgili herhangi bir sorunla karşılaşılmamaktadır. Ancak merkezdeki ilköğretim okulu öğrencilerinin sadece % 2'sinin özel okullarda okuduğu düşünülürse bu oranın dengeleri değiştirecek kadar önemli olmadığı görülür.

4.4.1.2.1.1. TARSUS ŞEHİR MERKEZİNDEKİ İLKÖĞRETİM OKULLARINDA TEDRİSAT DURUMU

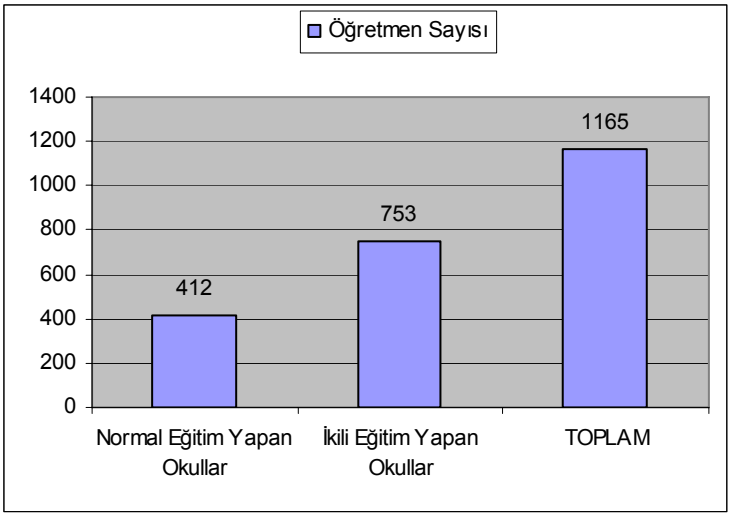
Şehir merkezinde bulunan 44 ilköğretim okulundan 21 tanesinde normal eğitim yapılırken 23 okulda da ikili eğitim yapılmaktadır.Özel okullarda normal eğitim yapma oranı %100 iken, devlet okullarında bu oran % 43,9 dur.Devlet okullarının % 56,1'i ise ikili eğitim yapmaktadır.

İlköğretim okullarında eğitim-öğretim faaliyetlerini normal eğitim yaparak sürdüren 18 devlet okulunda toplam 412 öğretmen görev yapmakta ve 12576 öğrenci eğitim-öğretime devam etmektedir. Normal eğitim uygulayan okullarda bir öğretmene 30,5 öğrenci düşmektedir.İkili eğitim uygulayan okullarda ise bu değer bir öğretmene 35,8 öğrencidir. İkili eğitim uygulayan okullarda 753 öğretmen görev yapmakta ve 26929 öğrenci eğitim-öğretim sürdürmektedir.

Tablo 4.11. ***Tarsus Şehir Merkezindeki Devlet Okullarında Mevcut Öğretmen ve Öğrenci Sayısı Dağılımı***

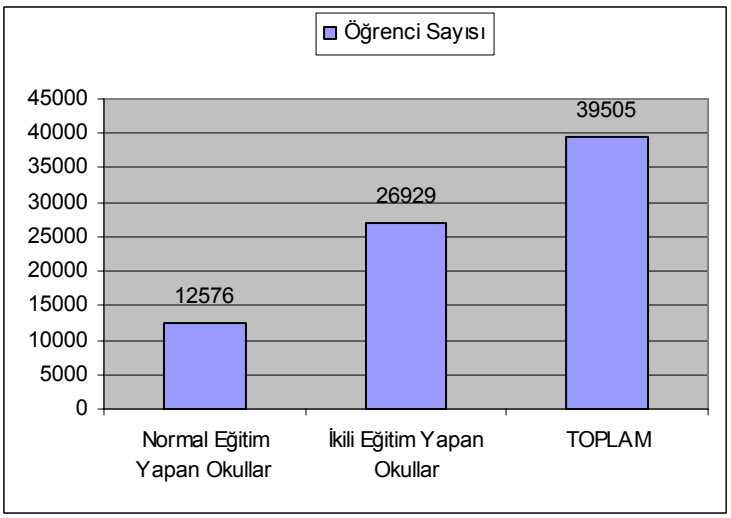
	Öğretmen Sayısı	**Öğrenci Sayısı**	**ÖBDÖS**
Normal Eğitim Yapan Okullar	412	12576	30,5
İkili Eğitim Yapan Okullar	753	26929	35,8
TOPLAM	**1165**	**39505**	**33,9**

Kaynak: Tarsus İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Şekil 9. Tarsus Şehir Merkezindeki Devlet Okullarında Tedrisat Duruma Göre Öğretmen Dağılımı

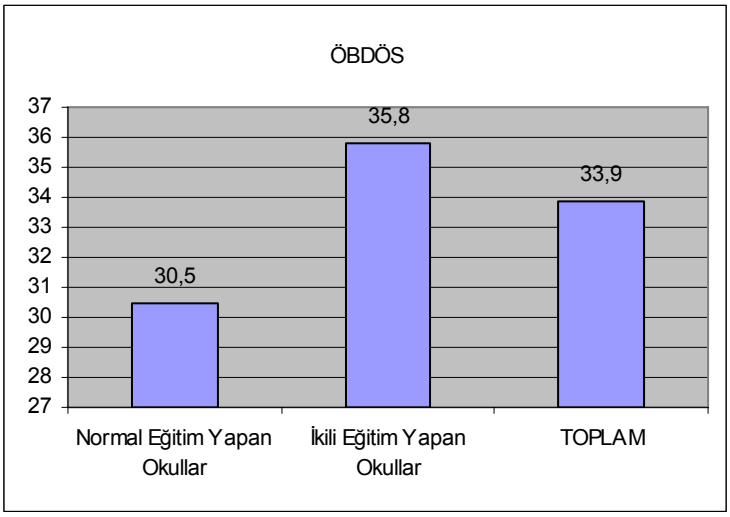
Yandaki grafikte de görüldüğü gibi ikili eğitim yapan okullarda öğretmen sayısı daha yüksektir. Öğretmenlerin % 64,6 sı ikili eğitim yapan okullarda görev yaparken % 35,4'ü normal eğitim uygulayan okullarda görev yapmaktadır.

Şekil 10. Tarsus Şehir Merkezindeki Devlet Okullarında Tedrisat Duruma Göre Öğrenci Dağılımı

Tedrisat durumuna göre öğrencilerin okullara dağılımına baktığımızda normal eğitim ve ikili eğitim yapan okulların oranında büyük bir fark olmamasına rağmen (% 43,9 normal eğitim, % 56,1 ikili eğitim) bu okullarda eğitim-öğretimi sürdüren öğrenci oranındaki fark dikkat çekicidir.

Şehir merkezindeki devlet ilköğretim okullarındaki 39505 öğrencinin 12576'sı (%31,8) normal eğitim yapan okullarda, 26929'u (%68,2) ise ikili eğitim yapan okullarda okumaktadır.

Yandaki grafikten de anlaşılacağı üzere öğretmen başına düşen öğrenci sayısı normal eğitim yapan okullarda 30,5 iken bu değer ikili eğitim yapan okullarda 35.8'e tekabül etmektedir.

Şekil 11. Tarsus Şehir Merkezindeki Devlet Okullarında Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı

Bu değerler birbirine yakın olsa da normal eğitim ve ikili eğitim yapan okulları tek tek ele aldığımızda öğretmen ve öğrenci sayılarındaki dengesiz dağılım burada da ön plana çıkmaktadır. İkili eğitim yapan okullar merkezi yerlerde bulunan ve okula olan rağbeti ancak ikili eğitim uygulayarak karşılayabilecek durumda olan okullardır. Bunlara Sadık Eliyeşil İlköğretim Okulu, Kasım Ekenler İlköğretim Okulu gibi okullar örnek gösterilebilir. Şehir merkezinde bulunmaları dolayısı ile gelen rağbete cevap verebilmek için normal eğitime geçmeyip ikili eğitim uygulamasını sürdüren okullarda bu eğitim şekli hiç kuşkusuz çeşitli olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir. İkili eğitim yapan okullarda bina, çeşitli altyapı, zaman hatta öğretmen açısından ekonomik yarar sağlanılmasına rağmen eğitim öğretim kalitesi açısından olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Eğitimin bir toplumda üzerinde durulması gereken en önemli konu olduğu gerçeğinden yola çıkarak ikili eğitim yapan okulların en kısa sürede gerekli altyapı, ihtiyaca cevap verebilecek kadar okul, derslik ve öğretmen vb. imkanlar sağlanarak normal eğitime geçmeleri artık zaruri bir hal almıştır.

4.4.1.2.2. TARSUS İLÇESİNE BAĞLI KASABA VE KÖYLERDE EĞİTİM-ÖĞRETİM FAALİYETLERİNİ SÜRDÜREN İLKÖĞRETİM KURUMLARI

Tarsus ilçesindeki kasaba ve köylerde 2004-2005 eğitim-öğretim yılı itibariyle 78 ilköğretim okulu eğitim-öğretim faaliyetlerine devam etmektedir.Bu okulların 40'ında normal

sınıf sistemi uygulanırken, 38'inde de birleştirilmiş sınıf sistemi uygulanmaktadır.Normal sınıf sistemi uygulayan okulların 28 tanesi, birleştirilmiş sınıf sistemi uygulayan okulların ise 26 tanesi havza sınırlarımız içinde yer almaktadır.

4.4.1.2.2.1. NORMAL SINIF SİSTEMİ UYGULAYAN İLKÖĞRETİM OKULLARI

Çalışma sahasında bulunan ve normal sınıf sistemi uygulayan Tarsus'a bağlı kasaba ve köy ilköğretim okullarında 2004-2005 eğitim-öğretim yılında 249 öğretmen görev yapmakta ve 6231 öğrenci bulunmaktadır.Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 25.2'dir.

Tablo 4.12. Havzanın Tarsus'a Bağlı Kasaba ve Köylerinde Normal Sınıf Sistemi Uygulayan İlköğretim Okulları ve Tedrisat Durumları (2004-2005)

Sıra No	Okul Adı	Derslik Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	ÖBDÖS	Öğretim Durumu
1	Abdullah Dirlik İ.Ö.O.	14	12	342	28,5	Normal
2	Aliefendioğlu İ.Ö.O.	8	9	230	25,6	Normal
3	Atalar	13	12	244	20,3	Normal
4	Bahşiş	14	16	373	23,3	Normal
5	Belen	8	3	105	35	Normal
6	Beylice	9	6	181	30,2	Normal
7	Cinköy	9	9	145	16,1	Normal
8	Çakırlı	8	7	122	17,4	Normal
9	Çamalan	8	2	154	77	Normal
10	Çayboyu	9	7	166	23,7	Normal
11	Damlama	8	8	156	19,5	Normal
12	Dedeler	8	8	236	29,5	Normal
13	Gülek Atatürk	10	5	191	38,2	Normal
14	Hacıhamzalı	15	10	323	32,3	Normal
15	Hzk. Atatürk	13	25	669	26,8	İkili
16	Hzk. Kazım Karabekir	9	11	230	20,1	Normal
17	Hzk. Latife Hanım	10	17	360	21,2	İkili
18	Hzk. Yücel Nuh Aybaş	14	14	355	25,4	Normal
19	Olukkayağı Ömer Cırık	9	6	135	22,5	Normal
20	Karadiken	9	8	111	13,9	Normal
21	Kulak	9	8	154	19,3	Normal
22	Nacarlı Mehmet Sarı İ.Ö.O	6	2	79	39,5	Normal
23	Nacarlı	9	7	156	22,3	Normal
24	Pirömerli	14	7	209	29,9	Normal
25	Sağlıklı	16	13	331	25,5	Normal
26	Ulaş	10	7	195	27,9	Normal
27	Yeşiltepe	8	6	186	31	Normal
28	İnköy	2	4	93	23,3	İkili
	TOPLAM	**279**	**249**	**6231**	**25,02**	

Kaynak: Tarsus İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Huzurkent Atatürk İlköğretim Okulu, Huzurkent Latife Hanım İlköğretim Okulu ve İnköy İlköğretim Okulu dışında normal eğitimin yapıldığı okullarda öğrenci dağılımı bulundukları yerleşmelerin nüfusu ile orantılı şekildedir.

Öğrenci sayısı en fazla olan Huzurkent Atatürk İlköğretim Okulu'nda 669 öğrenci eğitim-öğretimine devam etmekte, 25 öğretmen görev yapmaktadır. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 26.8'dir. Çamalan İlköğretim Okulu'nda bu oran 77, Nacarlı Mehmet Sarı İlköğretim Okulu'nda 39.5, Karadiken İlköğretim Okulu'nda13.9'dur.

Kasaba ve köyler genelindeki normal sınıf sistemi uygulayan İlköğretim Okulları'nda öğretmen başına düşen öğrenci sayısı (25.2) eğitim-öğretim açısından normal değerdedir. 28 okuldan 25 tanesinde normal eğitim uygulanması ise ikili eğitimin dezavantajlarını ortadan kaldıran olumlu bir durumdur.

4.4.1.2.2.2. BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIF SİSTEMİ UYGULAYAN İLKÖĞRETİM OKULLARI

Tarsus'ta 38 okulda birleştirilmiş sınıf sistemi uygulanmaktadır. Bunların 26 tanesi havza sınırları içinde yer almaktadır.

Tablo 4.13. ***Havzanın Tarsus'a Bağlı Kasaba ve Köylerinde Birleştirilmiş Sınıf Sistemi Uygulayan İlköğretim Okulları ve Tedrisat Durumları (2004-2005)***

Sıra No	Okul Adı	Şube Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	ÖBDÖS	Öğretim Durumu
1	Akgedik İ.Ö.O.	5	5	163	32,6	Normal
2	Aliağa İ.Ö.O.	5	1	30	30	Normal
3	Alibeyli İ.Ö.O.	1	0	16	16	Normal
4	Ardıçlı İ.Ö.O.	5	1	42	42	Normal
5	Bağlarbaşı İ.Ö.O.	5	3	73	24,3	Normal
6	Boğazpınar İ.Ö.O.	5	0	34	-	Normal
7	Bolatlı İ.Ö.O.	5	5	119	23,8	Normal
8	Boztepe İ.Ö.O.	3	0	23	-	Normal
9	Böğrüeğri İ.Ö.O.	3	1	19	19	Normal
10	Çavdarlı İ.Ö.O.	1	2	26	13	Normal
11	Çukurbağ İ.Ö.O.	1	0	13	-	Normal
12	Dilek Günay İ.Ö.O.	5	4	91	22,8	Normal
13	DrAliNadirÖmerHaytaİÖO.	5	1	37	37	Normal
14	Gömmece İ.Ö.O.	3	1	13	13	Normal
15	İbrişim İ.Ö.O.	3	1	24	24	Normal
16	Kadelli İ.Ö.O.	5	2	36	18	Normal
17	Kaleburcu İ.Ö.O.	5	3	78	26	Normal
18	Karakütük İ.Ö.O.	5	1	41	41	Normal

19	Kızılçukur İ.Ö.O.	1	1	13	13	Normal
20	Meşelik İ.Ö.O.	5	2	35	17,5	Normal
21	Özbek İ.Ö.O.	5	5	118	23,6	Normal
22	Sayköy İ.Ö.O.	2	1	14	14	Normal
23	Topaklı İ.Ö.O.	5	2	48	24	Normal
24	Yanıkkışla İ.Ö.O.	2	2	44	22	Normal
25	Yeşilkuyu İ.Ö.O.	5	4	92	23	Normal
26	Yalamık İ.Ö.O.	1	1	7	7	Normal
	TOPLAM	**96**	**49**	**1249**	**25,5**	

Kaynak: Tarsus İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Tablodan da anlaşılacağı üzere havzada 26 ilköğretim okulunda birleştirilmiş sınıf sistemi uygulanmaktadır. Tamamında normal eğitimin yapıldığı bu okullarda 49 öğretmen görev yapmakta ve 1249 öğrenci okumaktadır. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 25,5'tir.

Çalışma sahamızda kasaba ve köylerde eğitim-öğretimi sürdüren 7480 öğrencinin % 16,7 si (1249 öğrenci) birleştirilmiş sınıf sistemi uygulayan okullarda okumaktadır. Bu değer eğitim-öğretim faaliyetlerinin verimli olarak yürütülebilmesi için göz ardı edilemeyecek bir değerdir.

Öğrenci sayısının az olduğu köylerde her sınıf için ayrı bir öğretmen görevlendirilememekte ve birleştirilmiş sınıf sistemi uygulanmaktadır. Öğretmen sayısına göre değişebilmekle birlikte genel olarak ilköğretim 1., 2. ve 3. sınıflarının bir, 4. ve 5. sınıflarının da ayrı bir sınıf gibi ele alındığı bu sistem beraberinde bazı sorunları da gündeme getirmektedir. Zira eğitimin temelinin atıldığı ilköğretim 1. kademesinde özellikle 1., 2. ve 3. sınıflarında temel becerilerin kazanılması öğretmenin yakın ilgisi ile mümkündür. Ancak böyle bir uygulamada öğretmen öğrencilerine zaman ayırmakta ve konuları dengelemede normal okullarda görev yapan bir öğretmen kadar şanslı olamayacak ve bu durum öğrencileri de etkileyecektir. İlköğretimin ilk yıllarında temel becerilerden mahrum olarak yetişen bir öğrenci eğitim-öğretim hayatının geri kalan kısmında bu eksikliği hep yaşayacak ve bu durumun telafisi zor olacaktır. Bu nedenle birleştirilmiş sınıf uygulaması kaldırılmalı veya ilköğretimin 1., 2. ve 3. sınıfları için ayrı öğretmenler görevlendirilmelidir.

4.4.1.2.2.3. TAŞIMALI EĞİTİM UYGULAYAN İLKÖĞRETİM OKULLARI

Gerek birleştirilmiş sınıf sisteminin olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak, gerekse çeşitli nedenlerle eğitim-öğretim faaliyetlerinin sürdürülemediği yerleşmelerde öğrencilerin eğitim-öğretim hizmetlerinden faydalanmalarını sağlamak amacıyla yapılan taşımalı eğitim uygulaması Tarsus genelinde 34 okulda yapılmaktadır. Bunlarda 23 tanesi havza içinde yer almaktadır.

Tablo 4.14. ***Tarsus'ta Taşımalı Eğitim Yapılan Okullar***

MERKEZ OKULUN	**TAŞINAN OKULUN**			**Öğretim durumu**
Adı	**Adı**	**Merkeze olan uzaklığı**	**Taşınan öğrenci sayısı**	
Sağlıklı İ.Ö.O.	Kayadibi	5	44	Normal
	Eskişehir + Kurbanlı	5	21	
	Gürlü + Göçerler	7	19	
	Sağlıklı Akdam Mah.	3	19	
Damlama İ.Ö.O.	Karakütük	11	25	Normal
	Boğazpınar	25	20	
	Kurtçukuru	17	8	
	Yanıkkışla	6	13	
	Çiftlik	11	16	
	Ç. Ereze	14	18	
	Çağıl-Tümbül	3	21	
	Dörtler Avşarlı Mah.	4	13	
Ulaş İ.Ö.O.	Çavdarlı-Keşbükü	10	14	Normal
	Meşelik	10	23	
Cinköy İ.Ö.O.	Çiriştepe	5	31	Normal
	Taşçılı *	7	30	
Yeşiltepe	Yeşilkuyu	3	35	Normal
Huzurkent Atatürk İ.Ö.O.	Köselerli	8	26	İkili
Abdullah Dirlik İ.Ö.O.	İbrişim	3	49	Normal
	Sıraköy	7	31	
	B. Kösebalcı	9	38	
	K. Kösebalcı	7	50	
	Sakızçukuru	10	24	
	İnbaşı	8	17	
	MuhatK.+Sıraköy K.bucak	8	23	
	Çevreli	7	30	
Olukkoyağı Ömer Cırık	İnköy	7	21	Normal
	Efeler	6	12	
Gülek Atatürk İ.Ö.O.	Araca+Gelgez Mevkii	6	60	Normal
	Ardıçlı	10	22	
	Sepetçi Mevkii	6	24	
Hacıhamzalı İ.Ö.O.	Göcük+Himmetoğlu	7	37	Normal
	Alibeyli	7	21	
	Kızılçukur	8	26	
	Tosmurlu	4	15	
	Pınarlı+ Mamat	6	25	
	Teknecik Mah.	4	81	
	H. Hamzalı Camii Mah.	3	68	
	Kerimler*	6	32	

Dedeler İ.Ö.O.	Sayköy	5	36	Normal
	Taşkuyu	3	66	
	Dedeler-Killik Mevki	4	12	
Beylice İ.Ö.O.	Topaklı	4	25	Normal
	Yalamık	20	22	
Çamalan İ.Ö.O.	Çukurbağ+Ç. Emisili	12	27	Normal
	Sarışıh	5	18	
	Sandal+Anadolu	15	41	
	Yeniköy + Çatalçeşme	6	28	
	Güzeloluk+Kaburgediği	10	19	
Pirömerli İ.Ö.O.	Boztepe	17	27	Normal
	Böğrüeğri	16	33	
	Dorak*	6	28	
	Kaklıktaşı	6	49	
	Tepetaşpınar*	7	30	
Karadiken İ.Ö.O.	Tepeköy	5	26	Normal
Çayboyu İ.Ö.O.	Baharlı*	6	36	Normal
	Ağzıdelik*	6	22	
Aliefendioğlu İ.Ö.O.	K. Aliağa+Hasanağa	8	39	Normal
	B. Aliağa	9	27	
	Yeniçay	11	21	
Ahmet Yesevi İ.Ö.O.	Mantaş	3	50	Normal
	Çiftlik Evleri Mevki	3	25	
Ayşe Mirici İ.Ö.O.	İncirlikuyu	4	69	Normal
M.İstemihanTalayP.İ.Ö.O	Takbaş	8	42	Normal
	Sucular	10	51	
	Takbaş Çiftlik Mevkii	6	35	
	Kaleburcu	5	31	
	Bağlarbaşı	7	21	
	Akçakocalı+Kartaltepe M.	12	25	
75.Yıl Kocatepe İ.Ö.O.	Bolatlı	4	27	Normal
	Akgedik	6	18	
	Dadalı	7	42	
	Mahmutağa *	9	18	
	Cırbıklar *	19	35	
	Camilimanda *	11	22	
	Özbek	9	57	
	Karayayla	20	20	
	Çamtepe	13	48	
Kadelli İ.Ö.O	Kadelli Dörtler Mah.	3	25	Normal
Kulak İ.Ö.O.	K. Hataylılar Mah. Mevkii	4	50	Normal

*=Tarsus'a bağlı olup havza sınırları dışında bulunan yerleşmeler
Kaynak:Tarsus İlçesi 2004-2005 Eğitim- Öğretim Yılı Taşımalı İlköğretim Uygulaması Bilgi Formu

Tarsus merkezindeki ve çalışma sahamızın içinde bulunan kasaba ve köylerdeki öğrenci sayısının 47800 olduğu gerçeğinden yola çıkarsak, bu okullardaki taşımalı eğitimden yararlanan öğrenci sayısı (2445 öğrenci) azımsanmayacak değerdedir. Zira toplam öğrenci

sayısı ile oranladığımızda öğrencilerin % 5.1'inin taşımalı eğitim sayesinde eğitim öğretim faaliyetlerini sürdürebildiğini görmekteyiz.

Tarsus Çayı Havzası'nda ulaşım imkanlarının gelişmiş olması, iklim koşullarının ulaşımı dolayısı ile taşımalı eğitim uygulamasını engelleyecek özellikte olmaması öğrenciler için kuşkusuz önemli bir avantajdır. Çünkü öğrenciler eğitim öğretim faaliyetlerini yatılı okullara gerek kalmadan ailesinin yanında günlük geliş gidiş yaparak sürdürebilmektedir. Havzadaki pansiyonlu okul sayısının 1 tane olması bu sebeple açıklanabilir. Çalışma sahamızda taşımalı eğitim uygulamasının bu derece gelişmiş olması yatılı ilköğretim okullarının yapımına olanak vermemiş ve dolayısıyla bu okulların öğrenciler üzerindeki olumsuz etkileri ortadan kalkmıştır. Zira 6-14 yaş dönemi ilköğretim dönemi olması yanında bir çocuğun kişiliğinin oturmaya başladığı, çevresinden en çok etkilenebileceği ve ailesinin her türlü desteğine en çok ihtiyaç duyacağı dönemlerden biridir.

Bunlarla birlikte taşımalı eğitim uygulamasının bazı dezavantajları da vardır. Bir yerden başka bir yere gidiş geliş yapan öğrenci kuşkusuz yorulmakta ve dersleri anlamakta diğer arkadaşları kadar şanslı olamamaktadır. Bu duruma Damlama ilköğretim okuluna 25 km. mesafede bulunan Boğazpınar köyünün 20 öğrencisi örnek gösterilebilir. Boğazpınar İlköğretim Okulu'nda birleştirilmiş sınıf sistemi uygulaması, öğretmen yetersizliği bu öğrencileri başka bir okula yönlendirmiştir.

Burada üzerinde durulması gereken bir noktada taşımalı eğitim uygulaması ile eğitim öğretim faaliyetlerini devam ettiren öğrencilerin ya köylerindeki okulun kapalı olması (Köselerli İlköğretim Okulu, Aliağa İlköğretim Okulu , Kayadibi İlköğretim Okulu gibi)yada birleştirilmiş sınıf sistemi uygulamasının olumsuz etkilinden dolayı taşımalı eğitimi tercih ettikleridir.

Çalışma sahasında taşımalı eğitimin yapıldığı 23 okuldan sadece Huzurkent Atatürk İlköğretim Okulu'nda ikili eğitim uygulanmaktadır. Diğer 22 okulda ise eğitim-öğretim faaliyetleri normal eğitim şeklinde yürütülmektedir. Öğrencilerin sabahın erken saatlerinde ya da özellikle kışın akşam saatlerinde taşınmaması açısından olumlu olmasının yanında, normal eğitim yapan okullar taşımalı eğitim yapan çocuklar açısından öğle yemeği ve ortalama 1.5 saatlik öğle arasının nasıl geçirileceği konusunda bir belirsizliği de beraberinde getirmektedir.

Bu olumsuzlukları ortadan kaldırmak için tüm okullar çevresinin ihtiyacına cevap verebilecek şekilde planlanmalıdır. Öğretmen sayısı da Öğrenci ihtiyacına cevap verebilecek düzeyde ayarlanmalıdır. Tüm bunlar yapılamıyorsa da öğrenciler için uzaklığı 10 km.'yi geçmeyen koordinatör okullar belirlenmeli ve öğrenciler eğitim-öğretimlerini bu okullarda sürdürmelidir.

4.4.1.2.3. ÇAMLIYAYLA İLÇESİNDE EĞİTİM ÖĞRETİM FAALİYETLERİNİ SÜRDÜREN İLKÖĞRETİM KURUMLARI

Çalışma sahamızın içinde yer alan Çamlıyayla ilçesinde 2005-2006eğitim öğretim yılı itibariyle 6 ilköğretim okulu bulunmaktadır. Bu okullardan yalnızca Atatürk İlköğretim Okulu şehir merkezindedir. Diğer okullar Çamlıyayla'ya bağlı kasaba ve köylerde eğitim-öğretim hizmetlerine devam etmektedir.

Tablo 4.15. ***Çamlıyayla İlçesinde Eğitim Öğretim Faaliyetlerini Sürdüren İlköğretim Kurumları***

Sıra No	Okul Adı	Derslik Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	ÖBDÖS	Öğretim Durumu
1	Merkez. Atatürk İ.Ö.O.	17	15	433	28.9	Normal
2	Sebil İ.Ö.O.	18	12	316	26.3	Normal
3	Sarıkavak İ.Ö.O.	16	9	193	21.4	Normal
4	Darıpınarı İ.Ö.O.	17	2	210	105	Normal
5	Fakılar B. S. İ.Ö.O.	5	2	56	28	Normal
6	Belçınar B. S. İ.Ö.O.	3		37		Normal
	Genel Toplam		**40**	**1245**	**31.1**	

Kaynak: Çamlıyayla İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Merkez Atatürk İlköğretim Okulu, Sebil İlköğretim Okulu, Sarıkavak İlköğretim Okulu ve Darıpınarı İlköğretim Okulu'nda normal sınıf sistemi uygulanarak eğitim-öğretim faaliyetleri yürütülmektedir. Belçınar ve Fakılar köylerindeki ilköğretim okullarında ise birleştirilmiş sınıf sistemi uygulanmaktadır. Özellikle Fakılar İlköğretim Okulu'nda 2 öğretmenin görev yapması, Belçınar İlköğretim Okulu'nda kadrolu öğretmen olmayışı birleştirilmiş sınıf sistemindeki tüm zorluk ve olumsuzlukların yaşanmasına sebebiyet vermektedir. Zira ilköğretimin 1. kademesinde tüm sınıfların titizlikle tek tek ele alınması

gerekirken 2 öğretmen beş sınıfa ayrı ayrı ders vermek durumunda kalmaktadır. Bu durum eğitim-öğretim faaliyetleri açısından oldukça sakıncalıdır.

Korucak Kisecik , Sarıkavak, Giden, Körmenlik ve Bayçatağı köylerindeki okullar ise öğrenci azlığı ve öğretmen yokluğu sebebiyle kapalı durumdadır. Bu köylerdeki öğrenciler çevre okullara taşınarak eğitim-öğretimlerini sürdürmektedir.

Atatürk İlköğretim Okulu, Sarıkavak İlköğretim Okulu ve Darıpınarı İlköğretim Okulu'nda taşımalı eğitim uygulanmaktadır.

Gerek normal sınıf sistemi, gerek birleştirilmiş sınıf sistemi gerekse taşımalı eğitim uygulayan bu okullardaki toplam öğrenci sayısı 1245'tir. 40 öğretmenin görev yaptığı bu okullarda öğretmen başına 31.1 öğrenci düşmektedir.

4.4.1.3. ORTAÖĞRETİM

Ortaöğretim, ilköğretime dayalı, 4 yıllık öğrenim veren, genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsayan bir eğitim basamağıdır.

Ortaöğretimin amacı 15-18 yaş grubu bireylere bir meslek kazandırmak, onları yüksek öğretime ve hayata hazırlamaktır.

Ortaöğretim çeşitli programlar uygulayan liselerden meydana gelir. Bu liseler Genel Liseler, Anadolu Liseleri, Anadolu Öğretmen Liseleri, Fen Liseleri, Endüstri Meslek Liseleri, Anadolu Meslek Liseleri, Teknik Liseler, İmam Hatip Liseleri, Ticaret Meslek Liseleri, Güzel Sanatlar Liseleri, Pratik Sanat Okulları, Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri gibi değişik türlerde olabilirler. Bunlardan başka Milli Eğitim Bakanlığı'nca gerekli görülen yerlerde orta öğretimin genel, mesleki ve teknik öğretim programlarını bir yönetim altında uygulayan çok programlı liseler giderek yaygınlaşmaktadır.

Ortaöğretim kurumlarının öğrenim süresi uygulanan programın özelliğine göre Milli Eğitim Bakanlığı'nca tespit ediliyordu. 2005-5006 eğitim-öğretim yılına kadar Fen Liseleri, Anadolu Liseleri ve Anadolu ön adı ile başlayan liselerde hazırlık+3 yıl olmak üzere 4 yıl eğitim veriliyordu. Diğer liselerin eğitim süresi ise 3 yıl idi.

2005-2006 eğitim-öğretim yılında başlatılan bir uygulama ile bütün liselerdeki hazırlık sınıfları kaldırılmış ve eğitim-öğretim süresi 4 yıla çıkartılmıştır. Bu çalışma ile müfredatı oldukça yoğun olan lise programında yoğunluğun azaltılması ve eğitim kalitesinin artırılması hedeflenmiştir.

4.4.1.3.1. TARSUS ŞEHİR MERKEZİNDE EĞİTİM-ÖĞRETİM FAALİYETLERİNİ SÜRDÜREN ORTAÖĞRETİM KURUMLARI

Tarsus ilçe merkezinde 2005-2006 eğitim-öğretim yılı itibariyle 30 ortaöğretim kurumu hizmet vermektedir. Toplam 14523 öğrencinin eğitim öğretime devam ettiği bu okullarda 783 öğretmen görev yapmaktadır. (Tarsus İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Verileri) Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ise 18,5 e tekabül etmektedir. Çalışma sahamızdaki liselere özel liseleri de dahil ettiğimiz genel liseler ve meslek liseleri olmak üzere iki grup halinde ele almamız liselerin durumunu daha gerçekçi değerlendirmemiz açısından isabetli olacaktır.

Tablo 4.16. ***Tarsus İlçe Merkezinde Eğitim-Öğretim Faaliyetlerini Sürdüren Genel Liseler***

Sıra No	Okul Adı	Derslik Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	ÖBDÖS	Öğretim Durumu
1	Atatürk Lisesi	21	64	1308	20,4	İkili
2	Tarsus Lisesi	25	58	1077	18,6	İkili
	Tarsus Lisesi (Yadal)			256		İkili
3	Barbaros Hayrettin Lisesi	25	53	1089		İkili
	Barbaros Hayrettin Lis(Yadal)			267		İkili
4	Cengiz Topel Lisesi	25	60	1555	25,9	Normal
	Cengiz Topel Lisesi (Yadal)			266		Normal
5	Cumhuriyet Lisesi	21	50	1075	21,5	Normal
	Cumhuriyet Lisesi (Yadal)			202		Normal
6	İclal Ekenler Lisesi	25	33	524	15,9	Normal
	İclal Ekenler Lisesi (Yadal)			212		Normal
7	Akdeniz Lisesi	10	29	513	17,7	Normal
8	Zühtü Güntaşı Lisesi	18	16	229	14,3	Normal
9	Abdul Kerim Bengi And. Lis.	28	42	785	18,7	İkili
10	Tarsus Mustafa Kemal And.Lis	30	46	852	18,5	Normal
11	Tarsus Anadolu Lisesi	25	1	328	328	Normal
12	Özel Amerikan Lisesi	38	32	199	6,2	İkili
13	Özel Toros Lisesi	15	29	49	1,7	Normal
	Genel Toplam		**513**	**10780**	**21**	

Kaynak: Tarsus İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Çalışma sahamız içinde bulunan 13 genel lisenin 3'ü Anadolu Lisesi, 2'si de özel lise statüsünde iken diğerleri düz liseler ve bunların yabancı dil ağırlıklı bölümlerinde oluşmaktadır. Bu liselerde 513 öğretmen görev yaparken, 10786 öğrenci eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir. Öğretmen başına 21 öğrenci düştüğü genel liselerde öğretmen dağılımının dengesiz yapıldığı görülmektedir. 1555 öğrencinin okuduğu Cengiz Topel Lisesi'nde 60 öğretmen görev yapmakta ve öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 25,9' a tekabül etmektedir. Öte yandan Zühtü Güntaşı Lisesi'nde 229 öğrenci eğitim-öğretime devam ederken, 16 öğretmen görev yapmakta ve öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 14,3 olarak karşımıza çıkmaktadır.

Lise 1. sınıf müfredatında yer alan ve okutulması gereken 12 zorunlu dersin olduğunu düşünürsek Zühtü Güntaşı Lisesi ve Tarsus Anadolu Lisesi'ndeki öğretmen sayısının eğitim-öğretimin kalitesi ve verimliliği açısından son derece yetersiz kaldığını görmekteyiz. Zira Zühtü Güntaşı Lisesi'nde görev yapan öğretmen sayısı 16, Tarsus Anadolu Lisesi'nde ise 1'dir. Zühtü Güntaşı Lisesi'nde dersler farklı branş öğretmenleri tarafından veya diğer liselerde kadrolu öğretmenler tarafından doldurulmaktadır. Özellikle liselerde derslere farklı branş öğretmenlerinin girmesi gerek derslerdeki gerekse üniversite sınavındaki başarıyı etkileyecektir. Tarsus Anadolu Lisesi'nde de benzer bir durum söz konusudur. 2005-2006 eğitim-öğretim yılında açılan okul Tarsus Lisesi'nin binasında ders vermektedir. Tarsus Lisesi yeni kayıtla öğrenci almamıştır. Bina Tarsus Lisesi 10. ve 11. Sınıf öğrencileri mezun olduktan sonra sadece Tarsus Anadolu Lisesine hizmet verecektir. Tarsus Anadolu Lisesi'nde dersler şu an için Tarsus Lisesi öğretmenleri tarafından doldurulmaktadır.

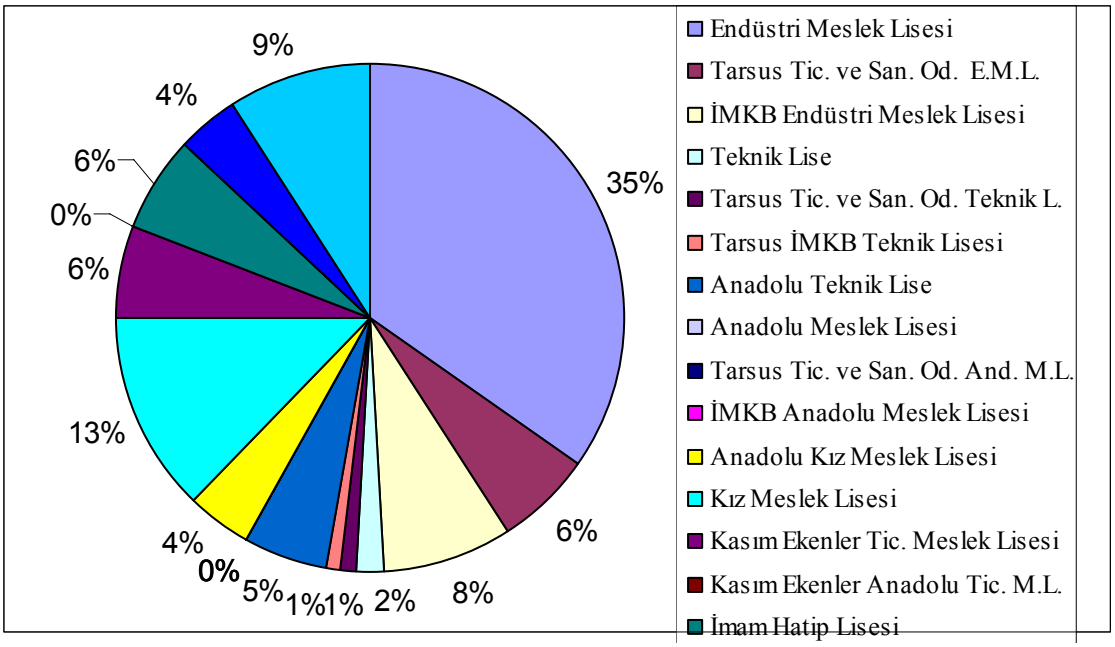
Genel liselerde değinilmesi gereken bir husus da özellikle merkezi yerlerde bulunan Tarsus Lisesi, Cengiz Topel Lisesi, Barbaros Hayrettin Lisesi gibi liselerde öğrenci sayısının diğerlerine göre fazla olmasıdır. Bu liselere talebin fazla olmasında kasaba ve köylerde oturan lise çağındaki öğrencilerin gerek ulaşım gerekse başarı seviyesi bakımından bu okulları tercih etmeleri önemli rol oynamaktadır.

Tablo 4.17. ***Tarsus İlçe Merkezinde Eğitim-Öğretim Faaliyetlerini Sürdüren Meslek Liseleri ve Çok Programlı Liseler***

Sıra No	Okul Adı	Derslik Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	ÖBDÖS	Öğretim Durumu
1	Endüstri Meslek Lisesi	44	134	1294	9.7	Normal
2	Tarsus Tic. ve San. Od. E.M.L.	12	16	234	14.6	Normal
3	İMKB Endüstri Meslek	24	29	309	10.7	Normal

	Lisesi					
4	Teknik Lise			61		Normal
5	Tarsus Tic. San. Od. Teknik L.			46		Normal
6	Tarsus İMKB Teknik Lisesi			25		Normal
7	Anadolu Teknik Lise			201		Normal
8	Anadolu Meslek Lisesi					Normal
9	Tarsus Tic. San. Od. And. M.L.					Normal
10	İMKB Anadolu Meslek Lisesi					Normal
11	Anadolu Kız Meslek Lisesi	21	35	151	4.3	Normal
12	Kız Meslek Lisesi			478		Normal
13	Kasım Ekenler Tic. M.L.	12	14	221	15.8	Normal
14	Kasım Ekenler And. Tic. M.L.					Normal
15	İmam Hatip Lisesi	10	12	232	19.3	Normal
16	Sağlık Meslek Lisesi	6		141		Normal
17	Gözlükule Çok Programlı Lise	16	30	344	11.5	Normal
	Genel Toplam		**270**	**3737**	**13,8**	

Kaynak: Tarsus İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Şekil 12. Tarsus İlçe Merkezinde Öğrencilerin Meslek Liselerine Dağılımı

Tarsus merkezinde 30 liseden 16 tanesi meslek ve 1'i de çok programlı lisedir. Çok programlı liseler hem düz lise hem meslek liselerin çeşitli bölümlerinin bir arada okutulduğu eğitim öğretim kurumlarıdır.

İlçedeki meslek liseleri ve çok programlı lise de 3737 öğrenci eğitim-öğretimini sürdürmekte ve 270 öğretmen görev yapmaktadır. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 13.8'dir. bu değerler Tarsus ilçe merkezindeki genel liseler ve meslek liseleri arsındaki öğretmen ve öğrenci dağılımındaki dengesizliğe dikkat çekmektedir. Genel liselerde en çok öğrencisi bulunan okulun (Cengiz Topel Lisesi) öğrenci mevcudu 1555 iken, meslek liselerinde bu değer 1294 öğrenci ile Endüstri Meslek Lisesine aittir. Anadolu Meslek Lisesi, Tarsus Tic. ve San. Od. Anadolu Meslek Lisesi, İMKB Anadolu Meslek Lisesi ve Kasım Ekenler Anadolu Ticaret Meslek Lisesi'nin hiç öğrencisi bulunmamaktadır.

Yeni sınav sistemine göre meslek lisesi mezunları sınavsız bir üst öğrenim kurumuna geçebilmektedir. Bu durum meslek liselerine olan rağbetin bir kaç yıl öncesine oranla artmasına neden olmuştur. 2005-2006 eğitim öğretim yılı itibariyle merkez liselerde öğrencilerin sadece % 25.7'si meslek liselerinde eğitim öğretime devam etmektedir. Öğrencilerin % 74.3'ü de genel liselerde eğitim-öğretimini sürdürmektedir.

Öğretmen sayısı bakımından da meslek liseleri arasında dengesiz bir dağılım söz konusudur. Zira Endüstri Meslek Lisesi'nde 134 öğretmen görev yaparken Kasım Ekenler Ticaret Meslek Lisesi'nde 14, İmam Hatip Lisesi'nde 12 öğretmen görev yapmaktadır. Kadrolu öğretmeni bulunmayan Anadolu Teknik Lise, Kız Meslek Lisesi, Sağlık Meslek Lisesi gibi okullarda dersler diğer okulların öğretmenleri tarafından doldurulmaktadır.

4.4.1.3.2. TARSUS İLÇESİNE BAĞLI KASABA VE KÖYLERDE EĞİTİM FAALİYETLERİNİ SÜRDÜREN ORTAÖĞRETİM KURUMLARI

Tarsus ilçesine bağlı 137 yerleşim biriminden 82 tanesi havza sınırları içinde yer almaktadır. Havza dışında bulunan Yenice kasabasında Hüseyin Aytürk Çok Programlı Lisesi, Özel Çağ Lisesi, Özel Çağ Fen Lisesi, Özel Çukurova Lisesi olmak üzere 4 ortaöğretim kurumu mevcuttur. Ancak bu kurumlar havza sınırlarımız dışında yer almaktadır. Çalışma sahamızdaki 86859 nüfusun yaşadığı kasaba ve köylerde sadece 2 ortaöğretim kurumu mevcuttur. Tarsus'a bağlı hiçbir köyde lise yoktur. Mevcut 2 lise en çok nüfusun yaşadığı Huzurkent ve Gülek kasabalarında eğitim-öğretim hizmetlerini yürütmektedir.

Tablo 4.18. Tarsus İlçesine Bağlı Kasaba ve Köylerde Eğitim Faaliyetlerini Sürdüren Ortaöğretim Kurumları

Sıra No	Okul Adı	Derslik Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	ÖBDÖS	Öğretim Durumu
1	Hzk. Danyal Uysal Ç.P.L.	21	24	345	14.4	Normal
2	Gülek İbrahim Günay Ç.P.L.	5	9	96	10.7	Normal
	Genel Toplam		**33**	**441**	**13.4**	

Kaynak: Tarsus İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Huzurkent Danyal Uysal Çok Programlı Lisesi'nde 345 öğrenci eğitim-öğrenimini sürdürürken, 24 öğretmen görev yapmakta ve öğretmen başına 14.4 öğrenci düşmektedir. 96 öğrencinin bulunduğu ve 9 öğretmenin eğitim-öğretim hizmeti verdiği Gülek İbrahim Günay Çok Programlı Lisesi'nde ise öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 10.7'dir. Her iki okulda gerek öğretim şekli (normal öğretim) gerek öğretmen başına düşen öğrenci sayısı bakımında elverişli imkanlara sahiptir.

Tarsus'a bağlı bulunan diğer 80 yerleşme de ortaöğretim kurumu olmayışı eğitim-öğretim faaliyetleri açısından son derece olumsuz bir durumdadır. Bu yerleşmelerdeki öğrenciler ya taşımalı eğitim, ailece şehre taşınma, akraba yanında kalma gibi alternatiflerle eğitim-öğretimini sürdürmekte ya da zorunlu eğitimden sonra okula gitmemektedir.Bu durumlarda hiç şüphesiz bir çok problemi beraberinde getirmektedir. Bazı köylerin merkeze çok uzak olduğu ve bazı ailelerinde taşımalı eğitimde servis parasını ödemede zorlandığı düşünülürse veliler de bir bakıma bir çıkmaza sürüklenmektedir. Kanaatimizce köylerdeki öğrencilere hizmet verecek belli mesafelerde koordinatör okullar açılarak merkezde yaşayan akranları gibi köy öğrencilerinin de aşırı zorluklarla karşılaşmadan lise eğitimini almaları sağlanmalıdır.

4.4.1.3.3.ÇAMLIYAYLA İLÇESİNDE EĞİTİM-ÖĞRETİM FAALİYETLERİNİ SÜRDÜREN ORTAÖĞRETİM KURUMLARI

Çamlıyayla ilçesinde eğitim-öğretim faaliyetlerini yürüten tek ortaöğretim kurumu Kasım Ekenler Lisesi'dir. İlçe merkezinde yer alan tek ilköğretim okulu olan Atatürk İlköğretim Okulu ile binaları yan yana olan lisede 106 kız, 134 erkek olmak üzere 240 öğrenci

bulunmaktadır. 14 öğretmenin görev yaptığı okulda öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 17.1'dir.

Tablo 4.19. ***Çamlıyayla İlçesinde Eğitim-Öğretim Faaliyetlerini Sürdüren Ortaöğretim Kurumları***

Okul Adı	Derslik Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	ÖBDÖS	Öğretim Durumu
Kasım Ekenler Lisesi	16	14	240	17.1	Normal

Kaynak: Çamlıyayla İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Kasım Ekenler Lisesi yakın çevresindeki tek ortaöğretim kurumu olması ve iklim vb. özelliklerden dolayı taşımalı eğitimin her yerleşmeden yapılamayacağından dolayı pansiyonludur. Çamlıyayla İlçe Milli eğitim Müdürlüğünden Alınan bilgilere göre 44'ü kız, 60'ı erkek olmak üzere 104 öğrenci pansiyondan faydalanmaktadır.

4.4.1.4. YÜKSEKÖĞRETİM

Yükseköğretim, Milli Eğitim Sistemi içinde, ortaöğretime dayalı en az dört yarı yılı kapsayan her kademedeki eğitim-öğretimin tümüdür. (2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu madde 3-a) Üniversiteler, fakülteler, yüksek okullar, meslek yüksek okulları, konservatuarlar, uygulama ve araştırma merkezleri yüksek öğretim bünyesine yer alan kurumlardır.

Yüksek öğretim eğitim sisteminin en üst kademesini oluşturur. Bir ülkenin kalkınması için gerekli olan çeşitli mesleklerin en iyi biçimde yürütülmesini sağlayacak yapıcı ve yaratıcı insan gücünün yetiştirilmesinde yükseköğretim kurumları önemli rol oynar. (Fidan ve Erden, 1993:220)

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 7. maddesine göre Yükseköğretimin amacı: İlgi ve yetenekleri yönünden yurt kalkınmasına ve ihtiyaçlarına cevap verecek, aynı zamanda kendi geçim ve mutluluğunu sağlayacak bir mesleğin bilgi, beceri, davranış ve genel kültürüne sahip vatandaşlar olarak yetiştirmektir.

Havzadaki Yükseköğretim Kurumları Mersin Üniversitesi'ne bağlıdır.

4.4.1.4.1.TARSUS ÇAYI HAVZASI'NDA EĞİTİM-ÖĞRETİM FAALİYETLERİNİ SÜRDÜREN YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI

Çalışma sahasında bulunan Çamlıyayla ilçesinde herhangi bir yüksek öğretim kurumu bulunmazken Tarsus ilçesinde 3 yüksek öğretim kurumu vardır. Bunlar Özel Çağ Üniversite'si, Tarsus Meslek Yüksek Okulu ve Tarsus Teknik Eğitim Fakültesi'dir.

Bunlardan Özel Çağ Üniversite'si, Adana-Mersin karayolunun 20 km. de (Yenice-Tarsus) 150 dönülük bir alana kurulmuştur. 22 Kasım 1997'de akademik öğretime başlamıştır. (İçel İli Eğitim Tarihi:70) İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Hukuk Fakültesi, Eğitim Fakültesi, Mimarlık Mühendislik Fakültesi gibi bölümlerin bulunduğu üniversite havza sınırlarımızın dışında yer almaktadır.

4.4.1.4.1.1. TARSUS MESLEK YÜKSEK OKULU

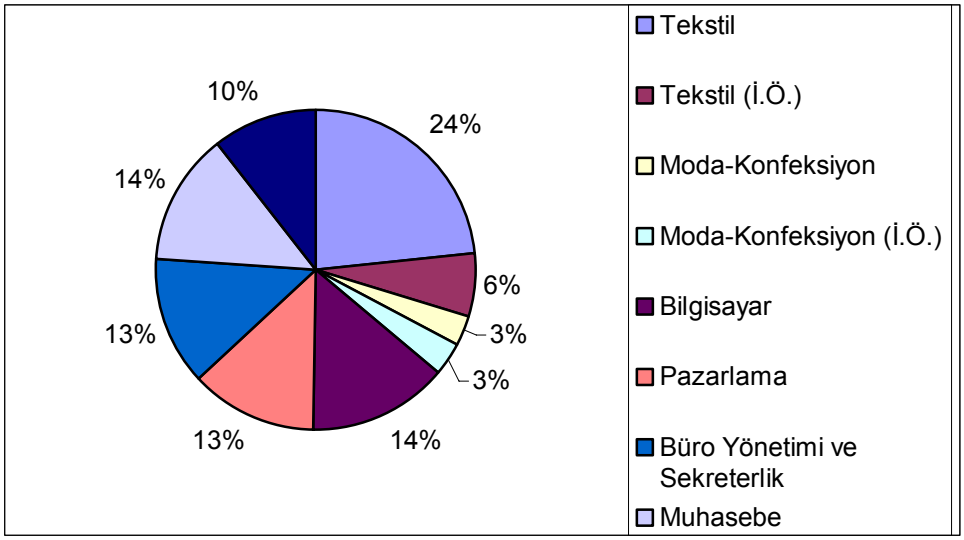
Çalışma sahasında yükseköğretim kurumlarından Tarsus Meslek Yüksek Okulu 03.07.1992 tarih ve 3837 sayılı kanun ile Mersin Üniversitesin bağlı olarak kurulmuş ve 11.10.1993 tarihinde eğitim-öğretime başlamıştır. (Tarsus Meslek Yüksek Okulu Faaliyet Raporu 2005-2006:12) Tarsus Meslek Yüksek Okulu Mersin'e 21 km uzaklıktaki Tarsus ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'nca tahsis edilen binada eğitim-öğretimini sürdürmektedir. (www.mersin.edu.tr.) Büro Yönetimi ve Sekreterlik, Pazarlama, Bilgisayar Programcılığı, Tekstil, Moda-Konfeksiyon gibi bölümlerin yer aldığı yüksek okulda, 1 yardımcı doçent, 10 öğretim görevlisi, 2 okutman (Tarsus Meslek Yüksek Okulu Faaliyet Raporu 2005-2006:13) olmak üzere toplam 13 akademik personel görev yapmaktadır.

Tablo 4.20. ***2005-2006 Eğitim-Öğretim Yılı Tarsus Meslek Yüksek Okulu Öğrenci Durumu***

Sıra No	Programı	Öğrenci Sayısı	Oranı
1	Tekstil	214	23.3
2	Tekstil (İ.Ö.)	59	6.4
3	Moda-Konfeksiyon	27	2.9
4	Moda-Konfeksiyon (İ.Ö.)	30	3.3
5	Bilgisayar	130	14.2
6	Pazarlama	119	12.9
7	Büro Yönetimi ve Sekreterlik	118	12.9
8	Muhasebe	124	13.5
9	Muhasebe (İ.Ö.)	96	10.5
	Toplam	**917**	**100.0**

Kaynak 2005-2006 Eğitim-Öğretim Yılı Tarsus Meslek Yüksek Okulu Faaliyet Raporu

Tabloyu ve grafiği incelediğimizde Tarsus Meslek Yüksek Okulu'nda öğrencilerin toplam % 29.7'sinin Tekstil (Tekstil,Tekstil(İ.Ö.)) Bölümünü tercih ettikleri görülmektedir. Bunu % 24'lük bir oran ile Muhasebe Bölümü (Muhasebe, Muhasebe (İ.Ö.) izler.

Şekil 13. Tarsus Meslek Yüksek Okulunda Öğrencilerin Bölümlere Dağılımı

En az öğrencisi bulunan bölümün ise Moda-Konfeksiyon bölümü olduğu dikkat çekmektedir. Kuşkusuz bu durum bizi kesin yargılara götüremez. Çünkü öğrencilerin bölüm seçiminde ve yerleştirilmelerinde ilgi ve istekleri yanında bölümlerin taban puanları da etkili olmaktadır.

Burada dikkat çeken bir konuda akademik personel sayısıdır. Zira 917 öğrencinin bulunduğu bir okulda 13 öğretim görevlisi ve okutmanın bulunması bir öğretmene 70.5 öğrencinin düştüğünü göstermektedir. Kanaatimizce bu değerler kaliteli bir eğitim-öğretim için ideal değildir.

4.4.1.4.1.2. TARSUS TEKNİK EĞİTİM FAKÜLTESİ

Araştırma sahasındaki bir başka yüksek öğretim kurumu da Tarsus Teknik Eğitim Fakültesi'dir. Mersin Üniversitesi Tarsus Teknik Eğitim Fakültesi Mersin Üniversitesi Senatosu'nun 27.11.1999 tarih ve 99.12/5 nolu kararıyla Tarsus Teknik Eğitim Fakültesi'nin kurulması ve fakülte bünyesindeki 4 bölümün açılması kararını takiben 02.05.2001 tarihli ve 2001/2553 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmuştur. (Tarsus Teknik Eğitim Fakültesi Faaliyet Raporu 2005-2006, s: 4)

Fakülte 2002-2003 eğitim-öğretim yılında Bilgisayar Sistemleri, Elektronik, Makine, Resim ve Konstrüksiyon Ana Bilim Dallarına (Tarsus Teknik Eğitim Fakültesi Faaliyet Raporu 2005-2006, s: 4) öğrenci alarak eğitim öğretim faaliyetlerine başlamıştır. 2005-2006 Eğitim-Öğretim yılı itibariyle Telekomünikasyon, Kontrol, Otomotiv Ana Bilim Dallarına (Tarsus Teknik Eğitim Fakültesi Faaliyet Raporu 2005-2006: 6) öğrenci alınmaya başlamıştır.

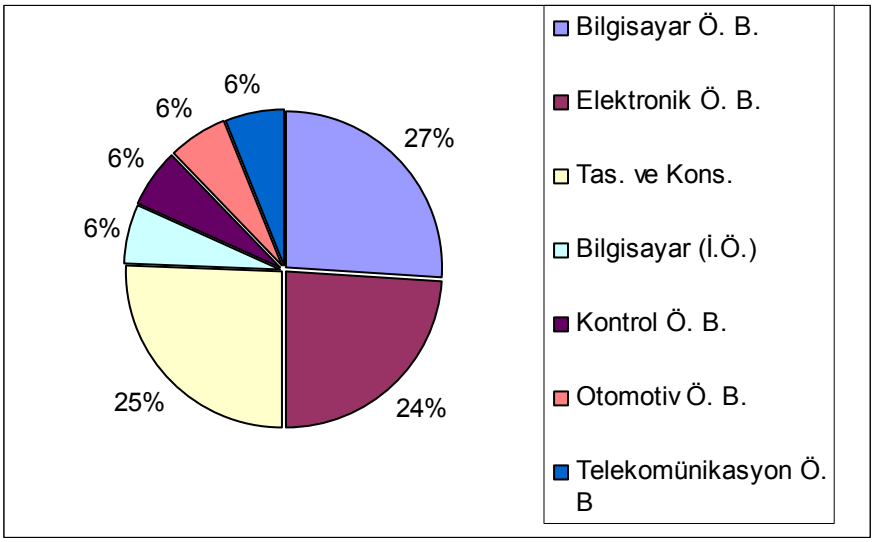
1 profesör, 1 doçent, 1 yardımcı doçent, 6 öğretim görevlisi ve 1 araştırma görevlisi olmak üzere 10 akademik personelin görev yaptığı fakültenin kampus yerleşkesi 3500 m² kapalı ve 160 000 m² açık alandan oluşmaktadır. (Tarsus Teknik Eğitim Fakültesi Faaliyet Raporu 2005-2006: 6,7)

Tablo 4.21. 2005-2006 Eğitim-Öğretim Yılı Tarsus Teknik Eğitim Fakültesi Öğrenci Durumu

Sıra No	**Bölüm / Program**	**Öğrenci Sayısı**	**Oranı (%)**
1	Bilgisayar Öğretmenliği Bölümü	153	26.1
2	Elektronik Öğretmenliği Bölümü	141	24.1
3	Tasarım ve Konstrüksiyon	149	25.4
4	Bilgisayar (İ.Ö.)	36	6.1
5	Kontrol Öğretmenliği Bölümü	36	6.1
6	Otomotiv Öğretmenliği Bölümü	36	6.1
7	Telekomünikasyon Öğrtm. Böl.	36	6.1
	Toplam	**587**	**100**

Kaynak: 2005-2006 Eğitim-Öğretim Yılı Tarsus Teknik Eğitim Fakültesi Faaliyet Raporu

Tablodan anlaşılacağı üzere Tarsus Teknik Eğitim Fakültesi'nde en fazla öğrenci Bilgisayar Öğretmenliği Bölümü'nde okumaktadır. Bunu Tasarım ve Konstrüksiyon Bölümü ile Elektronik Öğretmenliği Bölümü izler .

Tıpkı Meslek Yüksek Okulunda olduğu gibi Teknik Eğitim Fakültesi'nde de eğitimin kalitesi açısından akademik orantılı olmadığı dikkat personel sayısının öğrenci sayısı ile çekmektedir.

Şekil 14. Tarsus Teknik Eğitim Fakültesi'nde Öğrencilerin Bölümlere Dağılımı

Çalışmamızın daha önceki bölümlerinde de belirtildiği gibi saha, tarım, sanayi ve ticaretin oldukça gelişmiş olduğu, önemli bir turizm potansiyelini bünyesinde barındıran bir yöredir. Ancak sahadaki yükseköğretim kurumlarında okutulan programları incelediğimizde tekstil, pazarlama gibi birkaç bölüm dışında diğer bölümlerin sahanın tipik özelliklerine uygun olmaktan ziyade ülkenin her noktasında açılması mümkün olan klasik bölümler olduğu dikkat çekmektedir.

Burada değinilmesi gereken en önemli konu tarımsal faaliyetler açısından bu derece gelişmiş bir yörede tarım ile ilgili teorik ve pratik dersler veren bir ziraat fakültesi veya ziraat meslek yüksek okulunun bulunmayışıdır. Gerek yazlık, güzlük gerekse turfanda sebzecilik ve seracılık gibi bir çok tarımsal faaliyetin yapıldığı yörede böyle bir okulun varlığının kanaatimizce hem sahamız için, hem öğrenciler için hem de yöre çiftçisi için çok olumlu sonuçları olacaktır. Zira öğrenciler böyle bir sahada her an için uygulamalı ders gibi tarlaları gezebilecekler, yöre çiftçisi de bu durumda öğrencilerin bilgilerinden istifade ederek daha bilinçli tarım yaparak hem verimi ve kaliteyi arttıracak hem de ülke ekonomisine de daha çok katkı sağlanacaktır.

Sahanın mevcut olan turizm potansiyeli ile turizmin gelişimini kıyasladığımızda sonucunda tatminkar olmadığını görürüz. Burada açılacak turizm ile ilgili bir yüksek öğretim kurumu da kanaatimizce turizm potansiyelinin tam anlamıyla ortaya

konulması ve tanıtılmasında önemli rol oynayacak ve bu durum yöre turizmini olumlu etkileyecektir.

4.4.2. YAYGIN EĞİTİM

Yaygın eğitim, örgün eğitim sistemine hiç girmemiş, bu sistemin herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerden birinden ayrılmış olan kişilere ilgi ve gereksinme duydukları alanlarda yapılan eğitimdir. (Fidan ve Erden,1993:13-14)

Halk eğitim merkezlerinde açılan kurslar, pratik sanat okulları ile resmi ve özel kurum ve kuruluşlardaki hizmet içi eğitim faaliyetleri yaygın eğitim sistemini oluşturur.

4.4.2.1. YAYGIN EĞİTİM FAALİYETLERİ

Yaygın eğitim, örgün eğitim sistemine hiç girmemiş yada herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerden çıkmış bireylere: gerekli bilgi, beceri ve davranışları kazandırmak için örgün eğitimin yanında veya dışında onların: ilgi istek yetenekleri doğrultusunda ekonomik toplumsal ve kültürel gelişmelerini sağlayıcı nitelikte çeşitli süre ve düzeylerde yaşam boyu yapılan eğitim-üretim-rehberlik ve uygulama etkinliklerinin tümüdür. (Tarsus Halk Eğitim ve Aso Müdürlüğü 2004-2005 Eğitim-Öğretim Yılı Faaliyet Raporu)

Türkiye'de halk eğitimin gerekliliği, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde bir çok aydın tarafından öne sürülmüştür. Ancak ilk önemli yaygın eğitim girişimi Cumhuriyet döneminde Latin Alfabesinin kabulünden sonra gerçekleşebilmiştir. 1928 yılında Eğitim Bakanlığı tarafından Millet Mektepleri adı altında kurslar açılarak örgün eğitimin dışında kalan vatandaşlara yeni yazı ve temel vatandaşlık bilgileri öğretilmeye başlanmıştır. (Fidan ve Erden,1993:226)

Bu dönemde Millet Mekteplerinin yanı sıra halkevleri ve halk odaları da (1932-47) halk eğitiminde önemli rol oynamıştır. Kültür merkezleri olarak kentsel bölgelerde kurulan halkevlerinin temel amacı, milli kültürü yayarak aydınlarla halk arasındaki uçurumu kapatmaktı. (Kaya,1977:110) Halkevlerinde okuma-yazma kurslarının yanı sıra folklor, müzik, spor, tiyatro gibi faaliyetlere de yer verilmiştir.

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de halk eğitim merkezlerinde okuma-yazma meslek ve beceri kazandırıcı mesleki-teknik eğitim ve hizmet içi eğitim kursları verilmektedir.

Sahadaki iki ilçe merkezinden biri olan Tarsus'ta Halk Eğitim Faaliyetleri 1962 yılında başlamıştır. 1996 yılında bugünkü binasına taşınan Halk Eğitim Merkezi ve Aso Müdürlüğü 4 adet idare odası, 1 öğretmenler odası, 2 depo, 1 arşiv, 1 lojman, 2 bilgisayar laboratuarı, 2 sanayi makineleri kullanım atölyesi, 1 adet toplantı salonu, 1 adet çok amaçlı salon, 1 adet kütüphane, 1 adet sergi salonu, 12 adet derslik ile hizmet vermektedir. (Tarsus Halk Eğitim ve Aso Müdürlüğü 2004-2005 Eğitim-Öğretim Yılı Faaliyet Raporu)

Tablo 4.22. ***Tarsus Halk Eğitim Merkezi'nde 2004-2005 Eğitim-Öğretim Yılında Açılan Kurslar***

Sıra No	Kursun Adı		Kurs Adedı	Kurs Başı	Kurs Sonu
1	MESLEKİ KURSLAR	Cezaevi Erkek Berberliği	1	20	15
2		Bilgisayar	46	1125	757
3		Servis Şof. ve Host. Trafik	6	294	261
4		Ev Mefruşatı	10	208	224
5		Giyim	2	41	33
6		Kumaş Boyama Batik Kursu	1	42	31
7		Resim	4	76	37
8		Makine Nakışları	1	19	15
9		Kuaförlük (Saç Bakımı + Manikür Pedikür)	5	104	63
10		Sanayi Makineleri	7	175	130
11		Zih. Eng. Kilim Dokumacılığı	1	35	11
12		Arıcılık	4	111	96
13		Kurban Kesim Elemanı Yetiştirme Kursu	1	33	33
14		El Sanatları + Takı	4	81	59
15		Tarsus Kapalı Cezaevi Seracılık Kursu	1	15	13
		TOPLAM	94	2379	1678
16	KÜLTÜREL KURSLAR	Genel Kültür	17	355	219
17		Girişimcilik	13	249	180
18		Kırkpare	3	65	47
19		Bağlama-Saz	2	52	
20		Temel İngilizce	3	118	35
21		Halk Oyunları	34	854	556
22		Arapça Kursu	1	25	9
23		Basketbol Kursu	3	75	38
24		Avcılık Eğitimi	3	120	119
		TOPLAM	79	1913	1203
25	OKUMA YAZMA	I. Kademe Okuma-Yazma	13	735	380
26		II. Kademe Okuma-Yazma	4	106	68
27		Köye Okuma-Yazma	35	600	321
		TOPLAM	52	1441	769
GENEL TOPLAM			**225**	**5733**	**3650**

Kaynak : Tarsus Halk Eğitim ve Aso Müdürlüğü 2004-2005 Eğitim-Öğretim Yılı Faaliyet Raporu

Tablodan da anlaşılacağı üzere Tarsus Halk Eğitim Merkezi'nde resim kursundan, arıcılık kursuna, seracılık kursundan, sanayi makineleri kursuna kadar çok çeşitli alanlarda kurslar verilmektedir. Halk Eğitim Merkezi müdür ile yapılan görüşmelerde bir kurs açılmadan önce ilçe merkezi, köy ve beldelerin eğitim ihtiyaçlarını belirlemek maksadıyla alan taramaları yapıldığı, yapılan alan taramaları sonucunda, vatandaşların ilgi, istek ve ihtiyaçları doğrultusunda özellikle mesleki ve istihdama yönelik kursların yaygınlaştırılmaya çalışıldığı, kurslarla ilgili gerekli her türlü birim ve kuruluş ile işbirliği yapıldığı belirtilmiştir.

Tüm bu açıklamalar Tarsus'ta halk eğitim faaliyetlerinin gayet bilinçli bir şekilde yapıldığını göstermektedir. Bununla birlikte ciddiyeti kavranan bu tür faaliyetler bazı alanlarda istihdamın sağlanması, kaliteli eleman yetiştirilmesi ve işsizliğin azalması açısından oldukça önemlidir.

Sahadaki diğer ilçe merkezi olan Çamlıyayla'da halk eğitim faaliyetleri Tarsus'taki kadar gelişmiş değildir. Bu durum gerek nüfusun azlığı gerekse ihtiyaçlarda (sanayi, tarım vb. ilgili olarak) Tarsus kadar çeşitliliğin söz konusu olmaması ile açıklanabilir.

Çamlıyayla Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü'nden alınan verileri incelediğimizde merkezde sadece 1 hizmetlinin kadrolu olarak görev yaptığını, kurslarda görev yapan öğretmen ve usta öğreticilerin görevlendirme ile çalıştıklarını 2004-2005 eğitim-öğretim yılı itibariyle Çamlıyayla'da 2 adet giyim, 13 adet Anadolu, Fen Liseleri ve Kolejlere Hazırlık kursunun açıldığını, başka alanlarda kurs açılmadığını görmekteyiz.

V. BÖLÜM

5. COĞRAFİ ŞARTLARIN EĞİTİM-ÖĞRETİM FAALİYETLERİNE ETKİSİ

Coğrafi şartlar ile insan ve insan faaliyetleri arasında sıkı bir ilişki vardır. Dünyanın her yerinde farklı coğrafi şartlar hakimdir. Bu farklılık bölgeler arasında , bölgeleri oluşturan yörelerde ve hatta yöreler içerisinde mikro alanlarda belirgin bir şekilde gözükür.

Çalışmamızın bu kısmında , ifade ettiğimiz genel teorilerden hareketle havzanın coğrafi şartları ile öğretim ve eğitim faaliyetleri ilişkisini ele alacağız.

5.1. DOĞAL ŞARTLAR EĞİTİM-ÖĞRETİM FAALİYETLERİ İLİŞKİSİ

5.1.1. YERYÜZÜ ŞEKİLLERİNİN EĞİTİM-ÖĞRETİM FAALİYETLERİNE ETKİSİ

Havzanın yüzey şekilleri ile beşeri faaliyetleri arasında doğrudan bir ilişki vardır. Genel olarak sosyo-ekonomik hareketlilik havza tabanındaki ovaların etrafında yoğunlaşmaktadır. Buna karşılık havza çevresindeki dağlık kesimlerde birçok faaliyet halen eski metotlarla yapılmakta ve bu yerlere modern teknik araç ve gereçler ulaştırılamamaktadır. Yeryüzü şekilleri açısından oldukça engebeli alanlarda altyapı hizmetlerinin yapılması oldukça güçtür.

Yeryüzü şekilleri açısından dağlık ve engebeli yerlerde beşeri faaliyetlerin birçok alanında karşılaşılan problemler aynen öğretim ve eğitim faaliyetlerinde de kendini göstermektedir. Bahsedilen yerlerdeki köy okullarının çoğunluğunda birleştirilmiş sınıf sistemi uygulanmaktadır. Buralarda kısıtlı imkanlarla öğretim ve eğitim faaliyetlerinin sürdürülmesi, öğretmenlerin söz konusu yerlerden merkezi yerlere tayin istemelerine yol açmaktadır.

Havzanın yeryüzü şekilleri açısından engebeli olduğu alanlarda taşımalı eğitimden ziyade birleştirilmiş sınıf sistemi tercih edilmektedir. Ova köylerinde ise taşımalı eğitim daha yaygındır. Öğrencileri gidiş-geliş süreci yorsa da normal veya ikili eğitim veren okullarda bir sınıf ile ders görmek yani taşımalı eğitim kanaatimizce birkaç sınıfın bir arada okutulduğu birleştirilmiş sınıf sisteminden daha avantajlıdır. Ancak havzanın kuzeyinde bulunan köylerde yeryüzü şekilleri, iklim (kışın kar yağışı) gibi nedenlerle taşımalı eğitim uygulanamamaktadır. Yeterli öğretmen sağlanamayınca öğrenciler birebir ilgiye en fazla ihtiyaç duydukları eğitim-öğretimlerinin ilk yıllarını birleştirilmiş sınıflarda okumak zorunda kalmaktadır.

Çalışmamızın daha önceki bölümlerinde de değindiğimiz gibi bu durumda eğitim-öğretimden beklenen davranış ve öğretim düzeyi genelde tam anlamıyla sağlanamamaktadır.

5.1.2. İKLİMİN EĞİTİM-ÖĞRETİM FAALİYETLERİNE ETKİSİ

Havza içerisinde iklimin yeryüzü şekillerine bağlı olarak kısa mesafeler içerisinde değiştiğini görmekteyiz. Ova ve vadi tabanlarında ılıman , bu yerleri çevreleyen dağlık yerlerde ise daha sert doğa olayları hakimdir. Kış mevsiminde sıcaklıkların azalması havzanın kuzeyinde kar yağışlarının artması öğretim ve eğitim faaliyetlerini olumsuz yönde etkilemektedir.

Ancak yüksek dağlık kesimlerde bulunan köylerde bu olumsuz şartlar daha belirgin olarak gözükür. Şehir merkezlerinde hava koşulları öğretim ve eğitim faaliyetlerini pek de fazla etkilemez. Çünkü havza tabanındaki ovalık alanlar ile vadilerde hava koşulları ılımanlaşmaktadır. Bu yerlerde kar yağışlarının yerine yağmur yağışı hakim olmaktadır.

İklimle ilgili söz konusu olan başka bir mesele ise okulların ısınmasıdır.

Tıpkı yeryüzü şekillerinde olduğu gibi iklimde bir yörede yapılan eğitim-öğretim faaliyetlerini ve şeklini etkiler. Bu durumdan bütün öğrenciler etkilenmektedir. Ancak özellikle iklimin sert olduğu, kar yağışlarının görüldüğü ve yeterli sayıda öğretmenin olmadığı okullarda bu durum daha belirleyici rol oynamaktadır.

Kar yağışı yolların kapanması, sürüş emniyetini azaltması vb. nedenlerle taşımalı eğitim uygulamasını olumsuz yönde etkiler.

5.1.3. TOPRAK VE BİTKİ ÖRTÜSÜ İLE HİDROGRAFYANIN EĞİTİM-ÖĞRETİM FAALİYETLERİNE ETKİSİ

Havzada verimli topraklar, Tarsus ve Berdan ovalarında toplanmıştır. Buna bağlı olarak üretim bu yerlerde artmakta ve buralardan yılda iki hatta üç defa ürün alınmaktadır. Bu nedenle yerleşim birimleri söz konusu alanlarda yoğunlaşmaktadır. Bu durum öğretim ve eğitim kurumlarının açılmasını zorunlu kılmaktadır.

Havzada hakim iklimin etkisiyle, bitki örtüsü ağırlıklı olarak maki ve orman formasyonları şeklinde bir dağılışa sahiptir. Ormancılık konusundaki bilinçsizlik büyük zararlara yol açmaktadır. Kıl keçilerin yaygınlığı , tarla açma faaliyetleri gibi durumlar

ormanların tahrip olmasına neden olmaktadır. Bu tahribat sonucu ,toprak erozyonu artmakta, dolayısıyla da doğal denge bozulmaktadır.

Bu nedenle öğretim ve eğitim faaliyetlerinde hem yaşanılan yakın çevrenin hem de ülkemizin flora ve faunası hakkında derslerde yer alan konuların arttırılması ve eğitici çalışmaların yapılması gereklidir.

Havza, su potansiyeli açısından nisbeten zengindir. İklimin yaz mevsiminde aşırı kurak olması, bütün havza genelinde bu mevsimde sulama suyunda sıkıntı oluşturmaktadır.

Bütün bu ve buna benzer su problemlerine karşılık gerekli tedbirler halen yeterince alınmamaktadır. Yapılması gereken ilk iş, diğer bütün konularda olduğu gibi yine öğretim ve eğitim faaliyetlerinin içeriğine söz konusu sorunların yerleştirilmesi ve bu sorunların çözülmesi için okullarda gerekli çalışmaların yapılması olmalıdır. Dolayısıyla bilinçli bir toplum oluşturularak faydalı ve zararlı işler birbirinden ayırt edilmeye başlanabilir.

5.2. NUFÜS VE YERLEŞMENİN EĞİTİM-ÖĞRETİM FAALİYETLERİ İLE İLİŞKİSİ

5.2.1. NÜFUSUN ÖĞRETİM VE EĞİTİM FAALİYETLERİNE ETKİSİ

Tarsus çayı havzasında nüfus yoğunluğu 2000 yılında 157.2’ dir.Yani ülkemizin nüfus yoğunluğunun (88 kişi/km²) neredeyse iki katıdır. Mevcut öğretim ve eğitim faaliyetleri ile nüfus arasında doğrudan bir ilişki vardır. Şehir merkezi etrafında özellikle 1970’li yıllardan sonra gerçekleşen göçlere bağlı olarak büyük gecekondu mahalleleri oluşmuştur.

Nüfusla eğitim-öğretim ilişkisinden kaynaklanan bir başka mesele de göçlerle ilgilidir. Bu göçler sonucunda ise köy yerleşmelerinin nüfusları azalmıştır. Buna bağlı olarak mevcut okullarda öğrencilerin sayıları da azalmıştır. Bu okullarda birleştirilmiş sınıflar oluşturulmuştur veya okullar tamamen kapatılarak taşımalı eğitim uygulamasına geçilmiştir. Daha öncede ifade edildiği gibi bu yerlerde öğretim ve eğitim faaliyetleri oldukça güç şartlarda sürdürülmektedir.

Nüfus artış hızı ile eğitim ve öğretim kurumlarının yapılanması arasındaki oran dengeli değildir. Ülkemiz nüfusunda okul çağında olan insan sayısı oldukça fazladır. Özellikle son 20-30 yıl içerisinde hızlı nüfus artışına mevcut eğitim ve öğretim kurumları cevap verememektedir.

5.2.2. YERLEŞMENİN EĞİTİM-ÖĞRETİM FAALİYETLERİNE ETKİLERİ

Havza da köy yerleşmeleri yaygındır. Doğal şartlardan kaynaklanan bu durum, eğitim ve öğretim faaliyetlerinin sürdürülmesini olumsuz yönde etkilemektedir. Çünkü köy yerleşmelerine okul yapıldığında yeterli öğrenci bulamamakta ve dolayısıyla söz konusu okullarda birleştirilmiş sınıf sistemi veya taşımalı eğitim uygulanmaktadır. Bunun yanı sıra, zorunlu ve kesintisiz sekiz yıllık eğitim yasasından sonra mevcut problemler daha da ağırlaşmıştır.

Yerleşme ile ilgili diğer bir mesele ise, ev ve okulların mimari tasarımındaki eksikliklerdir. Araştırma sahasında yapılan gözlemlerde özellikle okullarda gerek iç gerekse dış mimari tasarımda yörenin coğrafi özelliklerinden ziyade estetik görünüm, ekonomiklik gibi özelliklere dikkat edildiği gözlenmiştir.

Yerleşme ile öğretim ve eğitim faaliyetleri arasındaki ilişkiden kaynaklanan bir başka problem ise alt yapı sorunudur. Şehir merkezlerindeki çarpık kentleşme ve kırsal kesimlerdeki özellikle kış aylarında daha fazla hissedilen yol problemi en başta gelen alt yapı sorunlarındandır.

5.3. İKTİSADİ FAALİYETLERİN EĞİTİM-ÖĞRETİM FAALİYETLERİ İLE İLİŞKİSİ

İktisadi faaliyetler eğitim-öğretim faaliyetlerini farklı açılardan etkilemektedir. Öncelikli olarak, ekonomik yönden sıkıntı içerisinde olan ya da geçimini tarım, hayvancılık vb. ile sağlayan ailelerin çocuklarının küçük yaşlarda okul yerine başka işlerle ya da okulla birlikte muhtelif işlerle ilgilenmeleri en başta gelen problemdir.

Çalışmamızın bu kısmında, Tarsus Çayı Havzası'nda mevcut ekonomik coğrafyanın eğitim ve öğretim faaliyetleri ile ilişkisini daha önce ortaya koyduğumuz ''Tarsus Çayı Havzası'nın İktisadi Coğrafya Özellikleri'' doğrultusunda ele alacağız.

5.3.1. TARIMSAL FAALİYETLERİN EĞİTİM-ÖĞRETİM FAALİYETLERİ VE PLANLANMASI ÜZERİNE ETKİLERİ

Bir yörede tarımın en modern şekli uygulansa da tarımsal faaliyetler insan gücünden soyutlanarak düşünülemez. Çalışma sahamızda entansif tarım uygulamasına rağmen yılın

her mevsimi insan gücüne ihtiyaç vardır .Çalışma sahasında Kasım ayında başlayan seracılık faaliyetleri Temmuz ayının sonuna kadar devam eder. Nisan ayında yazlık, Ağustos-Eylül aylarında güzlük sebzeler toprağa ekilir. Kısacası havzada yıl boyunca tarımsal bir faaliyet söz konusudur. Sahamızda özellikle ailesi tarımla uğraşan öğrenciler bu faaliyetlere katılmaktadırlar. Bazen hafta sonu tatillerinde, bazı günler okullarından alıkonularak tarlaya giden öğrencilerin derslerinde hiç şüphesiz birtakım aksaklıklar oluşmaktadır. Okuluna gidemeyen öğrenci çalışmanın verdiği yorgunlukla derslerini düzenli olarak takip edememektedir. Kanaatimizce tarımın uzun vadede eğitim-öğretim faaliyetleri üzerinde olumsuz etkisi; özellikle lise bulunmayan köylerde kız çocuklarının "Köyde lise yok. Zor şartlarda şehre gidip gelmektense bizimle birlikte tarlada çalışsın." düşüncesi ile ilköğretimden sonra okula gönderilmeyişidir. Benzer bir sorun erkek öğrenciler için de geçerlidir. Özellikle tarım arazisi geniş olan ailelerde "Bizden sonra bu tarlalar kime kalacak ? Şimdi bize yardım etsin öğrensin. Sonra da kendi düzenini kursun." düşüncesiyle erkek öğrenciler de ilköğretimden sonra eğitimine devam etmemektedir. Son yıllarda tarımsal ürünlerden sağlanan gelirin düşmesi, tarımın geleceğine artık emin gözlerle bakılmamasına neden olmuş, aileler mümkün olduğunca çocuklarını okutma yoluna gitmeye başlamıştır. Ancak az önce belirttiğimiz düşünceler havzada hala geçerliliğini korumaktadır.

5.3.2. HAYVANCILIK FAALİYETLERİNİN EĞİTİM VE ÖĞRETİME ETKİSİ

Tarımsal faaliyetlerde olduğu gibi hayvancılık faaliyetlerinde de işgücüne ihtiyaç vardır. Özellikle hayvancılığın mera hayvancılığı şeklinde yapıldığı Tarsus'un kuzeyindeki köylerde ve Çamlıyayla'nın köylerinde bu durum daha bariz şekilde ortaya çıkar.Bu işgücünün bir kısmı köylerde öğrenciler tarafından karşılanmaktadır. Öğrenciler otlatmanın başladığı nisan ayından itibaren ya dönem dönem okullarından alıkonulmakta ya da ders saati dışındaki zamanını hayvancılık faaliyetlerine ayırmak zorunda kalmaktadır. Bu durum öğrencilerin derslerinden geri kalmaları, derslerine yeterince çalışamamaları gibi eğitim öğretim açısından önemli sakıncalar oluşturmaktadır. Ayrıca havzada göçer Yörük ailelerinin çocukları kışın yakın oldukları yerleşmelerde okula gitseler bile Nisan-Mayıs aylarında aileleriyle birlikte yaylalara çıkmaktadırlar. Bu durumda okuluna devam edemeyen öğrenci eğitim-öğretimden beklenen sonucu alamamaktadır.

5.3.3. SANAYİNİN EĞİTİM-ÖĞRETİM FAALİYETLERİNE ETKİSİ

Havzada 1950'lerin ikinci yarısında başlayan büyük kamu sanayi yatırımları, 1960 sonlarından başlayarak da özel sanayi yatırımları toplanmaya başlamıştır. Bu nedenle aynı doğrultuda uzman elemanların yanı sıra , sanayinin çeşitli kademelerinde çalışacak ara elemanlara duyulan ihtiyaç da artmıştır. Ülke genelinde olduğu gibi havzada da muhtelif programların uygulandığı meslek liselerinin sayısı , gelişen teknolojiye bağlı olarak hızla artmıştır. Ancak son yıllarda, meslek liselerinin öğrenci sayılarının yanı sıra, öğretim ve eğitim kalitesinin de düştüğü görülmektedir.

Dolayısıyla ülkemizde eğitim ve öğretim kalitesinin artması ve halkın daha bilinçli hale getirilmesi için eğitim ve öğretim faaliyetlerinin içeriği ve yapısı ilköğretimin birinci kademesinden sonra öğrencilerin ilgi ve istidatlarına göre , mesleki ve genel eğitim şeklinde ele alınarak , mevcut sistem yeniden yapılandırılmalıdır.

5.3.4. HİZMET SEKTÖRÜNÜN (TİCARET, ULAŞIM, TURİZM) EĞİTİM-ÖĞRETİM FAALİYETLERİNE ETKİLERİ

İktisadi coğrafyanın tarım, hayvancılık ve sanayi konularında olduğu gibi hizmet sektörü şeklinde isimlendirdiğimiz ticaret, ulaşım ve turizm faaliyetlerinin de ülkemizin mevcut eğitim-öğretim sistemi ile doğrudan ya da dolaylı olarak önemli ilişkileri vardır.

Havzanın ticaret , ulaşım ve turizm potansiyeli oldukça yüksektir. Buna bağlı olarak nüfus hızla artmakta ve aynı doğrultuda tarım ve sanayi gelişmektedir. Havzanın coğrafi potansiyeli özellikle hizmet sektöründeki büyük eksikliklerden ve bu alanlardaki yanlış uygulamalardan dolayı gereğince değerlendirilememektedir.

Tarsus Çayı Havzası'nın turizm potansiyeli de ne yazık ki gerekli ölçüde değerlendirilememektedir. Havzanın doğal ve kültürel özelliklerinin tanıtımının iyi bir şekilde yapılması şarttır. Yöre halkının turizmin önemi hakkında bilinçlendirilmesi gerekir. Bu faaliyetler ise eğitim ve öğretim kurumları tarafından organize edilmeli ve yürütülmelidir. Bacasız sanayi diye adlandırılan turizmin ekonomik öneminin kavratılması ve bu doğrultuda yeni iş imkanları doğuracak olan çalışmaların yapılması gereklidir.

VI. BÖLÜM

6. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın niteliği, araştırma yöntemi, araştırma modeli, veri toplama teknikleri, ölçme araçları, verilerin toplanması ve veri çözümleme teknikleri açıklanmıştır. Ayrıca araştırmada kullanılan anket formu araçlarının hazırlanması, içeriği, sınırlılıkları, pilot uygulaması, düzeltmeleri, geçerlik-güvenirlik çalışmaları ve uygulanma konularını içeren araştırmanın yöntemi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

6.1. Araştırmanın Niteliği

Araştırmanın konusuna ve amacına uygun olarak nicel araştırma tekniklerinden anket ve mülakat,nitel araştırma tekniklerinden gözlem tekniği kullanılmıştır.

6.2. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma sahası amacına ve konusuna bağlı olarak bölgesel coğrafya metodu ile etüt edilmiştir. Yapılan çalışmada anket uygulanmış, yerinde yapılan gözlemler ve her kesimden insanlar ile yapılan mülakatlarla ulaşılan sonuçlara da yer verilmiştir. Dolayısıyla araştırmada, çoklu-yöntem (multi-method) yaklaşımı benimsenmiştir. Bu araştırmada kullanılan "Anket Formu" sonuçları analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Böyle bir değerlendirme için SPSS adlı bilgisayar programı kullanılmıştır. Elde edilen bulgular frekans ve yüzde tabloları halinde verilmiştir. Ayrıca, değişkenler arasındaki ilişkinin varlığının ve yönünün tespiti için x^2 (kay kare) tekniği kullanılmıştır.

6.3. Araştırmanın Modeli

Araştırma, sahanın coğrafi potansiyelini ve bu potansiyelin eğitim öğretim faaliyetlerinin planlanmasına etkisini ortaya koymak için yapılmıştır. Bu nedenle araştırma tarama modelindendir. Tarama modeli, önceden ya da şu anda mevcut olan durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma modelidir. Bu modele dayalı olarak yapılan araştırmada konu, olay ve nesne kendi şartları içinde değerlendirilmeye çalışılır. Üzerlerinde herhangi bir değiştirme, düzeltme gibi çalışmalar yapılamaz. Var olanı uygun bir biçimde gözlemleyip betimlemek esastır.(Karasar, 1994:34)

6.4. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Tarsus Çayı Havzası oluşturmaktadır. Coğrafi potansiyelin eğitim-öğretim faaliyetleri ve planlaması üzerine etkilerini araştırdığımız sahada bu etkileri ortaya koymak maksadıyla evrenden kademeli ve orantılı örneklem alma yoluna gidilmiştir. Anket sonuçlarının havzanın genel durumunu yansıtması açısından çalışma sahasındaki farklı yerleşmelerden 5 ortaöğretim kurumu seçilmiştir. Bu kurumlarda görevli öğretmenlere ve bu kurumlarda öğrenim gören 9. ve 10. sınıf öğrencilerine anket uygulanmıştır.

6.5. Veri Toplama Araçları

Araştırmada verilerin toplanması için literatür taraması yapıldıktan sonra Marmara Üniversitesi öğretim üyelerinin görüşlerinden de yararlanılarak biri öğretmenlere diğeri öğrencilere olmak üzere iki ayrı anket formu hazırlanmıştır. Ayrıca okul yöneticileri ve özellikle coğrafya öğretmenleri ile yapılan mülakatlar ve yerinde yapılacak gözlemlerde araştırma için önemlidir. Bununla birlikte sahanın coğrafi potansiyelini ortaya koymak için DİE, DMİ, DSİ, İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri,İlçe İmar Planlama Dairesi,Tarsus Ticaret ve Sanayi Odası gibi kurumların veri ve raporlarından faydalanılmıştır.

6.6. Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan anketlerin uygulamaları 2005-2006 eğitim öğretim yılı içinde yapılmıştır. Okul yöneticileri ile yapılan ön görüşmelerden sonra belirlenen tarih ve saatlerde okullar tekrar ziyaret edilerek, öğretmen ve öğrencilerimize anket uygulanmıştır.

Anket uygulamaları yapılmadan önce tarafımdan okul yöneticilerine, öğretmen ve öğrencilerine ayrı ayrı açıklamalar yapılmıştır.

Okul yöneticileri ve coğrafya öğretmenleri başta olmak üzere konuyla ilgili bilgi sağlayabileceğimiz her kesimden insanla mülakat görüşmeleri yapılmış ve elde edilen bilgiler tezimizde sunulmuştur.

6.7. Veri Çözümleme Teknikleri

Araştırmayla ilgili anket uygulanması tamamlandıktan sonra öğretmen ve öğrencilerin cevaplarının tamamı araştırmacı tarafından kontrol edilip, veriler kod yönergesine göre bilgisayar kodlama formlarına geçirilmiştir.

Bilgisayar ortamına aktarılan veriler bilgisayarda işlenmiş ve istatistiksel işlemler tamamlanmıştır. Araştırma tamamlanana kadar Microsoft Excel ve SPSS paket programlarından yararlanılmıştır. Sonuçlar değerlendirilirken yüzde ve frekanstan yaralanılmıştır. Ayrıca, değişkenler arasındaki ilişkinin varlığının ve yönünün tespiti için x^2 (kay kare) tekniği kullanılmıştır.

VII. BÖLÜM

7. BULGULAR

Bu bölümde, Tarsus Çayı Havzası'ndaki öğretmenlere ve ortaöğretim 9. ve 10. sınıflarda okuyan öğrencilere uygulanan anket sonucu elde edilen bulgulara yer verilmektedir.

7.1. Öğretmenlerin Anket Çalışmasına Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Tarsus Çayı Havzası'nda eğitim-öğretim faaliyetleri ve bu faaliyetlerdeki eksiklik ve sorunları tespit etmek amacıyla 82 öğretmen üzerinde anket uygulanmıştır. Öğretmenlerin verdikleri cevaplar doğrultusunda elde edilen bulgular tablolaştırılmış ve yorumlanmıştır.

7.1.1.Öğretmenlerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin kişisel bilgileri, cinsiyet ve çalıştıkları okul ile ilgili olarak sorulan sorulardan elde edilmiştir. Bu bölümde anketi dolduran öğretmenlerin kişisel profillerinin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir.

Ankete katılan öğretmenlerin cinsiyet ve okul değişkenlerine ilişkin dağılımı Tablo 7.1'de gösterilmiştir.

Tablo 7.1. ***Araştırmaya Katılan Öğretmenlerle İlgili Kişisel Bilgilerin Dağılımı***

Okul		**Bayan**	**Erkek**	**Toplam**
Tarsus Lisesi	F	10	14	24
	%	%12.1	%17.1	%29.2
Hzk. Danyal Uysal Ç.P.L.	F	5	11	16
	%	%6.1	%13.4	%19.5
MUKAL	F	5	13	18
	%	%6.1	%15.9	%22.0
Gülek İ. Günay Ç.P.L.	F	3	8	11
	%	%3.7	%9.7	%13.4
Çamlıyayla K. Ekenler L.	F	4	9	13
	%	%4.9	%11.0	%15.9
Toplam	F	27	55	82
	%	%32.9	%67.1	%100

7.1.2.Öğretmenlerin Yaşadıkları Coğrafi Çevre ve Eğitim-Öğretim Faaliyetleri Hakkındaki Görüşlerine Dair Bulgular

Bu başlık altında verilen bulgular, çalışma sahasında görev yapan öğretmenlerin sahanın coğrafi özellikleriyle ilgili bilgilerini ve bu özelliklerin eğitim-öğretim faaliyetleri

üzerine etkilerini ortaya koymaya yönelik olarak sorulan sorulardan elde edilmiştir. Bu bulgulardan hareketle ankete katılan öğretmenlerin, yörenin coğrafyasının eğitim-öğretim faaliyetlerini ne yönde etkilediği ile ilgili düşüncelerinin profilinin çıkarılması hedeflenmiştir.

Tablo 7.2. ***Öğretmenlerin "Kaç Yıldır Bulunduğunuz İlçede Görev Yapıyorsunuz?" Değişkenine Göre Dağılımı***

Kaç yıldır bulunduğunuz ilçede görev yapıyorsunuz?	F	%
0-5	41	50,00
5-10	18	21,95
10+	23	28,05
Toplam	82	100,00

Öğretmenlerin yaşadıkları çevrede ne kadar süredir bulunduklarını tespit etmek amacıyla yöneltilen "Kaç Yıldır Bulunduğunuz İlçede Görev Yapıyorsunuz?" sorusuna öğretmenlerin % 50'si 0.5 yıl, %21.9'u 5 ila 10 yıl, %28.1'i ise 10 yıldan fazla bir süredir bulundukları yerde görev yaptığını belirtmiştir. Diyebiliriz ki, bir öğretmenin bulunduğu yöredeki hizmet süresi yöreyi gerek coğrafi gerek diğer açılardan tanıması, hatta öğrencileri de daha iyi tanıyıp metot, yöntem vb. tespiti açısından oldukça önemlidir.

Tablo 7.3. ***Öğretmenlerin "Bulunduğunuz İlçeyi Coğrafi Bakımdan Yeterince Tanıdığınıza İnanıyor musunuz?" Değişkenine Göre Dağılımı***

Bulunduğunuz ilçeyi coğrafi bakımdan yeterince tanıdığınıza inanıyor musunuz?	F	%
Evet	44	53,66
Hayır	38	46,34
Toplam	82	100,00

Tablo 4.2. incelendiğinde öğretmenlerin % 53.7'si bulunduğu yeri yeterince tanıdığını belirtirken % 46.3'ü yeterince tanımadığını düşünmektedir. Gerek coğrafya derslerinde gerekse diğer bütün derslerde konuların yaşanılan çevre ile ilişkilendirilerek öğrenciye aktarılması gerektiği gerçeğinden yola çıkarsak öğretmenlerimizin yaşadıkları çevreyi tanımak için biraz daha bu açıdan konuya yaklaşmaları gerekmektedir.

Tablo 7.4. ***Öğretmenlerin "Görev Yaptığınız Yörenin Temel Geçim Kaynağı Nedir?" Değişkenine Göre Dağılımı***

Görev yaptığınız yörenin temel geçim kaynağı nedir?	F	%
Ticaret	5	6,10
Sanayi	9	10,98
Tarım ve Hayvancılık	67	81,71
Ulaşım	-	-
Turizm	1	1,22
Toplam	82	100,00

Anket uygulanan öğretmenlerin (67) % 81.7'si tarım ve hayvancılık, % 11'i sanayi, % 6.1'i ticaret, %1.2'si turizm cevaplarını vermiştir. Bu soruda ulaşım seçeneğini işaretleyen öğretmen bulunmamaktadır.

Tablo 7.5. ***Öğretmenlerin "Yörenin Temel Geçim Kaynağı Eğitim-Öğretim Faaliyetlerini Etkiliyor mu?" Değişkenine Göre Dağılımı***

Yörenin temel geçim kaynağı eğitim-öğretim faaliyetlerini etkiliyor mu?	F	%
Evet	70	85,37
Hayır	12	14,63
Toplam	82	100,00

Tablo 4.4 incelendiğinde öğretmenlerin (70) % 85.4'ü yörenin temel geçim kaynağının eğitim-öğretim faaliyetlerini etkilediğini belirtirken, %14.6'sı etkilemediği belirtmiştir. Temel ekonomik faaliyetlerin tarım ve hayvancılık ve II. derecede sanayi ve ticaret olduğu yörede bu soruya evet diyenlerin oranının % 85.4 olması son derece doğaldır.

Tablo 7.6. ***Öğretmenlerin "Sınıf Mevcutlarınız Ortalama Kaç Kişidir?" Değişkenine Göre Dağılımı***

Sınıf mevcutlarınız ortalama kaç kişidir?	F	%
10-20	4	4,88
20-30	59	71,95
30-40	3	3,66
40-50	6	7,32
50+	10	12,20
Toplam	82	100,00

Havza genelinde ortalama sınıf mevcutlarını ortaya koymak maksadıyla sorulan bu soruya öğretmenlerin (59) % 72'si sınıf mevcutlarının 20-30 arasında olduğu cevabını

vermiştir. % 4.9'u sınıf mevcutlarının ortalama 10-20, % 3.6'sı 30-40, % 7.3'ü 40-50, % 12.2'si ise sınıf mevcutlarının 50'nin üzerinde olduğunu belirtmiştir. Çoğu eğitimciye göre sınıf mevcutlarının 20-30 arasında olması idealdir. Bu bakımdan bu oranın sahada % 72 olması oldukça önemli bir avantajdır. Ancak sınıf mevcutlarının 30'un üzerinde olduğunu belirten % 23.1'lik bir oran hiç de azımsanmayacak bir değer değildir. Mevcutları fazla olan sınıflarda dikkat dağınıklığı, birebir ilgi eksikliği vb. sebeplerle eğitim-öğretimin kalitesinin düştüğü bilinen bir gerçektir.

Tablo 7.7. ***Öğretmenlerin "Sınıf Mevcutlarınız Eğitim-Öğretim Faaliyetlerini Olumsuz Yönde Etkiliyor Mu?" Değişkenine Göre Dağılımı***

Sınıf mevcutlarınız eğitim-öğretim faaliyetlerini olumsuz yönde etkiliyor mu?	F	%
Evet	28	34,15
Hayır	54	65,85
Toplam	82	100,00

Sınıf mevcutlarının eğitim-öğretim faaliyetlerini olumsuz yönde etkileyip etkilemediği sorusuna öğretmenlerin % 34.2'si olumsuz yönde etkilediği, % 65.8'i olumsuz yönde etkilemediği cevabını vermiştir. Bir önceki sorunun sonuçları ile kıyaslarsak oranlar arasında tutarlılık olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 7.8. ***Öğretmenlerin "Okulunuzun Mühendislik Bakımından Doğal Afetlere Karşı Dayanıklılığı Araştırıldı mı?" Değişkenine Göre Dağılımı***

Okulunuzun mühendislik bakımından doğal afetlere karşı dayanıklılığı araştırıldı mı?	F	%
Evet	9	10,98
Hayır	26	31,71
Fikrim yok	47	57,32
Toplam	82	100,00

Ülkemizde deprem bilinen bir gerçek olmasına rağmen bu konu özellikle 17 Ağustos 1999 tarihinde yaşanan Marmara depreminden sonra üzerinde durulmaya ve gerek yer seçimi, gerek kullanılacak malzeme, malzeme miktarı, vb. bakımından bu konulara daha hassasiyetle yaklaşılmaya başlanmıştır. Bu bakımdan 1999 öncesinde yapılan okullarımız dezavantajlı durumdadır. Ancak bu okullarımızda da yapılan incelemeler sonucunda doğal afetlere karşı dayanıklılığı olmayan okullarda güçlendirme çalışmaları yapılmıştır. Yukarıda bahsedilen

durumu ortaya koymak için yönelttiğimiz "Okulunuzun mühendislik bakımından doğal afetlere karşı dayanıklılığı araştırıldı mı?" sorusuna öğretmenlerimizin % 11'i evet cevabı verirken, % 31.7'si hayır cevabı vermiştir. Bu konuda herhangi bir fikri olmadığını belirten öğretmenlerimizin oranı ise % 57.3'tür. Bu derece önemli ve kritik bir soruya öğretmenlerimizin % 31.7'sinin hayır cevabı vermesi ülke olarak hala yaşananlardan ders çıkarmayı bilmediğimizi gösteren üzücü bir sonuçtur. Bununla birlikte öğretmenlerimizin yarıdan fazlasının bu konuda fikri olmadığını belirtmesi oldukça düşündürücüdür.

Tablo 7.9. ***Öğretmenlerin "Okulunuzun İç Mimarisi (Sınıf Büyüklüğü Vb.) Eğitim-Öğretim Faaliyetlerine Uygun mu?" Değişkenine Göre Dağılımı***

Okulunuzun iç mimarisi (sınıf büyüklüğü vb.) eğitim-öğretim faaliyetlerine uygun mu?	F	%
Evet	45	54,88
Hayır	36	43,90
Fikrim yok	1	1,22
Toplam	82	100,00

Sınıf büyüklüğü, lavabolar vb. okulun iç mimarisinin öğrencilere ve eğitim-öğretim faaliyetlerine uygun olup olmadığını ortaya koymak için sorulan bu soruya tablo 4.8'den de anlaşılacağı üzere öğretmenlerin %54.9'u (45 kişi) uygun olduğu cevabını vermiştir. Bununla birlikte anketimize katılan öğretmenlerin %43.9'uokulunun iç mimarisinin eğitim-öğretim faaliyetlerine uygun olmadığını belirtmiş, %1.2'si ise bu konuda fikrinin olmadığını belirtmiştir.

Tablo 7.10. ***Öğretmenlerin"Okulunuz İnşa Edilirken Doğal Çevre Şartları Göz Önünde Bulunduruldu mu?" Değişkenine Göre Dağılımı***

Okulunuz inşa edilirken doğal çevre şartları göz önünde bulunduruldu mu?	F	%
Evet	11	13,41
Hayır	25	30,49
Fikrim yok	46	56,10
Toplam	82	100,00

İster bir okul, isterse bir ev, işyeri vb. olsun bir yapı inşa edilirken bulunduğu zeminin özellikleri, iklimi, hakim rüzgar yönü vb. çevre durumunun göz önünde bulundurulması gerekir. Yörede okulların inşa edilirken yukarıda saydığımız özelliklerin göz önünde

bulundurulup bulundurulmadığını anlamak için yöneltilen soruya anket uygulanan öğretmenlerin %13.4'ü doğal çevre koşullarının dikkate alındığını belirtirken, %30.5'i doğal çevre koşullarının göz önünde bulundurulmadığını belirtmiştir. Öğretmenlerin %56.1'lik kısmı ise bu konuda fikir sahibi olmadığını belirtmiştir.

Tablo 7.11. ***Öğretmenlerin"Yörede Doğal Çevre Şartları Eğitim-Öğretimi Olumsuz Yönde Etkiliyor mu?" Değişkenine Göre Dağılımı***

Yörede doğal çevre şartları eğitim-öğretimi olumsuz yönde etkiliyor mu?	F	%
Evet	40	48,78
Hayır	42	51,22
Toplam	82	100,00

Tablo 4.10 incelendiğinde öğretmenlerin %48.8'i yörede doğal çevre şartlarının eğitim-öğretimi olumsuz yönde etkilediğini belirtirken, %31.2'si doğal çevre şartlarının eğitim-öğretimi olumsuz yönde etkilemediğini belirtmiştir.

Tablo 7.12. ***Öğretmenlerin"Altyapı Yetersizliğinden Kaynaklanan Sorunlar Eğitim-Öğretim Faaliyetlerini Olumsuz Yönde Etkiliyor mu?" Değişkenine Göre Dağılımı***

Altyapı yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar eğitim-öğretim faaliyetlerini olumsuz yönde etkiliyor mu?	F	%
Evet	51	62,20
Hayır	31	37,80
Toplam	82	100,00

Yerleşme ile eğitim-öğretim faaliyetleri arasındaki problemlerden biri altyapı sorunudur. Bu ilişkiyi ortaya koymak için yöneltilen soruya öğretmenlerin %62.2'si altyapı yetersizliğinden kaynaklanan sorunların eğitim-öğretim faaliyetlerini olumsuz yönde etkilediği cevabını vermiştir. Öğretmenlerin %37.8'i ise altyapı yetersizliğinden kaynaklanan sorunların eğitim-öğretim faaliyetlerini olumsuz yönde etkilediği cevabını vermiştir. Öğretmenlerin %37.8'i ise altyapı yetersizliğinden kaynaklanan sorunların eğitim-öğretim faaliyetlerini olumsuz yönde etkilemediğini belirtmiştir. Yörede şehir merkezlerindeki çarpık yerleşme ve kırsal kesimdeki yol problemleri en başta gelen altyapı sorunlarındandır.

Tablo 7.13. ***Öğretmenlerin"Okulunuzda Doğal Afetler Konusunda Yeterli Bilinçlendirme Yapılıyor mu?" Değişkenine Göre Dağılımı***

Okulunuzda doğal afetler konusunda yeterli bilinçlendirme yapılıyor mu?	F	%
Evet	22	26,83
Hayır	60	73,17
Toplam	82	100,00

"Okulunuzda doğal afetler konusunda yeterli bilinçlendirme yapılıyor mu?" sorusuna anket uygulanan öğretmenlerin %26.8'i evet cevabı verirken, %73.2'si hayır cevabı vermiştir.

Son yıllarda resmi mercilerde doğal afetler konusunda bilinçlendirmeye daha fazla önem verilmektedir.Dolayısıyla halk arasında da doğal afet bilinci daha fazla gelişmektedir.Böyle bir soruya öğretmenlerimizin %73.2'sinin okullarında doğal afetler konusunda yeterli bilinçlendirme yapılmadığını belirtmesi oldukça üzücü ve düşündürücüdür

7.2. Öğrencilerin Anket Çalışmasına Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Anket çalışmasından elde edilen veriler SPSS istatistik programı ile değerlendirildikten sonra frekans ve yüzde tabloları veya grafikleri şekline getirilmiş ve yorumlanmıştır. Ayrıca bu verileri, anlamlılık yönünden analiz etmek için kay kare (x^2) tekniği uygulanmıştır. Elde edilen bulgular tablolaştırılmış ve yorumlanmıştır.

7.2.1 Öğrencilerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular

Ortaöğretim 9. ve 10. sınıflarda okuyan öğrencilerin kişisel bilgileri, cinsiyet, sınıf ve okul değişkenleriyle ilgili olarak sorulan sorulardan elde edilmiştir. Bu bölümde anketi dolduran öğrencilerin kişisel profillerinin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir.

Ankete katılan öğrencilerin cinsiyet, sınıf ve okul değişkenlerine ilişkin dağılımı Tablo 7.14'de gösterilmiştir.

Tablo 7.14. ***Araştırmaya Katılan Öğrencilerle İlgili Kişisel Bilgilerin Dağılımı***

Cinsiyetiniz	F	%
Kız	150	50,0
Erkek	150	50,0
Toplam	300	100,0

Kaçıncı Sınıf	F	%
9. sınıf	150	50.0
10. sınıf	150	50.0
Toplam	300	100,0

Hangi Okul	F	%
Tarsus Lisesi	60	20.0
Hzk. Danyal Uysal ÇPL	60	20.0
MUKAL	60	20.0
Gülek I. Günay ÇPL	60	20.0
Çamlıyayla K. Ekenler L.	60	20.0
Toplam	300	100,0

7.2.2. Öğrencilerin Yaşadıkları Coğrafi Çevre ve Eğitim-Öğretim Faaliyetleri Hakkındaki Görüşlerine Dair Bulgular

Tablo 7.15. ***Öğrencilerin "Neden Türkiye Coğrafyasını Öğrenmeliyiz?" Değişkenine Göre Dağılımı***

Neden Türkiye Coğrafyasını öğrenmeliyiz?		Frekans	%
Ülkemiz hakkında konuşabilmemiz için	Evet	9	%3.0
	Hayır	291	%97.0
	Toplam	300	%100.0
Bu ülkede yaşadığımız için	Evet	30	%10.0
	Hayır	270	%90.0
	Toplam	300	%100.0
Sınavlarda sorulduğu için	Evet	7	%2.3
	Hayır	293	%97.7
	Toplam	300	%100.0
Ülkemizi tanımak için	Evet	254	%84.7
	Hayır	46	%15.3
	Toplam	300	%100.0

Tablo 7.15. incelendiğinde, araştırma anketimizde yer alan ve öğrencilerin Türkiye coğrafyasını öğrenme konusundaki fikirlerini tespit etmeye çalışan "Neden Türkiye coğrafyasını öğrenmeliyiz?" sorusuna cevap veren öğrencilerin %84,7'si, Türkiye coğrafyasını öğrenmeyi '' ülkemizi fiziki , beşeri ……'' isterken , %15,3 ü buna katılmadığını ifade etmiştir. Ankete katılan öğrencilerin %10'u Türkiye coğrafyasını öğrenmeyi "bu ülkede yaşadığımız için" isterken, %90'ı buna katılmadığını belirtmiştir. Ankete katılan öğrencilerin %3'ü Türkiye coğrafyasını öğrenmeyi "ülkemiz hakkında konuşabilmemiz için" isterken %97'si buna katılmadığını ifade etmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %2,3'ü Türkiye coğrafyasını öğrenmeyi "sınavlarda sorulduğu için" isterken, %97,7'si bu fikre katılmadığını belirtmiştir. Sonuç olarak coğrafya öğretiminin hedeflerinin öğrenciler tarafından tam olarak anlaşılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Tablo 7.16. ***Öğrencilerin "Coğrafya Öğrenimimizin Okul Hayatı Dışında Faydalı Olacağına İnanıyor Musunuz ?" Değişkenine Göre Dağılımı***

Coğrafya öğreniminizin okul hayatı dışında faydalı olacağına inanıyor musunuz?	Frekans	%
Evet	293	%97.7
Hayır	7	%2.3
Toplam	300	%100.0

Öğrencilerin coğrafya öğrenmeyi okul hayatı dışında gerekli görüp görmedikleri tespit etmek amacıyla ankete yer olan "Coğrafya öğrenimimizin okul hayatı dışında faydalı olacağına inanıyor musunuz ?" sorusuna öğrenciler %97,7 si coğrafya öğreniminin okul hayatı dışında faydalı olacağını belirtirken , %2,3 coğrafya öğreniminin okul hayatı dışına faydalı olmayacağı görüşündedir. Sonuç olarak öğrencilerin tamamına yakınının coğrafyanın okul hayatı dışında da faydalı olacağını düşünmesi oldukça olumlu bir sonuçtur. Bu düşünce içindeki öğrencilerin karar mekanizması konumuna geldiğinde tüm planlarda coğrafyaya günümüze kıyasla fazla önem vereceğini düşünmek oldukça umut verici bir durumdur.

Tablo 7.17. ***Öğrencilerin "Yaşadığınız Yörede Bulunan Coğrafi Zenginlikleri Biliyor musunuz?" Değişkenine Göre Dağılımı***

Yaşadığımız yörede bulunan coğrafi zenginlikleri biliyor musunuz?	Frekans	%
Evet	216	%72.0
Hayır	84	%28.0
Toplam	300	%100.0

Öğrencilerin yaşadıkları yörenin coğrafyasına karşı ilgilerini ortaya koymak için yöneltilen "Yaşadığınız yörede bulunan coğrafi zenginlikleri biliyor musunuz?" sorusuna ankete katılan öğrencilerin %72'si yaşadığı yöredeki coğrafi zenginliklerini bildiğini ifade ederken, %28'i yaşadığı yörede bulunan coğrafi zenginlikleri bilmediğini belirtmiştir. Yaklaşık her 4 öğrenciden 1 inin yaşadığı çevrenin özelliklerini bilmemesi son derece düşündürücüdür. Günümüzde karşılaşılan en önemli sorunlardan biri de en basit işlerimizden en önemli işlerimize kadar coğrafyayı bilmemek ve coğrafyanın önemini göz ardı etmekten kaynaklanmaktadır. Öyleyse coğrafyaya duyulan ilginin arttırılması ve öneminin kavratılması gerekmektedir.

Tablo 7.18. ***Öğrencilerin "Elverişsiz Hava Şartları Eğitim Öğretim Faaliyetlerini Olumsuz Yönde Etkiliyor mu?"Değişkenine Göre Dağılımı***

Yaşadığımız yörede bulunan coğrafi zenginlikleri biliyor musunuz?	Frekans	%
Evet	216	%72.0
Hayır	84	%28.0
Toplam	300	%100.0

Sıcaklık, yağış gibi elverişsiz hava şartlarının yöredeki eğitim öğretim faaliyetleri üzerine etkilerini ortaya koymak için öğrencilere "Elverişsiz hava şartları eğitim öğretim faaliyetlerini olumsuz yönde etkiliyor mu?"sorusu sorulmuştur. Ankete katılan öğrencilerin %84'ü elverişsiz hava şartlarının eğitim-öğretim faaliyetlerini olumsuz yönde etkilediğini belirtirken, %16'sı eğitim-öğretim faaliyetlerinin elverişsiz hava şartlarından etkilenmediği görüşündedir.

Tablo 7.19. ***Öğrencilerin "Sınıflarınızda Isınma Problemi Yaşanıyor mu?" Değişkenine Göre Dağılımı***

Sınıflarınızda ısınma problemi yaşanıyor mu?	Frekans	%
Evet	155	%51.7
Hayır	145	%48.3
Toplam	300	%100.0

Bir önceki soruyla bağlantılı olarak ve sınıfların ısınma problemlerini ortaya koymak maksadıyla yöneltilen "Sınıflarınızda ısınma problemi yaşanıyor mu?" sorusuna öğrencilerin %51,7'si sınıflarında ısınma problemi yaşandığı, %48,3'ü sınıflarında ısınma problemi yaşanmadığı cevabını vermiştir. Anket uygulanan öğrencilerden yarıdan fazlasının sınıflarında ısınma problemi olduğunu belirtmesi eğitim-öğretim faaliyetlerinde amaca ulaşmayı olumsuz yönde etkileyecek üzücü bir durumdur.

Tablo 7.20. ***Öğrencilerin "Yaşadığınız Çevrede Olabileceğini Düşündüğünüz Doğal Afetleri İşaretleyiniz" Değişkenine Göre Dağılımı***

Yaşadığınız çevrede olabileceğini düşündüğünüz doğal afetleri işaretleyiniz?	Frekans	%
Deprem	133	%44.3
Sel	68	%22.7
Heyelan	46	%15.3
Yangın	53	%17.7
Toplam	300	%100.0

Öğrencilerin yaşadıkları çevrede hangi doğal afetlerin olabileceği konusundaki düşüncelerini ortaya koymak için "Yaşadığınız çevrede olabileceğini düşündüğünüz doğal faaliyetleri işaretleyiniz" sorusu yöneltilmiştir. Ankete katılan öğrencilerin %44,3'ü bu soruda deprem seçeneğini işaretlerken, %22,7'si sel, %17,7'si yangın, %15,3'ü ise heyelan seçeneğini işaretlemişlerdir.

Tablo 7.21. ***Öğrencilerin "Yaşadığınız Çevredeki Yeryüzü Şekilleri Eğitim-Öğretim Faaliyetlerini Etkiliyor mu?" Değişkenine Göre Dağılımı***

Yaşadığınız çevredeki yeryüzü şekilleri eğitim-öğretim faaliyetlerini etkiliyor mu?	Frekans	%
Evet	114	%38.0
Evet	186	%62.0
Toplam	300	%100.0

Tablo 7.21. incelendiğinde araştırma anketimizde yer alan ve öğrencilerin yaşadıkları çevrede yeryüzü şekillerinin eğitim öğretim faaliyetlerini etkileyip etkilemediğini tespit etmeye çalışan "Yaşadığınız çevredeki yeryüzü şekilleri eğitim öğretim faaliyetlerini etkiliyor mu?" sorusuna cevap veren öğrencilerin %38'i yaşadıkları çevredeki yeryüzü şekillerinin eğitim-öğretim faaliyetlerini etkilediği, %62'si ise etkilemediği görüşündedir. Kanaatimizce Tarsus şehir merkezi , Huzurkent gibi ova üzerinde kurulmuş yerleşmeler yeryüzü şekillerinin eğitim-öğretime etkisini ortadan kaldırmakta dolayısıyla bu soru da karşımıza böyle bir tablo çıkmaktadır.

Tablo 7.22. ***Öğrencilerin "Velinizin Mesleği Nedir?" Değişkenine Göre Dağılımı***

Velinizin mesleği nedir?	Frekans	%
Tarım	58	%19.3
Ticaret	22	%7.3
Memur	35	%11.7
İşçi	51	%17.0
Emekli	43	%14.3
Serbest	75	%25.0
İşsiz	16	%5.4
Toplam	300	%100.0

Bilindiği gibi bir öğrencinin velisinin mesleği diğer faktörlerle birlikte öğrencinin eğitim-öğretim hayatında oldukça önemli rol oynar. Çalışma sahasında öğrencilerin velilerinin mesleklerinin sorulduğu soruda işimizi kolaylaştırması açısından meslekler tarım, ticaret, memur, işçi, emekli, serbest meslek, işsiz gibi gruplara ayrılmış ve 7 seçenek verilmiştir. Öğrencilerin işaretledikleri seçeneklere göre anket uygulanan öğrenciler içinde %25'lik bir değer ile en büyük oranı velisi serbest meslek sahibi olan öğrenciler teşkil etmektedir. Bunu %19,4 ile tarım, %17 ile işçi seçenekleri izlemektedir. Anketimize katılan öğrenciler içinde velisi emekli olanların oranı %14,3, velisi memur olanların oranı %11,7, velisi ticaret ile uğraşanların oranı ise %7'dir. Velisi herhangi bir işle meşgul olmayan öğrencilerin oranı %5,3'tür. Kanaatimizce bu oran çalışma sahasında da işsizlik oranı ile çok yakın değer göstermekte ve azımsanmayacak değerdedir. Ayrıca bu durum öğrencileri hem maddi hem manevi yönden olumsuz etkileyeceği için eğitim-öğretim faaliyetleri açısından da önemli bir olumsuzluktur.

Tablo 7.23. ***Öğrencilerin "Herhangi Bir İşte Çalışıyor musunuz?" Değişkenine Göre Dağılımı***

Herhangi bir işte çalışıyor musunuz?	Frekans	%
Evet	30	%10.0
Evet	270	%90.0
Toplam	300	%100.0

Öğrencilerin ders dışında başka bir iş vb. etkinlikler eğitim öğretim üzerinde kuşkusuz etkilidir.öğrencilerin herhangi bir işte çalışıp çalışmadıklarını tespit etmek amacıyla yöneltilen soruya anket uygulanan öğrencilerin %10'u herhangi bir işte çalıştığını belirtirken ,%90'ı herhangi bir işte çalışmadığını ifade etmiştir.

Tablo 7.24. ***Öğrencilerin "Coğrafya Dersinde Aşağıdaki Araç Gereçler Hangi Sıklıkla Kullanılıyor?" Değişkenine Göre Dağılımı***

Coğrafya dersinde aşağıdaki araç gereçler hangi sıklıkta kullanılıyor?		Frekans	%
Tepegöz	Hiçbir zaman	247	%82.4
	Bazen	52	%17.3
	Sık sık		
	Sürekli	1	%0.3
	Toplam	300	%100.0

Harita	Hiçbir zaman	1	%0.3
	Bazen	57	%19.0
	Sık sık	180	%60.0
	Sürekli	62	%20.7
	Toplam	300	%100.0
Küre	Hiçbir zaman	28	%9.3
	Bazen	243	%81.0
	Sık sık	29	%9.7
	Sürekli		
	Toplam	300	%100.0
TV, Video, VCD Player	Hiçbir zaman	258	%86.0
	Bazen	41	%13.7
	Sık sık	1	%0.3
	Sürekli		
	Toplam	300	%100.0

Tablo 7.24. incelendiğinde, araştırma anketimizde yer alan ve öğrencilerin coğrafya derslerinde araç gereçleri ne sıklıkta kullandıklarını tespit etmeye çalışan "Coğrafya dersinde aşağıdaki araç gereçler hangi sıklıkla kullanılıyor?" sorusuna cevap veren öğrencilerin %82,4'ü coğrafya derslerinde kullanılan araç gereçlerden biri olan tepegözün hiçbir zaman kullanılmadığını belirtirken, %17,3'ü bazen kullanıldığını belirtmiştir. Öğrencilerin %0,3'ü tepegözün sürekli kullanıldığını belirtirken, tepegözün sık sık kullanıldığını belirten öğrenci olmamıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %60'ı coğrafya derslerinde kullanılan araç gereçlerden biri olan haritanın sık sık kullanıldığını belirtirken %20,7'si sürekli kullanıldığını, %19'u bazen kullanıldığını ifade etmiştir. Öğrencilerin %0,3'ü ise haritanın coğrafya derslerinde hiçbir zaman kullanılmadığı görüşündedir.

Coğrafya derslerinde kullanılması gereken araç gereçlerden biri de küredir. Ankete katılan öğrencilerin %81'i coğrafya derslerinde kürenin bazen kullanıldığını, %9,7'si sık sık kullanıldığını, ifade etmiştir. Öğrencilerin %9,3'ü kürenin hiçbir zaman kullanılmadığını belirtirken, kürenin coğrafya derslerinde sürekli kullanıldığını belirten öğrenci çıkmamıştır.

TV, video, VCD player, gibi araç gereçlerin araştırmaya katılan öğrencilerin %86'sı hiçbir zaman coğrafya derslerinde kullanılmadığı görüşündedir. Öğrencilerin %13,7'si TV, video, VCD player gibi araçların bazen kullanıldığını, %0,3'ü sık sık kullanıldığını ifade etmiştir. Bu araç gereçlerin kullanımı için sürekli seçeneğini işaretleyen öğrenci olmamıştır.

Tablo 7.25. ***Öğrencilerin "Coğrafya Derslerinde Gezi–Gözlem Yapılıyor mu?" Değişkenine Göre Dağılımı***

Coğrafya derslerinde gezi-gözlem yapılıyor mu?	Frekans	%
Evet	15	%5.0
Hayır	285	%95.0
Toplam	300	%100.0

Coğrafya derslerinde gezi-gözlem yapılıp yapılmadığını ortaya koymak amacıyla yöneltilen "coğrafya derslerinde gezi–gözlem yapılıyor mu?" sorusuna öğrencilerin %5'i coğrafya derslerinde gezi gözlem yapıldığını ifade ederken, öğrencilerin %95'i coğrafya derslerinde gezi-gözlem yapılmadığını belirtmiştir.

Kanaatimizce çalışma sahasında coğrafya derslerinde gezi-gözlem yapılma oranı coğrafya öğretimi ve hedefleri bakımından yeterli düzeyde değildir.

Tablo 7.26. ***Öğrencilerin "Okulunuzda Sosyal Aktiviteler Ne Sıklıkta Yapılıyor?" Değişkenine Göre Dağılımı***

Okulunuzda sosyal aktiviteler ne sıklıkta yapılıyor?		Frekans	%
Spor etkinlikleri	Hiçbir zaman	4	%1.3
	Bazen	33	%11.0
	Sık sık	198	%66.0
	Sürekli	65	%21.7
	Toplam	300	%100.0
Tiyatro	Hiçbir zaman	59	%19.7
	Bazen	215	%71.7
	Sık sık	22	%7.3
	Sürekli	4	%1.3
	Toplam	300	%100.0
Şiir, kompozisyon vb. yarışmalar	Hiçbir zaman	7	%2.3
	Bazen	238	%79.3
	Sık sık	52	%17.3
	Sürekli	3	%1.0
	Toplam	300	%100.0
Gezi, seyahat	Hiçbir zaman	79	%26.3
	Bazen	221	%73.7
	Sık sık		
	Sürekli		
	Toplam	300	%100.0

Tablo 7.26. incelendiğinde anketimizde yer alan ve öğrencilerin okullarında çeşitli spor turnuvaları, tiyatro, çeşitli yarışmalar vb. sosyal etkinliklerin ne sıklıkla yapıldığı

konusundaki görüşlerini tespit etmek amacıyla öğrencilere "Okulunuzda sosyal aktiviteler ne sıklıkta yapılıyor?" sorusu sorulmuştur.

Ankete katılan öğrencilerin % 66'sı okullarında spor etkinliklerinin sık sık yapıldığını belirtirken, %21,7'si sürekli yapıldığını belirtmiştir. Öğrencilerin %11'i spor etkinliklerinin okullarında bazen yapıldığını ifade ederken, %1,3'ü hiçbir zaman yapılmadığı görüşündedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %71,7'si okullarında tiyatro etkinliklerinin bazen yapıldığını, öğrencilerin %7,3'ü tiyatro etkinliklerinin sık sık yapıldığını, öğrencilerin %1,3'ü sürekli yapıldığını ifade etmiştir. Okullarında hiçbir zaman tiyatro etkinliği yapılmadığını belirten öğrenci oranı ise %19,7 dir.

Ankete katılan öğrencilerin %79,4'ü okullarında şiir, kompozisyon vb. yarışmaların bazen yapıldığını, %17,3'ü sık sık yapıldığını belirtmiştir. Öğrencilerin %1'i ise şiir, kompozisyon vb. yarışmaların sürekli yapıldığı görüşündedir.öğrencilerin %2,3'ü şiir, kompozisyon vb. yarışmaların okullarında hiçbir zaman yapılmadığını ifade etmiştir.

Ankete katılan öğrencilerin %73,7'si gezi, seyahat gibi sosyal aktivitelerin okullarında bazen yapıldığını belirtirken, öğrencilerin %26,3'ü bu aktivitelerin okullarında hiçbir zaman yapılmadığını belirtmiştir. Okullarında gezi, seyahat gibi etkinliklerin sık sık veya sürekli yapıldığını belirten öğrenci çıkmamıştır.

Tablo 7.27. ***Öğrencilerin "Branş Öğretmeni Girmeyen Dersiniz Var mı?" Değişkenine Göre Dağılımı***

Branş öğretmeni girmeyen dersiniz var mı?	Frekans	%
Evet	132	%44.0
Hayır	168	%56.0
Toplam	300	%100.0

Öğrencilerin branş öğretmeni girmeyen dersleri olup olmadığını tespit etmek amacıyla yöneltilen "Branş öğretmeni girmeyen dersiniz var mı?" sorusunda öğrencilerin %44'ü branş öğretmeni girmeyen dersi olduğunu belirtirken, %56'sı branş öğretmeni girmeyen dersi olmadığını ifade etmiştir. Öğrencilerin neredeyse yarısının dersine branş öğretmeni olmayan öğretmenler girmektedir. Bu durum eğitim-öğretim faaliyetleri açısından başka olumsuzlukları da beraberinde getiren bir durumdur.

Tablo 7.28. ***Öğrencilerin 'Dersinize Branş Öğretmeni Girmeyince Dersi Anlamakta Zorlanıyor musunuz ? Değişkenine Göre Dağılımı***

Derslerinize branş öğretmeni girmeyince dersi anlamakta zorlanıyor musunuz?	Frekans	%
Evet	194	%64.7
Hayır	106	%35.3
Toplam	300	%100.0

Tablo 7.28. incelendiğinde anket uygulanan öğrencilerin % 64,7'si derslerine branş öğretmeni girmeyince dersi anlamakta zorlandığını belirtirken, % 35,3'ü derslerine branş öğretmeni girmeyince dersi anlamakta zorlanmadığı görüşündedir.

Tablo 7.29. ***Öğrencilerin "Üniversiteye Hazırlanmak İçin Nasıl Bir Yol İzliyorsunuz" Değişkenine Göre Dağılımı***

Üniversiteye hazırlanmak için nasıl bir yol izliyorsunuz?	Frekans	%
Dershaneye gidiyorum.	49	%16.3
Özel ders alıyorum.	24	%8.0
Evde hazırlanıyorum.	197	%65.7
Hazırlanmıyorum.	30	%10.0
Toplam	300	%100.0

Öğrencilerin üniversiteye ne şekilde hazırlandığını tespit etmek amacıyla yöneltilen "Üniversiteye hazırlanmak için nasıl bir yol izliyorsunuz?" sorusuna, öğrencilerin %16,3'ü "dershaneye gidiyorum", %8 'i "özel ders alıyorum" şeklinde cevap vermiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %65,7'si üniversite sınavına evde hazırlandığını belirtirken, öğrencilerin %10'u üniversiteye hazırlanmadığını ifade etmiştir.

7.3.Tarsus Çayı Havzası'ndaki Coğrafi Potansiyel ve Eğitim-Öğretim Faaliyetlerinin Öğrencilerin Kişisel Özelliklere Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu kısmında, yöredeki coğrafi potansiyelin ve mevcut coğrafi koşullar ile deneklerin kişisel özellikleri (cinsiyetleri, kaçıncı sınıfta okudukları ve hangi okulda eğitim- öğretim gördükleri) arasında bir ilişki olup olmadığı varsa bu ilişkinin yönü ve bu özelliklerin eğitim-öğretim faaliyetlerinin planlanmasına etkileri tespit edilerek açıklanmaya çalışılmıştır.

7.3.1. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo 7.30. ***Öğrencilerin "Neden Türkiye Coğrafyasını Öğrenmeliyiz" Sorusuna Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkinine Göre Dağılımı***

Ülkemizi fiziki, beşeri ve ekonomik özelikleriyle tanıyarak, ülke değerlerine sahip çıkan bilinçli vatandaşlar olmak için				
Cinsiyet		Evet	Hayır	Toplam
Kız	F	131	19	150
	%	%43,7	%6,3	%50
Erkek	F	123	27	150
	%	%41	%9	%50
Toplam	F	254	46	300
	%	%84,7	%15,3	%100
Sd =1		x^2 =1.643		p = -

Tablo 7.30. incelendiğinde deneklerin "Ülkemizi fiziki, beşeri ve ekonomik özellikleriyle tanıyarak, ülke değerlerine sahip çıkan bilinçli vatandaşlar olmak için" coğrafya öğrenmeliyiz cevaplarının cinsiyet değişkinine göre yapılan x² testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Bu durum 9. ve 10. sınıf kız ve erkek öğrencilerin Türkiye coğrafyasını öğrenme konusundaki düşüncelerinin birbirine yakın olduğunu göstermektedir. Aynı soruda deneklerin " ülkemiz hakkında konuşabilmemiz için" seçeneğine verdikleri cevapların cinsiyet değişkinine göre yapılan x2 testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür.Aynı soruda deneklerin "sınavlarda sorulduğu için" seçeneğine verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre yapılan x2 testi soncunda farklılaşmadığı görülmüştür. Yine aynı soruda öğrencilerin "bu ülke yaşadığımız için" seçeneğine verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre yapılan x2 testi soncunda farklılaşmadığı görülmüştür. Bu sonuçlar kız ve erkek öğrenciler arasında coğrafya algısının birbirine yakın olduğunu göstermektedir.

Tablo 7.31. ***Öğrencilerin "Coğrafya Öğrenmesinin Okul Hayatı Dışında Faydalı Olacağına İnanıyor Musunuz?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı.***

Coğrafya öğreniminizin okul hayatı dışında faydalı olacağına inanıyor musunuz?				
Cinsiyet		Evet	Hayır	Toplam
Kız	F	148	2	150
	%	%49.3	%0.7	%50.0
Erkek	F	145	5	150
	%	%48.3	%1.7	%50.0
Toplam	F	293	7	300
	%	%97.7	%2.3	%100.0
Sd = 1		$x^2 = 1.316$	p = -	

Tablo 7.31. incelendiğinde deneklerin coğrafya öğrenmelerinin okul hayatı dışında faydalı olacağını düşünüp, düşünmedikleri ile ilgili verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Bu durum kız ve erkek öğrencilerinin tüm hayatlarında coğrafyanın önemi ve gerekliliği konusundaki fikirlerinin büyük bir tezat oluşturmadığını göstermektedir.

Tablo 7.32. Öğrencilerin "Yaşadığımız Yörede Bulanan Coğrafi Zenginlikleri Biliyor Musunuz ?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı

Yaşadığımız yörede bulunan coğrafi zenginlikleri biliyor musunuz?				
Cinsiyet		Evet	Hayır	Toplam
Kız	F	100	50	150
	%	%33.3	%16.7	%50.0
Erkek	F	116	34	150
	%	%38.7	%11.3	%50.0
Toplam	F	216	84	300
	%	%72.0	%28.0	%100.0
Sd = 1		$x^2 = 4.233$	$p < 0.05$	

Tablo 7.32. incelendiğinde öğrencilerin "Yaşadığımız yörede bulanan coğrafi zenginlikleri biliyor musunuz ?" sorusuna verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda $p<0.05$ düzeyinde erkek öğrenciler lehine farklılaştığı görülmektedir. Bu durum erkek öğrencilerin yaşadıkları yörenin coğrafi zenginlikleri ile ilgili bilgilerinin kız öğrencilerden daha fazla olduğunu göstermektedir.

Tablo 7.33. ***Öğrencilerin "Elverişsiz Hava Şartları Eğitim – Öğretim Faaliyetlerini Olumsuz Yönde Etkiliyor mu ?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı***

Elverişsiz hava şartları (sıcaklık, yağış) eğitim-öğretim faaliyetlerini olumsuz yönde etkiyor mu?				
Cinsiyet		Evet	Hayır	Toplam
Kız	F	129	21	150
	%	%43.0	%7.0	%50.0
Erkek	F	123	27	150
	%	%41.0	%9.0	%50.0
Toplam	F	252	48	300
	%	%84.0	%16.0	%100.0
Sd = 1		x^2 = 0.893		p = -

Tablo 7.33. incelendiğinde deneklerin elverişsiz hava şartlarının eğitim öğretim faaliyetlerini olumsuz yönde etkileyip etkilememesiyle ilgili verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre yapılan x^2 testi soncunda farklılaşmadığı görülmektedir. Her ne kadar frekans ve yüzde oranları elverişsiz hava şartlarından kız öğrencilerin daha fazla etkilendiğini gösterse de bu bakımdan kız ve erkekler arasında önemli fark yoktur.

Tablo 7.34. ***Öğrencilerin "Sınıflarınızda Isınma Problemi Yaşanıyor mu?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı***

Sınıflarınızda ısınma problemi yaşanıyor mu?				
Cinsiyet		Evet	Hayır	Toplam
Kız	F	80	70	150
	%	%26.7	%23.3	%50.0
Erkek	F	75	75	150
	%	%25.0	%25.0	%50.0
Toplam	F	155	145	300
	%	%51.7	%48.3	%100.0
Sd = 1		x^2 = 0.334		p = -

Tablo 7.34. incelendiğinde deneklerin "Sınıflarınızda ısınma problemi yaşanıyor mu?" sorusuna verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda farklılaşmadığı görülmektedir. Bu durum 9. ve 10. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin sınıflarında ısınma problemi yaşanıp yaşanmadığı ile ilgili görüşlerinin birbirine yakın olduğunu göstermektedir.

Tablo 7.35. ***Öğrencilerin "Yaşadığımız Çevrede Olabileceğini Düşündüğümüz Doğal Afetleri İşaretleyiniz" Sorusuna Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı***

Deprem				
Cinsiyet		Evet	Hayır	Toplam
Kız	F	63	87	150
	%	%21.0	%29.0	%50.0
Erkek	F	70	80	150
	%	%23.3	%26.7	%50.0
Toplam	F	133	167	300
	%	%44.3	%55.7	%100.0
Sd =1		x^2 =0.662		p = -

Tablo 7.35. incelendiğinde deneklerin yaşadıkları çevrede olabileceğini düşündükleri doğal afetler ile ilgili düşüncelerinden "deprem" seçeneğine verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre yapılan x² testi soncunda farklılaşmadığı görülmektedir. Aynı sorunun "sel" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Aynı sorunun "heyelan" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Aynı sorunun "yangın" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda $p<0.05$ düzeyinde erkek öğrenciler lehine farklılaştığı görülmektedir. Bu sonuçlar sel olaylarının özellikle son yıllarda sık sık vukuu bulduğu çalışma sahasında öğrencilerin doğal afet bilincinin yeterli düzeyde olmadığını göstermektedir.

Tablo 7.36. ***Öğrencilerin "Yaşadığımız Çevredeki Yeryüzü Şekilleri Eğitim-Öğretim Faaliyetlerini Etkiliyor mu?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı***

Yaşadığınız çevredeki yeryüzü şekilleri eğitim-öğretim faaliyetlerini etkiliyor mu?				
Cinsiyet		Evet	Hayır	Toplam
Kız	F	58	92	150
	%	%19.3	%30.7	%50.0
Erkek	F	56	94	150
	%	%18.7	%31.3	%50.0
Toplam	F	114	186	300
	%	%38.0	%62.0	%100.0
Sd = 1		x^2 = 0.057		p = -

Tablo 7.36. incelendiğinde deneklerin yaşadıkları çevredeki yeryüzü şekillerinin eğitim-öğretim faaliyetlerini etkileyip etkilemediği ile ilgili verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Bu durum yaşadıkları çevredeki yeryüzü şeklerinden etkilenme açısından kız ve erkek öğrenciler arasında önemli bir fark olmadığını ortaya koymaktadır.

Tablo 7.37. ***Öğrencilerin "Velinizin Mesleği Nedir?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı***

Tarım				
Cinsiyet		Evet	Hayır	Toplam
Kız	F	24	126	150
	%	%8.0	%42.0	%50.0
Erkek	F	34	116	150
	%	%11.3	%38.7	%50.0
Toplam	F	58	242	300
	%	%19.3	%80.7	%100.0
Sd =1		x^2 =2.137		p = -

Tablo 7.37. incelendiğinde öğrencilerin "Velinizin mesleği nedir?" sorusunda " tarım" seçeneğine verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Aynı sorunun "ticaret" seçeneğini işaretleyenlerin cinsiyetine göre yapılan x² testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Aynı sorunun "memur" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Aynı sorunun "işçi" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Aynı sorunun "emekli" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Aynı sorunun "serbest meslek" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Aynı sorunun "işsiz" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda $p<0,05$ düzeyinde kız öğrenciler lehine farklılaştığı görülmektedir.

Tablo 7.38. ***Öğrencilerin "Herhangi Bir İşte Çalışıyor musunuz?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı***

Herhangi bir işte çalışıyor musunuz?				
Cinsiyet		Evet	Hayır	Toplam
Kız	F	7	143	150
	%	%2.3	%47.7	%50.0
Erkek	F	23	127	150
	%	%7.7	%42.3	%50.0
Toplam	F	30	270	300
	%	%10.0	%90.0	%100.0
Sd = 1		x^2 = 9.481		p < 0.05

Tablo 7.38. incelendiğinde deneklerin "herhangi bir işte çalışıyor musunuz?" sorusuna verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda $p<0,05$ düzeyinde kız öğrenciler lehine farklılaştığı görülmektedir.

Tablo 7.39. ***Öğrencilerin "Coğrafya Derlerinde Aşağıdaki Araç-Gereçler Hangi Sıklıkta Kullanılıyor?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı***

Harita						
Cinsiyet		Hiçbir zaman	Bazen	Sık sık	Sürekli	Toplam
Kız	F	1	31	85	33	150
	%	%0.3	%10.3	%28.4	%11	% 50.0
Erkek	F	1	26	94	29	150
	%	%0.3	%8.7	%31.3	%9.7	% 50.0
Toplam	F	2	57	179	62	300
	%	%0.6	%19.0	%59.7	%20.7	% 100.0
Sd =3			x^2 =1.149		p = -	

Tablo 7.39. incelendiğinde coğrafya derslerinde tepegöz, harita, küre TV, video, VCD player gibi araç-gereçlerin kullanılma sıklığını araştıran soruda deneklerin "harita" seçeneğine verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Aynı sorunun "tepegöz" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Aynı sorunun "küre" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Aynı sorunun "TV, video, VCD player" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Bu durum 9. ve 10. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin coğrafya derslerinde harita, tepegöz, küre vb araç-gereç kullanımı konusundaki düşüncelerinin birbirine yakın olduğunu göstermektedir.

Tablo 7.40. ***Öğrencilerin "Coğrafya Derslerinde Gezi-Gözlem Yapılıyor mu?"Sorusuna Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı***

Coğrafya derslerinde gezi-gözlem yapılıyor mu?				
Cinsiyet		Evet	Hayır	Toplam
Kız	F	7	143	150
	%	%2.3	%47.7	%50.0
Erkek	F	8	142	150
	%	%2.7	%47.3	%50.0
Toplam	F	15	285	300
	%	%5.0	%95.0	%100.0
Sd =1			x^2 = 0.070	p = -

Tablo 7.40. incelendiğinde deneklerin "Coğrafya derslerinde gezi-gözlem yapılıyor mu?" sorusuna verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda farklılaşmadığı

görülmüştür. Bu durum anket uygulanan kız ve erkek öğrencilerin coğrafya derslerinde gezi-gözlem yapılıp yapılmadığı ile ilgili düşüncelerin birbirine yakın olduğunu göstermektedir.

Tablo 7.41. ***Öğrencilerin "Okulunuzda Sosyal Aktiviteler Ne Kadar Sıklıkta Yapılıyor?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı***

Şiir, kompozisyon vb. yarışmalar						
Cinsiyet		Hiçbir zaman	Bazen	Sık sık	Sürekli	Toplam
Kız	F	4	109	34	3	150
	%	% 1.3	%36.3	%11.4	%1.0	% 50.0
Erkek	F	3	128	18	1	150
	%	% 1	%42.7	%6	%0.3	% 50.0
Toplam	F	7	237	52	4	300
	%	%2.3	%79.0	%17.4	%1.3	% 100.0
Sd = 3			x^2 = 34.125			p < 0.05

Tablo 7.41. incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin okullarında spor etkinlikleri, tiyatro, şiir, kompozisyon vb. yarışmalar, gezi, seyahat gibi sosyal aktivitelerin ne kadar sıkılıkta yapıldığına cevap arayan soruda deneklerin "şiir, kompozisyon vb. yarışmalar" seçeneğine verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda $p<0,05$ düzeyinde kız öğrenciler lehine farklılaştığı görülmektedir. Aynı sorunun "spor etkinlikleri" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Ayını sorunun "tiyatro" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Aynı sorunun "gezi, seyahat" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür.

Tablo 7.42. ***Öğrencilerin "Branş Öğretmeni Girmeyen Dersiniz Var mı?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı***

Branş öğretmeni girmeyen dersiniz var mı?				
Cinsiyet		Evet	Hayır	Toplam
Kız	F	66	84	150
	%	%22.0	%28.0	%50.0
Erkek	F	66	84	150
	%	%22.0	%28.0	%50.0
Toplam	F	132	168	300
	%	%44.0	%56.0	%100.0
Sd = 1			x^2 = 0.000	p = -

Tablo 7.42. incelendiğinde deneklerin "Branş öğretmeni girmeyen dersiniz var mı?" sorusuna verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Cevabı öznel

olmayan "Branş öğretmeni girmeyen dersiniz var mı?" sorusuna eşit sayıda kız ve erkek öğrencilerin evet yada hayır cevabı vermesi öğrencilerimizin anketi titizlikle cevapladıklarının bir göstergesi olması açısından sevindiricidir.

Tablo 7.43. ***Öğrencilerin "Derslerinize Branş Öğretmeni Girmeyince Dersi Anlamakta Zorlanıyor musunuz ?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı***

Derslerinize branş öğretmeni girmeyince dersi anlamakta zorlanıyor musunuz?				
Cinsiyet		Evet	Hayır	Toplam
Kız	F	98	52	150
	%	%32,7	%17,3	%50,0
Erkek	F	96	54	150
	%	%32,0	%18,0	%50,0
Toplam	F	194	106	300
	%	%64,7	%35,3	%100,0
Sd = 1		x^2 = 0.58		p = -

Tablo 7.43. incelendiğinde deneklerin "Derslerinize branş öğretmeni girmeyince dersi anlamakta zorlanıyor musunuz ?" sorusuna verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Bu durum araştırmaya katılan kız ve erkek öğrencilerin derslerine branş öğretmeni girmeyince dersi anlamakta zorlanıp zorlanmama ile ilgili fikirlerinin birbirine yakın olduğunu göstermektedir.

Tablo 7.44. ***Öğrencilerin "Üniversiteye Hazırlanmak İçin Nasıl Bir Yol İzliyorsunuz?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı***

Dershaneye gidiyorum				
Cinsiyet		Evet	Hayır	Toplam
Kız	F	24	126	150
	%	%8	%42	%50,0
Erkek	F	25	125	150
	%	%8.3	%41.7	%50,0
Toplam	F	49	251	300
	%	%16.3	%83.7	%100,0
Sd = 1		x^2 = 0.24		p = -

Tablo 7.45. incelendiğinde ankete katılan öğrencilerin üniversiteye ne şekilde hazırlandığını araştıran soruda deneklerin "dershaneye gidiyorum" seçeneğine verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Aynı sorunun "özel ders alıyorum" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Aynı sorunun "evde hazırlanıyorum" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür.

Aynı sorunun "hazırlanmıyorum" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Sonuç olarak çalışma sahasında öğrencilerin üniversiteye hazırlanırken izledikleri yol kız ve erkek öğrenciler arasında önemli bir değişkenlik arz etmemektedir.

Öğrencilerin yaşadıkları çevredeki eğitim-öğretim faaliyetleri ve bu faaliyetler üzerine etki eden doğal, beşeri vb. faktörleri, bu faktörlerin öğrenciler ve eğitim-öğretim faaliyetlerine etkilerini tespit etmeye çalışan sorulara verilen cevaplardan elde edilen sonuçlar cinsiyet faktörü göz önüne alınarak değerlendirildiğinde genelde kız ve erkek öğrenciler arasında fazla bir fark olmadığı görülmektedir. Anlamlı farkların çıktığı seçeneklerin büyük bir kısmında anlamlığın yönü kız öğrenciler lehine çıkmıştır. Böyle bir sonucun ortaya çıkmasında birçok faktör etkili olmuş olabilir. Bu durumda sınıf değişkeni ön plana çıkmaktadır. Araştırmaya katılan kız ve erkek öğrencilerin sayıları birbirine eşit olmasına rağmen sınıf değişkeni açısından eşit şekilde dağılmamış olabilir. Bu nedenle cinsiyet değişkeninin tek başına coğrafyanın eğitim-öğretim faaliyetleri üzerine etkisini ortaya koyacağını düşünmek yanlış olacaktır.

7.3.2. Öğrencilerin Sınıf Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo 7.45. ***Öğrencilerin "Neden Türkiye Coğrafyasını Öğrenmeliyiz?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı***

Ülkemizi fiziki, beşeri ve ekonomik özelikleriyle tanıyarak, ülke değerlerine sahip çıkan bilinçli vatandaşlar olmak için				
Sınıf		Evet	Hayır	Toplam
9. Sınıf	F	129	21	150
	%	%43	%7	%50.0
10. Sınıf	F	125	25	150
	%	%41.7	%8.3	%50.0
Toplam	F	254	46	300
	%	%84.7	%15.3	%100.0
Sd = 1		x^2 = 52.422		P < 0.05

Tablo 7.45. incelendiğinde deneklerin "Ülkemizi fiziki, beşeri ve ekonomik özellikleriyle tanıyarak, ülke değerlerine sahip çıkan bilinçli vatandaşlar olmak için" seçeneğine verdikleri cevapların sınıf değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda P < 0.05 düzeyinde 9. sınıf öğrencileri lehine farklılaştığı görülmektedir. Aynı sorunun "Ülkemiz hakkında konuşabilmemiz için" seçeneğine öğrencilerin verdikleri cevapların sınıf değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Aynı sorudan deneklerin "Bu ülkede yaşadığımız için" seçeneğine verdiklerin cevapların sınıf değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Aynı sorunun "Sınavlarda sorulduğu için" seçeneğine verdikleri cevapların sınıf değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür.

Tablo 7.46. ***Öğrencilerin "Coğrafya Öğreniminizin Okul Hayatı Dışında Faydalı Olacağına İnanıyor musunuz?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı***

Coğrafya öğreniminizin okul hayatı dışında faydalı olacağına inanıyor musunuz?				
Sınıf		Evet	Hayır	Toplam
9. Sınıf	F	147	3	150
	%	%49.0	%1.0	%50.0
10. Sınıf	F	146	4	150
	%	%48.7	%1.3	%50.0
Toplam	F	293	7	300
	%	%97.7	%2.3	%100.0
Sd = 1		x^2 = 0.146		p = -

Tablo 7.46. incelendiğinde, deneklerin"Coğrafya öğreniminizin okul hayatı dışında faydalı olacağına inanıyor musunuz?" sorusuna verdikleri cevapların, sınıf değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda farklılaşmadığı görül - müştür.

Tablo 7.47. ***Öğrencilerin "Yaşadığınız Yörede Bulunan Coğrafi Zenginlikleri Biliyor musunuz?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı***

Yaşadığımız yörede bulunan coğrafi zenginlikleri biliyor musunuz?				
Sınıf		Evet	Hayır	Toplam
9. Sınıf	F	104	46	150
	%	%34.7	%15.3	%50.0
10. Sınıf	F	112	38	150
	%	%37.3	%12.7	%50.0
Toplam	F	216	84	300
	%	%72.0	%28.0	%100.0
Sd = 1		x^2 = 1.058		p = -

Tablo 7.47. incelendiğinde, deneklerin "Yaşadığınız yörede bulunan coğrafi zenginlikleri biliyor musunuz?"sorusuna verdikleri cevapların, sınıf değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda farklılaşmadığı görülmektedir. Yüzde ve frekans değerlerini incelediğimizde 10. sınıf öğrencilerin gerek yaş, gerekse bulundukları sınıfla ilgili olarak yaşadıkları yörenin coğrafyasını daha iyi tanıdıkları sonucuna ulaşsak da bu açıdan 9. ve 10. sınıf öğrencileri arasında önemli bir fark yoktur.

Tablo 7.48. ***Öğrencilerin "Elverişsiz Hava Şartları Eğitim-Öğretim Faaliyetlerini Olumsuz yönde etkiliyor mu?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı***

Elverişsiz hava şartları (sıcaklık, yağış) eğitim-öğretim faaliyetlerini olumsuz yönde etkiyor mu?				
Sınıf		Evet	Hayır	Toplam
9. Sınıf	F	130	20	150
	%	%43.3	%6.7	%50.0
10. Sınıf	F	122	28	150
	%	%40.7	%9.3	%50.0
Toplam	F	252	48	300
	%	%84.0	%16.0	%100.0
Sd = 1		x^2 = 1.587		p = -

Tablo 7.48. incelendiğinde, öğrencilerin "Elverişsiz hava şartları eğitim-öğretim faaliyetlerini olumsuz yönde etkiliyor mu?"sorusuna verdikleri cevapların, sınıf değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda farklılaşmadığı görülmektedir. Bu durum 9. ve 10. sınıf öğrencilerinin elverişsiz hava şartlarının eğitim-öğretim faaliyetlerini olumsuz yönde etkileyip etkilemediği ile ilgili görüşlerin birbirine yakın olduğunu göstermektedir.

Tablo 7.49. ***Öğrencilerin "Sınıflarınızda Isınma Problemi Yaşanıyor mu" Sorusuna Verdikleri Cevapların Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı***

Sınıflarınızda ısınma problemi yaşanıyor mu?				
Sınıf		Evet	Hayır	Toplam
9. Sınıf	F	94	56	150
	%	%31.3	%18.7	%50.0
10. Sınıf	F	61	89	150
	%	%20.3	%29.7	%50.0
Toplam	F	155	145	300
	%	%51.6	%48.4	%100.0
Sd = 1		x^2 = 14.536		P < 0.05

Tablo 7.49. incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarınızda ısınma problemi yaşanıp yaşanmadığı ile ilgili verdikleri cevapların sınıf değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda P < 0.05 düzeyinde 10. sınıf öğrencileri lehine farklılaştığı görülmektedir.

Tablo 7.50. ***Öğrencilerin "Yaşadığınız Çevrede Olabileceğini Düşündüğünüz Doğal Afetleri İşaretleyiniz." Sorusuna Verdikleri Cevapların Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı***

Sel				
Sınıf		Evet	Hayır	Toplam
9. Sınıf	F	39	111	150
	%	% 13.0	% 37.0	%50.0
10. Sınıf	F	29	121	150
	%	% 9.7	% 40.3	%50.0
Toplam	F	68	232	300
	%	% 22.7	% 77.3	%100.0
Sd = 1		x^2 = 1.902		p = -

Tablo 7.50. incelendiğinde, deneklerin yaşadığınız çevrede olabileceğini düşündüğünüz doğal afetler ile ilgili görüşlerinden"sel" seçeneğine verdikleri cevapların sınıf değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda farklılaşmadığı görülmektedir. Aynı sorunun "deprem" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların sınıf değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Aynı sorunun "heyelan" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların sınıf değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Aynı sorunun "yangın" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların sınıf değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür.

Tablo 7.51. ***Öğrencilerin "Yaşadığınız Çevredeki Yeryüzü Şekilleri Eğitim-Öğretim Faaliyetlerini Etkiliyor mu" Sorusuna Verdikleri Cevapların Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı***

Yaşadığınız çevredeki yeryüzü şekilleri eğitim-öğretim faaliyetlerini etkiliyor mu?				
Sınıf		Evet	Hayır	Toplam
9. Sınıf	F	56	94	150
	%	%18.7	%31.3	%50.0
10. Sınıf	F	58	92	150
	%	%19.3	%30.7	%50.0
Toplam	F	114	186	300
	%	%38.0	%62.0	%100.0
Sd = 1		x^2 = 0.057		p = -

Tablo 7.51. incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin yaşadıkları çevredeki yeryüzü şekillerinin eğitim-öğretim faaliyetlerini etkileyip etkilemediği ile ilgili verdikleri cevapların sınıf değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda farklılaşmadığı görülmektedir.

Tablo 7.52. ***Öğrencilerin "Velinizin Mesleği Nedir?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı***

Ticaret				
Sınıf		Evet	Hayır	Toplam
9. Sınıf	F	13	137	150
	%	% 4.3	% 45.7	%50.0
10. Sınıf	F	9	141	150
	%	% 3.0	% 47.0	%50.0
Toplam	F	22	278	300
	%	% 7.3	% 92.7	%100.0
Sd = 1		x^2 = 0.785		p = -

Tablo 7.52. incelendiğinde ankete katılan öğrencilerin "Velinizin Mesleği Nedir?" sorusunda "ticaret" seçeneğine verdikleri cevapların sınıf değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda farklılaşmadığı görülmektedir. Aynı sorunun "tarım" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların sınıf değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Aynı sorunun "memur" seçeneğini işaretleyenlerin sınıf değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Aynı sorunun "işçi" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların sınıf değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Aynı sorunun "emekli" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların sınıf değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Aynı sorunun "serbest meslek" seçeneğini işaretleyenlerin sınıf değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür.

Aynı sorunun "işsiz" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların sınıf değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür.

Tablo 7.53. ***Öğrencilerin "Herhangi Bir İşte Çalışıyor musunuz?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı***

Herhangi bir işte çalışıyor musunuz?				
Sınıf		Evet	Hayır	Toplam
9. Sınıf	F	23	127	150
	%	%7.7	%42.3	%50.0
10. Sınıf	F	7	143	150
	%	%2.3	%47.7	%50.0
Toplam	F	30	270	300
	%	%10.0	%90.0	%100.0
Sd = 1		x^2 = 9.481	P < 0.05	

Tablo 7.53. incelendiğinde deneklerin Herhangi Bir İşte Çalışıp çalışmadıkları ile ilgili verdikleri cevapların sınıf değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda P < 0.05 düzeyinde 10. sınıf öğrencileri lehine farklılaştığı görülmektedir. Öğrencilerin eğitim-öğretim faaliyetleri üzerinde önemli etkileri olan bu durum ekonomik kaynaklı olabileceği gibi 10. sınıf öğrencilerinin yaklaşan üniversite sınavı kaygısı nedeni ile ders dışı alanlara daha az yöneldiğinin bir göstergesidir.

Tablo 7.54. ***Öğrencilerin "Coğrafya Derslerinde Aşağıdaki Araç-Gereçler Hangi Sıklıkta Kullanılıyor?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı***

Küre						
Sınıf		Hiçbir zaman	Bazen	Sık sık	Sürekli	Toplam
9. Sınıf	F	18	113	18	1	150
	%	% 6.0	% 37.7	% 6.0	% 0.3	% 50.0
10. Sınıf	F	10	130	9	1	150
	%	% 3.4	% 43.3	% 3.0	% 0.3	% 50.0
Toplam	F	28	243	27	2	300
	%	% 9.4	% 81.0	% 9.0	% 0.6	% 100.0
Sd = 3			x^2 = 6.475		p = -	

Tablo 7.54. incelendiğinde deneklerin "Coğrafya Derslerinde Aşağıdaki Araç-Gereçler Hangi Sıklıkta Kullanılıyor?" sorusunda "küre" seçeneğine verdikleri cevapların sınıf değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda farklılaşmadığı görülmektedir. Aynı sorunun "tepegöz" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların sınıf değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda P < 0.05 düzeyinde 10. sınıf öğrencileri lehine farklılaştığı görülmüştür. Aynı sorunun "harita" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların sınıf değişkenine göre yapılan x²

testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Aynı sorunun "TV, Video, VCD Player" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların sınıf değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür.

Tablo 7.55. ***Öğrencilerin "Coğrafya Derslerinde Gezi-Gözlem Yapılıyor mu?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı***

Coğrafya derslerinde gezi-gözlem yapılıyor mu?				
		Evet	Hayır	Toplam
9. Sınıf	F	4	146	150
	%	%1.3	%48.7	%50.0
10. Sınıf	F	11	139	150
	%	%3.7	%46.3	%50.0
Toplam	F	15	285	300
	%	%5.0	%95.0	%100.0
Sd = 1		x^2 = 3.439		p = -

Tablo 7.55. incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin "Coğrafya Derslerinde Gezi-Gözlem Yapılıyor mu?" sorusuna verdikleri cevapların sınıf değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda farklılaşmadığı görülmektedir. Bu durum 9. ve 10. sınıf öğrencilerin coğrafya derslerinde gezi-gözlem yapılıp yapılmadığı ile ilgili düşüncelerinin birbirine yakın olduğunu göstermektedir.

Tablo 7.56. ***Öğrencilerin "Okulunuzda Sosyal Aktiviteler Ne Sıklıkta Yapılıyor?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı***

Tiyatro						
Sınıf		Hiçbir zaman	Bazen	Sık sık	Sürekli	Toplam
9. Sınıf	F	43	90	13	4	150
	%	% 14.4	% 30.0	% 4.3	% 1.3	% 50.0
10. Sınıf	F	16	125	8	1	150
	%	% 5.3	% 41.7	% 2.7	% 0.3	% 50.0
Toplam	F	59	215	21	5	300
	%	% 19.7	% 71.7	% 7.0	% 1.6	% 100.0
Sd = 3			x^2 = 21.044		P < 0.05	

Tablo 7.56. incelendiğinde deneklerin okullarında spor etkinlikleri, tiyatro, şiir, kompozisyon vb. yarışmalar, gezi-seyahat gibi sosyal aktivitelerin yapılma sıklığını araştıran soruda "tiyaro" seçeneğine verdikleri cevapların sınıf değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda P < 0.05 düzeyinde 10. sınıf öğrencileri lehine farklılaştığı görülmektedir. Aynı sorunun "spor etkinlikleri" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların sınıf değişkenine göre

yapılan x² testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Aynı sorunun "şiir, kompozisyon vb. yarışmalar" seçeneğini işaretleyenlerin sınıf değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Aynı sorunun "gezi, seyahat" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların sınıf değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür.

Tablo 7.57. ***Öğrencilerin "Branş Öğretmeni Girmeyen Dersiniz Var mı?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı***

Branş öğretmeni girmeyen dersiniz var mı?				
Sınıf		Evet	Hayır	Toplam
9. Sınıf	F	79	71	150
	%	%26.3	%23.7	%50.0
10. Sınıf	F	53	97	150
	%	%17.7	%32.3	%50.0
Toplam	F	132	168	300
	%	%44.0	%56.0	%100.0
Sd = 1		$x^2 = 9.145$		P < 0.05

Tablo 7.57. incelendiğinde deneklerin "Branş Öğretmeni Girmeyen Dersiniz Var mı?" sorusuna verdikleri cevapların sınıf değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda P < 0.05 düzeyinde 10. sınıf öğrencileri lehine farklılaştığı görülmektedir. Bu durum çalışma sahasında 9. sınıfların derslerine branş öğretmenleri girip girmediği konusunda 10. sınıf öğrencilerinden daha sıkıntılı olduğunu göstermektedir.

Tablo 7.58. ***Öğrencilerin "Derslerinize Branş Öğretmeni Girmeyince Dersi Anlamakta Zorlanıyor musunuz?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı***

Derslerinize branş öğretmeni girmeyince dersi anlamakta zorlanıyor musunuz?				
Sınıf		Evet	Hayır	Toplam
9. Sınıf	F	103	47	150
	%	%34.3	%15.7	%50.0
10. Sınıf	F	91	59	150
	%	%30.3	%19.7	%50.0
Toplam	F	194	106	300
	%	%64.6	%35.4	%100.0
Sd = 1		$x^2 = 2.101$		p = -

Tablo 7.58. incelendiğinde ankete katılan öğrencilerin derslerine branş öğretmeni girmeyince dersi anlamakta zorlanıp zorlanmadıklarıyla ilgili verdikleri cevapların sınıf değişkenine göre yapılan x² testi sonucunda farklılaşmadığı görülmektedir. Deneklerin verdikleri cevapların yüzde ve frekans değerleri gerek 9. sınıf gerekse 10. sınıf öğrencilerinin derlerine branş öğretmeni

girmeyince dersi anlamakta zorlandıklarını ancak bu bakımdan aralarında önemli bir fark olmadığını göstermektedir.

Tablo 7.59. ***Öğrencilerin "Üniversiteye Hazırlanmak İçin Nasıl Bir Yol İzliyorsunuz?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı***

Dershaneye gidiyorum				
Sınıf		Evet	Hayır	Toplam
9. Sınıf	F	16	134	150
	%	% 5.3	% 44.7	%50.0
10. Sınıf	F	33	117	150
	%	%11.0	%39.0	%50.0
Toplam	F	49	251	300
	%	% 16.3	% 83.3	%100.0
Sd = 1		$x^2 = 7.049$		P < 0.05

Tablo 7.59. incelendiğinde deneklerin "Üniversiteye hazırlanmak için nasıl bir yol izliyorsunuz?" sorusunda "dershaneye gidiyorum" seçeneğini işaretleyenlerin sınıf değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda $P < 0.05$ düzeyinde 10. sınıf öğrencileri lehine farklılaştığı görülmektedir. Aynı sonunun "özel ders alıyorum" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların sınıf değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Aynı soruda "evde hazırlanıyorum" seçeneğini işaretleyenlerin sınıf değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Aynı sonunun "hazırlanmıyorum" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların sınıf değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Bu durum yaklaşan üniversite sınavı nedeniyle 10. sınıf öğrencilerinin, 9. sınıf öğrencilerine göre dershaneye giderek üniversite sınavına hazırlanmayı daha çok tercih ettiklerini, diğer açılardan aralarında önemli bir fark olmadığını ortaya koymaktadır.

Yaşanılan çevredeki coğrafi faktörlerin eğitim-öğretim faaliyetleri üzerine etkilerini araştırdığımız çalışmada öğrencilerin sorulara verdikleri cevaplardan elde edilen sonuçlar sınıf faktörü göz önüne alınarak değerlendirildiğinde, kız ve erkek öğrenciler arasında olduğu gibi 9. sınıf ve 10. sınıf öğrencileri arasında da fazla bir fark olmadığı görülmektedir. Anlamlı farkların çıktığı seçeneklerin tamamına yakınında anlamlılığın yönü 10. sınıf öğrencileri lehinedir.

Böyle bir araştırmada cinsiyet ve sınıf değişkenlerinin yeterli olacağını düşünmek kanaatimizce doğru değildir. Gerek yaşanılan yerin coğrafya algısı üzerine etkilerini gerekse eğitim-öğretim faaliyetleri üzerine etkilerini ortaya koymak için anketimizin okul değişkenine (farklı yerleşmelerden seçilen okullar) göre de değerlendirilmesi bizi daha anlamlı sonuçlara götürecektir.

7.3.3. Öğrencilerin Okul Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo 7.60. ***Öğrencilerin "Neden Türkiye Coğrafyasını Öğrenmeliyiz?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Okul Değişkenine Göre Dağılımı***

Ülkemizi fiziki, beşeri ve ekonomik özelikleriyle tanıyarak, ülke değerlerine sahip çıkan bilinçli vatandaşlar olmak için				
Okul		Evet	Hayır	Toplam
Tarsus Lisesi	F	52	8	60
	%	%17.3	%2.7	%20.0
Hzk. Danyal Uysal ÇPL	F	51	9	60
	%	%17.0	%3.0	%20.0
MUKAL	F	46	14	60
	%	%15.3	%4.7	%20.0
Gülek I. Günay ÇPL	F	52	8	60
	%	%17.3	%2.7	%20.0
Çamlıyayla K. Ekenler L.	F	53	7	60
	%	%17.7	%2.3	%20.0
Toplam	F	254	46	300
	%	%84.6	%15.4	%100.0
Sd = 4		$x^2 = 3.954$		p = -

Tablo 7.60. incelendiğinde "Neden Türkiye coğrafyasını öğrenmeliyiz?" sorusunda deneklerin "Ülkemizi tanımak için" seçeneğine verdikleri cevapların okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda farklılaşmadığı görülmektedir. Aynı sorunun "Ülkemiz hakkında konuşmak için" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Öğrencilerin aynı sorunun "Bu ülkede yaşadığımız için" seçeneğine verdikleri cevapların okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Yine aynı sorunun "Sınavlarda sorulduğu için" seçeneğini işaretleyenlerin okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Bu durum anket uygulanan okulların öğrencileri arasında Türkiye Coğrafyasını niçin öğrenmemiz gerektiği konusundaki fikirlerin birbirine yakın olduğunu göstermektedir.

Tablo 7.61. ***Öğrencilerin "Coğrafya Öğreniminizin Okul Hayatı Dışında Faydalı Olacağına İnanıyor musunuz?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Okul Değişkenine Göre Dağılımı***

Coğrafya öğreniminizin okul hayatı dışında faydalı olacağına inanıyor musunuz?				
Okul		Evet	Hayır	Toplam
Tarsus Lisesi	F	60		60
	%	%20.0		%20.0
Hzk. Danyal Uysal ÇPL	F	59	1	60
	%	%19. 7	%0.3	%20.0
MUKAL	F	57	3	60
	%	%19.0	%1.0	%20.0
Gülek I. Günay ÇPL	F	60		60
	%	%20.0		%20.0
Çamlıyayla K. Ekenler L.	F	57	3	60
	%	%19.0	%1.0	%20.0
Toplam	F	293	7	300
	%	%97.7	%2.3	%100.0
Sd = 4		x^2 = 6.728		p = -

Tablo 7.61. incelendiğinde ankete katılan öğrencilerin "Coğrafya öğreniminizin okul hayatı dışında faydalı olacağına inanıyor musunuz?" sorusuna verdikleri cevapların okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda farklılaşmadığı görülmektedir. Öğrencilerin coğrafya öğrenimlerinin okul hayatı dışında da faydalı olacağı konusunda hem fikir olmaları coğrafya algısının öğrencilerde gelişmiş ve öneminin anlaşılmış olduğunu gösteren olumlu bir sonuçtur.

Tablo 7.62. ***Öğrencilerin "Yaşadığınız Yörede Bulunan Coğrafi Zenginlikleri Biliyor musunuz?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Okul Değişkenine Göre Dağılımı***

Yaşadığımız yörede bulunan coğrafi zenginlikleri biliyor musunuz?				
Okul		Evet	Hayır	Toplam
Tarsus Lisesi	F	45	15	60
	%	%15. 0	%5.0	%20.0
Hzk. Danyal Uysal ÇPL	F	43	17	60
	%	%14. 3	%5.7	%20.0
MUKAL	F	49	11	60
	%	%16.3	%3.7	%20.0
Gülek I. Günay ÇPL	F	39	21	60
	%	%13.0	%7.0	%20.0
Çamlıyayla K. Ekenler L.	F	40	20	60
	%	%13.3	%6.7	%20. 0
Toplam	F	216	84	300
	%	%72.0	%28.0	%100.0
Sd = 4		x^2 = 5.357		p = -

"Yaşadığınız yörede bulunan coğrafi zenginlikleri biliyor musunuz?" sorusuna öğrencilerin verdikleri cevapların okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda farklılaşmadığı görülmektedir. Öğrencilerin genel olarak 2/3'den fazlasının yaşadığı yöredeki coğrafi zenginlikleri biliyor olması son derece önemlidir.

Tablo 7.63. ***Öğrencilerin "Elverişsiz Hava Şartları Eğitim-Öğretim Faaliyetlerini Olumsuz yönde etkiliyor mu?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Okul Değişkenine Göre Dağılımı***

Elverişsiz hava şartları (sıcaklık, yağış) eğitim-öğretim faaliyetlerini olumsuz yönde etkiyor mu?				
Okul		Evet	Hayır	Toplam
Tarsus Lisesi	F	54	6	60
	%	%18.0	%2.0	%20.0
Hzk. Danyal Uysal ÇPL	F	44	16	60
	%	%14.7	%5.3	%20.0
MUKAL	F	48	12	60
	%	%16.0	%4.0	%20.0
Gülek I. Günay ÇPL	F	53	7	60
	%	%17.7	%2.3	%20.0
Çamlıyayla K. Ekenler L.	F	53	7	60
	%	%17.7	%2.3	%20.0
Toplam	F	252	48	300
	%	%84.0	%16.0	%100.0
Sd = 4		$x^2 = 9.077$		p = -

Tablo 7.63. incelendiğinde deneklerin elverişsiz hava şartlarının eğitim-öğretim faaliyetlerini olumsuz yönde etkileyip etkilemediği ile ilgili verdikleri cevapların okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda farklılaşmadığı görülmektedir. Huzurkent Danyal Uysal Ç.P.L., Mustafa Kemal Anadolu Lisesi gibi okullarda bu etki biraz daha az hissedilse de havza genelinde öğrenciler elverişsiz hava şartlarından olumsuz yönde etkilenmektedir.

Tablo 7.64. ***Öğrencilerin "Sınıflarınızda Isınma Problemi Yaşanıyor mu" Sorusuna Verdikleri Cevapların Okul Değişkenine Göre Dağılımı***

Sınıflarınızda ısınma problemi yaşanıyor mu?				
Okul		Evet	Hayır	Toplam
Tarsus Lisesi	F	28	32	60
	%	%9.3	%10.7	%20.0
Hzk. Danyal Uysal ÇPL	F	16	44	60
	%	%5.3	%14.7	%20.0
MUKAL	F	40	20	60
	%	%13.3	%6.7	%20.0
Gülek I. Günay ÇPL	F	34	26	60
	%	%11.3	%8.7	%20.0
Çamlıyayla K. Ekenler L.	F	37	23	60
	%	%12.3	%7.7	%20.0
Toplam	F	155	145	300
	%	%51.7	%48.3	%100.0
Sd = 4		$x^2 = 24.027$		P < 0.05

Tablo 7.64. incelendiğinde deneklerin "Sınıflarınızda ısınma problemi yaşanıyor mu" sorusuna öğrencilerin verdikleri cevapların okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda $P < 0.05$ düzeyinde Huzurkent Danyal Uysal Ç.P.L. lehine farklılaştığı görülmektedir. Diğer okullarda öğrencilerin yarıdan fazlası sınıflarında

ısınma problemi yaşandığını belirtirken Huzurkent Danyal Uysal Ç.P.L.'nde öğrencilerin yaklaşıl ¾'ü böyle bir problemle karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 7.65. ***Öğrencilerin "Yaşadığınız Çevrede Olabileceğini Düşündüğünüz Doğal Afetleri İşaretleyiniz." Sorusuna Verdikleri Cevapların Okul Değişkenine Göre Dağılımı***

Sel				
Okul		Evet	Hayır	Toplam
Tarsus Lisesi	F	17	43	60
	%	%5.7	%14.3	%20.0
Hzk. Danyal Uysal ÇPL	F	30	30	60
	%	%10.0	%10.0	%20.0
MUKAL	F	13	47	60
	%	%4.3	%15.7	%20.0
Gülek I. Günay ÇPL	F	5	55	60
	%	%1.7	%18.3	%20.0
Çamlıyayla K. Ekenler L.	F	3	57	60
	%	%1.0	%19.0	%20.0
Toplam	F	68	232	300
	%	%22.7	%77.3	%100.0
Sd = 4		$x^2 = 44.422$		p = -

Tablo 7.65. incelendiğinde anket uygulanan öğrencilerin yaşadıkları çevrede olabileceğini düşündükleri doğal afetler ile ilgili olarak "sel" seçeneğini işaretleyenlerin okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda $P < 0.05$ düzeyinde Huzurkent Danyal Uysal Çok Programlı Lisesi lehine farklılaştığı görülmektedir. Araştırma sahasında en çok görülen doğal afetlerden biri sel felaketidir. Kanaatimizce böyle bir sonucun çıkmasında havzanın kuzeyinde sel olayının yeryüzü şekilleri nedeniyle etkili olmaması güneyinde ise bu felaketlerden en çok etkilenen yerleşmelerin Huzurkent ve çevresindeki ova köyleri olması etkili olmuştur. Aynı sorunun "deprem" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda $P < 0.05$ düzeyinde Mustafa Kemal Anadolu Lisesi lehine farklılaştığı görülmektedir. Burada dikkat çeken nokta sahada fay hattının geçtiği tek yer olan Gülek'teki Gülek İbrahim Günay Çok Programlı Lise'de diğer okulların öğrencilerine oranla daha az öğrencinin deprem seçeneğini işaretlemiş olmasıdır. Aynı sorunun "heyelan" seçeneğini işaretleyenlerin okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda $P < 0.05$ düzeyinde Gülek İbrahim Günay Çok Programlı Lisesi lehine farklılaştığı görülmüştür. Gerçektende yörede Gülek, Çamlıyayla gibi yerleşmelerde heyelan olayı daha fazla yaşanmaktadır. Yine aynı soruda deneklerin "yangın" seçeneğine verdikleri cevapların okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda farklılaşmadığı görülmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere öğrencilerin "yangın" konusunda görüşleri birbirine yakın değer göstermektedir.

Tablo 7.66. ***Öğrencilerin "Yaşadığınız Çevredeki Yeryüzü Şekilleri Eğitim-Öğretim Faaliyetlerini Etkiliyor mu" Sorusuna Verdikleri Cevapların Değişkenine Göre Dağılımı***

Yaşadığınız çevredeki yeryüzü şekilleri eğitim-öğretim faaliyetlerini etkiliyor mu?				
Okul		Evet	Hayır	Toplam
Tarsus Lisesi	F	18	42	60
	%	%6.0	%14.0	%20.0
Hzk. Danyal Uysal ÇPL	F	9	51	60
	%	%3.0	%17.0	%20.0
MUKAL	F	9	51	60
	%	%3.0	%17.0	%20.0
Gülek I. Günay ÇPL	F	37	23	60
	%	%12.3	%7.7	%20.0
Çamlıyayla K. Ekenler L.	F	41	19	60
	%	%13.7	%6.3	%20.0
Toplam	F	114	186	300
	%	%38.0	%62.0	%100.0
Sd = 4		$x^2 = 66.271$		P < 0.05

Tablo 7.66. incelendiğinde deneklerin yaşadıkları çevredeki yeryüzü şekillerinin eğitim-öğretim faaliyetlerini etkileyip etkilemediği ile ilgili verdikleri cevapların okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda $P < 0.05$ düzeyinde farklılaştığı görülmektedir. Bu farlılıkta en önemli etken yeryüzü şekillerinin havzanın çeşitli yerlerinde farklı özellikler göstermesidir. Zira bu soruda en az evet cevabı veren Mustafa Kemal Anadolu Lisesi ve Huzurkent Danyal Uysal Çok Programlı Lisesi öğrencilerinin bulundukları yerleşmeler yeryüzü şekilleri açısından oldukça sade özellikler göstermektedir. Bununla birlikte öğrencilerinin ortalama 2/3'sinin "evet" cevabı verdiği Gülek İbrahim Günay Çok Programlı Lisesi ve Çamlıyayla Kasım Ekenler Lisesi'nin bulunduğu Gülek ve Çamlıyayla yerleşmeleri ise havzanın güneyi ile İç Anadolu arasındaki bağlantıyı sağlayan Orta Toroslar üzerinde kurulmuş, yeryüzü şekilleri açısından engebelilik özelliği gösteren yerleşmelerdir. Bu özellikleri göz önünde bulundurarak tabloyu incelediğimizde öğrencilerin anketimize coğrafya şuuru ile cevap verdiklerini görmek oldukça sevindiricidir.

Tablo 7.67. ***Öğrencilerin "Velinizin Mesleği Nedir?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Okul Değişkenine Göre Dağılımı***

Tarım				
Okul		Evet	Hayır	Toplam
Tarsus Lisesi	F	8	52	60
	%	%2.7	%17.3	%20.0
Hzk. Danyal Uysal ÇPL	F	24	36	60
	%	%8.0	%12.0	%20.0
MUKAL	F	6	54	60
	%	%2.0	%18.0	%20.0
Gülek I. Günay ÇPL	F	7	53	60
	%	%2.3	%17.7	%20.0
Çamlıyayla K. Ekenler L.	F	13	47	60
	%	%4.3	%15.7	%20.0
Toplam	F	58	242	300
	%	%19.3	%80.7	%100.0
Sd = 4		$x^2 = 23.639$		P < 0.05

Tablo 7.67. incelendiğinde "Velinizin mesleği nedir?" sorusunda deneklerin "tarım" seçeneğine verdikleri cevapların okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda $P < 0.05$ düzeyinde farklılaştığı görülmektedir. Huzurkent, Çamlıyayla gibi bu soruda tarım seçeneğini işaretleyenlerin çok olduğu yerleşmeler havzada tarımsal faaliyetlerin yoğun olduğu alanlardır. Bununla birlikte Tarsus şehir merkezi ve Gülek'te çeşitli nedenlerle tarımsal faaliyetler diğer iki yerleşmeden daha azdır. Aynı sorunun "ticaret" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda farklılaşmadığı görülmektedir. Aynı sorunun "memur" seçeneğini işaretleyenlerin okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda $P < 0.05$ düzeyinde Mustafa Kemal Anadolu Lisesi lehine farklılaştığı görülmektedir. Aynı soruda deneklerin "işçi" seçeneğine verdikleri cevapların okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Aynı sorunun "emekli" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda $P < 0.05$ düzeyinde Mustafa Kemal Anadolu Lisesi lehine farklılaştığı görülmektedir. Aynı sorunun "serbest meslek" seçeneğini işaretleyenlerin okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda $P < 0.05$ düzeyinde Mustafa Kemal Anadolu Lisesi lehine farklılaştığı görülmüştür. Aynı sorunun "işsiz" seçeneğine ankete katılan öğrencilerin verdikleri cevapların okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür. Sonuç olarak öğrenciler eğitim-öğretim sürecinde velilerinin mesleğinden etkilenmektedir. Sahada memur, ticaret, emekli gibi meslek gruplarında çoğunluk Mustafa Kemal Anadolu Lisesi, tarım gibi meslek gruplarında çoğunluk Huzurkent Danyal Uysal Çok Programlı Lisesi, serbest meslek ve işçi gibi meslek gruplarında çoğunluk Gülek İbrahim

Günay Çok Programlı Lisesi ve işsiz gibi meslek gruplarında çoğunluk Çamlıyayla Kasım Ekenler Lisesi

Tablo 7.68. ***Öğrencilerin "Herhangi Bir İşte Çalışıyor musunuz?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Okul Değişkenine Göre Dağılımı***

Herhangi bir işte çalışıyor musunuz?				
Okul		Evet	Hayır	Toplam
Tarsus Lisesi	F	9	51	60
	%	%3.0	%17.0	%20.0
Hzk. Danyal Uysal ÇPL	F	2	58	60
	%	%0.7	%19.3	%20.0
MUKAL	F		60	60
	%		%20.0	%20.0
Gülek I. Günay ÇPL	F	9	51	60
	%	%3.0	%17.0	%20.0
Çamlıyayla K. Ekenler L.	F	10	50	60
	%	%3.3	%16.7	%20.0
Toplam	F	30	270	300
	%	%10.0	%90.0	%100.0
Sd = 4		$x^2 = 15.926$		P < 0.05

Tablo 7.68. incelendiğinde deneklerin "Herhangi bir işte çalışıyor musunuz?" sorusuna verdikleri cevapların okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda $P < 0.05$ düzeyinde Mustafa Kemal Anadolu Lisesi lehine farklılaştığı görülmektedir. Çalışma sahasında "Velinizin mesleği nedir?" sorusuyla bağlantılı olarak "serbest meslek, işsiz" seçeneğini daha çok işaretleyen okullardaki öğrencilerin bu soruda da daha çok "evet" seçeneğini işaretledikleri dikkat çekmiştir. Bu durumda öğrencilerin çalışmalarındaki temel faktörün ekonomik sıkıntı olduğu söylenebilir.

Tablo 7.69. ***Öğrencilerin "Coğrafya Derslerinde Aşağıdaki Araç-Gereçler Hangi Sıklıkta Kullanılıyor?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Okul Değişkenine Göre Dağılımı***

Harita						
Okul		Hiçbir zaman	Bazen	Sık sık	Sürekli	Toplam
Tarsus Lisesi	F		6	30	24	60
	%	%	%2.0	%10.0	%8.0	%20.0
Hzk. Danyal Uysal ÇPL	F		12	31	17	60
	%	%	%4.0	%10.3	%5.7	%20.0
MUKAL	F		22	20	18	60
	%	%	%7.3	% 6.7	%6.0	%20.0
Gülek I. Günay ÇPL	F		10	47	3	60
	%	%	%3.3	%15.7	%1.0	%20.0
Çamlıyayla K. Ekenler L.	F		7	52	1	60
	%	%	%2.3	%17.4	%0.3	%20.0
Toplam	F		57	180	63	300
	%	%	%19	%60	%21	%100.0
Sd = 12		$x^2 = 68.970$		P < 0.05		

Tablo 7.69. incelendiğinde anket uygulanan öğrencilerin "Coğrafya derslerinde aşağıdaki araç-gereçler hangi sıklıkta kullanılıyor?" sorusunda "harita" seçeneğine verdikleri cevapların okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda $P < 0.05$ düzeyinde Tarsus Lisesi öğrencileri lehine farklılaştığı görülmektedir. Aynı sorunun "tepegöz" seçeneğini işaretleyenlerin okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda $P < 0.05$ düzeyinde Çamlıyayla Kasım Ekenler Lisesi öğrencileri lehine farklılaştığı görülmüştür. Aynı soruda "küre" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda $P < 0.05$ düzeyinde Gülek İbrahim Günay Çok Programlı Lisesi öğrencileri lehine farklılaştığı görülmüştür. Yine aynı soruda "TV, video, VCD player" seçeneğini işaretleyenlerin okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda $P < 0.05$ düzeyinde Çamlıyayla Kasım Ekenler Lisesi öğrencileri lehine farklılaştığı görülmüştür. Çalışma sahasında coğrafya derslerinde araç-gereçlerin kullanım durumu ve kullanılma sıklığı okullara göre değişmekle birlikte en çok kullanılan araç-gereç haritadır.

Tablo 7.70. ***Öğrencilerin "Coğrafya Derslerinde Gezi-Gözlem Yapılıyor mu?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Okul Değişkenine Göre Dağılımı***

Coğrafya derslerinde gezi-gözlem yapılıyor mu?				
Okul		Evet	Hayır	Toplam
Tarsus Lisesi	F	1	59	60
	%	%0.3	%19.7	%20.0
Hzk. Danyal Uysal ÇPL	F	13	47	60
	%	%4.3	%15.7	%20.0
MUKAL	F		60	60
	%		%20.0	%20.0
Gülek I. Günay ÇPL	F	1	59	60
	%	%0.3	%19.7	%20.0
Çamlıyayla K. Ekenler L.	F		60	60
	%		%20.0	%20.0
Toplam	F	15	285	300
	%	%5.0	%95.0	%100.0
Sd = 4		$x^2 = 44.211$		P < 0.05

Çalışma sahasında anket uygulanan okullardaki öğrencilerin coğrafya derslerinde gezi-gözlem yapılma durumunu araştıran soruda deneklerin verdikleri cevapların okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda $P < 0.05$ düzeyinde Huzurkent Danyal Uysal Çok Programlı Lisesi öğrencileri lehine farklılaştığı görülmektedir. Tarsus Lisesi ve Gülek İbrahim Günay Çok Programlı Lisesi'nde sadece birer öğrenci coğrafya derslerinde gezi-gözlem yapıldığını belirtirken, Mustafa Kemal Anadolu Lisesi ve Çamlıyayla Kasım Ekenler Lisesi'nde bu soruda "evet" seçeneğini işaretleyen öğrenci yoktur. Çevremizi tanımada önemli faktör olan gezi-gözleme gerekli önem verilmemektedir.

Tablo 7.71. ***Öğrencilerin "Okulunuzda Sosyal Aktiviteler Ne Sıklıkta Yapılıyor?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Okul Değişkenine Göre Dağılımı***

Spor etkinlikleri						
Okul		Hiçbir zaman	Bazen	Sık sık	Sürekli	Toplam
Tarsus Lisesi	F	1	4	37	18	60
	%	%0.3	%1.3	%12.4	%6.0	%20.0
Hzk. Danyal Uysal ÇPL	F	1	6	35	18	60
	%	%0.3	%2.0	%11.7	%6.0	%20.0
MUKAL	F	-	1	37	22	60
	%	%	%0.3	% 12.3	%7.4	%20.0
Gülek I. Günay ÇPL	F	1	13	41	5	60
	%	%0.3	%4.3	%13.7	%1.7	%20.0
Çamlıyayla K. Ekenler L.	F	1	9	48	2	60
	%	%0.3	%3.0	%16.0	%0.7	%20.0
Toplam	F	4	33	198	65	300
	%	%1.3	%11.0	%66.0	%21.7	%100.0
Sd = 12		$x^2 = 40.090$			P < 0.05	

Tablo 7.71. incelendiğinde "Okulunuzda sosyal aktiviteler ne sıklıkta yapılıyor?" sorusunda deneklerin "spor etkinlikleri" seçeneğini işaretleyenlerin okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda $P < 0.05$ düzeyinde Mustafa Kemal Anadolu Lisesi öğrencileri lehine farklılaştığı görülmektedir. Aynı sorunun "tiyatro" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda $P < 0.05$ düzeyinde Gülek İbrahim Günay Çok Programlı Lisesi öğrencileri lehine farklılaştığı görülmüştür. Bu soruda "şiir, kompozisyon vb. yarışmalar" seçeneğini işaretleyenlerin okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda $P < 0.05$ düzeyinde Mustafa Kemal Anadolu Lisesi öğrencileri lehine farklılaştığı görülmüştür. Aynı sorunu "gezi, seyahat" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda farklılaşmadığı görülmüştür.

Tablo 7.72. ***Öğrencilerin "Branş Öğretmeni Girmeyen Dersiniz Var mı?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Okul Değişkenine Göre Dağılımı***

Branş öğretmeni girmeyen dersiniz var mı?				
Okul		Evet	Hayır	Toplam
Tarsus Lisesi	F	20	40	60
	%	%6.7	%13.3	%20.0
Hzk. Danyal Uysal ÇPL	F	26	34	60
	%	%8. 7	%11.3	%20. 0
MUKAL	F		60	60
	%		%20. 0	%20.0
Gülek I. Günay ÇPL	F	46	14	60
	%	%15.3	%4.7	%20.0
Çamlıyayla K. Ekenler L.	F	40	20	60
	%	%13.3	%6.7	%20.0
Toplam	F	132	168	300
	%	%44.0	%56.0	%100.0
Sd = 4		$x^2 = 88.420$		P < 0.05

Tablo 7.72. incelendiğinde deneklerin "Branş öğretmeni girmeyen dersiniz var mı?" sorusuna verdikleri cevapların okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda $P < 0.05$ düzeyinde Mustafa Kemal Anadolu Lisesi öğrencileri lehine farklılaştığı görülmektedir. Çalışma sahasında iklim yeryüzü şekilleri, ulaşım gibi coğrafi etmenler bakımından daha elverişsiz konumda bulunan okullarda branş öğretmeni sıkıntısı daha fazla yaşanmaktadır. Tarsus şehir merkezinde bulunan okullardan Tarsus Lisesi ve Mustafa Kemal Anadolu Lisesi arasında bu açıdan bir kıyaslama yaparsak Mustafa Kemal Anadolu Lisesi'nin daha avantajlı olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 7.73. ***Öğrencilerin "Derslerinize Branş Öğretmeni Girmeyince Dersi Anlamakta Zorlanıyor musunuz?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Okul Değişkenine Göre Dağılımı***

Derslerinize branş öğretmeni girmeyince dersi anlamakta zorlanıyor musunuz?				
Okul		Evet	Hayır	Toplam
Tarsus Lisesi	F	37	23	60
	%	%12.3	%7.7	%20.0
Hzk. Danyal Uysal ÇPL	F	31	29	60
	%	%10. 3	%9.7	%20.0
MUKAL	F	32	28	60
	%	%10. 7	%9.3	%20.0
Gülek I. Günay ÇPL	F	52	8	60
	%	%17.3	%2.7	%20.0
Çamlıyayla K. Ekenler L.	F	42	18	60
	%	%14.0	%6.0	%20.0
Toplam	F	194	106	300
	%	%64.7	%35.3	%100.0
Sd = 4		$x^2 = 66.271$		P < 0.05

Tablo 7.73. incelendiğinde deneklerin Derslerinize branş öğretmeni girmeyince dersi anlamakta zorlanıp zorlanmamaları ile ilgili verdikleri cevapların okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda $P < 0.05$ düzeyinde farklılaştığı görülmektedir. Tabloda dikkati çeken nokta Gülek, Çamlıyayla gibi havzanın kuzeyindeki yerleşmelerdeki okullarda diğer okullara göre daha fazla "evet" cevabı verilmiş olduğudur.

Tablo 7.74. ***Öğrencilerin "Üniversiteye Hazırlanmak İçin Nasıl Bir Yol İzliyorsunuz?" Sorusuna Verdikleri Cevapların Okul Değişkenine Göre Dağılımı***

Dershaneye gidiyorum				
Okul		Evet	Hayır	Toplam
Tarsus Lisesi	F	11	49	60
	%	%3.7	%16.3	%20.0
Hzk. Danyal Uysal ÇPL	F	7	53	60
	%	%2.3	%17.7	%20.0
MUKAL	F	28	32	60
	%	%9.3	%10.7	%20.0
Gülek I. Günay ÇPL	F	-	60	60
	%	%	%20.0	%20.0
Çamlıyayla K. Ekenler L.	F	3	57	60
	%	%	%	%20.0
Toplam	F	49	251	300
	%	%16.3	%83.7	%100.0
Sd = 4		$x^2 = 58.883$		P < 0.05

Tablo 7.74. incelendiğinde "Üniversiteye hazırlanmak için nasıl bir yol izliyorsunuz?" sorusunda deneklerin "dershaneye gidiyorum" seçeneğine verdikleri cevapların okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda $P < 0.05$ düzeyinde Mustafa Kemal Anadolu Lisesi öğrencileri lehine farklılaştığı görülmektedir. Gülek İbrahim Günay Çok Programlı Lisesi

öğrencilerinden bu seçeneğe "evet" cevabı veren olmamıştır. Bu durumun nedeni Gülek'te dershane olmayışı ve dershanesi bulunan Tarsus, Çamlıyayla gibi yerleşmelere de Uzak olması ile açıklanabilir. Aynı sorunun "özel ders alıyorum" seçeneğine deneklerin verdikleri cevapların okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda $P < 0.05$ düzeyinde Mustafa Kemal Anadolu Lisesi öğrencileri lehine farklılaştığı görülmektedir. Aynı soruda "evde hazırlanıyorum" seçeneğini işaretleyenlerin okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda $P < 0.05$ düzeyinde Mustafa Kemal Anadolu Lisesi öğrencileri lehine farklılaştığı görülmektedir. Aynı soruda deneklerin "hazırlanmıyorum" seçeneğine verdikleri cevapların okul değişkenine göre yapılan x^2 testi sonucunda $P < 0.05$ düzeyinde Mustafa Kemal Anadolu Lisesi öğrencileri lehine farklılaştığı görülmektedir. "Hazırlanmıyorum" seçeneğinde Mustafa Kemal Anadolu Lisesi'nden "evet" cevabı veren öğrenci yoktur. Bununla birlikte en çok "evet" cevabı Huzurkent Danyal Uysal Çok Programlı Lisesi'nden çıkmıştır. Huzurkent, çalışma sahasında tarımsal faaliyetlerin yoğun olduğu yerlerin başında gelmektedir. Sonuç olarak ulaşım, uğraşılan ekonomik faaliyetler gibi coğrafi faktörler araştırma sahasında öğrencilerin üniversiteye hazırlanma şekillerinde dahi etkili olmaktadır.

Yaşanılan çevredeki coğrafi faktörlerin eğitim-öğretim faaliyetleri üzerine etkilerini araştırdığımız çalışmada öğrencilerin sorulara verdikleri cevaplardan elde edilen sonuçlar okul faktörü göz önüne alınarak değerlendirildiğinde, anlamlı farkların çıktığı seçeneklerde anlamlılığın yönü Mustafa Kemal Anadolu Lisesi öğrencileri lehinedir.

Gerek yaşanılan yerin coğrafya algısı üzerine etkilerini gerekse eğitim-öğretim faaliyetleri üzerine etkilerini ortaya koymak için anketimizin cinsiyet ve sınıf değişkeni yanında okul değişkenine (farklı yerleşmelerden seçilen okullar) göre de değerlendirilmesi bizi daha anlamlı sonuçlara götürmüş, yaşanılan coğrafi çevrenin eğitim-öğretim faaliyetleri ve coğrafya algısı üzerine olan önemli etkilerini açıkça ortaya koymuştur.

VIII. BÖLÜM

8. SONUÇ VE ÖNERİLER

Tarsus Çayı Havzası'nın coğrafi özellikleri ve coğrafi potansiyeli ile bu potansiyelin eğitim-öğretim faaliyetleri üzerine etkileri ile ilgili çalışmamızın sonunda şu sonuçlara varılmış ve bazı çözüm önerileri getirilmiştir.

1. Araştırma sahasının güneyinde yazların sıcak ve kurak, kışların ılık ve yağışlı geçtiği asıl Akdeniz iklimi görülürken, sahanın kuzeyine doğru iklimde görülen farklılaşmalar neticesinde Akdeniz yakını dağ iklimi dediğimiz yazların nispeten serin, kışların kar yağışlı geçtiği iklim özellikleri görülmektedir. Bu durumda sahanın güneyinde yaz sıcaklıkları, kuzeyinde ise kar yağışları elverişsiz şartlar oluşturmakta ve eğitim-öğretim faaliyetlerinde gerek öğretmenler gerekse öğrenciler elverişsiz hava şartlarından olumsuz yönde etkilenmektedir. Nitekim öğrenci anketimizde yer alan "Elverişsiz Hava Şartları Eğitim–Öğretim Faaliyetlerini Olumsuz Yönde Etkiliyor mu ?" sorusunda öğrencilerin %84'ü olumsuz yönde etkilendiği cevabını vermiştir. Elverişsiz hava şartları beraberinde bazı sorunları da getirmektedir. Bunlardan en önemlisi öğrencilerin %51.7'sinin de belirttiği gibi sınıflarda yaşanan ısınma problemidir.

2. Havzanın kuzeyinde engebeliliğin ve eğitim değerlerinin yüksek oluşu, ayrıca arazinin Tarsus Çayı ve kolları tarafından derin vadilerde parçalanmış oluşuna bağlı olarak yeryüzü şekilleri eğitim-öğretim faaliyetlerini etkilemektedir. Öğrencilerin %38'i yaşadıkları çevredeki yeryüzü şekillerinin eğitim- öğretim faaliyetlerini etkilediğini belirtmiştir. Yine ayını nedenle tarım faaliyetlerinin sürdürülebileceği sahalar küçük ünitelerle sınırlı kalmıştır. Böylece tarım arazilerinin dağılışı ve büyüklüğü bölge içerisindeki nüfusun sosyo-ekonomik yapısında farklılıklar meydana gelmesine neden olmuştur.

3. Mevcut maddi imkansızlıklar eğitim-öğretim faaliyetlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Yörede öğrenci velilerinin % 5.3'ü işsiz iken, % 25'i serbest meslek grubuna dahil olup düzenli bir gelire sahip değildir. Dolayısıyla bu % 30.3'lük kesim öğrencilerinin zaruri ihtiyaçlarını bile karşılamaktan yoksundur. Bir önceki madde ile ilişkilendirirsek bu durum özellikle sahasının kuzeyinde daha ağır şekilde hissedilmektedir. Öğrencilerin çalışma

oranına baktığımızda % 10 gibi azımsanmayacak bir değer ile karşılaşırız ki bu öğrencilerin tamamına yakını velisi işsiz veya serbest meslek sahibi olan öğrencilerdir. Yöre nüfusunun bu sorununun çözümlenebilmesi için öncelikle iş imkanlarını ve ekonomik gelir kaynaklarını arttırıcı tedbirler alınmalıdır. Bunun için hammaddesi bölgeden sağlanabilecek sanayi kollarının arttırılması (gıda, dokuma vs) yeni istihdam imkanı sağlayabilir. Bununla birlikte sanayinin gelişmesi için uygun şartlar taşımayan alanlarda ziraata ve hayvancılığa dayalı kalkınma modelleri geliştirilebilir. Sahanın kuzeyinde ziraat sulama ile desteklenerek daha da geliştirilip istihdam sağlanabilir. Besi hayvancılığı teşvik edilip, yapılmasının güç olduğu yerlerde arıcılık için bulunan zengin potansiyel değerlendirilebilir. Böylece bu sahada çok az bir masrafla büyük kazançlar sağlayabilecek bir istihdam sahası geliştirilmiş olur. Ayrıca yörenin turizm potansiyeli de iş imkanı açısından önemlidir.

4. Bir çok bakımdan elverişli olan yörede coğrafi bilgi yetersizliği ekonomik gelir kaynaklarının tam anlamıyla değerlendirilememesine neden olmuştur. Araştırma sahasında tarımdaki gelişme ticaret ve sanayideki gelişmeyi beraberinde getirmiş, bu durum özellikle Tarsus, Huzurkent gibi önemli yerleşmelere göçleri arttırmıştır. Gelenlerin ihtiyacına cevap verecek konutlar ve sanayi vs. tesislerin yapımı için verimli tarım arazileri yüksek meblağlar karşılığında özellikle sanayi alanına dönüşmeye başlamıştır. Tarım alanındaki en önemli sorun olan bu durumun düzeltilmesi ve yöredeki tarım potansiyelinin en iyi şekilde değerlendirilmesi için, öncelikle tarım alanlarının amaç dışı kullanımının önüne geçilmelidir. Bunun için yeni sanayi tesisleri otoyolun kuzeyinde plato özelliğindeki alanlara kurulmalıdır. Tarım arazilerini büyütmek mümkün olmadığına göre verim arttırıcı metotlara ağırlık verilmelidir. Sahada sanayinin hızlı gelişmesi diğer sektörlerin büyüme potansiyelleri ile çelişmeden ve destek olacak şekilde düzenlenmelidir. Bu bakımdan sanayi kuruluşları tarıma elverişli olmayan alanlarda kurulmalıdır. Sanayi tesisleri kurulurken çevre kirliliğine yol açmayan önlemler alınmalı ve gerek sanayiciler gerek idari birimler bu konudaki sorumluluklarını yerine getirmelidir. Ayrıca küçük ve orta ölçekli sanayi işletmelerinin mevcut gelişmesini düzenlenmesi ve gelecekteki büyümenin hızlı ve diğer sektörlerindeki gelişmelerinin tamamlayıcılık açısından önemli görevleri bulunan organize sanayi bölgesi çalışmaları teşvik edilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır.

5. Araştırma sahası tarihi ve arkeolojik değerleri, yöresel el sanatları ve benzerleri bakımından yüksek bir turizm potansiyeline sahiptir. Ancak bu potansiyel bir takım altyapı eksikliklerinin turizme talebi azaltması nedeniyle yeterince değerlendirilememektedir. Tarsus / Yenice-Baharlı Köyü civarında yapılması düşünülen havaalanının kısa sürede yapılması gerekmektedir. Bu havaalanı yöreye sadece turizm için değil ihracat ve ithalatla da faydalanılacak şekilde planlanmalıdır. Yörede özellikle son yıllarda yayla turizmi önemli bir gelişim süreci yaşamaktadır. Buna bağlı olarak yaylalarda ikinci konut yapımı hız kazanmıştır. Bu konutların akılcı bir yöntemle devre mülk, devre tatil şeklinde işletilmesi yörede turizm hareketini hızlandırabilir. Sahada 20 km. uzunluğunda olan Kulak Köy-Huzurkent Halk Plajının ise bir an önce, alt yapı tesisleri kurularak turizme açılması gerekmektedir. Ayrıca Çamlıyayla ve Bolkar Dağları arasında Aralık-Haziran arası karlı olan, kayak yapılabilecek karlı alanlar vardır. Bu potansiyelin değerlendirilmesi yöreye önemli avantajlar sağlayacaktır. Turizm ile ilgili eğitim-öğretim kurumlarının açılması bu açıdan oldukça önemlidir.

6. Araştırma sahasında göçler ve doğal nüfus artışı yerleşim alanlarını, dolayısıyla da eğitim-öğretim faaliyetlerini etkilemektedir. Özellikle Tarsus'ta sanayi ve ticaretin gelişmiş olması, kentsel yaşamın çekiciliği ve diğer bir çok etken havzanın kırsal alanlarından Tarsus'a yönelişe neden olmuştur. Bununla birlikte iş olanaklarının olmadığı ve çok az olduğu havza dışındaki yörelerden de hızlı bir göç yaşanmıştır. Bu hızlı artışa bağlı olarak hızla artan konutlar da çarpık bir yerleşmenin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Yine bu konuyla ilgili olarak okullarda öğrenci sayıları artmış bu durum eğitim-öğretimin kalitesini olumsuz yönde etkilemiştir. Havza dışında özellikle Doğu ve Güney doğu Anadolu illerinden yapılan göçlerde uyum sorunu ile karşılaşılmaktadır. Ayrıca havza kırsalından şehir merkezlerine yapılan göçler neticesinde köy okullarının öğrenci sayısı azalmakta, bu durumda köy okulları birleştirilmiş sınıf sistemi, taşımalı eğitim vb. alternatiflere başvurmakta yada öğrenci yokluğundan kapanmaktadır.

7. Birleştirilmiş sınıf sisteminin uygulanması sonucunda çeşitli sorunlarla karşılaşılmaktadır. Modern eğitim-öğretim anlayışına aykırı bir sistem olan birleştirilmiş sınıf sistemi çalışma sahasında 28 okulda uygulanmaktadır. Bu okullarda okuyan öğrenciler

normal sınıf sisteminim uygulandığı okullarda öğrenim gören arkadaşlarıyla eşit şartlarda rekabet edememektedir. Birleştirilmiş sınıf sistemi öğrencilerin çeşitli bilgi ve el becerileri yönünden eksik yetişmesine neden olmakta, özellikle ilköğretim 1., 2. ve 3. sınıflarında bu sistemin olumsuz yönleri ve uygulama zorluğu daha fazla hissedilmektedir. Bu sorunu ortadan kaldırmak için ihtiyaç oranında öğretmen görevlendirilmeli, ek hizmet puanı, lojman imkanı vb. yollarla böyle yerler öğretmenler için daha cazip hale getirilmelidir.

8. Araştırma sahasında yeryüzü şekilleri, iklim, ulaşım gibi coğrafi faktörler taşımalı eğitim uygulamasına olanak vermektedir. Ancak bu uygulamada bazı sorunları beraberinde getirmektedir. Ya köylerindeki okul kapalı olduğu için ya da eğitimini daha çok beğendiği okulda öğrenim görmek için taşımalı eğitime katılan öğrenci gidiş ve dönüşlerde zaman kaybetmektedir. Ayrıca normal eğitim yapılan okullardaki taşımalı öğrencilerin yaklaşık 1-1.5 saatlik öğle aralarını nasıl geçirdikleri konusunda bir belirsizlik söz konusudur. Birleştirilmiş sınıf sistemine göre eğitimin kalitesinin biraz daha arttığı taşımalı eğitime alternatif olarak merkezi yerleşmelere tam donanımlı Yatılı Bölge Okulları yapılması, eğitimi daha iyi bir düzeye getirecektir.

9. Çevre şartları olumsuz yerlere genelde yeterli hizmet götürülememektedir. Buralarda öğrenciler daha olumlu çevrede yaşayan arkadaşlarına göre gerek eğitim-öğretim gerek sosyal yönden geri kalmaktadır. Tarsus şehir merkezi ile Çamlıyayla'daki öğrenciler buna en güzel örnektir. Zira anket sonuçlarımızın da gösterdiği gibi araç-gereç, branş öğretmeni vb. konularda daha avantajlı olan Tarsus şehir merkezindeki öğrenciler kültür merkezi, park, sinema, müze vb. her türlü imkandan da yararlanmakta ve böylece öğrenme yaşantılarının da zenginleşmesiyle iki şehir öğrencileri arasında gerek eğitim-öğretim gerekse sosyal yönden belirgin bir fark ortaya çıkmaktadır.Yapılacak planlamalarda bu tür özelliklerde mutlak surette göz önünde bulundurulmalıdır.

10. Yörede eğitim çağındaki nüfusun ihtiyacına cevap verecek sayıda öğretmen yoktur. Araştırma sahasının köylerinde sınıf öğretmeni, saha genelinde ise branş öğretmeni sıkıntısı yaşanmaktadır. Yeryüzü şekilleri açısından dağlık ve engebeli yerlerde beşeri faaliyetlerin birçok alanında karşılaşılan problemler aynen öğretim ve eğitim faaliyetlerinde

de kendini göstermektedir. Bu durumda özellikle köy okullarının çoğunluğunda birleştirilmiş sınıf sistemi veya taşımalı eğitim uygulanmaktadır. Buralarda kısıtlı imkanlarla eğitim ve öğretim faaliyetlerinin sürdürülmesi, öğretmenlerin söz konusu yerlerden merkezi yerlere tayin istemelerine yol açmaktadır. Bu durum eğitim-öğretim faaliyetleri açısından olumsuz bir durumdur. Bununla birlikte ankete katılan lise öğrencilerinin %44'ünün branş öğretmeni girmeyen dersleri olduğunu, %64.7'sinin ise derslerine branş öğretmeni girmeyince dersi anlamakta zorlandığını belirtmesi bu durumun olumsuz sonuçlarını ortaya koymaktadır. Bu durum eğitimin gelişmesinde önemli bir engel oluşturmaktadır.Yöreye yeteri kadar kalmaya istekli öğretmen atanmalıdır.

11. Tarım ve hayvancılık faaliyetlerinde işgücüne duyulan ihtiyaç nedeniyle öğrenciler dönem dönem bu iş kollarına yönlendirilmekte ve buna bağlı olarak devamsızlıklarda artış yaşanmaktadır.

Tarsus Çayı Havzası'nda yaygın biçimde sürdürülen tarım ve hayvancılık faaliyetlerinde iş gücüne fazla ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle özellikle sera bitkilerinin ekim dönemi olan Aralık-Ocak aylarından itibaren güzlük sebzelerin hasatının yapıldığı Ekim-Kasım aylarına kadar kısacası bütün sene boyunca sahada tarımsal bir yoğunluluk söz konusudur. Özellikle bitkilerin ekim ve hasat dönemlerinde bu yoğunluluk daha artmakta ve ilköğretimin ikinci kademesinden başlamak üzere öğrenciler okullarından alıkonularak tarla işlerinde çalışmaktadır. Yaptığımız mülakatlar kasaba okullarının yanı sıra şehir merkezindeki okullarda da bu dönemlerde devamsızlıklarda bir artış yaşandığı gerçeğini doğrulamaktadır. Hayvancılık faaliyetleri içinde aynı durum söz konusudur. Tarımsal faaliyetler sahanın güneyindeki öğrencileri daha çok etkilerken, hayvancılık faaliyetlerinden kuzeydeki öğrenciler daha fazla etkilenmektedir. Okula gidişlerde devamsızlık yapan öğrenciler ders konuları arasında irtibat kuramamakta ve bu durumda eğitim-öğretim faaliyetlerinde beklenen kalite yakalanamamaktadır.

Bu durumun önlenmesi için gerek ilköğretim, gerek ortaöğretim kurumları yönetmeliklerinde bazı değişikler yapılmalıdır. Özellikler ders geçme yönetmeliğinde belli bir günü aşan devamsızlıklarda öğrencilerin sınıf tekrarı yapması bu bakımdan caydırıcı olabilir. Sınıf geçme yönetmeliğinde şu an böyle bir madde bulunsa da tam anlamıyla

uygulanmamaktadır. Okullarda devamsızlık yapan öğrencilerin notları uygunsa rahatça sınıf geçmeleri ise diğer öğrencilere de olumsuz örnek teşkil etmektedir.

12. Bölgenin beşeri ve iktisadi yapısına hitap eden eğitim-öğretim kurumları yeterli değildir. Temel ekonomik faaliyetlerin tarım ve havyacılıkla birlikte sanayi ve ticaret olduğu çalışma sahasında tarım ve hayvancılık ile ilgili herhangi bir ortaöğretim veya yükseköğretim kurumu bulunmamaktadır. Tarımsal faaliyetler bakımından bu kadar gelişmiş, yurt içine ve yurt dışına tarım ürünleri pazarlayan yörede en kısa sürede Ziraat Meslek Yüksekokulu hatta ziraate dayalı teorik ve pratik dersler veren ortaöğretim kurumları açılmalıdır. Bu durum gerçekleşirse tarımsal faaliyetler çok daha bilinçli yapılarak sağlanan gelir yükseltilecek ve gerek havza gerek ülke ekonomisine daha fazla gelir sağlanacaktır. Tarım faaliyetleri gibi hayvancılık faaliyetleri de yöre halkının temel ekonomik faaliyetlerinden biridir. Hayvancılık ile ilgili meseleler de tarımla birlikte ele alınmalı ve bu alanda ortak projeler hazırlanmalıdır. Sanayisi gelişmiş yerlerde, sanayi tesislerine uygun eleman yetiştirecek okullar açılmalıdır. Meslek liseleri bu açıdan olumlu olsa da kanaatimizce bu liselerde verilen eğitim-öğretim daha fonksiyonel hale getirilmelidir. Eğitim ve öğretim faaliyetlerinin içeriği ve yapısı ilköğretimin birinci kademesinden sonra öğrencilerin ilgi ve istidatlarına göre mesleki ve genel eğitim şeklinde ele alınarak, mevcut sistem yeniden yapılandırılmalıdır. Eğitim kurumlarının toplumun ekonomik kalkınmasına katkıda bulunabilmesi, ekonomi ile ilgili kurumların ihtiyacı olan nicelik ve nitelikte insan gücü yetiştirilmesiyle mümkündür.

13. Yörede konutlardaki ve okul binalarındaki mimari yapı bölgenin coğrafyası ile özellikle sahanın kuzeyinde uyuşmamaktadır. Araştırma sahasındaki okul binalarının gerek iç, gerek dış mimari tasarımı incelendiğinde coğrafi özelliklerden ziyade estetik görünüm, ekonomiklik gibi özelliklere dikkat edildiği görülmüştür. Kaliteli bir eğitim-öğretim için ilk önce öğrencilere her açıdan uygun ortamın hazırlanması gerekir. Bu nedenle okul binalarının planları çizilirken öncelikli olarak yörenin iklim, rüzgar yönü vb. coğrafi özelliklerine, öğrenci yaşına ve yapılış amacına uygunluğu incelenmeli, diğer faktörler ikinci derece önemli olmalıdır.

14. Öğrenciler yaşadıkları çevreyi yeterince tanımamaktadır. Yaptığımız ankette ulaştığımız bulgulara göre anket uygulanan öğrencilerin % 28'i yaşadıkları yörede bulunan coğrafi zenginlikleri bilmemektedir. En yakın çevresinin dahi özelliklerini bilmeyen öğrenciler ders konularını yakın çevreleri ile ilişkilendirmede dolayısıyla bazı dersleri anlamada sorunlarla karşılaşacaktır. Bu durumdan eğitim-öğretim olumsuz yönde etkilenecektir. Burada özellikle coğrafya öğretmenlerine önemli görevler düşmektedir. Öğretmenlerimizin yakın çevreden başlamak üzere öğrencilere, çevrelerini her yönüyle tanıtmaları, bu tanıtım işini yaparken gezi, gözlem vb. teknikler kullanmaları öğrencilerde coğrafya algısının, en önemlisi yurt sevgisinin oluşmasında önemli etken olacaktır.

15. Doğal afetler konusuna çalışma sahasında gereken önem verilmemektedir. Öğretmenlere ve öğrencilere yönelik olarak yaptığımız anket sonuçlarına göre öğretmenlerin % 31.7'si okullarının doğal afetlere karşı dayanaklılığın araştırılmadığını, % 57.3'ü ise bu konuda fikri olmadığını belirtmiştir. Bununla beraber başka bir soruda öğretmenlerimizin % 73.2'si doğal afetler konusunda okullarında yeterli bilinçlendirme yapılmadığını görüşündedir. Öğrencilerin ise "Yaşadığınız çevrede olabileceğini düşündüğünüz doğal afetleri işaretleyiniz." sorusunda işaretledikleri seçeneklerin oranlarına baktığımızda maalesef bu konuda yeterince fikir sahibi olmadıklarını görmekteyiz.

Bu noktada öğretmenlere ve idarecilere önemli görevler düşmektedir. Özellikle 17 Ağustos 1999 depreminden sonra MEB tarafından müfredat programlarına doğal afetler konusu daha hassasiyetle yerleştirilmiştir. Öğretmenlerimizin de gerek derslerinde gerekse dönem dönem okullarında konferans vb. yollarla doğal afetler bilincini öğrencilerimizde uyandırması gerekmektedir.

16. Coğrafya derslerinde gezi-gözlem faaliyetleri yeterli düzeyde değildir. Oysa etkili bir coğrafya öğretimi için gezi ve gözleme gereken önemin verilmesi gerekmektedir. Ortaöğretimin basamağındaki öğrenciler, coğrafya öğretiminin amaçları doğrultusunda gezerek, görerek yakın çevrelerinden başlayarak uzak çevrelerine doğru ülkelerini tanıma fırsatını elde ederler. İnsanların birbirleriyle ve coğrafi çevreleriyle olan ilişkilerini, geçim kaynaklarını, hayat tarzlarını, varsa bölgesel, yöresel farklılıkları gözlemleyerek ülkenin ekonomik kalkınmasında etkili olan faktörleri kavrayabilirler. Ayrıca gördükleri coğrafi

olayların nedenlerini araştırır, bu olaylar arasındaki bağlılık ve ilişkileri bulup, yorumlar getirerek, sonuca ulaşabilirler. Böylece ülkesini çok çeşitli yönleriyle tanıyan, problemlerini öğrenen ve çözüm önerileri üreten öğrenciler ülkesini ve toplumunu daha çok sevecektir. Yurt savunmasında, kalkınmasında ve yönetiminde ileride görev alacak ülkesini seven gençlerin yetiştirilmesi için coğrafi bilgilerle donatılmaları şarttır. Bunu için gençlerimize Türkiye'nin beşeri-ekonomik ve fiziki şartlarının çeşitli coğrafi mekanlarda bir bütünlük içerisinde gözetilerek, araştırılarak, yorumlatılarak tanıtılması gerekmektedir.(Garipağaoğlu N.,2001:27)

17. Coğrafya derslerinde yeterince araç-gereç kullanılmamaktadır. Elde edilen bulgulara göre coğrafya derslerinde çoğu zaman harita dışında araç-gereç kullanılmamaktadır. Etkili bir coğrafya öğretimi için çeşitli araç-gereç ve materyallerin kullanılması gerekmektedir. Bu nedenle okullarımızda coğrafya derslikleri ve coğrafya teknoloji sınıfları yaygınlaştırılmalı, tüm araç-gereç ve materyaller burada her an kullanıma hazır bulundurulmalıdır. Coğrafya öğretmenliği adaylarına da fakülte yıllarından başlanarak özellikle uygulama gerektiren konularda coğrafya derslerinin mümkün olduğu kadar çok araç-gereç ve materyal kullanılarak yapılması gerektiği bilinci verilmelidir.

18. Öğrencilerin coğrafi olayların ve ortamın insan yaşamı (dolayısıyla eğitim-öğretim faaliyetleri) üzerindeki etkilerini anlamaları için coğrafya dersleri mutlak suretle sebep-sonuç ilişkilerine dayandırılarak ve karşılaştırılmalı olarak verilmelidir.

19. Gelişmiş ülkelerin coğrafya programlarında coğrafi olayların insan ve doğal ortamla ilişkisi esas alınmaktadır. Lise coğrafya dersi müfredatımızda gelişmiş ülkelerin programı doğrultusunda değişiklik yapılmalıdır.

20. Sahada yapılacak bütün planlamalar sahanın coğrafi potansiyeli dikkate alınarak ve ilgili kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği sağlanarak yapılmalı ve uygulamaya geçilmelidir.

KAYNAKÇA

AKGÜNDÜZ, A.VE DİĞERLERİ (1993).**Arşiv Belgeleri Işığında Tarsus Tarihi ve Eshab-ı Kehf**, Tarsus Tic. Ve San.Od. Yay. İlmi Araştırma Serisi, No:1, İstanbul

AKTAN, S., (1980). **İçel İli Çevre İncelemeleri**, Garanti Matbaa ve Neşriyat ,İstanbul

AKYOL, Ç., (2000). **Coğrafya Eğitiminde Gelişmeler ve Temel Sorunlar**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

ALIM, M., (2003). **"Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Öğretim Programının Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi"** Atatürk Üniv. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi.

ATALAY, İ., MORTAN K.(1997) **Türkiye Bölgesel Coğrafyası**,İnkılap Kitapevi, İstanbul

BALCI AKOVA, S (1996) **Mersin Limanı**, Türk Coğr. Derg. S:31, İstanbul

BARTH, J., DEMİRTAŞ, A., (1997). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi, YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi**, Öğretmen Eğitimi Dizisi, Ankara.

BAŞAR,H.,(1999).**Sınıf Yönetimi,** MEB Yay., Öğretmen Kitapları Dizisi:200, İstanbul

BAŞARAN, İ. E.(1996) **Eğitim Yönetimi**, Yargıcı Matbaası, Ankara

BECHER, R.,(1993). **The Aesthetic Classroom Environment and Student Attitude Toward School,** Dissertation Abstracts International, Vol. 53, Nr.11.

BLOOM, B. S.,(1964). **Stability and Chance in Human Characteristics,** New York: Davit Mickay Co. Inc.,

BÜYÜKKARAGÖZ, S., ÇİVİ, C., (1997). **Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme**. Usem Yayınları, Ankara.

COBUN, T.,(1968). **Media and Public School Communication**. In R.A.Wiesberger. Instructional Process and Media Innovation. Rand Mc Nally and Company. Chicago.

DEMİRCİ, A., SEKİN, S., ÜNLÜ,M.,(2002). **Mesleki Açıdan Coğrafyanın Önemi ve Türkiye'de Kullanımı**, Marmara Coğrafya Dergisi Sayı:5, İstanbul

DEMİREL, Ö.,(2000).**Planlamadan Uygulamaya Öğretme Sanatı**, Pegem A Yayınları, Ankara

DEMİRTAŞ, A.,(1983) **İçel İli Yakın Çevre İncelemeleri**, Ankara,s:197)

DENGİZ, O., (1965). **Coğrafya Eğitiminde Araçlardan Yararlanma**. Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmeni İş Başında Yetiştirme Bürosu, Ankara.

DİNÇEL A.,(1973). **Türkiye'de Elektriklenme Hizmetlerinin Kısa Tarihçesi**, Tek 50. Yıl Dergisi

D.İ.E.,**1935-2000 Yılları Arası Genel Nüfus Sayımları Sonuçları,** D.İ.E. Yay., Ankara

D.İ.E., (2000).**Genel Nüfus Sayımı Nüfusun Sosyal Ve Ekonomik Nitelikleri-Türkiye**, D.İ.E. Yay., Ankara

D.İ.E., (2000).**Genel Nüfus Sayımı Nüfusun Sosyal Ve Ekonomik Nitelikleri-İçel**, D.İ.E. Yay., Ankara

DOĞANAY, H.,(1993). **Coğrafya'da Metodoloji-Genel Metodlar Ve Özel Öğretim Metodları**, MEB Yay., Öğretmen Kitapları Dizisi:187, İstanbul

DOĞANAY, H.,(1994) **Türkiye Beşeri Coğrafyası**, Gazi Büro Kitabevi, Ankara

DOĞANAY, H.,(1997).**Coğrafya'ya Giriş 1 "Genel Yöntemler, İlkeler Ve Fiziki Coğrafya'ya Giriş",** Öz Eğitim Yay., İstanbul

EFE, R., (2002). **Coğrafyada Beş Temel Kavram ve Bunların Öğretim Metot ve Teknikleri**. Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı:5, İstanbul.

EFE, R., (1996-1997). **Coğrafyada Yeni Yaklaşımlar, Coğrafya Eğitiminde Çağdaş Metot ve Teknikler**. Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı:1, İstanbul.

ENER, K.,(1993). **Tarih Boyunca Adana Ovasına Bir Bakış**, İstanbul

EREŞ, F, (2005). **Eğitimin Sosyal Faydaları:Türkiye-AB Karşılaştırması**, Milli Eğitim Dergisi Özel Sayısı:167

ERTÜRK, S., (1972). **Eğitimde Program Geliştirme**, Yelkentepe Yayınları, , Ankara

FİDAN, N., ERDEN, M.,(1993). **Eğitime Giriş**, Meteksan Matbaa A.Ş., Ankara

GARİPAĞAOĞLU N.,(2001). **Gezi-Gözlem Metodunun Coğrafya Eğitimi ve Öğretimindeki Yeri**, Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı:3, Cilt:2, İstanbul

GOOD,C., (1959).**Dictionary of Education**, MC Graw-Hill Co, New York

GÖKMEN V. VE DİĞERLERİ,(1993). **Türkiye Linyit Envanteri**, M.T.A. Yay., İstanbul

GÖNEY S.(1976), **Adana Ovaları I**, İst. Ünv. Coğr. Ens. Yay No:88, İstanbul

GÖNEY, S., (1993). **Siyahi Coğrafya**, İstanbul Ünv. Yay. No:3820, İstanbul

GÜNAL, N., 1999: **Bitki Coğrafyası Ders Notları**, Marmara Ünv. İstanbul)

GÜNGÖRDÜ, E., (2002a) **Coğrafyada Öğretim Yöntemleri, İlkeler ve Uygulamalar**. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

HALDUN, İ.,(1997). **Mukaddime**, Çeviren:Zakir Kadiri Ugan, MEB Yay No:481, Cilt:1, İstanbul.

HİEBERT AND WEARNE, (1993). **İnstructional Tasks, Classroom Discourse and Students Learning in Second Grade Arithmetic**, American Educational Research Journal, Vol. 30, Nr. 2**.**

İÇEL VALİLİĞİ,(tarihsiz) **İçel İli Eğitim Tarihi,** İçel Valiliği Yay., İçel

İÇEL VALİLİĞİ,(1998). **Türkiye Cumhuriyeti'nin 75. Yılında İçel**, İçel Valiliği Yay., İçel

İST. ÜNV. EDB. FAK.,(1976) **İçel İlinde Topraktan Faydalanma,** İst. Ünv. Edb. Fak. Yay. No: 2706, İstanbul

İZBIRAK,R.,(1992) **Coğrafya Terimleri Sözlüğü,** Milli Eğitim Basımevi, Öğretmen Kitapları Dizisi, İstanbul

İZBIRAK,R.,(1996) **Türkiye I-II,** M.E.B. Yay. Öğretmen Kitapları Dizisi, 197, İstanbul

KARASAR, N., (2002). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

KAYA, Y. K, (1977). **İnsan Yetiştirme Düzenimiz**, Nüve Matbaası, Ankara

KAYA, Y. K.,(1989). **Kalkınmada Eğitimin Rolü**, Eğitim Bilimleri Sempozyumu, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya

KİNDER, J.S.,(1973). **Using İnstractional Media**, Litton Educational Pub. New York

KÜÇÜKAHMET, L.,(2003). **Öğretimde Planlama ve Değerlendirme**, Nobel Yayınları, Ankara.

M.E.B., (1998). **Lise Ders Programları**, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, Cilt : 1-2, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.

NALÇACI,C.,(1998) **Çevre Bilinci**, Anadolu'nun Sesi, Başbakanlık Yayınları, Sayı:143

OĞUZKAN, F., (1993). **Eğitim Terimleri Sözlüğü**, Emel Matbaacılık, Ankara.

ONUR, A.(1966) **Eshab-ı Kehf Tepesinde Bazı Coğrafi Müşahedeler**, Coğrafya Araşt. Derg. No:1, Ankara

ÖZ,H.,(1991). **Tarsus Tarihi**, Tarsus Belediyesi Yayını, Tarsus

ÖZDEN, Y.,(1998). **Öğrenme ve Öğretme Süreçleri**, Pegem Yayınları, Ankara

ÖZEY, R.,(1996). **21. Asrın Ufkunda Türkiye (Sorunlar-Çözümler),** Marifet Yayınları, İstanbul

ÖZEY, R.,(1998). **Türkiye Üniversitelerinde Coğrafya Eğitimi ve Öğretimi**. Öz Eğitim Yayınları, İstanbul.

SCHLECHTY, (1991). **Schools for the Twenty-First Century**, Third Printing, Jos-sey-Bass Inc. San Fransisco

SELÇUK BİRİCİK A., KURT H.,(1998-1999).**27 Haziran 1998 Adana Ceyhan Depremi,** Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı : 2, İstanbul

SMİTH, O.W.D. STANLEY, J.H. SHORES, (1957). **Foundations of Curriculum Development**, Harcourt Brace and World, İnc.,s.1, USA

TANDOĞAN, A.(1998) **Demografik Temel Kavramlar ve Türkiye Nüfusu**, Eser Ofset, Trabzon

TARSUS BELEDİYESİ (1995). **Nazım İmar Planlama Dairesi Raporu**, Tarsus Belediyesi Yay., Tarsus

TARSUS KAYMAKAMLIĞI,(1999).**Tarsus'ta Bağcılık** , Tarsus Kaymakamlığı Yay., Tarsus

T.C.İÇEL VALİLİĞİ,(1998). **İçel İli Çevre Durum Raporu**, Çevre İl Müd., İçel

T.C. KÜLTÜR BAKANLIĞI, (1998). **Çamlıyayla**, T.C. Kültür Bakanlığı Yayını.

TERNEK, Z.(1953) **Mersin-Tarsus Kuzey Bölgesinin Jeolojisi**, M.T.A. Dergisi No:44-45, Ankara

TEZCAN, M., (1992). **Eğitim Sosyolojisi**, Zirve Ofset, Ankara

TÜMERTEKİN, E.(1994). **Ekonomik Coğrafya**, İst. Ünv. Edb. Fak Yay No:2926, İstanbul

TÜRKMEN, F.,(2002). **Eğitimin Ekonomik ve Sosyal Faydaları ve Türkiye'de Eğitim Ekonomik Büyüme İlişkisinin Araştırılması**, DPT Yayınları, No:2655 Ankara S

TÜRKÜNAL, S., (1990) **Türkiye'nin Sıradağları ve Dağları,** M.T.A. Yayınları, İstanbul

ÜÇIŞIK, S., DEMİRCİ, A. (2002). **21. yy.da Çağdaş Coğrafya Bilimi ve Temel Unsurları**. Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı : 5, s. 118-132, İstanbul.

ÜNLÜ, M.,(2001). **Okul Öncesi Eğitim Programında Öğrencilere Kazandırılan Coğrafya Eğitimi**, Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı:3, Cilt:2, İstanbul

ÜNLÜ, M.,(2001). **İlköğretim Okullarında Coğrafya Eğitim ve Öğretimi**, Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı:3, Cilt:2, İstanbul

ÜNLÜ, M., SEKİN, S., DEMİRCİ, A., (2002). **Mesleki Açıdan Coğrafyanın Önemi ve Türkiye'de Kullanımı**, Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı:5, s. 171-181, İstanbul.

ÜNLÜ, M., SEKİN, S., (2002). **Coğrafya Dersinin Temel Öğretim Sorunları**, Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı : 5, s. 43, İstanbul.

VARIŞ, F, (1988). **Eğitim Bilimlerine Giriş**, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara